

C9
IMPERIVM
BABYLONIS
ET
NINI
EX MONIMENTIS
ANTIQUIS

AVCTORE
IOH. FRIDERICO SCHROEERO
ARCHI-DIACONO LVCCAVIENSI

FRANCOFVRTI ET LIPSIAE
APVD GEORG. MARC. KNOCHIVM
M DCC XXVI.

IMPRESA

BARBILONE

EX MOMENTIS

2814

ARCHI-DIAONO TUDCAVIENSI

91421

I. N. I.

EX ueteri memoria in conspectum tuum L. B. Regnorum historia prodit, quae, si promonimentorum, quibus continetur, dignitate, atque usu suo, spectetur, quantiuis pretii est, suoque iure a situ atque squalore, quem uetustate nimia contraxit, postulat, liberari. Quod enim uerissime olim ad Aelium Tuberonem scripsit **DIONYSIVS HALICARNASSENSIS**, τῆς ἀληθείας ἰσραὴν εἶναι τὴν ἰσραήλιαν βεβλόμεθα, de nostra inprimis propter arctissimum, quod ipsi cum sacra historia intercedit, commercium ualeat, quo illa ueritati consecretur, atque tenebris erroribusque, quibus illa subseruire coacta fuit, denuo erepta, luci restituatur. Equidem insignia

)(

gnia sunt, quae in eius adiumentum, et, quod maius est, demonstrationem facer codex passim commemorat, tamen, quod ad eius pleniorum illustrationem non amplius ad manus sint BEROSI, MEGASTHENIS, ABYDENI, APOLLODORI atque ALEXANDRI POLYHISTORIS scripta, Auctori non uni olim celebrata, atque uberius in cultissimo Gerhardi Ioh. Vossii de Historicis graecis Commentario exposita, uehementer dolemus, quae tempus, rerum edax, posteritati negauit, paucis saltem fragmentis relictis, quae ueluti tabulas ex naufragio FL. IOSEPHVS, IULIVS AFRICANVS, EVSEBIVS, atque GEORGIVS SYNCCELLVS seruauerunt, nos uero iam colligimus, ordinamus, et pro uirili illustramus. Equidem non pauca Musarum operi, quae huic Historiae apprime inseruiunt, Pater Historiae, HERODOTVS inseruit, eius tamen *Ἀσσύριοι λόγοι*, quorum spem semel iterumque fecit, uel nunquam prodire, uel si ex quorundam sententia lucem uiderunt, magno nostrae aetatis damno interciderunt. Verum

Ctesias, Cnidius homo, quem aemulum passus est HERODOTVS, dum ab eo atque scriptoribus chaldaicis in alia omnia, ut nos DIODORVS SICVLVS atque PHOTIVS docent, abire solet, primus est, qui tenebras in historiam atque ineluctabiles controuersias inuenit, ut mirum sit, qui VLRICVS HVBERVS, eius acerrimus defensor, eos, qui CTESIAM deserunt, et HERODOTVM sequuntur, tam grauitur accusare potuerit, quasi omnem Historiae huius ueritatem, ipsius Scripturae auctoritate confirmatam, subruere conentur, cum nihil magis eius ueritatem, quam commenta Ctesiana, conuellant. Magis orbi erudito illis famosus impostor, Ioh. Annius Viterbiensis, qui, restitutus ex ingenio, uerae antiquitatis plane ignaro, Berosi *χαλδικῶν* Libris V, Metasthenis, ut inepte refingit nomen *Ἰνδικῶν* Libris, Historiam hanc, dum pro genuinis eorum scriptis fragmentisque fabulas supposuit, foede conspurcauit. Cuius imposturas postquam easdem ANTONIVS AVGVSTINVS, CASPAR VAR-

RERIVS aliique haud pauci ad oculum demonstrauerunt, quare elogio tam magnifico THOMAS REINESIVS, cuius uerba Morhofiano Polyhistori Vir CL. IOHANNES MOLLERVS subiecit p. 48. ornauerit, atque mitissimo iudicio fauoreque manifesto non indoctus *Scriptorum ordinis Praedicatorum enarrator*, IACOBVS ECHARD, post alios sui ordinis sodales, exceperit, solidam me nescire causam, ultro fateor. Sed non est, ut in enarrandis huius historiae fati fontibusque simus prolixiores, uel, conquisitis undique rationibus, institutum commendemus. Non enim primi sumus, qui ad illam, sibi ueritatisque uindicandam, aggredimur, cum ab omnibus IOSEPHI SCALIGERI, DIONYSII PETAUII, IACOBI VSSERII, HERMANNI CONRINGII, IOH. MARSHAMI, CHRISTOPHORI CELLARII, IACOBI PERIZONII, CAMPEGII VITRINGA, tanquam praecipuorum eius assertorum felicissimi conatus celebrentur, quorum uestigia legisse, forte ab iniqua censura nos praestabit immunes.

Quan-

Quantum enim ad Scripturae inprimis illius, quae sacrorum Vatum uoluminibus continetur, ueram intelligentiam, ad perspiciendam uaticiniorum uim atque rite collocandas temporum sacrorum rationes, adiumenti non modo, uerum etiam praesidii afferat diligens huius Historiae inuestigatio, uel, me tacente, constat. Caue autem putēs, omnia hic esse adeo exhausta, ut, post copiosam uberemque Virorum doctorum messem, nullum aliis supersit spicilegium. Rem ad idoneos harum rerum aestimatores defero, quos certe non latet, quantae in expediendis temporum rationibus, statuendis suo loco atque recte explicandis ueterum fragmentis, auferendis eorum, quae expectatione frequentiores sunt, cum historia sacra dissidiis, atque reducendis ad analogiam tam dissitis atque multum discrepantibus Clarorum Virorum sententiis, hinc inde haerent difficultates tenebraeque impediunt. Inprimis ueritati historiae sacrae ac speciatim uaticiniis, maiorem, quam adhuc nacti sunt, lucem labore quali

quali meo foenerari studui, cum intelligam, saepe monere illos, qui in explicandis antiqui Foederis uaticiniis Ioh. Cocceii, uiam sectantur, Prophetas de Babele, Aegypto, Tyro, uaticinantes saepe tam ample magnifice auguste loqui et non tenuem et exilem, quem euentus docuerit, uerborum suorum expositionem, sed mysticum quendam atque allegoricum, qui ad statum Ecclesiae Christianae, feris post seculis futurum prospiciat, eorum sensum intendisse uideantur. Verum latentes hosce sensus, quos saepissime in Scripturam inferunt Viri docti, non rei ueritas, sed metus quidam, uaticiniis uim suam atque emphasin ex Historia non constare, suggestit, eaque adeo ad Allegorias inflectere coëgit, quae contra alii, si magnificentius iusto de rebus futuris loqui uideantur, ex stylo Orientalium fastuoso atque hyperbolico, siue quod idem est, speciose mendaci profecta esse satis impie sentiunt, cum Hugone Grotio, Iacobo Perizonio, Ioh. Clerico. Atq. hic est conatum meorum praecipuus

cipuus icopus, ut uia media incedendo
 euitetur utrumque, qui, an grauitati ar-
 gumenti pares sint nec scio satis, nec, si
 sciam, dicere ausim. Scripturae aucto-
 ritatem non sequi, sed praeire iussi, ei-
 que ex ueterum non fallentibus moni-
 mentis, fabulis remotis, riteque subdu-
 ctis calculis, lucem accendere studui,
 Scriptores patrios exteris, antiquiores
 iunioribus anteposui, et si quae inter
 Scriptores sacros atque profanos pu-
 gna apparuit, concordiam atque pa-
 cem meditatus sum, nulla, ut spero,
 ueritatis iniuria. Ad Chronologiam
 autem, qua, constat, omne Historiae
 lumen atque robur, contineri, recte
 statuendam, omnem operam contuli,
 eamque ad minutias exegi, ut fere in
 spem ueniam, aliquod saltem ex hisce
 conatibus emolumentum, sacris ratio-
 nibus accessisse. Lacunae, quas hi-
 storia haec haud paucas et eas quidem
 ingentes patitur, si quem offendant,
 eundem memorem esse precor, me
 fragmenta saltem ueterum illustranda,
 non iustam rerum seriem in me recepisse,
 cum propter Scriptorum defectum
 plus non liceat. Quae Scriptorum
ino-

inopia iuxta prudentissimum STRABONIS
 monitum in antiquitate hac remotissima
 etiam probabili coniecturae fauorem
 conciliat, ne forte, nimis inquirendo,
 nihil inueniatur. Me ipsum tamen
 cum non ignorem, ueniam tuam B. L.
 in rebus haud paucis mihi exorandam
 intelligo, dum quod primo loco nomi-
 nandum, paulo liberior interdum in no-
 tandis Virorum Clarorum sententiis a
 reuerentia, qua alias insignia eorum,
 quae in literarum decus prostant, meri-
 ta excipere soleo, discessi. Dabit hoc pro
 humanitate sua aequus Lector isti liber-
 tati, qua erudita Respublica gaudet, cu-
 ius partem, indignus licet, etiam mihi
 uindicaui, quam tamen in licentiam
 aut acerbitatem quandam, abire non fa-
 cile permisi. Tu L. B. de reliquis be-
 neuole sentias, quodque bene uereque
 a me cogitatum deprehendes, id unice
 Gloriam Diuinam auxilioque tribuas,
 fausta quaeuis tibi appre-
 catus, contendo.

CONSPECTVS.

SECTIO I.

ORIGINES IMPERII BABYLONICI.

I. **D**ynastia Babylonica antediluuiana amplissimi temporis ex Beroso. II. Quae cum originibus sacris aduersatur, inter commenta inepta refertur. III. Berosus aemulatus est Aegyptiorum fabulas, IV. Sumta a longaeuitate Patriarcharum occasione. V. Conciliatio Aniani et Panodori ad excusandum Berosum non sufficit, nec fauet illis Moses Gen. 6. c. 4. VI. Loci huius uerus sensus inuestigatur, regna ante diluuium nulla. VII. Viguit potius Theocratia, accepta sensu specialiori. VIII. Nec iuuat Berosum explicatio Sarorum ex Suida. IX. Sarus ex mente Berosi. X. Berosus uixit tempore Alexandri M. Tatianus emendatur. XI. Computus τῶν ὀ ante diluuium manifeste corruptus. XII. Ex Plinio et Syncello non arguitur Berosus contradictionis. XIII. Origines Babylonicae certiores petuntur ex Mose, locus Gen. XI. 2. explicatus. XIV. Turrim Babylonicam aedificantium scopus. XV. Linguarum confusio an durabilis? XVI. Gentibus dispersis, Nimrod Babylone confidet et regnat. XVII. Nimrod uenator, XVIII. Sed in sensu improprio et metaphorico, Ecclesiae persecutor. XIX. Has origines probari ipsi Bero-

10, ostenditur, testimonia de Turri realia. XX. An Chaldaei sua ex traditione Hebraeorum. XXI. Sub Belo Babylonico ex sententia Perizonii latet Nimrod, XXII. Sed repugnantibus antiquis fragmentis, quae commodius Chamo applicantur. XXIII. Idem Cham est Belus Aegyptius. XXIV. Belus Thalli Chronographi apud Lactantium de eodem explicatur. XXV. Idem etiam Belus Tyrius Assyrius et Babylonicus. XXVI. Nimrod Bacchus. XXVII. Chronologia constituitur numero 1903 annorum apud Simplicium. XXVIII. Cui prorsus respondet locus Herennii, P. Pezronii *ἀβλεψία*. XXIX. Collectis rationibus in unum, Berosus et H. Peyrerius, qui Praeadamitismi fabulam Beroso superstruxit, refellantur. XXX. Dicaearchus, Cresias et Aegyptii reiciuntur, quorum illi Babylonicas origines ex Assyria, hi contra ex Aegypto repetunt. XXXI. Chaldaeorum origo ex mente Stanleii, contra quam dubia mouentur ex Topographia Paradisi Mosaica. XXXII. Praefertur sententia communior de Chaldaeis a Chesed Nachoris filio. XXXIII. Perizonius frustra statuit, gentem Chaldaeorum uagabundam, in has terras fuisse translata. XXXIV. Tollitur eius difficillimum dubium ex Gen. XI. 31. coll. Act. VII. quae omnia propter locum Esaiæ XXIII. 12. XXXV. Rectius Bœchartus Chusaeos a Nimrodo translatos existimat. XXXVI. Nimrodi successores.

SECTIO II.

ORIGINES REGNI ASSYRIACI EIVSQVE
AD ASSARHADDONEM PROPAGA-
TIO.

I. Tempore introitus Israëlitarum in Aegyptum ex terra Sinear egressus est Assur, regni Assyriaci conditor Gen. X. II. II. Qui hunc locum ellipticum statuunt, et cum uersu praecedenti ratione subiecti connectunt, refutantur. III. Assur non est ex Profapia Chami, sed Abrahami per Kethuram Gen. XXV. 3. IV. Stare haec sententia potest cum analogia diuini scriptoris. V. Belus Assyrius, cuius filius Ninus. VI. A Babylonio non diuersus. VII. Plura de Nino et eius uxore Semiramide, aetas eorum ex Herodoto. VIII. Auctor hic emendatur. IX. Alius character chronicus ex Herodoto de reditu Heraclidarum. X. Porphyrius uindicitur, XI. Ut et Iustinus, uera Sesostris aetas. XII. Herodoto obstat Ctesias, strictim afferuntur ea, quae Conringius et Cellarius contra eundem. XIII. Eius πρώτον ψεύδος, quo magis abusi Scriptores Ecclesiastici. XIV. Frustra Ctesiam defendit Vlricus Huberus. XV. XVI. Paulus Pezronius eius hypothese abusus refutatur. XVII. Idea historica ex comparatione Ctesiae et Herodoti. XVIII. Imperium Assyriacum caput per Phul, Tiglath - Pileser et Salmanassar extulit. XIX. Bellum Salmanassaris Tyrium. XX. Salman

Hoi. X. 14. non est nomen proprium, male cum Salmanassare confunditur filius Sennacherib ab Eusebio. XXI. Bellum Sennacheribi Aegyptiacum ex Berofo, non obscuris indiciis comprobatum ex Historia sacra. XXII. Sargon apud Esaiam c. XX. 1. Aegypti uastator. XXIII. confirmatur idem Nah. III. 8. XXIV. Fata eius in Iudaea. XXV. Cum Taraco non congressus est, comparatur Chronologia. XXVI. Perizonius et Vtrringa dissentientes notantur. XXVII. Herodotus explicatur. XXVIII. Regni Assyriaci amplitudo.

SECTIO III.
 REGNI ASSYRIACI MUTATIONES
 BABYLONIIS MEDISQUE DEFICIENTIBVS.

I. Nabonassar ab Assyriis deficit, II. Quod ex loco Syncelli recte explicato probatur. III. Mire in eius explicatione se torquent alii. IV. Ex sententia Scaligeri Nabonassar a Medis deficit. V. Conringius et Vsserius contra existimant, eum ab Assyriis Babyloniam accepisse iure clientelari, VI. Quos fefellit Salmanassar. Marshamus ex eo facit regni Chaldaici primum Auctorem et Babylonis conditorem. VII. Nabonassar, Scripturae Baledan, Ctesiae Belitana. VIII. Tempus, quo haec gesta sunt ex Canone eruitur

eruitur Ptolemaico, quis ille Canon? IX. Defenditur contra Conringium et Harduinum. X. XI. Respondetur ad Harduini argumenta. XII. Babyloniorum exemplum sequebantur Medi, Deiocem tandem eligentes Regem. XIII. *Ἀναρχεία* Herodoto memorata abutitur Vsserius. XIV. Eam ueris temporum rationibus non obstare, ostenditur. XV. Huberi obiectionibus satisficit.

SECTIO IV.

HISTORIA ASSYRIACA PER- DVCTA AD FINEM.

I. Assarhaddonis gesta. II. Esaias c. VII. 8. ex ducta in Samariam colonia illustratus. III. Patria Cuthaeorum. IV. Assarhaddonis successores. V. Locum inter illos non habet commentitius Nebucadnezar ex Libro Iudith. VI. Historiam Iudithae semetipsam contradictionibus implicare ostenditur. VII. VIII. *ἰσοπέδια* eius ex parallelismo Historiae sacrae et profanae probatur contra Montfauconium et Harduinum. IX. Bella Chynilidani cum Medis. X. Inter Assarhaddonis successores locum habet Sardapalus, quod ex fragmento Alexandri Polyhistoris a uariis Syncelli corruptelis uindicato ostenditur. XI. A quo deficit Nabopollassar Babylonius, iunctoque cum Cyaxare foedere Sar-

danapalum uincit, et ad uiui comburium adigit, temporis nota ex Ezech. I. u. 1. XII. Regis interitum sequitur casus regni et Urbis. XIII. Chronologiam hic ualde iuuat Herodotus emendatus. XIV. XV. Nini et Sardanapali casum esse huius temporis ex circumstantiis historicis, quas Nahum praedixit, Diodorus Sic. qua euentum memorat, asseritur. XVI. Scaliger socordiae postulatur, qui minas Prophetarum non impletas uult sed remissas. XVII. Explicatur Ammianus Marcellinus.

SECTIO V.

REGNI BABYLONICI RESVRGENTIS HISTORIA AD NEBUCADNEZARIS VLTIMA.

I. Nabopollassar Babylonius uindicat patriam a Seruitute Assyriorum. II. Nebucadnezar Filius Regem Aegypti ad Charchemisch uincit. III. Marshamus, qui per Nebucadnezatem in historia Iehoiakimi et successorum Patrem Nabopoll. intelligit, refellitur ex Zach. I. 7. 12. IV. Ex chronologia seruitutis Babylonicae, annalibus Tyriis, historia Aegyptiaca. V. Iosephus Marshamo quidem non adeo fauet, sibi tamen non optime constat. VI. Clemens Alexandrinus explicatur, Eusebius contra Scaligerum uindicitur. VII. Marshamus multa in Iosepho

sepho male interpretatur. VIII. Bellum Nebucadnezaris iudaicum primum. IX. Huc spectat fragmentum Berosi. X. XI. Dubia Perizonii indicantur et solvantur. XII. XIII. Cum quo Iehoiakimi anno Nabopollassarum ultimus et Nebucadnezaris primus comparandi sint, ostenditur. XIV. Dissensus Vsserii et Perizonii refellitur ex Zach. I. c. XV. Locus propheticus a detorsionibus Vsserii vindicatur, dubium Perizonii submouetur. XVI. Bellum iudaicum II. XVII. Character chronicus abducti Iechoniae 2. Chron. XXXVI. u. 10. ex aliis explicatur. XVIII. Scaliger et Vsserius conciliantur. Zedekias diuerso respectu 10. et 11. annos regnavit. XIX. Quod confirmatur ex caractere quodam Sabbathico apud Ieremiam, XX. Et aliis argumentis ex eodem Ieremia. XXI. Scaliger non modo multis incommodis, dum annos saltem decem admittit, premitur, XXII. Sed et Vsserius, quamuis undecim statuatur. XXIII. Bellum iudaicum III. XXIV. Pugna inter sacros et profanos auctores de auxiliis Aegyptiacis, quam fecit Iosephus, tollitur. XXV. Bellum Nebucadnezaris tyrium, eius ueram tempus. XXVI. Belli exitus ex mente uariorum. XXVII. Dissidentes partes, suppositis ex Scylace supponendis, conciliantur. XXVIII. Fata Tyri ueteris et nouae. XXIX. Applicatio dictorum ad Ezechielem. XXX. Bellum aegyptiacum, quod Scriptores sacri memorant,

aegyptiaci negant. XXXI. Scaligeri, Vsserii, Perizonii conciliationes. XXXII. Aegyptiaci postulantur ex Beroso et Annalibus Tyriis. XXXIII. Megasthenis fragmentum contra Perizonium uindicatur. XXXIV. Herodotus sibi-metipsi non constat. XXXV. Gesta Nebucadnezaris ciuilia. XXXVI. Delirium eius, cuius uerum tempus. XXXVII. Perizonius istud male ante tempora excidii hierosolymitani collocat. XXXVIII. Septem delirii tempora. XXXIX. Consensus ex historia profana. XL. Vaticinium a delirio minus commode discernit Vsserius, morbus ex Scriptoribus medicis utcunque illustratur.

SECTIO VI.

NEBUCADNEZARIS SUCCESSORES ET REGNI FINIS.

I. Praemonenda. II. Sententia, quae Darium Medum proxime Belsafari successisse statuit, omnis difficultatis causa hic existit. III. Vitringa, qui proximam successionem propugnat, solido destituitur argumento. IV. Hypothesis Vsseriana hac difficultate laborat. V. Xenophontis in Cyri paedia consensus non magni momenti. VI. Pugnat illa cum Ieremia et Beroso. VII. Eadem premitur Systema Scaligerianum. VIII. Libera Nabonnidi tanquam homi-

hominis Medi electio refellitur. IX. Hypothesis Conringii. X. Sententia Harduini. XI. Examen nuperae Dissertationis Lipsiensis de Dario Medo. XII. Hypothesis ab his alia ex datis Sacris et profanis omnibus ad exitum Belsazar. XIII. Gesta Nabonedi ubi Daniel et Herodotus comparantur. XIV. Belsazar Dan. VIII. est Nabonedus. XV. Regni Babylonici finis. XVI. Scaliger et Clericus, qui uim uaticiniorum hic peruertunt, notati. XVII. Cyrus regnum tradit Dario Medo. XVIII. Quod ex Megasthene confirmatur. XIX. Regnum Medo-Perficum Marshami fictitium. XX. Veterum Scriptorum consensu destituitur. XXI. Per Selsach apud Ieremiam non Susan sed Babylon intelligenda. XXII. Errores Marshami chronologici circa VII. Hebdomadas Danielis c. IX.

A Ω.

SECTIO I.

ORIGINES IMPERII BABYLO-
NICI.

I.

Berosus, *a*) Beli apud Chaldaeos
Sacerdos, ex Fl. Iosephi elogio,
b) prisco iam aevo omnibus,
qui literarum studiis operam
dederunt, notissimus Scriptor, an-
tiquam Chaldaeorum historiam, ex ob-
seruationibus Babylone seruatis, tribus
libris condidit, in quorum primo cum
de originibus rerum secundum Chaldae-
orum *Φιλοσοφόμενα* exposuisset, secun-
do de Regibus ante diluuium uniuersa-
le Babylone regnantibus, eorundemque
successione commemorauit. *c*) Quam
dynastiam antediluuiam, cum liber
ipse interciderit, Abydeni et Apollo-
dori fragmentum nobis seruauit, a Scali-
gero graeco Eusebii chronico insertum.

In

In quo decem Babyloniae Regibus, a Mundi exordio ad κατακλυσμόν imperantibus, Sari CXX. attribuuntur, qui, si quilibet Sarus ex mente Berosi, ut ait Syncellus, annis 3600. absoluat *d)* 432000. annorum spatium complectuntur. Ad eandem annorum summam adscendunt, eamque posteriorum temporum historia, additis Semideorum atque Regum hominum annis praeter Ciceronem Diodorus et Alexander Polyhistor *e)* adaugent, ex eodem Beroso incredibilium annorum, myriadum scilicet XLVII. observationes coelestes cum Historia Regum conjunctas, quae fuit Babyloniorum jactantia, tradentes. Quamvis enim idem Alexander alio loco et cum eo Proclus Lycius intra annorum numerum, hoc longe minorem, subsistant, istud tamen non ex contradictione quadam, sed uaria numerorum explicatione oriri, non uane Iacobus Perizonius *f)* coniecit.

a) De Beroso uid. instar omnium *Gerb. Iob. Vossius de Hist. Graecis L. I. C. XIII. p. 85. 199. et de Hist. Lat. L. III. C. VIII. p. 609. s. ubi de Iob. Anno Viterbiensi impostore. Vera Berosi fragmenta cum notis erudit*

ditis ad calcem operis *Ios. Iusti Scaligeri de emendatione temporum* apparent, ex *Iosepho Eusebio Syncello* collecta. Habentur quoque in *Auctario Bibliothecae Patrum coloniensis*, latinitate donata et collecta ab *Andrea Schotto*, praemissa *Casparis Varrerii sive Barrerii Censura in quendam Auctorem*, qui sub falsa inscriptione *Berosi Chaldaei circumfertur*, quae etiam in *Bibliotheca Hispanica Tomo II. Classe X.* eiusdem *Schotti* legitur, ex *Lusitano* in sermonem conuersa latinum, quae *Romae* prodiit 1565. in 4. recensita denique in *noua librorum rariorum collectione Halensi.*

- b) *Lib. I. contra Apionem* p. 1043.
- c) Dilucide haec apparent ex fragmento *Alexandri Polyhistoris* in *graecis Eusebii* apud *Scaligerum* in *Thesauro Temporum* p. 5.
- d) Ita *Syncellus* p. 17. *Chronograph.* editionis *Iac. Goari*, ex quo locum illum *Scaliger* ad *graeca Eusebii* p. 246. *Sed et Berosus Saris, Neris et Sosis annorum numerum composuit, quorum quidem Sarus ter millium et sexcentorum, Nerus sexcentorum, Sossus annorum sexaginta spatium complectitur. Saros autem centum et uiginti decem Regum aetate b. e. myriadam quadraginta trium et duorum millium collegit summam.*
- e) Loca leguntur apud *Iac. Perizonium* in *Origg. Babylonis* C. I. p. 8. et p. 15. *Codices quidam Ciceroniani* longe minorem numerum

merum legunt, sed eundem plane ex *L. I. de Diuinatione Lactantius Lib. VII. C. 14. Instit. inseruit*, obseruante *Herm. Conringio in aduersariis Chronologicis C. IX. p. 166. Rariorum dissertationum ex museo Graeuiano.*

f) *In addendis ad origines Babyl. p. 334. sqq.*

II.

Sed quam longe haec Berosi fabula ab omni uerosimili ratione abhorreat, aduersa plane ueris rerum originibus ipsis sagacioribus gentium Scriptoribus probe cognitum fuit atque perspectum. Sane Cicero iactantiam hanc stultitiae uanitatis et imprudentiae condemnat et Diodorus Sic. a) non facile aliquem, qui eidem calculum sit adiecturus, ait, reperiri, eamque stare posse, negat, nisi mundi aeternitas fundamenti loco ponatur. Talia solius rationis ductu facile homines pagani agnouerunt, uera Mundi primordia, prout ea Moses, Historicus supra exemplum antiquus, pandit, ignorantes, quae absone haec Berosi antiquitas liquido turbat et conuellit. Quam enim rerum genesis, euidentissimo *Ἰσότητος* caractere, Vir diuinus describit,

scribit, non tanto interuallo a diluuiio remouet ac Berofus, fed annorum faltem 1656. fpatio, in quo ea gefta memorat, quae reuelationem diuinitus factam demonftrant, et ex quibus fummmum ubique ueritatis ftudium uelut lumen exfplendefcit. Recte igitur ueteris Ecclefiae patres Lactantius, Auguftinus et imprimis Chronographi Chriftiani uaftiffima haec tempora fola Mofis auctoritate confutarunt, illaque tanquam manifefta fabulofa abiecerunt, cum tantum abfit, ut Berofus hiftorici probi uerique amantis partes hic impleuerit, ut potius eadem ftudio deferuerit, ueritatemque corruperit, id quod in mox fequentibus fumus confirmaturi.

a) Verba *Diodori Lib. II. C. VIII. Chaldaei* igitur mundum fempiternum efle aiunt, neque principium habuiffe, neque fortiturum efle finem. Aliter tamen intelligi uult laudatus Auctor, ut fequentia docent: *Vniuerforum ordinem atque ornatum diuina prouidentia factum, coeleftia omnia non casu aut fua fponde, fed determinato quodam firmoque Deorum nutu iudicioque efle perfecta.* Conueniunt haec apprime cum Philofophia Chaldaeorum, ut ex ea de Genefi rerum expo-
nit

nit *Alexander Polyhistor apud Syncellum p. 28.* ex quo tamen *Diodorum* corrigit *Herm. Conringius in Aduers. Chron. C. IX.* Scilicet ex mente *Diodori* formae nouitatem non uero materiae Chaldaei crediderunt, ut ueterum plurimi reuelatione destituti intelligi debent, quando uel de mundi aeternitate uel eius initio loquuntur, interim nec nego *Diodorum Sic.* istud dicere uideri, non quod proprie mundi aeternitatem Chaldaei crediderint, sed quod ex eorum iactantia ea consequatur.

III.

Diligentissimo Syncello eleganter fuit obseruatum, summam hanc annorum immanissimam a Chaldaeis et Ægyptiis, et eorum praecipuis Scriptoribus Beroso et Manethone, ex aemulationis quodam studio orbi fuisse obtrusam, quo singuli primam suae solius gentis antiquitatem immodice extulerint, alterius uero non agnouerint, falsi potius eandem arguentes, a) quae uel sola ad has ineptias refellendas sufficiunt. Exemplo sane non uno inter omnes constat, acerrimas fuisse Ægyptiorum cum Scythis, Phrygibus et Chaldaeis in primis de antiquitate contentiones, aemulationes, quarum natales in
tempo-

temporibus Psammetichi, Regis Aegyptii, statuimus, cum ille peregrinis, Aegyptum libere adeundi, dedisset potestatem. Tum enim statim quaestio mota est de antiquitate Aegyptiorum, ut ex ore Sacerdotum Vælcani apud Memphitas refert Herodotus, quam inconditis duorum puerorum clamoribus, qui inter pecora educati caprinas uoces reddebant, inepto quidem experimento, *b*) dirimere uolebat Psammetichus, *c*) quo tamen opus haud fuisset, si tam certam euidenterque rerum prisca- rum notitiam, qualem quidem prae se ferebant, Aegyptii habuissent. Cum uero istud pro gentis gloria non faceret, eandem defendere ausi sunt Historiae patriae corruptione et non modo ex Dynastiis collateralibus fecere successiuas, *d*) uerum etiam Theologiam astronomicam *e*) in subsidium uocarunt, quod clare cernitur in uetusto quodam Chronico apud Syncellum, cuius ductum in plurimis Manetho Sebennyta, fabularum artifex satis famosus, secutus est. *f*) Tali ratione Aegyptiorum antiquitates in immensum assurgebant, sed ex altera par-

fecta est, historiam suam scripsisse, atque computum τῶν ὁ, qualis nunc est, tunc iam fuisse talem, supponit. Quae, si rite se tueri queant, Berofus ab amica-bili cum Scriptura concordia prope ab-est, uerum dolendum est, grauiissima du-bia et hanc uiam reddere impeditam et fere impossibilem.

- a) In *Expositione Symboli apostolici* in notis p. 106. f. Codex uaticanus ita legit: κάροι μέτρον ἢ ἀριθμὸς παρὰ Χαλδαίους, οἱ γὰρ ἐκ' κάροι ποιεῖσιν ἐνιαυτὸς βσκβ, κατὰ τὴν Χαλδαίων ψῆφον, ἔπειρ ὁ κάρος ποιεῖ μῆνας σεληνιακῶν σκβ, οἷοι γίνονται ἢ ἐνιαυτοὶ ἢ μῆνες ἕξ. Vbi pro βσκβ substituit Pearsonius βσκ omittens β posterius, quod abundare diuisio arithmetica docet.
- b) In *Emendatione et notis in tria loca Plinii uitiosa*, quae ex *Transactionibus anglicanis* A. 1691. in *Acta Er. Lips.* A. 1692. p. 529. translatae. In uerbis Plinii L. II. C. 13. defe-ctus Solis et Lunae CCXXII mensibus redi-re in suos orbis certum est, legit menses CCXXIII, quos ad hanc periodum requiri, rationibus astronomicis conficit Vir laudatus. Ex quo et locum *Suidae* emendat, quem credit ad eum conformatum, legitque men-ses CCXXIII, ex consensu *Codici Chifflebia-ni*,

ni, teste Dalecampio et Codice regiae Societatis e Bibliotheca Nordfolciana satis uetusto.

c) *In Origg. Sacris L. I. C. IV. p. 153. sq.*

IX.

Berosi sententiam clare expressit Syncellus, loco supra allegato, et ita quidem, ut cum immodica tot annorum iactantia bene conueniat, quam CXX Sari ex opinione Suidae non attingunt. Quamuis, ne quid dissimulem, non ideo fidem Suidae sollicitamus, qui, ex opinione Edmundi Halleii, per Saros periodum renouatarum et in orbem redeuntium Eclipsium intellexit, siquidem omnem periodicam coelestium corporum reuolutionem Chaldaeis Sari nomine notatam, uel ex nomine coniicit Vir doctus. Quae si uera sint, nec litem mouebimus Isaaco Iaquelotio, a) qui Saros ab Aegyptiorum Thoth siue Cyclo annorum 1460 non diuersos statuit, idque hac de causa, quod a Canicula nomen ille Cyclo accepit, Arabibus Al-Shaari uocata. Verum Syncellus, b) quem Eusebium sedulo secutum nouimus, myriadas Berosi, tot Saris super-

stru-

structas, diserte de Zodiaci siue Sphaerae stellarum fixarum ad primum, quem in initio rerum obtinuit, situm recurso, qui Astronomis annus magnus dicitur, interpretatur. Pro hypothese igitur, quam fouit, Berosus astrologica, quaeque, Seneca teste, c) omnia sidera in Capricorno concurrentia, inundationem, in Cancro uero conflagrationem necessario efficere arbitratus est, ante diluuium, cuius egregia inter Chaldaeos testimonia atque documenta prostabant, quandam ἀποκατάσασιν κοσμικὴν semel iam exactam, supponere coactus fuit. Quod argumento est, inutiles esse Virorum doctorum conatus, qui Berosi cum Historia sacra conciliationem hac in re meditantur, periodus enim haec, quibuscunque ingenii lusibus eam exornet Scaliger, d) nunquam in usu fuit, sed Berosus eandem, tanquam instituto suo inseruientem, inepte postulauit.

a) In Dissertationibus de Existentia Dei. C. XIX.

b) Syncellus p. 17. ἦτοι μυριάδας ἐτῶν παρεληλυθέναι ἀπὸ τῆς κοσμικῆς γενεσεως κατὰ τὴν παρ' αὐτοῖς μυθικὴν τῶ ζωδιακῶ ἐπι τὰ ἐναντία κίνησιν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶ κρηῶ, καὶ πάλιν εἰς αὐτὴν ἀποκατάσασιν.

- c) Lib. III. C. XXIX. *Naturalium Quaest.* p. 720. ed. *Andreae Schotti*: Berofus, qui *Belum* interpretatus, ait cursu siderum ista fieri: et adeo quidem id affirmat, ut conflagrationi atque diluuiio tempus assignet: arsura enim terrena contendit, quando omnia sidera, quae nunc diuersos agunt cursus, in cancrum conuenerint, sic sub eodem posita uestigio, ut re-
cta linea exire per orbis omnium possit: inundationem futuram, cum eadem siderum turba in Capricornum conuenerit. Clarius ex Systemate anni magni haec edisserit *Censorinus de die Natali C. XVIII.* Est praeterea annus, quem *Aristoteles* maximum potius, quam magnum appellat; quem *Solis*, et *Lunae*, uagarumque *Stellarum* quinque orbis conficiunt, cum ad idem signum, ubi quondam simul fuerunt, una referuntur; cuius anni hyems summa est *κατακλυσμός*, quam nostri diluuiionem uocant, aestas autem *ἐκπύρωσις*, quod est mundi incendium. Nam his alternis temporibus mundus tum exignescere, tum exauescere uidetur, et quae sequuntur.
- d) Lib. III. *Canon. Isagog.* p. 248. seq.

X.

Secundo loco ad aetatem Berofsi conuertimur, quem *Stillingfleet* circa *Ptolomaei Philadelphi* tempora uixisse falso existi-

existimat, in quem errorem Viros quosdam eruditos induxit locus Tatiani, *a*) quem corruptum dicere malim, quam plane falsum, ut ex mox sequentibus apparebit. Inprimis hic aduerti debet elegans explicatio Conradi Gesneri eiusque sectatorum, Onuphrii Panuinii, *b*) Iacobi Perizonii, *c*) qui uerba Tatiani: *κατ' Ἀλέξανδρον γενόμενος*, eum Alexandri tempore uixisse et floruisse interpretantur, id quod ipse Berosus postulat, qui, sub initium Historiae Chaldaicae, se tempore Alexandri M. uirilerā aetatem egisse, liquido testatur. *d*) Cui sententiae etiam Syncellus accedit, *e*) qui Manethonem, cuius aetas citra controuersiam ex epistola dedicatoria Librorum eius ad Ptolomaeum Philadelphum facta constat, *f*) post Berosum uixisse memorat. Et quamuis ille alio in loco dubie hac de re loquatur, *g*) id tamen, non obstat, quo in loco Tatiani hanc laciniam, quae nobis ualde aduersatur, quod sc. *Antiocho Soteri suam historiam Berosus perscripserit*, ab aliena manu adiectam, haud temere statuamus. Non enim satis intelligi potest, quare Tatianus scrupulose

inquisiuerit in tempus natiuitatis uel *ἡλικίας* Berosi, ubi Scriptoris aetas, ex dedicatione ad Antiochum Sotera, si uera ea fuisset, satis plana, obiter saltem tangenda fuit. Mirum quoque, quod Eusebius, cui quidem ipsum Berosum conferre licuit, in aetate eius consignanda non ipsum Berosum, ex quo longe certius erudiri potuisset, sed Tatianum eius rei testem aduocet, atque lectionem eiusdem loci a nostris Codicibus plane diuersam habeat, *b)* non obscuro indicio, uel Tatianum ipsum hic coniecturas incertumque rumore secutum, uel falsam *τῶ γενόμενος* explicationem librario occasionem dedisse, Tatianum pro arbitrio emendandi, in quo, si uaria lectio haec prorsus omittatur, sensus sponte fluit, et Tatianus cum aliis ueterum de aetate Berosi testimoniis egregie conspirat. Cuius rei et ad hanc in primis habemus causam, quod, si Berosus post Alexandri M. tempora scripserit, inepta prorsus fuisset gloriatio, haberi apud Babylonios tot myriadam observationes, cum graeci Babylona iam intrassent uictores, quibus uerae obserua-

seruationes non poterant non esse cognitae. Vidit hoc sine dubio Claudius Verderius, Scriptorum alias non quidem idoneus castigator, qui Berosum paulo ante Principatum Alexandri scripsisse asserit, cui Georg. Dan. Morhofius, i) Ioh. Harduinus adsentiunt. Ex quo etiam conciliationem, quam Gerh. Ioh. Vossius, Iacobus Perizonius afferunt, quaque Berosum quidem sub Alexandro floruisse, sed in decrepita demum senectute sub Antiochis scripsisse, affirmant, inutilem esse, liquet. Denique Plinii locus corruptus, quo Vossius et alii etiam in hoc negotio abutuntur, neque Tatianum defendit, neque auxilium ab eo vicissim accipit, quod ex sequentibus dilucidius patebit.

- a) *In Oratione aduersus gentes* p. 58. et apud *Eusebium de Praeparatione Evangelica* Lib. X. Βηρωσσός - - κατ' Αλέξανδρον γεγόμενος, Αντιόχῳ τῷ μετ' αὐτὸν τρίτῳ τὴν χαλδαίων ἰστορίαν ἐν τρισὶ βιβλίοις κατατάξας.
- b) *Apud Vossium de Historicis graecis* L. I. C. 13. p. 86.
- c) *In Origg. Babyl.* C. I. p. 14. sqq. et *in addendis* p. 333. sq. adiicio similem locum ex *Aeliano de Darete Phrygio*, quem bello Tro-

iano interfuisse ferunt, Lib. II. Var. C. 2.
 λέγεται πρὸς Ὁμήρου καὶ τρίτον γενέσθαι. Aiunt
 etiam hunc ante Homerum extitisse.

d) In fragmento *Alexandri Polybistoris* apud
Scaligerum p. 5. et *Syncellum* p. 14.

e) In *Chronographia* p. 40.

f) l. c. p. 18.

g) p. 16. de *Manethone* : ad imitationem *Berosi*
 iisdem ferme temporibus uel paulo post.

h) Legit enim *Eusebius* : Ἀντίοχος τῷ μετὰ Εὐ-
 λευκὸν τρίτῳ.

i) *Tom. I. Polyb.* Lib. I. C. VI. p. 48.

XI.

Tertio tandem ad id, quod caput
 rei est, deueniamus, an sc. *Berosus* secu-
 tus sit uersionis graecae calculos. Non
 est, ut ex modo allatis ad coniecturam
 istam respondeamus, uel in natales hu-
 ius uersionis inquiramus, quod alienum
 foret ab instituto praesenti, sed *Stilling-
 fleetio* potius incumbit, ut computum
 eius a corruptelis, quibus subiacet, li-
 beret, uel illas statim ab initio adfuisse,
 doceat. Corruptionem autem manife-
 ste prodit aetas *Mathusalah*, ut legitur
 apud *LXX*, quae, stante hoc calculo, di-
 luuium necessario supergreditur, quod
 omnes Critici, tanquam manifeste abso-
 num,

num, ex textu hebraeo emendant. Nollem tamen ego graecis his interpretibus, quales quales demum fuerint, hanc labem cum Sam. Petito *a)* adspargere, quasi de industria numeros Mosaicos mutarint, ne Aegyptiorum gloriatiōni de antiquitate Dynastiārum suarum aliquid concedere uiderentur, alii alias coniecturas sectantur, de quibus hic non est exponendi locus.

a) *Variarum Lect.* Lib. IV. C. 6. Idem cum *Petito* sentiunt *Ioh. Meyerus* in *Prolegomenis ad Seder Olam* Dissert. I. §. 6. p. 125. et *Petrus Brinchius* in *Examine Chronologiae et Historiae Iosephi* C. I. §. V. p. 4.

XII.

Restat, ut ad eos accedamus, qui Berosum ex ipso Beroso conuellere, eumque propriis, quod aiunt, pennis ferire contendunt. Hermannus Conringius *a)* Ioh. Marshamus, *b)* Henricus Doduellus, *c)* Ioh. Clericus *d)* aliique obseruant, Plinium Hist. Nat. VII. 56. scripsisse, quod Berosus et Critodemus annorum 480. obseruationes siderum coctilibus laterculis inscriptas apud Babylonios superesse doceant, quos illi de

Aera Nabonassarea interpretati, in ipsum Berosi detrimentum conuertunt, et ex propria confessione, ut aiunt, iactantiam eius apud Scriptores alios refellunt. Verum Iacobus Perizonius e) ex ipsa loci Pliniani συναφεία prorsus contrarium elicit, scite ex uerbis hisce, quae Plinius subiicit: *ex quibus apparet aeternus literarum usus*, confirmans, uitio librarii deesse millenarii notam, ut hac sane ratione Plinii numerus ad Diodori, Ciceronis, Alexandri Polyhistoris summam melius comparari queat, quas rationes Petro Baelio, Campegio Vitringa omnino persuasit. Equidem Ioh. Harduinus, ad cuius consensum Perizonius prouocat, huius emendationis necessitatem probe perspexit, in elegantissima Plinii editione, f) eam tamen iterum deseruit, rectius cum omnibus libris editis et manu exaratis suetam lectionem retinendam arbitratus, tametsi olim, ut ait, falso alterius Scriptoris admonitu, aliter eandem edi curauerit. Interim non ad annos aerae Nabonassareae, ut Marshamus et Doduellus, sed Urbis conditae Epocham numerum 480

anno-

annorum Berosum consignasse credit, et id tandem elicit, *Berosum similiter Babyloniorum observationes negare fuisse huiusmodi nisi ante annum V. C. 410. b. e. paucis ante annis quam Alexander M. regnaret*, cui Berosum aequalem fuisse ex hoc intelligatur, g) quae certe futilia sunt, et tanto Viro prorsus indigna. Denique Syncellus quibusdam ex Beroso atque Alexandro Polyhistore referre videtur, quasi Nabonassar rerum ante se gestarum monimenta corruerit, quaerunt inde Viri docti, unde suas observationes Berosus? Sed haec suo loco reservanda sunt, ubi forte rectius Syncellum explicabimus, ut locum non habeat contradictio, quam sibi in Beroso reperisse, credunt.

a) *In aduersariis Chron. C. X.*

b) *In Canone Chronico p. 504.*

c) *In appendice ad Dissertationes Cyprianicas §. 24.*

d) *In indice ad Stanleium uoce Berosus.*

e) *In Origg. Babyl. C. I. p. 9. sqq. locum Plinii transcribere supersedemus, est enim notissimus.*

f) *Ad Plinium Tomo II. p. 134. n. 157. ait :
Certe.*

Certe annorum millia locus ipse postulare uideatur, non annos.

g) *In Chronologia V. T. numis illustrata ad Annum ante C. N. 644. Olymp. 37. V. C. 110. p.*

XIII.

Quae uero huc usque disputauimus, non eo comparata sunt, ut omnem Chaldaeis antiquitatem, quod quidem Ioh. Marshamum, ex nimio in Aegyptios studio, fecisse constat, negemus, id, quod nec diuinus uates Ieremias permetteret, cui Chaldaei *populus a Seculo* appellantur, sed fabularum tenebras emensi, propius nunc accedimus ad historiae lucem, uerasque imperii Babylonici origines, quae pleno quidem iubare in scriptis Mosaicis resplendent, per radios tamen emicant ex ipso Beroso, ut uidebimus infra. Spectabimus uero istas, praecunte diuino Scriptore, tum quoad occasiones remotas, tum quoad proximas, unde exordium fiet ab itinere Noachidarum, quod post diluuium ex montibus Ararat uersus terram Sinear a) fecere, ut legitur Gen. XI. 2. Istud extra controuersiam positum est, per terram Sinear c. l. tractum quendam

dam Babyloniae significari, sed cum Interpretes ductu Chaldaicorum auctorum per montes Ararat intelligant montes Armeniae Gordyaeos, *b)* ut antiquis Geographis uocantur, hi-que montes respectu terrae Sinear aequilones sint, difficillimum subortum est dubium, quomodo Noachi posteris, ex his montibus uersus terram Sinear tendentes, Orientem uersus profecti a Mose dicantur. Vt libere dicam, quid sentiam, *c)* Kedem apud Mosen non plagae, sed terrae, cuius postea pars Sinear et urbs Babylon, nomen est, quam ἀνατολήν appellatam fuisse crediderim propter primos incolas Chusitas, quorum duplicem progeniem fuisse, constat, cumque alii, qui uersus occidentem inhabitauerunt, dicti fuerint Arabes siue occidentales, alios uersus Orientem magis et quidem circa Babyloniam incolentes, distinctionis ergo Cadmaeos siue Orientales appellatos, ipsamque terram nomen Kedem retulisse, haud uane sentio.

a) *Hestiaeus Milesius*, rerum Phoeniciarum scriptor uetustus, meminit *Κέννααρ τῆς Βαβυλωνίας* apud *Iosephum* Lib. I. C. V. *Antiqu.* notissimo loco, *b)* Vid.

- b) Vid. *Bochartus in Phaleg.* L. I. C. 3. p. 13. sqq.
 c) Sententias *Bocharti, Cappelli, Huetii* et aliorum studio praetermitto.

XIV.

Aduenientes in has terras Noachidae statim consilia capiunt de turri editissima condenda, a) cuius rei causam reddunt ipsi Gen. XI. 4. ubi tamen recentiores interpretes nexum uerborum non satis percipiunt, ut sensus commodus elici inde queat. Scilicet difficultates quasdam peperit particula כִּי , quam necessario per רֵאשִׁית explicandam duxerunt, non autem per רֵאשִׁית *antequam*, ut interpretes graeci, quos secuti sunt Philo et Ecclesiae Patres quamplurimi. b) Quid enim aiunt nominis quaedam fama ad auertendam, si qua imminebat, dispersionem? Iacobus igitur Perizonius, c) ut alios praetermittam, Aben Efram et Tostatum Abulensem secutus, ad durissimam se uertit כִּי בְּעֵת explanationem, aitque, id uelle Mosen cit. loc. homines turrim istam, longe eminentem, signi loco posuisse in aequabili et plana terra, quo suis in longinqua errantibus loca declaretur, simul-

mulac intra circulum, unde conspici illud possent, rediissent, ubi esset eorum urbs, sedes fixa, quo itinere ea sit repetenda. Et quamvis ab ingenio commendari mereatur hypothesis ista, non tamen fauentem habet phraseos istius usum: *faciamus nobis nomen*, quam integram et in locis parallelis omnino spectandam iubet d) S. V. Sal. Deylingius. Interim non plane abiicienda ea est, si sacrum Scriptorem elliptice locutum statuamus, ita ut duplex fuerit Noachidarum consilium, alterum de faciendo sibi nomine, alterum de impedienda suorum dispersione fortuita, quam explicationem post Andream Riuetum, Ioh. Marshamum, Ioh. Clericum attulit idem Sal. Deylingius. Sane istorum hominum in scelera denuo conspirantium ingenio atque stylo sacro, in quo admodum frequens est ellipsis copulatiuae, exegetis ista respondere uidetur.

a) De turri Babylonica peculiari opere exposuit *Atbanasius Kircherus* Amstelodami 1673. in *F. Operosus* in eius descriptione est *Sam. Bochartus* in *Phaleg.* Lib. I. C. IX. sqq. *Nicol. Gurtlerus* in *Orig. Mundi* L. I. C. 9. §. 20. sqq. *Phrasin* Mosis: cuius caput coelum attingat, non

non male quidem ex Poëtis graecis *Bochartus* illustrat, quibus addi potest *Callimachus* *Hymno in Cererem* u. 38. Ης δὲ τις ἀλγυερός, μέγα δένδρον, ἀΐσει κῦρον, erat quaedam populus, magna arbor, coelum contingens; potest tamen de Turri proprie dici, quod aërem eminens, fluidum aethereum, aëri proximum, attigerit.

b) *Lutherus* uertit per *vielleicht* adiutus loco parallelo z. *Reg. II. 6.* ubi particula haec cum fluctuatione animi affirmat.

c) *In Origg. Babylonicis C. X. sqq.*

d) *In Observationibus Sacris Tom. III. Obseru. IV. §. 15. p. 28. sqq.*

XV.

Ad perimenda haec molimina linguarum confusionem aedificantibus diuina uirtus immisit, de qua uaria iam olim fuit *Philosophia Philonis.* a) *No-*stro tempore istud in controuersiam abiit: numne ista confusio de animorum disiunctione intelligi queat, uel, si proprie sit accipienda, an durauerit illa inter gentes a se inuicem secedentes, ita quidem, ut cuilibet coloniae peculiaris fuerit dialectus. Res nobis inprimis est cum *Iacobo Perizonio*, qui non modo allegorismos quosuis ab historico

Mosis

Mosis stylo abesse iubet, sed et docte contra dissentientes quosuis aduertit, nouem priora commata Capitis XI. proximum superius Caput X. respicere, ita quidem, ut causam reddat Moses C. XI. quare et quomodo Posteriores Noachi ingentes, linguas atque terras fuerint diuisi, quod dixerat Capite praecedenti. *b*) Idem tamen Vir doctus negat, *c*) hanc σύγχυση linguarum fuisse durabilem, sed eandem iterum, cum a proposito desisterent homines, statuit, cessasse, propterea, quod contraria sententia, qua illa permanens fuisse dicitur, haud obscure Mosis repugnet, qui confusionem inter singulos, ita ut alter alterum intelligere non potuerit, non uero inter familias fuisse ait, habeatque temporum posteriorum historiam contradicentem, quae totius fere Orientis unam eandemque fuisse linguam, clare doceat. Quod uero ad ultimum attinet dubium, quod Campenius Vitranga in primis sententiae communi obuertit, *d*) putarem rem esse a Viris doctis confectam, *e*) nec prius tanti est ponderis, ut communis sententiae patronus uictas manus porrigat. Quam-

uis enim sub initium aedificantium linguae ita fuerint confusae, ut alter alterum non intelligeret, postea tamen inter familias secum iunctas et in colonias abeuntes dialectos diuersas, a stirpe communi linguaque primaeua non plane alienas, ex his ipsis linguis confusis, singulari Dei prouidentia rem sic ordinante, exortas fuisse, credere iubet totius historiae mosaicae συνάφεια, quam ipse Perizonius in tuto collocauit, nunc uero iterum conuellit. Quaerentibus enim, quare igitur secesserint Noachidae, a dispersione tantopere abhorrentes, cum pristinam linguam, societatis uinculum, receperint? id sponte ab iis, tanto miraculo territis, factum esse respondet. At Moses coactos fuisse dicit C. XI. 8. f) ipsamque dispersionem cum confusione linguarum tam arcte connectit, ut liquido appareat, hanc istius fuisse causam, non uero quoddam saltem antecedens, ut uoluit Perizonius.

a) Peculiari Libro *περὶ συγχύσεως τῶν διαλέκτων*, quo quidem recentiores abutuntur.

b) in *Origg. Babyl.* C. XIV. p. 280. sqq.

c) *L. c.* C. XIII. p. 269. sqq.

d) *Observationum Sacrarum* Lib. I. Dissert. I. C. I, II. et IX.

e) Vid.

e) Vid. S. V. Val. Ern. Loescherus de causis linguarum hebraeae C. II. §. 3. p. 9. sqq. et C. IV, toto, instar omnium.

f) Ipse Perizonius, quamvis multis exemplis 𐤀𐤁 fortuitam imo uoluntariam dispersionem notare asseruisset, hoc loco tamen secessionem necopinam et necessariam designari admittit Origg. Bab. C. X. p. 163. sqq. Eius tamen hypothesin haud obscure probat Iob. Franciscus Buddeus in H. E. V. T. Tom. I. Sect. II. §. 9. p. 214. sq. quamvis Sect. I. §. 2. p. 64. originem diuersitatis linguarum non nisi ex mosaico Systemate explicari posse affirmet, ex mente uero Perizonii diuersitas linguarum causas habet mere naturales, de quibus Vitringa cit. loco C. VIII. Olaus Borrichius in peculiari de causis diuersitatis linguarum dissertatione Ienae 1704. in 8. recusa. Contrarium eleganter adstruxit Eduardus Stillingfleet in Origg. sacris L. III. C. V. p. 1141. sqq.

XVI.

Gentes hac ratione dispersas, nomen Urbis, ad turrin exstructae, Babel inde enatum, facer Scriptor memorat Gen. XI. 9. Temporis autem notam, quo haec gesta sunt, in natiuitate Peleg, filii Eber, Gen. X. 25. collocat, quem constat natum esse anno post diluuium centesimo primo. Difficultates, quas

quidam hoc in loco sibi uisi sunt reperisse, cum uel nullae sint, uel hypotheses saltem turbent, temere effictas, studio praetermittimus, quibus quidem omnibus abunde satisfecit Iacobus Perizonius. a) Regni nunc Babylonici origines clare edisserit Moses C. X. 8. 9. 10, ubi ait: Nimrodum Chusi filium, qui in terra potens esse coeperit, fueritque uenator potens coram Domino, initium regnandi fecisse Babylone in terra Sinear, additis urbibus regni praecipuis, Erech, Acad et Calne, quae non male illustrat Iosephus L. I. C. VII. quando Nimrodum, facta gentium dispersione, apud Babylonios mansisse et tyrannidem arripuisse refert. Ex quo dilucide apparet, regni Babylonici fundamenta posita fuisse Seculo post diluuium secundo. Coniectura uero Nicolai Abrami, qui Nimrodo iam ante dispersionem regnum quoddam tribuit, cum nulla idonea ratione nitatur, nos non egere, cum Perizonio b) existimamus.

a) *In Origg. Bab.* C. XIV. p. 307. sqq.

b) *l. c.* p. 320. sqq.

XVII.

Dum autem Nimrod uenator potens

tens appellatur, id apud interpretes omnes occasionem uiamque ad imperium notat, diuersa quamuis ratione. Interpretibus antiquioribus plerisque uersio graeca placuit, quae istud גבר-ציר apud Sacrum Scriptorem reddidit uenatorem gigantem, unde facilis subnata est, et iusta quoque Nimrodi cum gigantibus antediluuianis, hominibus saeuis et truculentis, comparatio. Accessit opinio, Venatorem coram Domino, idem esse, ac contra Dominum, unde Nimrod iniustissimus hominum piorumque imprimis suppressor, primusque post diluuium Tyrannus, non sine infamia, passim audit. Sed recentiores quidam, utut Nimrodo pios inter locum non concedant, quod ne nomen quidem, utpote rebellionis notionem habens, permittere uidetur, eum uenatorem proprietalem, ipsamque uenationem ad imperium perueniendi medium fuisse, contendunt, in quo praeceuntes habent ueteres quosdam interpretes Iudaeos et Arabes, quorum mentionem apud Hottingerum iniici, memini. Scilicet a ferarum insultibus tutos Nimrodum praestitisse

homines, aiunt, qui sub dio uiuentes, et pascendis gregibus intenti, portentis ferarum exponebantur, quibus Babylo-
nia et Arabia scatent, unde existimatio, potentia, factio et regnum, perinde, ut per uenationem Hercules, Leonem Nemaicum, aprum Erymanthium occidendo, imo plerique graeciae heroës, magni fieri coeperint. a) Addidit Ioh. Drusus aliam obseruationem, locutionem hanc, *coram Domino* prouerbialem esse, quae uariis rebus iungatur uario sensu, rei que intensiorem et excellentiam notet, quam multis exemplis comprobauit ipse Drusus, aliique ipsum secuti.

a) Vid. *Iacobus Perizonius Orig. Babyl. C. XII. p. 230. sqq.*

b) In *prouerbiis Sacris Classe I. Lib. I.* adde tamen propter celebrem locum *Ionae III. 3. Iacobum Guffetium in Commentario linguae hebraeae uoce אלהים p. 66. B.* qui diligentiam atque ingenium, iudicio theologico temperatum, abunde probauit.

XVIII.

Verum neque phrasi biblicae sententia haec a Perizonio potissimum ornata, satisfacit, neque simili Herculis exemplo satis confirmatur. Quod ad prius

prius attinet, Interpres quidam antiquus, quem Drusius Symmachum existimat, uenatorem hunc βίαιον uiolentum appellat in Hexaplis Origenianis Monfauconii, quo nomine ipsi quoque ueniunt Nephilim, faei ante diluuium homines. Nec infrequens est uiolentos aliorum oppressores in sacris a uenatione appellari, prouoco ad loca Ier. XVI. 16. Thren. IV. 18. qualis igitur et Nimrod extitit, et quidem in conspectu siue facie Dei, ex quo eundem Ecclesiae hostem, in qua singularis Dei est manifestatio, facies Dei in Scripturis appellata, fuisse, nostrates recte colligunt. Quod uero de Hercule attulit Perizonius, inter cuius insignia facta et uenatio recensetur, falsissimus est, quod proprie hic ueteres interpretandos iubeat, cum Dio Chrysostomus, a) Herculem, non ob prostratas noxias feras, sed ob Tyrannos et sceleratos ab eo punitos Αλεξίκακον et σωτήρα cognominatum, atque principatui ideo custodem datum fuisse, memoret, imo ad medicinam, quam fecit Hercules, curatos domitosque ab eo desperatos morbos o-

mnem eius uenationem Georgius Wolfgang Wedelius, *b*) non inuitis Scriptoribus antiquis, trahit, ex quo, Perizonium exemplo minus idoneo, atque sibi metipsum contrario, ad illustrandam sententiam usum fuisse, constabit.

a) *Oratione* I. p. 17. *Iuno* etiam ad *Dianam* apud *Callimachum* *Hymno* in *Dianam* u. 153.

Βάλλε κακὰς ἐπὶ Θῆρας, ἵνα θνητοῖσι
βοηθόν,

Ὡς ἐμὲ κικλήσκωσιν

Feri noxias feras, ut mortales te auxiliatricem

Sicuti me, inuocent

Vid. ad h. l. *Ezechiel Spanbemius* in *Observationibus* p. 237. sq.

b) *Peculiari de Hercule Medico* programme.

XIX.

Talia fuerunt Babyloniorum primordia, ductu Mosis, quae auctoritas diuina tuetur, atque ἰδία ἐπιλύσει, prohibet, euerti, ab ipsa rei gestae ueritate prope absunt Scriptores profani, quorum quidem testimonia tam amice cum historia sacra conspirant, ut facer Scriptor plagii, impiene dicam an inepte? postulatus fuerit a Celso Philosopho et Imp. Iuliano, quorum hunc Cyrillus Alc-

Alexandrinus, illum Origenes, castigant. Luculenta sunt, quae cum Sibylla apud Iosephum, tum etiam Abydenus atque Eupolemus *a)* de turri Babylonica et primis Urbis Originibus. Exstructam scilicet, memorant, urbem atque turrim ab hominibus a diluio seruatis, qui cum una lingua uterentur, et proposito acriter insisterent, per linguarum confusionem in uniuersam terram fuerint dispersi, turrim autem coelo iam proximam a uentis, Diis subuenientibus, fuisse subuersam *b)* et ruinis Babyloniae nomen impositum. Turrim certe immensae altitudinis Babylon olim inter miracula sua numerauit, cuius adiumento siderum contemplationi uacarunt Chaldaei ex Herodoti, *c)* Diodori Siculi, *d)* Arriani *e)* aliorumque testimonio, quamque a Mosaica haud diuersam fuisse *f)* Viri docti non nequiquam arbitrantur. Etiam Platonem in testimonium aduocat Colbergius, *g)* cui turris nostrae memoriam ille attulisse uidetur in conuiuio. Sed uerbis opus haud esset, si rerum testimonia, quae adhuc supersunt, certa satis atque tuta sint.

Sane Petrus de la Valle Patricius Romanus, qui anno 1614. personam Sancti uiatoris induens, itinere undecim annorum totum fere Orientem emensus est, in Itinerario rem miram exponit, *b*) in media sc. planitie sterili et uirgultis quibusdam consita non procul ab Euphrate, eo circiter loco, quo Babylon stetit, ingentem aedificii collapsi molem, ait inueniri, forma quadrata, quae in circuitu quadrantem milliaris, siue passus communes MCXXXIV habeat, cuius mensura situs forma conueniant cum iis, quae Strabo de Sepulchro Belli, et Herodotus de eiusdem templo, materiamque ruderum terrae, ab Hispanis Tappie nominatae, fuisse simillimam. Alia, quae Arabes accolae de reliquiis magnae huius turris Tauernerio narrauerunt, ille quidem sincere tradidit, de rei ueritate tamen subdubitatur, incertus sc. num potius *pro Turri Nimrodi* reliquias operis cuiusdam, a uagabundis Arabibus longo post tempore excitati, inuenerit. Dignissimae tamen sunt Rauwolffii de iisdem reliquiis obseruationes apud Humfredum
Pri-

Priedeaux, *i*) quae curatius expendantur, atque ad uaticinium Ieremiae de Babylone draconum atque serpentum olim domicilio comparentur.

- a) Lib. I. contra *Apionem* et *Antiqu.* L. I. C. V. quae ex *Abydeno Eusebius Praep. Eu.* L. IX. C. 14. *Cyrillus* L. I. contra *Iulianum*, et in *graecis Eusebii apud Scaligerum* p. 13.
- b) *Bochartus* hic eleganter notat *Geogr. Sacr.* L. I. C. XIII. p. 46. cum de subuersione turris Scriptura taceat, turrim diu post dispersionem mansisse integram destructionemque ex historia chaldaica desumptam, in qua lectum fuerit, factam esse dissipationem per quatuor uentos coelorum, i. e. in quatuor mundi plagas, ut habetur *Gen. XI. 8.*
- c) Lib. I. C. 181. *Iouis Beli Templum* aereis portis mea nunc etiam aetate existit, duorum undecunque stadiorum amplitudine, figura quadrata. In sacri medio turris solida crassitudine simul et altitudine stadii, cui alia rursus superimposita turris et huic subinde alia ad octauam usque. His forinsecus scalae sunt in circuitu adhibitae, per quas ad curres singulas conscenditur.
- d) Lib. II. In medio urbis templum Ioui erexit *Semiramis*, quem uocant *Babylonii Belum*, de quo cum et *Scriptores* discordent, et opus ipsum uetustate collapsum sit, certi nihil pro-

nunciari potest. Constat tamen ob ejus mirandam altitudinem a Chaldaeis astrorum in eo observationes esse factas. Id ex latere et aspalte (Gen. XI. 3.) summa arte magnaue impensa est constructum.

e) De rebus gestis Alexandri M. L. VII.

f) Hieronymus Lib. V. in Esaiam: *Arx, id est Capitolium illius urbis est turris, quae aedificata post diluuium.* Notanter quoque Berosus apud Iosephum Lib. II. contra Apionem βήλας ἰσθδὸν a Nebucadnezare exornatum saltem fuisse, *spoliis a gentibus reportatis*, magnifica uero Babylonis opera a Semiramide excitata, contra graecos negat. Bene Hermannus Conringius Aduers. Chron. C. XI. Dignum animaduersione est, a nemine scriptorum structuram turris alicui Regum attribui, quam tamen ita describit Herodotus, ut prope fidem superet. Verisimile sane hinc fit, illam Herodoto laudatam turrim esse illam Babylonicam, tanta mole post diluuium structam, et sequente demum aetate quasi redintegratam. Certe rudera ejus longe uetustissima Babylonicae turris, saltem ejus, cujus meminit Herodotus, superant bodieque, inaccessa tamen ob serpentum aliorumque uenenatorum animalium copiam, in aestate quidem, non ita in hieme.

g) De Sapientia Hebraeorum per totum orbem dispersa Dissert. I. §. 2. p. 3. sq.

b) Part. I. p. 199. sq.

i) *In Historia V. et N. I. in Historia Iudaeorum et uicinarum gentium connexa* Part. I. Lib. VIII. p. 718 sq.

X X.

Etenim Hermannus Hardtius, a) ueterum testimoniis, quae Berosum potissimum auctorem habent, parum tribuit, dum falli eos existimat, qui sibi persuadent, Berosum talia scribentem ad manus habuisse uetustas Chaldaeorum tabulas, in quibus ea, quae prodidit, fuerint consignata, sed esse ea ex ipsis sacris literis per plagium quoddam surrepta. Largiamur hoc illi et ueteris Ecclesiae Patribus, qui idem cum eo sentiunt, ut de Chaldaeis et Phoenicibus plane alia credere iubeat Iosephus, b) qui eos res gestas studiosissime in libros et tabulas publicas redegisse, testatur, ipseque Berosus aduocet in testimonium obseruationes et annotationes multorum annorum apud Babylonios asseruatas, atque ab Alexandro quoque repertas, de quibus conferri meretur Campegius Vitringa. c) Tantum uero abest, ut ita causae nostrae aliquid eripiatur, ut ea potius suffulciatur atque confirmetur.

Si

Si enim Berofus historiam patriam traditurus, ex priorum monumentorum defectu auxilia a Iudaeis petere coactus fuit, consequitur plane, ea, quae contra Historiae sacrae ueritatem ex iis afferuntur, nihil aliud esse, quam Scriptorum Mose longe recentiorum inania commenta. Quod si autem Chaldaeis quaedam uetusta documenta, diluuium quidem haud altiora, concedenda sint, prout sunt omnino, non quidem robur inde accipit Historia sacra, quo ne quidem indiget, non temere tamen abiiciendus est elegantissimus ille, qui inde emergit, Historiae sacrae et profanae consensus, quem Hardtius pro hypothesis sua allegorica, quam de turri Babylonica fouet, atque C. Caluuerius pluribus excussit, studio fugere uidetur.

a) *In Vindiciis Ephemeridum Philologicorum*
p. 25. sqq.

b) *Lib. I. contra Apionem uid. Caspar Caluuerius in Prolegomenis ad gloriam Mosis*
p. 127. sqq.

c) *In Observationibus Sacris Lib. I. Diss. I. C.*
IV. p. 37. seqq. in nota subiuncta.

XXI.

In comparanda igitur cum histo-
ria

ria sacra ueterum traditione pergamus. Nimrodum, quem supra ex Mose descripsimus, ueterum fragmenta sub antiquissimo suo Belo, Urbis conditore, quem deinde in Deorum numerum retulit, coluitque posteriorum superstitio, ex sententia Iacobi Perizonii, sistunt. Ita enim Alexander Polyhistor et Abydenus apud Eusebium *a)* diserte aiunt, gigantes cum Babyloniam incolerent, a Diis propter impietatem fuisse extinctos, eorumque unum Belum, exitio subductum, Babylone habitasse, turrim extruxisse, quae ab eo acceperit et nomen, imo, cum omnia haec loca ab initio aquis obruta fuerint, Belum singulis suam portionem assignasse, et Babylone muro cincta, oculis hominum fuisse subductum. Manifeste hic turrim in Scriptura memoratam et ab hominibus, quorum dux Nimrod, erigi coeptam, Belo tribui, Belumque hunc inter gigantes non quidem propter impietatem extinctos, sed per orbem terrarum dispersos, referri, Perizonius notat. *b)* Ex Historia sacra notissimus est Baalis cultus in toto Oriente et praecipue

pue apud Babylonios, quem Progenitorem suum, cum regina Belti appellauit Nebucadnezar, unde et Beli templum inter antiquos memorant Herodotus, Diodorus, Plinius, c) Arrianus d) quorum ultimus et Strabo e) mentionem Sepulchri, a Xerxe postea euersi, iniiciunt, regiam Beli Curtius et Ammianus Marcellinus habent, in quorum locis hic cumulandis, ne simus operosi, Ioh. Seldeni f) aliorumque, qui hoc argumentum occuparunt, diligentia admonet.

a) *Lib. IX. Praep. Eu. C. 18. et 41.*

b) *In Orig. Babyl. C. VII. p. 94. sq.*

c) *Lib. VI. H. N. C. 26. quo loco Vespasiani aetate Beli templum adhuc stetit memorat, Belumque uocat Sacratissimum Babyloniorum Deum; addatur Solinus in Polybistore apud Salmasium Tom. I. C. 26. p. 87.*

d) *Lib. III. de Rebus Alexandri M. de Belo: ὃν μάλιστα θεῶν τιμῶσι βαβυλώνιοι*

e) *Lib. XVI. Geogr. adde Aelianum Hist. Var. Lib. XIII. C. III. et ad eundem Iacobum Perizonium omnino.*

f) *De Diis Syris Syntagm. II. C. I*

XXII.

Verum de eo hic inquiramus oportet, numne fragmentorum Abydeni
et

et Alexandri ad Nimrodum facta accommodatio cum sententia horum Scriptorum consistere queat, quae mihi sane coacta uidetur, historiaeque aduersa, nec praeter rationem. Non enim Nimrod, sed Cham, Nimrodi Pater, exitio, quo Deus gigantes sustulit, subductus est, in a. a sci- licet cum reliqua Noachi familia seruatus, ubi quidem parum rei satisfacit Perizonius, quando hanc Beli conseruationem de eo interpretatur, quod a dispersione immunis fuerit Nimrod. Aliud etiam Alexandri fragmentum nobis Eupolemi apud Eusebium a) reliquit, quod familiam Chami edisserit, atque Chamum discrete Belum appellat, cuius integritatem Richardus Cumberlandus contra Bochartum iudicauit, meliori et commodiori interpretatione adiecta. Placet imprimis in Viro docto, quod Beli cognomentum $\kappa\epsilon\gamma\omicron\nu\omicron\varsigma$ de dominio et potestate Beli in eo fragmento accipiat, prout nempe קרנים diuinitatis potentiaeque signa sunt, uel in ipso Ioue Hamnone siue Chamo, Aegyptiorum praecipuo idolo. Quam potentiam diuinitatem Beli loquitur epitheton eius Belitana, quod apud Photium in parietinis Ctesiae gerit, atque ipse Perizonius

rizonius de Belo hebraeo nomine בְּלוֹ ualido, robusto appellato interpretatur, non male. *b)* Etiam si enim Petrus Daniel Huetius aliam ex lingua Chaldaica huius appellationis afferat *c)* rationem, re ipsa tamen Belus hic antiquus Cronus, Saturnus in eandem Chammi personam conueniunt, prout etiam Bacchus apud Nonnum *d)* omnia haec nomina coniungit. En igitur primum turri condendae auctorem, atque aedificantium ducem, impium Chamum.

a) Graeca fragmenti apud *Eusebium de Praep. Euang. IX. 17.* haec sunt: Βαβυλωνίης γὰρ λέγειν πρῶτον γενέσθαι Βῆλον, ὃν εἶναι Κρόνον. Ἐκ τούτου δὲ γενέσθαι Βῆλον καὶ Χαναάν, τῆτον δὲ τὸν Χαναάν γεννηῆσαι τὸν πατέρα τῶν Φοινίκων. Τούτου δὲ Χῆμ υἱὸν γενέσθαι, ὃν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων λέγεσθαι Ἀσβολὸν πατέρα δὲ Αἰθιοπίων, ἀδελφὸν δὲ τῆς Μεσσημίου πατέρα Αἰγυπτίων. quae ex uersione *Cumberlandi in Historia Sanchoniathonis phoenicia*, quam *Samuel Payne* edidit Londini 1720. in §. ita latine fluunt: *Primum fuisse Belum, qui est Cronus siue Saturnus. Sed ex hoc natum esse alium Belum (Phut) et Canaan, et hunc Canaan fuisse Patrem Phoenicum. Sed et filium eius (relato τούτου non ad proxime praecedens, sed remotius sc. Belum) fuisse Chum (Chus) quem graeci dicunt*

cunt *Asbolum*, patrem *Aethiopum*, fratrem *Mestram*, patris *Aegyptiorum*.

b) *Ad Aeliani* Lib. XIII. C. III. H. V. uid. tamen quae infra.

c) *Belitana* *Huetius* in *demonstratione Fu. Prop.* IV. C. X. §. VI. p. 257. explicat בל-ע-ר-נ-י Belus *χρόνος*, *χρονιάος* notatque Belum inde Saturnum siue temporis rectorem *Eusebio*, *Theophilo*, *Damascio*, *Serui* dictum. Notanter in primis *Damascius* apud *Photium* Auctore CCXLII: *Phoenices*, inquit, et *Syri* Saturnum *El* et *Bel* et *Bolathea*, *Belhan*, diuersa pronuntiatione, nominant.

d) In *Dionysiacis* Lib. 40. u. 397. ex versione latina:

Belus Euphratensis, *Libycus* uocatur *Hammon*

Apis es *Niliacus*, *Arabs* Saturnus *Afsyrius* *Iupiter*.

Quo loco paululum emendanda, quae upra ad mentem *Bocharti*, ex ueterum de Saturno traditione, traximus ad *Noam*, sub quo certe non *Noah*, sed *Cham* eius filius, latet, cui quidem multa ex historia *Noae* a mythologis Orientalibus falso attributa non nego. Audi saltem rationes, quas praeter iam allatas petimus ex ipso *Bocharto*. 1. *Alexander Polyhistor Xifutbrum*, qui citra controuersiam *Noah* est, apud *Cyrrillum Alexandrinum* a Saturno distinguit, et Saturno quidem diluuii praedictionem affingit. 2. Sa-

turnalic certe apud Babylonios non in memoriam a que honorem *Noae*, sed dedecus potius celebrata sunt, de quo infra. 3. non *Saturni Iupiter*, sed *Saturnus Coelo* Patri genitalia exsecuit, atque *Coelum* Patrem sistit *Noa*, Praeco iustitiae. *Coelum* enim, quam monstravit in explicandis fabulis ipse *Bocharzus* optimam viam secuti, ducimus a uoce הַיָּק quo nomine sanctus Dei minister *Iobannes* apud Iesaiam uenit C. XL. 3. quod male graeci mutarunt in *Ougavov*. Quae omnia, si quis dubitet, fragmentum הַיָּק *Santhoniatboni* apud *Eusebium* plane confirmat.

XXIII.

Quidem cum Baalis cultus apud Orientales fuerit communissimus, quidam hoc uocabulum appellatiuum, a) perinde ut ouis, esse, aiunt, quo et Belus Babylonius, Aegyptius, Assyriacus, Tyrius, et qui sit alius, ueniat, quod utut suo loco relinquamus, Belum tamen antiquissimum cum Chamum interpretati simus, communem Babyloniorum, Aegyptiorum, Aethiopum siue Arabum, et Phoenicum parentem, dubium non est, quin Belus proprie fuerit unicus, quem quaelibet gens sibi uindicare studuit proprium, quemque ab aliis Belis junioribus, diuinitate

nitate donatis, speciatim Nimrodo, par est distinguamus. Auctor est Diodorus, b) Belum quendam, Neptuni, Libyaeque filium coloniam ex Aegypto in Babyloniam duxisse, positaque ad Euphraten sede, Sacerdotes instituisse Chaldaeos, more Aegyptiorum sidera obseruantes, et Physicos, Astrologiae deditos. Quae, si in se spectentur, atque praestruatur, Neptunum esse Chus Nimrodi Patrem, Aegyptumque olim latius patuisse, atque ultra Rhinocoluram porrectam, quandam Arabiae partem, in qua iuxta Homerum Nyssa Bacchi patria, comprehendisse, sibi et ueritati constat Diodorus. Quando autem ille cum Apollodoro, apud quem uitiosa est huius Beli Chronologia, et cum altero siue Chamo perturbatio, falsissimus est Ioh. Marshamus, c) qui, Apollodorum secutus, Babylonis ortum et Beli aetatem contra ueritatem Historiae sacrae ad tempora seriora dimittit, et hac occasione coloniam deductam affirmat, cum Aegypto a Pastoribus occupata incolarum ueterum magna pars solum uertere nouasque sedes quaerere coacta fuisset. Sed nos uia media inter Marshami et Iac. Perizonii sententias, quorum hic, dum Chronologia

nologiam Marshami conuellit, improuide rem omnem negat, apprime ueram. Proinde ex traditione hac Aegyptiorum optimam lucem conciliauit Marshamus Hestiaeo Milesio, qui Sacerdotes fugientes rapientesque sacra Iouis *Ευαλίσ* in Sennaar, agrum Babyloniae, peruenisse apud Iosephum testatur. *Ευαλίον* hunc Iouem Martem antiquis notare, in confessio est apud Eruditos, *d*) quem post Chamum in primis sub Asaris, *Βελέματός*, ut est apud Hefychium, nominibus colebant Babylonii.

*) *Iob. Spencerus de Legibus Hebraeorum Ritualibus* L. II. C. X. p. 468. obseruat, promiscue usos Idololatrias Baalis et Molechi nominibus, unde et factum sit, quod nomina illa quandoque coiuerint in unum, ut in inscriptione ueteri apud *Iob. Seldenum de Diis Syris Syntagm.* II. C. I. p. 226. Sed eadem haec inscriptio in Malachbelo Saturnum siue Chamum respicit, ut alibi ostendetur. Herculem Indicum cognomentum Beli habuisse, testis est *Cicero Lib. III. de Natura Deorum.* Aquileiensibus *Belenus* numen tutelare. Diserte *Herodianus VIII. 3. p. 340.* Caeterum nonnulla quoque oracula ferebantur patrii cuiusdam numinis, uictoriam promittentia, *Βέλιον* (pro quo *Salmasius Βέλιον*) uocant indigenae magnaue eum religione colunt, *Apollinem* interpretantes. *Ianus Gruterus* in

Corpore Inscriptionum Tom. I. p. XXXVI. n. 12. in marmoribus Aquileiensibus:

APOLLINI BELENO
C. AQVILEIENS
FELIX

et n. 13 : BELLINO. AVG
SACRVM

Sam. Bochartus huc etiam Gallorum Deum *Abellionem* refert in *Canaan* Lib. I. C. XLII. p. 663. prouocatque ad inscriptiones in *Scaligeri Lætionibus Ausonianis*, quas, praeter *Gerhardum Vossium*, *Gruterus* Tom. I. p. XXXVII. n. 4. et 5. exhibet, conf. etiam *Thomas Reinesius* in *Syntagmate Inscriptionum antiquarum* p. 98. *Philippus a Turre* in *Monumentis Veteris Antii*, de quibus *Act. Er. Lipsiensis* A. 1701. p. 267. Solem Βεελ-σάμην siue Dominum Coeli Phoenicum lingua ex *Sanchoniathone Philo Byblius* appellat apud *Eusebium*. Nec dubium, quin Luna sit *Belisama* uel *Regina Coeli* in Inscriptione apud *Seldenum*:

MINERVAE. BELISAMAE

quae *Abydeno* Βῆλτις et Βαάλτις *Philoni Byblio*, Sacris Scriptoribus simpliciter Βάαλ, in genere foeminino. Baalis cognomenta a diuersis locis et officiis ipsi demandatis, desumpta iam praetereo.

b) L. I. Bibliothecae p. 17, quem locum uberius illustrabimus et uindicabimus in dissertatione *de Planctu super Nebo*.

c) In *Canone Chronico* Sec. I. p. 32. et Sec. VIII. p. 110, contra quem quae disputat *Perizonius* uide in *Oriens. Babyl. C. V. p. 55. seq.*

d) Vid. Seldenum l. c. p. 213. *Stephanum Morinum de Paradiso terrestri* p. 22. seq. *Afar Martem esse ex Thoma Hyde iam supponimus, a quo parum distat Arabum* שׂרן *Aris siue Princeps bello inclytus et Graecorum* Ἄγης, Ἄγεος. Commode hic succurrit locus *Diodori* *Bibl. L. II*, qui passim crucem figit *Eruditis: Ninus Ariaeum, dominatorem Arabum socium adhibens ui maxima belligeravit contra Babylonios. Vix fallit coniectura, Diodorum a Ctesia deceptum, cum uideret, Ninum et Nimrodum, Martium illum Chusaeum et Arabem, ratione Ctesianae Chronologiae in unum tempus conuenire studio concordiae ex Nimrodo fecisse Nini in oppugnandis Babyloniiis opitulatorem, qui tamen diuersos hos Principes cum recentioribus confundere ausus non est.*

XXIV.

Fabulosam Aegyptiorum de Belo hoc Babylonico Chronologiam haud dubie etiam secutus est *Thallus Chronographus* apud *Lactantium*, quod non aduertit *Vlricus Huberus*, a) qui *Thuram* per eum intelligit, quem post *Ninum* *Assyriis* imperasse, *Ctesias* falso perhibet. *Belum enim Babyloniiis, Assyriisque cultum bello Troiano, Thallus ait, antiquiorem esse annis CCCXXII, qui character temporis, si ad aetatem Beli Aegyptiaci comparetur, argumento est Be-*

lum non alium intellexisse Thallum, quam Aegyptium. Apollodorus *b)* enim eundem Danaï patrem facit, quem constat ex Aegypto profugum in Græciam appulisse anno Aerae atticae, ut habet Marmor Arundellianum LXXII, ante Troiam captam annis circiter trecentis. Ex quo Patrem Danaï siue Belum ante Troiam captam annis CCCXXII, uel si secundum ipsum Appollodorum aera Troiae captae constituatur, CCCXLVIII differentia non adeo magna, uixisse, haud obscure consequitur. Sed commentum hoc aegyptiacum, et falsam quoque Chronologiam ipse Apollodorus conuellit, quando et Phoenicen, quem Sanchoniathon Chnan siue Chanaan in *Historia Phoenicia* appellat, *c)* Beli filium facit, atque in Aegypto natum affirmat, manifesto indicio, Belum altioris esse temporis, atque a Chamo neutiquam diuersum.

a) De aetate Assyriorum Dissert. IV. §. 4. p. 68. sq.

b) Lib. II. de Dīs

c) In fragmento apud *Eusebium*: Osiris frater illius Chnae, qui primus postea Phoenix appellatus est.

XXV.

Ex his omnibus etiam ratio constabit Dorotheo Sidonio, *a*) Poëtae antiquo, qui Babylonis ortum Belo Tyrio siue Tyriis culto, tribuit, apud Iulium Firmicum. Non enim dubitamus, quin apud Tyrios etiam sub Beli nomine, quem Cronum diserte Sanchoniathon appellat, Cham latuerit, quem ab Assyriis quoque sub eodem Beli siue Domini nomine cultum, ex infra dicendis patefiet. Equidem huic sententiae, quae Belum Tyrium atque Assyrium eundem facit, Claudius Salmasius *b*) accessit, qui tamen infirmo innititur fundamento, dum cum antiquis nonnullis Syriam cum Assyria confundit, *c*) quas terras et nomine et conditoribus distinctas fuisse, certissimum est, illa sane Aram antea dicta ab antiquo Tyri nomine טַרְסִישׁ Suria uel Syria, Soria appellata fuit, haec uero ab Assure Abrahami filio, ortum et nomen accepit. Recte autem ille Iosephum Scaligerum notat, qui Belos distinguendo, nullum aliud argumentum attulerit, quam Syri-βααλ & βεελ, Assyrium uero βελ et graece Βῆλος nominari, cum nomen posterius ex priori manifeste

nifeste contractum sit, unde etiam Hieronymus eundem existimauerit Tyrium siue Syrium Belum cum Assyrio. Quae melius certe Etymologus perspexit, qui Bala Syrorum, Belum Graecorum esse, diserte testatur *d*).

a) Verba eius ex uersione latina :

Vrbs Babylon uetus, a Tyrio, quae condita Belo est.

b) In notis ad Solini Polybistora Tom. II. p. 1227. sq.

c) Graecos huius confusionis auctores, Herodotus fatetur apud Ioh. Georg. Graenium in Caesarem Suetonii p. 780: *A Graecis isti Syri uocabantur, a Barbaris autem Assyrii. Eratosthenes iuxta Eustathium ab Hebraeo* בבל *Assyres* dixit.

d) Inter locus locus sic habet in uoce Babylon: *είρηται δὲ ἀπὸ τῆς Βῆλος, ὅς κτίσας αὐτὴν, ἀπ' αὐτῶν προσεγόρευσε. Βάλα γὰρ καλεῖται τῆς Κύρων Φονῆς, ὃ δὲ τῆς ἑλλενίδος Βῆλος.*

XXVI.

At nullam, inquires, Nimrodi memoriam antiquitas seruauit? seruauit omnino in fabulis Bacchi, quod perspicue eruditeque, ut solet, Sam. Bochartus *a*) docuit, suoque consensu Stephanus Morinus, *b*) Guilielmus uan der Muelen *c*) confirmarunt. Multa sunt in uestitu ornamentisque Bacchi, quae originem Baby-

Babyloniam siue Assyriacam, ut est apud Philostratum, satis produnt, quamuis ipsum Bacchi nomen, quod Bar-Chus siue filium Chusi, magis ingeniose quam uere, Bochartus interpretatur, d) in argumentum trahi nolim. Fides enim potius Hesychio habenda, qui Bacchum lingua Phoenicum, a quibus Bacchi nomen cultus et omnia ad Graecos transierunt, planctum notare, testatur. Sed, quod Bacchus *Νεβρωδης, Ζαργεως* mythologis appelletur, in eius ratione reddenda non audiendi sunt Graeci, uerarum originum certe ignari, sed uetustior omnino historia, a Philologia collustrata, consulenda est. Scilicet inauspicatum erat nomen, quod Nimrod gerebat a rebellionem, mutandum igitur in notionem augustiorem, praeponendo uocem *כ*, in nominibus Regum Babyloniae frequentissimam, quae penes Arabes excelsum quid notat, unde Nabrodes et Bacchus mythicus et Nimrod in uersione graeca appellatur. Porro et Nimrod et Bacchus natalibus arabicis, uenatione, susceptis in Orientem expeditionibus celebres, Nimrod praecipue Chusita siue

Arabs,

Arabs, potens uenator in terra, unde apud Casium montem colebatur IOVIS CASII VENATORIS memoria. e) Pro ut autem Aegyptus suum Thamus planxit, ita et Oriens planctum instituit *propter Nebo* Iesaiæ XV. 2. multaeque mulierculae eiulantes et plangentes in societate Bacchi, de quibus Bochartus. Tandem Babylon, generosissimi Vini ferax, Belum quoque epulis feralibus coluit gulosum et uoracissimum, f) de quo passim sacer codex commemorat, quae omnia sane Bacchum cum Nimrodo componi permittunt, utut Bacchi fabulis ex aliis historiis sacris magnum accesserit, a Phoenicibus haud dubie, augmentum.

a) *In Phaleg* L. I. C. II. p. 12. et *Canaan*. L. I. C. XVIII. p. 439. sqq.

b) *In Dissertatione de Paradiso terrestri* Opp. Bocharti praemissa. p. 22.

c) *Dissert. II. de die mundi et rerum omnium natali*. p. 526. sqq.

d) Scilicet ex כר-כוש factum esse, ait, Bacchus perinde, ut ex לרמשק Dammesek pro pro Damasco.

e) Vid. singularis numus Iouis Casii apud *Hadrianum Relandum in Palaestina* Lib. III. p.

934. quem eleganti Dissertatione illustravit *Jacobus de Bary* Vir Cl. ex gazophylacio Serenissimi Electoris Palatini depromptum. Exhibemus eundem in fronte opusculi n. 1. spectandum.

f) Vnde Propheta de Belo Babylonio : *extraham bolum ex ore eius.*

XXVII.

Cum Chronologia sacra praeclare admodum conspirat numerus apud Simplicium Lib. II. de Coelo p. 123. *χιλίων ἐτῶν ἢ ἑννεακοσίων τριῶν* annorum 1903, a) quorum obseruationes coelestes ad aetatem Alexandri collectas, atque a Callisthene Aristoteli transmissas, reperit Porphyrius. Locum hic inprimis habet, quod Berofus testatur, uetustas Babyliorum obseruationes, praeter astronomica, Regum quoque historiam exhibuisse, unde iam prona conclusio, annis abhinc 1903 quoddam apud Babylianos extitisse imperium. Quare cum Alexander primum Babyliam intrauerit, septem ante mortem annis siue anno P. I. 4383, subductis inde annis 1903, annum habebimus P. I. 2480, qui annus M. C. 1777, siue 120. post diluuium, quo circiter tempore, ut ex sacris rationibus liquet, Babylon condita. At aliis hi calculi

calculi non adeo placent, utut praeter illas ex tota antiquitate non suppetant certiores. Marshamus hypothesein et mendosum Plinii locum secutus, mentem Simplicii plane peruertit, *b*) et Callisthenem aliam periodum Sothiacam postulasse, fingit, Henricus Doduellus *c*) uero, Simplicium hic fabulari, asserit, cum Berofus obseruationes ante Nabonassarem omnes deletas fuisse, fateatur, quod uero negabimus infra, parum quoque huic testimonio Hermannus Conringius *d*) Thomas Stanleius, Ioh. Clericus tribuunt. Iacobus Perizonius, quamuis causam eius diligentissime tueatur, tempora tamen Nimrodi, dum temporis spatium ab exitu Israëlitarum ex Aegypto ad iacta Templi Salomonei fundamenta nimis extendit, calculis suis non attingit. *e*) Tandem Vir S. V. Ioh. Franciscus Buddeus *f*) ab Isaaco Vossio sibi imponi passus est, quando Callisthenis numeros prorsus accuratos esse, negat, eosdemque adhuc statuit imminuendos, ideo, quod initium harum obseruationum incidat in annum post diluuium sexagesimum primum iuxta calculos

los Codicis hebraei, quo tempore nondum extiterit Babylon, nec Regem habuerit, nullaque fuerit coelestium observationum cura, a quibus parum abest Petrus Baelius. g) Verum non aduertit Vir doctissimus, Vossium contra illos disputare, qui sexaginta annos isti intervallo, quod diluuium inter et uocationem Abrahami interiacet, subtrahunt, b) qui, si addantur, ut ipse facit S. V. Buddeus, omnis difficultas, quam Vossius obiicit, collabitur.

a) Mentem *Simplicii* non percepit Gerardus Ioh. Vossius in *Isagoge Chronologica*, p. 54. ubi simul uitiose, pro 1903, legitur 1993, quem errorem etiam Vir CL. Ioh. Albertus Fabricius in *Bibliographia antiquaria* retinuit

C. VII. p. 205. 19. Audiamus *Simplicium*:
 ὑπ' Ἀριστοτέλους ἔν πειθομένους ἔπειθαι δὲ
 μᾶλλον τοῖς ὑτέροις ὡς μᾶλλον σώζουσι τὰ
 Φαινόμενα, ἐκείνων μῆτε τελείως σωζόντων,
 μῆτε τοσαῦτα Φαινόμενα εἰδόντων, διὰ το
 μήπω τὰς ὑπὸ καλλιθένης ἐν βαβυλῶνος
 πεμφθείσας παρατηρήσεις ἀφικέσθαι εἰς
 τὴν Ελλάδα, τῷ Ἀριστοτέλει τῆτο ἐπισκή-
 ψαντος αὐτῷ, ἄσιναις διηγέεται, ὁ Πορφύριος
 χιλίων ἐτῶν ἕνα ἢ ἑννεακοσίων τριῶν, μέ-
 χει τῶν χρόνων Ἀλεξάνδρου σωζόμενας, μὴ
 δὲ δυναμένων δείξαι δι' ὑποθέσεων τὰ πι-
 σευόμενα.

b) In

- b) *In Canone Chronico* Sec. XVII. p. 504. s. idem fere habet *Stanleius* Part. XIII. *Historiae Philosophicae* Sect. I. C. I. p. III. unde computum iniit *Clericus* in Indice uoce *Sothiaca* Periodus, qui uideatur c. I. titulo: *Babylonicae Observationes.*
- c) *In appendice ad Dissertationes Cyprianicas.* §. 23.
- d) *In aduersariis Chronologicis.* C. IX.
- e) *In Orig. Babylonicis* C. I. et II. in primis p. 7. Eupolemi fragmentum, Abrahamum Astrologiae inuentorem uenditantis, quo et nititur *Iacobus Perizonius*, examinat *Petrus Lambecius* in *Prodromo Historiae Literariae* L. I. C. IV. §. 3. p. 43. Apud Chaldaeos certe longe antiquior disciplinae astrologicae cultura fuit, in qua illi ad lassitudinem laborasse dicuntur a iuuentute apud *Iesaiam* C. XLVII. u. 12.
- f) *In Historia Eccles. V. T.* Sect. I. §. X. p. 89. s.
- g) Tom. I. *Dictionarii* in Voce *Babylon* p. 445.
- b) *In Dissertatione de aetate Mundi* p. XXX. uerba sunt: *Incidit hoc tempus in annum post diluuium sexagesimum primum iuxta uulgarem supputationem.*

XXVIII.

Rationes Porphyrianas transcendit paululum numerus *Erani* siue *Herennii*

Philonis Byblii apud Stephanum de Vrbi-
 bus, *a*) quando Philo Byblius Babylonem
 Semiramide antiquiorem esse, statuit, An-
 nis MLXXX, ut legit olim apud Ste-
 phanum Eustathius. Supponimus enim
 Herennium in eo cum Herodoto conue-
 nire et Semiramidem ad Iliaca tempora
 referre, ut ex Porphyrio uidebimus infra,
 a quibus si retrogrediamur per annos
 MLXXX, annis 55 ultra terminum an-
 norum 1903 excurremus. Lectionem
 hanc, quam sequuntur Berneggerus ad
 Iustinum et Ioh. Freinshemius ad Cur-
 tium, quamque haud obscure probat
 Claudius Salmasius, *b*) grauiter quidem
 in istis Auctoribus tulit Iacobus Grono-
 uius, *c*) qui iuxta emendationem Sal-
 masianam pro 1080 annos bis mille,
 censet, substituendos, quo tamen id effe-
 cit, ut, stante hoc numero, locus He-
 rennii prorsus euaserit inutilis. Quo loco
 et notanda uenit ἀβλεψία *d*) Pauli Pez-
 ronii, qui conflatis in unum Herennii
 annis MM. et Ctesiae rationibus secun-
 dum Iulium Africanum, Babylonis anti-
 quitatem in fauorem uersionis τῶν ὁ eli-
 cit, sed longe abest a Ctesia Herennius,
 qui,

qui, quando conditam a Semiramide Babylonam negat, totam Ctesiae hypothesin prosternit, quae istud fulcri loco supponit, primumque, quod aiunt, falsum habet.

a) Vid. Stephanus de Urbibus in uoce Babylon: *Babylon, urbs persica, et quidem metropolis, Seleucia appellata. Opus Babylonis Viri sapientis, filii Sapientissimi Beli. Haec a Semiramide, uti perhibet Herodotus, non est condita, quippe haec duorum annorum millium spatio Semiramide antiquior fuit, quemadmodum Herennius perhibet. Locus erroribus historicis et geographicis scater, hic non enodandis. Fallitur uero Abrahamus Berkelius, quando ex Bocharto Herennium corrigit. Bochartus enim Ctesiae hypothesin sequitur, quae nullius fidei est, ut infra pluribus.*

b) In notis ad Solinum Tom. II. p. 1227. *Eustathius uidetur legisse αω χιλίοις η̄ οκτακοσίοις, quod uerius.*

c) In notis Stephano subiunctis p. 9.

d) *In antiquitate temporum restituta. C. XII.*

XXIX.

Si igitur nunc omnia in summam colligamus, quae huc usque ex fragmentis Berosi et aliis ueterum monumentis attulimus, id crediderim clarum esse, in

Historia Berosi, si absona antiquitas, supra reiecta absit, nihil esse, quod Mosis iure obuerti queat. Ostendimus enim Origines Babylonicas, quas Moses memorat, ipso Beroso probari, tum quod ad Turrim Babylonicam, confusionem linguarum, gentium dispersionem, tum ipsum Regni conditorem Belum et eius nepotem attinet, tot Myriadum uero iactantiam temperauimus idoneo, ni ratio fallat, Porphyrii testimonio, a quo parum abest Herennius. Inepte igitur Isaacus Peyrerius, *a)* quo fabulae suae Praeadamiticae colorem quendam conciliet, stupendam illam et incredibilem Chaldaeorum Chronologiam in partes traxit, nullo tamen Historiae sacrae detrimento, cum Berosus eandem potius confirmet. Fallitur etiam Ioh. Clericus, *b)* qui tamen de auctore Pentateuchi sententiam laudabiliter deseruit, quando illum a Sacerdote Samaritano, eo, quo magnum Israëlitis cum Chaldaeis erat commercium, tempore, conscriptum fuisse sentit, ut scilicet ostenderetur, quanta Chaldaei uanitate antiquitates extollerent, et obseruationes coelestes tot annorum iactarent. Nimis enim euehit fabu-

fabulae huius natales, quam eo iam tempore notam fuisse, certe probari non potest, ipsum uero argumentum siue potius coniecturam mille, quod dicitur instantiis euerti posse, patet.

a) Lib. III. Syst. C. VI. p. 150. quem impostorem, ueritatisque sacrae impium irrisorem ex Chaldaeorum, Aegyptiorum atque Chinesium fabulis errorem Praeadamiticum, quem ad ultimum uitae halitum non deposuit, ut habent *Menagiana* atque cuiusdam Epistolae fragmentum apud *Petrum Baelium Tom. III. Dict. p. 2338*, sumsisse, claris indiciis constat, quae probe perspecta *Isaaco Vossio de aetate Mundi p. L.* Nulla penes ipsum Scripturae auctoritas, omne momentum habent Scriptores profani, quod uel ex Prooemio fabulae Praeadamiticae patescit, ut adeo commentum Berosianum operosius refutasse non pigeat.

b) Vid. in *defensione Iudicii quorundam Theologorum Hollandiae de Richardi Simonis Critica V. T. contra Responsum Prioris Bolleuillani* siue Richardi Simonis Amstel. 1686. in §. Epist. I. ubi inter caeteros Libri Geneseos scopos et hunc fuisse asserit. Ea nempe de causa toto Capite X. parcius de caeterarum gentium ac longe prolixius de Chaldaeorum conditore ac gestis actum fuisse.

XXX.

Babylonis uero origines, Berofo diserte reclamante, ex Assyria repetiit, et Nino speciatim atque Semiramidi tribuit Ctesias Cnidius, de quo infra. Singularis est sententia Dicaearchi, haud dubie ex ignorantia uerae originis orta, apud Stephanum Byzantinum, *a*) conditam clarissimam urbem iuxta Euphraten a quodam, qui proprio nomine Chaldaeus uocatus fuerit, XIV Rex a Nino, Nini conditore, hunc omnes, qui Chaldaei appellantur, in unum illum locum deduxisse. Eandem gloriam ductae Chaldaeorum coloniae Bêlo suo Aegyptios, pro more gentis, quae uis antiqua ad se trahentis, ex Diodoro annotauimus supra. Qui tamen omnes, Chaldaeorum nomen sectae fuisse proprium, falso supponunt, quod toti genti, nationique fuit commune. Quod clare docet Chaldaeorum tanquam gentis apud Iobum et scriptores alios sacros mentio, nec inficiantibus id *b*) Scripto-ribus profanis. Ad originem autem Babylonis assyriacam, quod attinet, inde fluxit ueterum error, quod Babylon sub
Assy-

Assyriacis Regibus longo tempore quieverit, suaque ceperit incrementa, quod in primis ex Esaiæ C. XXIII. 12. c) confirmatur, ubi Propheta ait: Res Chaldaeorum, tenues cum essent, nulloque numero et loco, collocasse et auxisse Assyrios, addita in primis potentia naualli, quae quanta fuerit apud Babylonios, ex Scriptoribus constat.

a) Voce Χαλδαῖος adde *Eustathium* ad *Dionysii Periegesin* ad u. 768.

b) Loca *Strabonis*, *Ciceronis* aliorumque notissima sunt atque ubiuis obuia. Obiter noto etiam *Magorum* nomen apud *Herodotum* nationis esse, inter sex enim gentes, quae Mediam incolebant, *Magos* numerat L. I. C. 101.

c) Verba ita uertit *Campegius Vitringa* in *Commentario*: *Ecce terra Chaldaeorum! Hic populus non fuit. Assur fundauit eam deserticolis, turres eius speculatorias erexerunt, excitauerunt palatia eius, eam posuit in ruinam* sc. *Tyrum*; ad quam uersionem breues addimus notas sequentes:

populus non fuit potens, diues felix. Similem locum reperi in *Hecuba Euripidis*:

Οὐδ' εὐτυχῆντας εὖ δοκεῖν πράξεν αἰεὶ

Κἀγὼ γὰρ ἦν ποτ', ἀλλὰ νῦν ἔκ' ἐμ' ἔτε

Τὸν πάντα δ' ὄλβον ἡμᾶς ἐν μ' ἀφεί-

λετο

Neque eos, qui felices, putare, se felices
 semper fore,
 nam et ego *eram* olim, sed nunc non
 amplius *sum*
 uniuersam uero felicitatem dies una mihi
 eripuit.

adde, si placet *Iac. Perizonium in Origini-
 bus Babyl. C. VI. p. 70. sqq.*

fundauit deserticolis: Assyrium hominem
 populos deserti siue Arabes *συνήτας*, ut
 uult *Marshamus*, in Babyloniam duxisse, i-
 ta quidem, ut gens Chaldaea inde *fundata*
 dici queat, Historiae manifeste repugnat, de
 quo infra. *דִּיּוּג* etiam naues sunt, quod no-
 tum. De re nautica potentiaque nauali
 Chaldaeorum *Strabo* Lib. XVI. *Plinius* H. N.
 VI. 26. adde *Iesaiæ* XLIII. 14. nauibus com-
 mercia gens Chaldaea, atque Babylon exer-
 cuit, unde diuitiae et potentia, bene igitur
 et commode cum *Tyro*, celeberrimo em-
 porio comparanda. Reliqua facilia sunt.

XXXI.

Sed res ipsa et locus inprimis Pro-
 pheticus modo allegatus requirunt, ut
 quae probabilior Chaldaici nominis ori-
 go Viris doctis uisa sit, paucis indice-
 mus. Thomae Stanleio a) placuit, no-
 men et gentem a Cusch filio Chami re-
 petere, a quo progenies illius ab initio
 Cuschi-

Cuschidim, postea Caschdim fuerit appellata. Verum eius sententiam Ioh. Clericus *b*) tanquam analogiae hebraeae linguae aduersam, grammaticaeque minus consonam, in indice ad eius literariam Historiam, reicit, in quo, quamuis Clericus, linguam Chaldaicam antiquam cum Hebraica componens, argumento minus idoneo usus fuerit, tamen rationes aliae suppetunt, quae hanc deriuationem difficilem reddunt, consensumque nostrum impediunt. Tantum enim abest, ut terra Chasdim unquam in sacris Chus uel Chuth appelletur, ut potius ab eadem aperte distinguatur. Sane Moses suo tempore, quo Chaldaeorum appellatio iam percrebuerat, terram Chus a terra, quae proprie Chaldaeorum, Gen. II. 14. *c*) internoscit, quando fluuium Pison Chauileam, Chaldaeis proximam, alterum uero Paradisi fluuium Gihon terram Chus, dicit alluisse. Cum enim Chauilea, si hoc diuortium Euphratis Tigridisque respicias, citerior sit et occidentalis, ultro consequitur, terram Chus, fluuio Gihon adsitam, orientalem esse, et hac ratione simul a ter-

ra Chasdim luculenter seiungi, utpote, quae eodem respectu ac Chauilea ad occidentem refertur. Accedit, quod nulli in Codice sacro, ubi frequens est Cuthaeorum mentio, Chasdim siue Chaldaei cum iisdem permutentur, quamuis, id a Iudaeis sequioris aevi factum, *d*) constet, indicio haud obscuro, nomina haec fuisse eadem non diuersa. Multa quidem Samuel Bochartus de Chittim apud Iesaiam C. XXIII disputauit, *e*) quae nobis aduersari, possint uideri, istud tamen ad liquidum nondum perduxit, ut cum ipso pro Chittæis, Cuthaeos uel Chaldaeos ibidem substituamus, quae eius est plus iusto audacior coniectura.

a) Part. XIII. *Historiae Philosophicae* in Prooemio. p. IIIo.

b) In uoce *Cbaldæi*.

c) Nemo existimet, nos uagari in incertis, uel obscurum per aequè obscurum probare. Situs enim Paradisi terrestris ad euictionem usque a *Bocharto*, *Huetio*, *Morino*, demonstratus est, a quibus, qui recedunt, non ueritatis amore, sed ingenii ostentandi studio mihi duci uidentur. Vid. *breuis Epistola Bocharti ad Lud. Cappellum* Opp. praefixa, *Huetii dissertatio de Situ Paradisi terrestris*

ad Academiae Francicae Socios perscripta, in Germania latine recusa posteaque *Criticis Anglicanis* inserta, imprimis perdocta *Stephani Morini* dissertatio *de Situ Paradisi terrestres*, dignum *Bochartianis* Operibus additamentum.

- d) Quando *Abrahamum* in *Cuthia* educatum dicunt, uid. locus *Maimonidis* apud *Iob. Henr. Hottingerum* in *notis ad Thomae Goduini Mosen et Aaronem* p. 658.
- e) In *Phaleg* L. III. C. V. p. 161. uide, quae *Celeberrimus Philologus Wittebergensis Iob. Christ. Wichmannshausen* in *dissert. de Portu Kittaeorum* §. 3. ad hanc *Bocharti* coniecturam, quam et *Iob. Clericus* suam fecit, notauit.

XXXII.

Ad aliam igitur sententiam progredior, et plurium Eruditorum consensu et singulari ueritatis specie commendatam, qua Chaldaei a Chesed, Nachoris filio, nomine hebraeo Chasdim appellati, ducuntur. Nam non modo, quae regulas grammaticas prorsus analogica haec deriuatio est, sed et uestigia historica eius suppetunt non euanida. Constat inter omnes, Nachoris, Abrahami fratris, familiam non in sola Aramaea haesisse, sed quosdam etiam ex eius progenie in uici-

uicinas regiones diffusos, nouas gentes condidisse, prout Vz maior natu Arabiae desertæ partem occupauit, suoque nomine Ausitin appellatam, posteris suis Ausitis, ex Ptolomæo satis notis, impleuit. Alter etiam Buz, frater Vzi, in eadem Arabia confedit, genusque suum propagauit. *a)* Prona inde et facilis est coniectura, in uicinia eorum etiam sedem posuisse Chesed, ex eodem Nachore, Milka coniuge, natum, et quidem in ea terra, quae proprie apud profanos Chaldaea appellatur, cuius specialioris significatus monimenta in antiquissima eorum apud sacros Scriptores mentione extant. Chaldaeorum fane inuasionem tanquam uicinorum Historia Iobi *b)* in ipso exordio memorat, quorum regionem Arabiae desertæ adiacuisse, etiam Strabo, Ptolomæus et reliqui testantur. Quae apprime quoque cum אור כשדים Vr Chasdim, Abrahami Patria Gen. XI, conueniunt, cum non modo Plinius Vram et Ptolomæus Orchoën in Chaldaea recenseant, unde citra dubium Chaldaeorum Orchenorum cognomen, sed et tota haec regio Auranitis nomine apud eundem Ptolomæum ueniat. **Celebrem autem**

autem Chaldaeorum Orchenorum sententiam quod attinet, a maxime recepta sententia discessit Iacobus Perizonius, c) quando illam ab Erech, quasi a Graecis postea Orchoe dicta, deriuandam esse, sentit. Cum uero hoc a Viro docto in subsidium hypotheseos, statim a nobis examinandae, factum esse, intelligamus, in deriuatione nostra consistimus, longe melius fluente, atque Chaldaeorum Erech rectius ex mente Claudii Salmasii d) et Sam. Bocharti e) cum Arecca siue Arderica, ut est apud Herodotum, comparamus.

- a) Vid. Bochartus in *Phaleg* L. II. C. VIII. p. 81.
 b) Conf. *FridERICI Spanhemii Historia Iobi* C. IV. §. III. p. 103. sqq.
 c) In addendis ad *Origg. Babylonicas* p. 345.
 d) Ad *Solinum* Tom. II. p. 1194.
 e) In *Phaleg* Lib. IV. C. XVI. p. 235. f.

XXXIII.

Alia enim sententia de loco Iesaiæ, supra allato, doctissimo Perizonio a) atque felicissimo Esaiæ interpreti, Campegio Vitringa, placuit, quem quidem de nauigationibus Babyloniorum alias nobiscum interpretatus est Perizonius, alio

alio tamen loco uia longe diuersa eius explicationem ingreditur. *b*) Arripit nempe ex Kimchio, Chaldaeos ab ipso dispersionis initio in Babylonia non fuisse, sed in eam aliunde uenisse, locum inde Iesaiæ uertit hoc modo: Assyrium quendam, siue Ninum siue alium deserticolas Chaldaeos in Babyloniā deduxisse, ibidemque collocasse. Praecipuum argumentum, quod Perizonium, ut talia sentiret, permouit, istud inprimis est, quod prima Chaldaeorum sedes in Mesopotamia fuerit, in qua proprie אור כשדים siue posterorum Chesed, in illa loca regressi et genus suum propagantis, fuerit. Quod a Samuele Bocharto clarissime demonstratum esse, credit, ex celebri illa Stephani oratione Act. VII, ubi Stephanus ait: Abrahamo in Mesopotamia, antequam Haranem uenisset, ergo adhuc in Vra Chaldaeorum habitanti, ut Moses habet, Deum, ut inde exiret, praecepisse. Bocharto igitur *c*) natale Abrahami solum fuisse uidetur Vra Ammiani Marcellini, quam Scriptor ille inter Nisibin et Tigrim ponit. Iter insuper Tharae, in
ter-

terram Canaan per Carras ituri, fauere, per quam ex Vra Ammiani recta in Iudaeam sit uia, nec probabile esse, si Vra illa ad Babyloniam referatur Tharam haec deuia praetulisse itineri longe compendiosiori per Arabiam, praecipue cum ipsi cum gregibus Euphrates bis fuerit traiciendus, nec Mesopotamia solitudinibus careat, quibus quidem Arabia abundat, Bochartus addit. Iosua C. XXIV. denique ex eadem causa asserere, Tharam trans Euphraten iam olim habitasse, et ibi coluisse Deos alienos, Vram uero Babyloniae cis-Euphratensem esse respectu Iudaeae.

a) In *Origg. Babyl.* C. VI. p. 73.

b) In addendis ad *Origg. Babylonicas* p. 366. sqq.

c) *Lib. II. C. VI. p. 78. sq.*

XXXIV.

Res igitur nobis est cum Bocharto imprimis, cuius sententiae & Hugo Grotius, a) et Christophorus Cellarius b) accesserunt. Si enim satis firmatum fuerit, Chaldaeos iam ante Assuris tempora in Babylonia fuisse, ea, quae doctissimus Perizonius de eorum translatione, collabuntur. Nihil dicimus de constanti

stanti ueterum traditione ex Babylonia Abrahamum fuisse euocatum, nihil de eo, quod Iobo in terra Vz, quae pars fuit Arabiae desertae, habitanti, Chaldaei fuerint uicini, ut iam uidimus, sed istud moneo, Scriptoribus antiquis diu ante Assurem Dynastiam Chaldaeorum inter Babyloniae Reges iam celebrari, de qua mox pluribus. Quo praestructo age respondeamus nunc ad rationes Bocharti, primum argumentum ipse Vir doctus soluit, quando ex Scriptoribus notat, Mesopotamiae nomine ipsam Babyloniā contineri, quae obseruatio plane ad mentem Stephani conformata est, quippe qui Mesopotamiam a Charris distinguere uidetur. Quando deinde Bochartus argumentum petiit a recto Tharae itinere in terram Canaan, Mosis mentem Vir doctus non satis percepit, qui longe aliud dicit. Duplex enim omnino fuit Abrahami uocatio, una in Vr Chasdim Stephano memorata Act. VII. nec obscure a Mose Gen. XI, 31. significata, cui, cum non obediret, Pater eius Thara, altera in Haram subsequuta est, de qua liquido Moses Gen. XII.

XII. 1-4. Vltimam hanc uocationem, quae ad Abrahamum speciatim spectabat, Iosua respicit, ut clarum erit, cuilibet uerba Textus inspicienti, neglecta priori, quae fuit in Vr Chasdim. Ut tandem ad Perizonium reuertamur, Kimchii sententia, quae ציים per deserticolas reddidit, linguae quidem non repugnat, historiae tamen, ut iam uidimus.

a) Ad Gen. XI. 31.

b) *Geograph. Orbis antiqui* Tom. II. L. III. C. XV. p. 729. et alibi.

XXXV.

At, quamuis Chaldaeos in Babyloni-
am translatos, inficiemur, non tamen
eadem sententia est de colonia Chusaeo-
rum, a Nimrodo in hanc terram ducta.
Certe nihil uerius est, atque historicae
analogiae magis conueniens, quam, quod
Bochartus coniicit, a) Nimrodum, in
Arabia natum, b) cum ualida Chusaeo-
rum manu, Babyloni-
am post dispersio-
nem repetiisse, sibi-
que uindicasse, qui
deinceps in laboris
praemium partem
Babyloniae orienta-
lem ultra fluuium,
Chusitis suis conce-
sserit inhabitanda-
m. Sed in eo Bochartus assensum uix mere-
tur,

tur, quod, interea terram Sinear desolatam, existimet, iacuisse, donec Nimrod opus interruptum continuaret, atque ad umbilicum perduceret, quae, cum iure Iacobus Perizonius *c)* notasset, ea etiam, quae bene in sententia eius se habent, simul abiicit. Scilicet cum in colonias coirent homines, atque Cham, operis suasor auctorque, sociis destitueretur, ille tamen in terra Sinear permansit, sedem posuit, et urbem Babel aedificavit, cuius conditorem Belum, vetustior fert Historia. *d)* Nimrodum igitur, a rebellione cognominatum, contra quemne rebellem egisse putas? an contra Noachum, ut turris Babylonicae auctorem, quod esset contra historiam, uel ut socium huius operis, quod certe Nimrodo haud fuit peculiare. Dicam, si licet, contra Chamum, auum suum, quem aduenam in Aegyptum memorat Sanchoniathon, *e)* pristina haud dubie sede eiectum, res novas molitus est.

a) In *Pbaleg* L. I. C. 10. p. 38.

b) *Bacchus* enim, qui est *Nimrod*, arabicos natales habet.

c) In *Origg. Babyl.* C. VIII. p. 121. sqq.

d) Quod

- d) Quod supra iam uidimus pluribus.
- e) In fragmento apud Eusebium: *Saturnus dum Orbem lustrat uniuersum, cum in meridiem uenisset, Tantum Deum, Aegypti uniuersae Regem creauit. Sedem etiam in Aegypto Chamum fixisse, docet nomen Aegypti, quae uice plus una terra Cham in sacris appellatur, nec profanis hoc nomen ignotum.*

XXXVI.

A Babylonicis denique originibus aliena non est prima regni propagatio in Successoribus Nimrodi, ex quibus Scriptura nominat Amraphel, a) eiusque regnum sola terra Sinear circumscribit. Alexander Polyhistor b) uero, qui sua ex Beroso, post diluuium continua serie Reges octoginta sex apud Chaldaeos imperasse, fingit, iisque tanquam Deis et Semideis immane temporis spatium, supra triginta millia annorum tribuit. Quas ineptias tandem emensus, ad Reges homines descendit, memoratque duas Dynastias, unam Chaldaeorum, alteram Arabum c) usque ad regnum Assyriorum, atque priori annos 225. posteriori uero annos 215 adscribit, quas deinde Iulius Africanus Regibus Assyriae,

ex Ctesia depromptis, praeposuit. Cum uero tali ratione iuxta calculos hebraeos Chaldaei isti Reges ipso diluuiio longe sint antiquiores, grauius Iosephum Scaligerum reprehendit Dionysius Petauius, *d*) quod locum illis dederit in Chronologia, imo utrumque et Chaldaeorum et Arabum regnum fabulas esse, ex eadem ratione contendit. Recte tamen monuit Goarus, *e*) nondum prauum earum dynastiaram usum commentum et fabulas arguere, ubi rectior chronologiae dispositio, uel antiquorum penes Africanum monumenta earum historiam probant. Quando igitur iustos terminos regno Assyriorum statuemus Sectione II, locum simul hisce Dynastiis in Chronologia, ad calculos hebraeos exacta, dabimus. Equidem Vlricus Huberus *f*) obiicit, breue hoc 440 annorum spatium non attingere Nimrodum, si Ninus circa Iliacum excidium floruisse, credatur, quod uerum est, si Euechous, primus Dynastiae Chaldaicae Rex, Nimrod sit, quod aiunt Scriptores Ecclesiastici, nos uero negamus, cum Berosi prorsus alia fuerit sententia, cui
Belus

Belus haud dubie Cham est, cuius nepos Nimrod, qui cum Chamo inter Deos Babyloniae locum habet, adeoque Regibus Semideis et Regibus hominibus uetustior. Scilicet Scriptores Ecclesiastici plane abiiciunt omnem Chaldaeorum Historiam ante Reges homines, tanquam manifeste fabulosam, cumque inter illos Euechous primus sit, eundem comparant cum Nimrodo, ex Historia sacra satis certo. Ad coniecturas hic confugit Iac. Perizonius, g) ut ex Euechoo aliqua saltem ratione Nimrodum efficiat, at sine causa. Simile eius rei exemplum in Historia Aegyptiaca, ad quam tota conformata est Chaldaeorum fabula, occurrit, ubi post Deos Auritas et Semideos Mestraeos primus est inter homines Menes, quem tamen a Cham et Mizraim ipse Vir doctus, alio loco iubet, internosci. Tandem ad Assyrios transiit Babyloniorum imperium, a Nabonassare demum restitutum, ut uidebimus infra.

a) Gen. XIV. I.

b) Apud Georgium Syncellum in Chronographia p. 78: *Alexander Polyhistor Chaldaeorum*

rum regnum post diluuium continuata serie propagatum resumere incipitur, octoginta sex Chaldaeorum Medorumque (quinam hi et unde, nescio, inter socios Amraphel est Rex quidam in Elam, Elymais Mediae proxima, Mediae saepissime iungitur. Forte et haec auxilia peregrina Babylonii periculosa, et Elamitae postea Babyloniae Reges.) reges per quamdam Sarorum, Nerorum et Sossorum seriem annis millibus triginta quatuor, hoc est Saris nouem, Neris duobus et Sossis octo regnasse, commentus. Ab octoginta sex praefatorum tempore Euecboum, cui Chosmabelus etiam nomen fuit Chaldaeorum secundum, et septem Chaldaeorum Reges eum secutos annis solaris 190 imperantes non ulterius Saris, Neris et Sossis, reliquisque fabulosae historiae absurditatibus, sed legitimo annorum solarium cursu, habita numerandi ratione, Polyhistor idem inducit. Nonnulli siquidem pristinos omnes ceu Deos et Semideos existimantes infinito eos annorum numero regnasse statuunt, posteriorum uero Regum ceu mortalium, et quorum notitia nullum fugit, annis solaribus mensurarunt. Memorabilis Berosi locus apud Iosephum extat, qui si recte Iosephus mentem Berosi percepit, nouum hoc commentum Chaldaicum manifestae coarguit falsitatis. Verba Iosephi sunt: *Abrahami Berosus quoque meminit, non tamen eum nominans his uerbis: post diluuium autem*
decima

decima aetate apud Chaldaeos erat quidam iustitiae cultor, uir magnus et sideralis scientiae peritus. Lib. I. Ant. C. VIII. p. 16. Decem generationes, si tribus generationibus absoluitur Seculum, continent annos 330, qui, si anno mundi 1656, quo diluuium fuit, adii-
 ciantur, dabunt A. M. 1986, quo tempore Abrahamum adhuc inter Chaldaeos degisse, manifestum est.

c) Vide easdem apud Syncellum p. 92. et in Graecis Eusebii apud Iosephum Scaligerum in Thesauro Temporum p. 14.

DYNASTIA CHALDAEORVM

I. Euechous	ὁ παρ' ἡγῶν	Neugod	annos	6 M. 8
II. Chomasbolus	-	-	-	7 M. 6
III. Porus	-	-	-	35
IV. Nechubes	-	-	-	43
V. Abius	-	-	-	48
VI. Oniballus	-	-	-	40
VII. Chinzirus	-	-	-	45
				<hr/>
				225 M. 2

DYNASTIA ARABVM

I. Mardocentes,	annos	45
II.	-	40
III. Sifimordacus	-	28
IV. Nadias	-	37
V. Parannus	-	40
VI. Nabonnadus	-	25
		<hr/>
		215

Post Arabes regnum obtinuerunt Assyrii ad Sardanapalum usque.

d) *De doctrina temporum Lib. IX. C. 13. quem Iob. Baptista Ricciolus in Chronologia reformata Tom. I. C. II. p. 225. Michaël Lequien contra Paulum Pezronium, aliique sequuntur.*

e) *In notis ad Syncellum p. 30.*

f) *De genuina aetate Assyriorum dissert. III. §. 4. p. 47. sqq.*

g) *In Origg. Babylonicis C. XIV. p. 326. sq.*

SECTIO II.

ORIGINES REGNI ASSYRIACI
EIVSQVE PROPAGATIO AD AS-
SARHADDONIS TEMPORA.

§. I.

Oiginibus Babylonicis, in quibus ad-
huc fuimus, Assyriacas iungimus,
quas, ipse Moses uoluit, esse connexas
Gen. X. II. cuius loci interpretationem,
rationibus suis firmandam deinceps,
ex analogia historica elicimus sequen-
tem. Circa tempora introitus Israëlita-
rum in Aegyptum Assurem quendam,
Abrahami Pronepotem per Kethuram, *b)*
de quo Gen. XXV, 3. ex terra Sinear
egressum, conditis Urbibus Niniue, Re-
hoboth, Ir et Calah, *c)* regni assyriaci,
post Mosis aetatem tandem constituendi,
prima iecisse fundamenta.

*a) Ex hac terra postea egressus est Assur, et con-
didit Niniue, Rehoboth, Ir et Calah.*

b) Abraham — Kethura

Iakfan

|
Dedan

|
Assurim

e) Nostram hic omnino facimus obseruationem *Iob. Harduini in Chronol. V. T. p. 521* : *Non dixit hoc loco sacer Scriptor, fuisse Niniuem ciuitatem primariam regni eius, sicuti de Nimrod, praecauens nimirum, ne Rex fuisse Assur crederetur.*

II.

Dum uero singulorum probationem ingredimur, controuersia nobis primum est cum iis, qui Assuris nomen apud sacrum Scriptorem non de homine accipiunt, sed de prouincia, quam Nimrod regno Babylonico adiunxerit. Alienum esse, aiunt, Semitae nomen inter Chamii posteros, qualis ipsis est Assur. Locum igitur ellipticum esse sentiunt, cum praecedenti commate io ratione subiecti tali sub *σχέσες* connectendum: Nimrodum initium regnandi fecisse Babylone, egressumque ex terra Sinear, adiecisse et Assyriam, in qua Ninum et reliquas condiderit urbes. Sententiam hanc multo doctrinae apparatu defendit et exornauit a) Samuel Bochartus, unde et eandem Interpretibus Clarissimis plenissime persuasit. Addidit locum parallelum ex Micha, apud quem

C. V. 5. *b*) Assyriam terram Nimrodi diserte nuncupari existimat, ex quo magnum pro exegesi sua efficit argumentum. Eandem tamen, ut reliquos taceam, sibi impugnandam sumsit Cl. Perizonius, *c*) qui uersiones optimae notae secutus, uersum hunc undecimum a praecedenti distinguit, et Mosen ita de Nimrodo agere sentit, ut digressiuncula quadam *παρσηθενική*, cuius frequens in sacris usus, originem alterius imperii ab Assure conditi subiungat, ut iunctim intelligatur, quos Auctores habuerint duo Orientis nobilissima regna. Nimis duram enim esse Ellipsin hanc, quae Mosen ambigue locutum supponit, quaeque cum exemplis similibus, a dissentientibus in medium productis, paria haud faciat, ostendit. Apud Micham uero terram Assur et Nimrod, cum nomina ferant a conditoribus, potius distingui, quae uero optima ratione coniungantur, cum non modo haec duo regna saepe sub uno fuerint domino, sed et utrumque Ecclesiae V.T. infestum fuerit et exitiabile, puniendum ideo ab hostibus suis, ut uult Propheta, *d*) Concludit igitur Perizonius,

zonius, Babel dictam fuisse initium siue rectius Caput regni Nimrodís, nullo tamen respectu ad uersum sequentem, quem meram esse, ait, parenthesin historicam de Originibus regni Assyriaci.

- a) *In Phaleg* L. IV. C. XII. p. 229. sq.
 b) *Micb. V. 5: Et depascent terram Assur gladio et terram Nimrod lanceis.*
 c) *In Originibus Babyl.* C. IV. p. 38. sq.
 d) *Iob. Marckius in Commentario in Prophetas minores* Amstel. 1700 in 4 edito, quamuis eadem cum *Bocharto* ad locum *Michae* citatum §. 15. p. 272. sentiat, §. 13. tamen p. 267. notanter ait: *Non solum per hostes hosce intelligendos esse Assyrios et Babylonios ueteres hostes, sed cum pax haec respiciat dies Messiae, per Metaphoram et Synecdochen omnes alios hostes intelligi.*

III.

Quae igitur solide aduersae parti doctissimus Perizonius reposuit, ea quidem omnia adaptare non dubitamus, hoc unico excepto, quod Vir doctus iam Mosis aetate Assyriorum imperium extitisse, uideatur, asserere, unde quae in eius rationibus bene se habent, ex Historia confirmanda sunt, reliqua e-

men-

mendationem postulant. Assurem, qui
 persona est, non prouincia, loco Mosis
 citato, cum nullo caractere distinxisse
 uideatur sacer Scriptor, locum fecit in-
 terpretum coniecturis. Plurimis Assur
 Semita uisus est, cuius mentio Gen. X.
 22, quem ferre non potuisse, statuunt,
 Tyrannidem et impietatem Nimrodi,
 ideoque alias quaesuisse sedes. Ita fe-
 re inter antiquos Augustinus *a)* et alii,
 sed recentioribus haec genealogicae tur-
 bationes apud Mosen plane incongruae
 uisae sunt, quibus Assur Chamita est,
 Nimrodi filius, quae sententia subsidia
 petit ex hypothese Ctesiana, haec duo
 regna pessime confundente. At nos e-
 undem Abrahami pro-nepotem appel-
 lauimus, quae nostra est sentiendi teme-
 ritas. Facem huic sententiae praetulit
 Sam. Bochartus, *b)* qui nomina Misraim,
 Ludim et his similia gentium esse, non
 hominum singulorum tantum, eleganter
 docuit, quod et doctissimo Perizonio *c)*
 probauit. Facilis ex dictis enata est con-
 clusio ad Assurim, quem igitur Assyria-
 cae conditorem coniecimus ex forma
 pluralis numeri a sacro Scriptore notan-
 ter

ter adhibita. Plus uero liquidae lucis coniecturae nostrae accipiunt ex fragmento Alexandri Polyhistoris, *a*) multum enim antiqui Scriptoris testimonium, quibus aditus patuit ad antiquissima scripta, recentiorum ieiunis coniecturis, et opinionibus praestare mihi uidetur. In quo Cleodomus, cognomento Malchus, apud Iosephum refert, inter Abrahami filios ex Chaetura susceptos, etiam Surim fuisse, a quo *appellata* Assyria. Surim enim ille Assurim sacri Scriptoris est, ut solent graeci promiscue dicere Syria et Assyria.

a) De Ciu. Dei L. XVI. C. 3.

b) In Geographia S. L. III. C. VI. p. 164.

c) In Orig. Aegyptiacis C. I. p. 7.

d) Cleodemus ille Propheta dicitur *Alexandro Polyhistori* apud *Iosephum Antiqu.* L. I. C. XVI, composuitque ad imitationem *Mosis* Historiam, ut ait idem.

IV.

Quam sententiam cum analogia sacri Scriptoris stare posse dubitabit nemo, qui singula eius uerba curatius expendit. Memorat enim de filiis Abrahami, ex Kethura genitis, quod illi, accepta haereditate

reditatis parte, dimissi fuerint in Orientem. Oriens uero eidem est terra Sinear, Kedem proprio nomine appellata, a) in qua et sedem sibi constituerunt Abrahamidarum agnati, Nachoris posterii, ut iam uidimus supra. Constat igitur, quare Moses ex terra Sinear egressum dixerit Assurem, quaque ratione haec cum Assure speciatim, Abrahami Pronepote, conciliari queant. Addit Vir diuinus, haec post tempora Nimrodi facta esse, unde nec temporis repugnabunt rationes, quas pro Assure statuimus supra.

a) *Gen. XXV. 6. Versus Orientem in terram Orientis, unde et בני קדם filii Orientis Iob. I. 3. adde 1. Reg. IV. 30. Bene quidem Ioh. Drusus: Sic uocabantur, qui Babyloniam, Mesopotamiam et loca uicina incolebant. Sane qui Orientales Iudaei aliis, ab aliis uocantur Filii Babel, ubi tamen plus habet in Thesi, quam in probatione, cuius causa est, quod existimarit, ad plagas mundi haberi respectum. Eleganter Petrus Daniel Huetius de Situ Paradisi terrestri C. XIII. §. III. p. 50. Memnona filium aurorae siue Orientis appellatum fuisse notat, quem Strabo, Aeschylus auctore, natum dicit Matre Cissia siue Cuthaea. Vnde et Nebucadnezar apud Esaiam C. XIV.*

C. XIV. 14. *Lucifer, filius aurorae*, appellatur. Auctores *Arabes* nominant *Chaldaeos Tfabin* siue *Zabios* i. e. Orientales, ex sententia *Iob. Spenceri* de *Legibus Hebraeorum ritualibus* L. II. C. I. Sect. II. p. 358. *Iosephi Scaligeri* Ep. 62, de qua hic non disquiro. Ex hac tamen obseruatione lux quaedam accendi potest Patriae *Magorum*, qui ἀπ' ἀνατολῆς dicuntur profecti Matth. II. Ex *Babylonia* itaque arcessendi sunt *Sapientes* isti, non obstante nomine *persico*, cum *Babylon* multis abhinc annis sub imperio *persico*. Taceo hic de situ *Paradisi* terrestris, quam *Moses* statuit in *Oriente*, atque nemo non uidet ideo in *Babylonia* esse quaerendam, conf. *Iacobus Cappellus* in *Operibus* p. 597.

V.

A Belo a) quodam, *Nini* Patre, *Regum Assyriorum* Catalogum *Castor Rhodius*, *Cephallion*, *Iulius Africanus* cum *Eusebio* et *Syncello*, *Hesychius Illustris Milesius* apud *Photium* exordiuntur et *Iulius* inprimis eundem post *Arabum* *Dynastiam* collocat, de qua supra. Antiquissimam uero eius mentionem fecit *Herodotus* L. I. C. VII, ubi *Ninum*, *Beli* filium, disertè nominat. *Variae* inde sunt recentiorum de hoc *Belo* coniecturae,

rae, qui Babylonicum et Assyriacum imperium confundunt, Ninum Nimrod filium in sensu proprio existimant, a quo errore Gerh. Ioh. Vossius, b) Sam. Bochartus, sibi non cauerunt; Ioh. Henricus Vrsinus c) non obscure Assurem pro Belo Assyrio agnoscit, tanquam Assyriacae gentis et Monarchiae conditorem, quem, constat, a Posteris in numerum Deorum fuisse relatum, quod a vero prope abest. Belum Assyrium Martem esse, late probare studuit Ioh. Seldenus d) et Gerh. Ioh. Vossius, quem Scriptores Ecclesiastici, Ioh. Antiochen- sis, Cedrenus, Suidas, Auctor Chroni- ci Alexandrini, et *αὐθεντος* quidam apud Claudium Salmasium, e) eundem cum Thura existimant Ninyae filio, qua ueterum auctoritate, non liquet. Do- ctissimus Bochartus f) Thuram hunc ex Athur, ut Assurem Chaldaei uocant, per aphaeresin factum esse, coniicit, unde Assur ipsis sit Belus Assyrius, sed alieno loco collocatus. Verum parum in eo praesidii est, pro Assure, Belo Assyrio, cum citati Scriptores confundere uide- antur, cum Belo Assyrio Martem Thra-

cicum, quem Thuram cognominatum a Thracia alio loco g) notat ipse Bochartus.

a) apud *Cyryllum Alexandrinum* L. III. contra *Julianum* Belus, uitio interpretis latini dicitur *Arbelus*, cum in graeco sit ἀρα Βῆλος obseruante *Bocharto* in *Phaleg* L. IV. C. XIX. p. 244.

b) *De Idololatria* L. I. C. XVI. p. 124. sq. cui accedit *Eduardus Simson* in *Chronico Catholico* ad Annum Mundi 1786.

c) In *Epilogo Exercitationis de Zoroastre & Hermete Trismegisto*.

d) *De Dīs Syris Syntagmate* II. C. I. p. 193. sqq.

e) *In Solinum* Tom. II. p. 1234.

f) *Geogr. Sacrae* L. II. C. III. p. 82.

g) *Lib. III. C. II. Geogr.* p. 152.

VI.

Viro doctissimo Ioh. Henr. Vrsino non dubitarem accedere, si aliquo saltem indicio, Belum apud Assyrios patrium idolum fuisse, constaret. Illi enim omnino falli uidentur, qui uerba Herodoti, quem solum hic sequimur, in sensu historico accipiunt, quasi proprie Ninus Beli filius fuerit, cum grammaticum hic agat Herodotus, barbarum

rum nomen נִיְנֻס sive Filius, quod est a נִיְנֻס sobolescere, a) graece interpretatus. Ita enim moris erat apud Reges Babyloniae ortum atque natales ad Belum referre, quem Nebucadnezar apud Megasthenem Progenitorem suum diserte appellat. Assyrius igitur Ninus Babyloniae uictor, quo inuidiam euitaret, gentisque recens subactae fauorem sibi conciliaret, Belum, Chaldaeorum Deum, Patrem dixit, seque Ninum sive Filium κατ' ἐξοχήν ad exemplum Osiridis apud Aegyptios nominauit. Quo Machiauellismo etiam Alexander Persarum uictor usus est, cum se Iouis filium saluari iussit, diuinitatem magis apud Barbaros quam Graecos iactans, teste Plutarcho. Non est igitur, ut nouum fingamus Belum Assyrium, a Babylonio diuersum.

a) Inde etiam Coenobitae apud Aegyptios Nonni et Nonnae dicti sunt, quibus praerant Abbas sive Pater.

VII.

Vidimus igitur Assyriorum initia, gentis postea praeualidae et admodum potentis, cum sub Nino Regum primo,

qui Scriptores nactus est, eiusque uxore Semiramide caput extollerent, rerumque potirentur. *Αθηλα* igitur tempora emensi, propius ad Historiam accedimus, quam plenam habituri essemus, si Herodoti, quos promisit, *Assύριοι λόγοι* a) extarent. Memoriam Nini et Semiramidis, sed qua nuda nomina, conseruauit nobis ille L. I. C. 7. et 184. temporis uero characterem, quo floruit Ninus, in celebri illo loco L. I. C. 95. supeditauit. In quo laudatus Scriptor ait, cum Assyrii superiori Asiae imperassent annis DXX, primos ab iis defecisse Medos, b) quod factum est A. P. I. 4004. a quo si abstrahantur anni 520, Nini initium incidet in An. P. I. 3486, qui Iliacum excidium XIX. annorum interuallo anteuertit. Equidem Isaacus Vossius et Ioh. Marshamus audacia critica loci praesentis lectionem tentarunt, pro *εἰκοσι* legendo *χιλία*, quos uero cum ex Diodoro, qui uerba Herodoti repetiit, tum ex MSCTis Conradus Samuel Schurzfleischius c) castigauit, imo Marshamus ipse sententiam, rei euidentia motus, retractauit. d)

- a) Lib. I. C. 184. Extitisse eos olim eruditi colligunt ex *Aristotelis* L. VIII. *Hist. Animalium* C. XVIII. qui *Herodotum*, non *Hesiodum*, ut vitiose legit *Theodorus Gaza* culpatur, quod scripserit in obsidione *Nini* aquilam bibisse, cum auis ea, ut omnes ad uncis unguibus potu abstineant, quae quidem in *Musarum opere* non leguntur, vid. *Gerhardus Vossius de Hist. graecis* L. I. C. III. p. 16. *Sam. Bochartus in Hierozoico* P. II. L. I. C. 2. p. et ex eo *Iob. Georgius Graevius* in doctissima Praefatione *Tomo V. Thesauri Antiquitatum Rom.* praemissa adde *Virum Cl. Iob. Alb. Fabricium* L. II. C. XX. §. 5. p. 698. f. *Bibliothecae graecae.*
- b) Ασσυρίων, ἀρχόντων τῆς ἀνω Ἀσίας ἐπ' ἕτερα ἑνὸς καὶ πεντακόσια, πρῶτοι ἀπ' αὐτῶν Μῆδοι ἠεξάντο ἀπίσαθα.
- c) In dissertatione *de Assyrio-Chaldaeorum primordiis* §. 12. p. 7. sq.
- d) In *Canone Chronico* Sec. XVII. p. 522. uerba sunt: *Putabamus aliquando pro uicenario numero x substituendum esse Millenarium α, ut esset aliqua cum Ctesianis consonantia. Iam non arridet conjectura, neque enim cum Herodoti mente congruit, quam alibi declarat.*

VIII.

Verum in *Semiramidis*, quae *Nini* uxor fuit, aetate constituenda *Herodotus*

dotus sibi repugnat, a) quando eandem, ait, floruisse ante Nitocridem Labyneti II. matrem quinque generationibus. Hae enim quinque generationes annos saltem conficiunt 150, qui longe infra Nini tempora, prout ea modo firmavimus, confident. Sed loci huius lectionem affectam esse, iamdudum observatum Viris doctis, unde Scaliger, utut iusto audacius, pro *πέντε πενήκοντα*, Campegasus Vitringa, b) ut propius accederet ad Summam annorum DXX modo allatam, *δέκα πέντε* siue quindecim aetates reposuit, quae secundum hunc historicum annos faciunt fere quingentos. Sed et haec emendatio multis subiacet difficultatibus, primo nondum patet ratio, cur Nitocris uxor Nebucadnezari a Vitringa iungatur, atque Aroitis illa, quam iuxta Alexandrum Polyh. Nebucadnezar duxit, anno, quod addimus, P. I. 4100, existimetur, deinde quamvis istud suo loco relinquamus, obscurum est, utrum ab hoc anno P. I. 4100, quo Aroiten Nebucadnezar accepit uxorem, an uero ab initio Naboneddi, siue Labyneti II. quo proprie floruit

ruit et regnavit Nitocris, quod incidit in Annum P. I. 4159 anni isti quingenti sint abstrahendi. Quaecunque ratio obtineat, tamen patefiet, Viri docti calculos defectu laborare, priori enim modo anni quingenti, ab Anno P. I. 4100 subducti, in Anno P. I. 3600 subsistunt, posteriori uero, si ab anno P. I. 4159 retro numerentur, in Anno P. I. 3659. cum e contrario Ilium captum fuerit Anno P. I. 3505. atque Assyriorum imperium inualescere coeperit An. P. I. 3484. Quare ne in re difficillima aliquid definiamus, paucis monemus, Chronologiam ex loco Herodoteo non posse turbari, cum $\gamma\epsilon\upsilon\epsilon\alpha$ in eodem non quendam annorum complexum notet necessario, sed de Regum Assyriorum successione, quas tuto ignoramus, commode accipi queat.

a) Loco modo citato, utut *Marshamo* contrarium uideatur, qui Sec. XVII. *Canonis Chronici* p. 522 ad locum *Herodoti* inquit: *Semiramis inter primos Assyriorum Reges ab Herodoto Ctesiaque censetur: Nitocris, mater Bablyniti Regis Assyriorum, sub quo Cyrus Bablylonem cepit. Herodotus intra suos cal-*

culos se continet, quinque aetates non conficiunt annos CC.

a) Vid. eius dissertatio de Babylone et ejus imperio Tom. I. Commentarii in Esaiam p. 496.

c) De regno, non de omni Nitocridos Vita et existencia loquitur Herodotus, atqui regnum ad tempora Labyneti II. calculos omnino reuocat.

d) Perspicuus est locus Diodori Sic. II. 28. ἡ μὲν ἡγεμονία τῶν Ἀσσυρίων ἀπὸ Νίνης διαμείνῃσα μὲν τριάκοντα γενεάς, ἔτη δὲ πλείω τῶν χιλίων καὶ τετρακοσίων, ὑπὸ Μήδων κατελύθη, ubi quid inter annorum numerum et γενεάν interfit, clare cernitur.

IX.

Consona quoque rationibus suis scripsit Herodotus alio loco, ubi Argona, Nini filium, primum ex Heraclidis post Atyadas Regem Lydorum constitutum esse ait L. I. C. 7. Cum enim memorante Herodoto cit. loco, Heraclidae regnum tenuerint annos 505 usque ad Candaulen a Gyge sublatum, quibusque successerint Mermnadae an. 170 in Cræso Anno P. I. 4166 capto deficientes, haec annorum series in summam collata perducet

ducet nos, si abstrahatur ab Anno Croesi,
a Cyro capti, ad Annum P. I. 3491.

X.

Proxime ad mentem Herodoti accessit Porphyrius, qui Sanchoniathonem Scriptorem Berytium, uixisse, statuit, sub Semiramide Assyriorum regina, quae ante Troiana tempora, uel circa ea fuerit, ut habet Eusebius de Praep. Euang. L. I. Iosephus I. Scaliger et quos iste secum errare fecit, Sam. Bochartus, Ed. Stillingfleet, Vlricus Huberus, Antonius uan Dalen in Porphyrium grauius ideo inuehuntur, *) quasi lis de Ctesianis calculis, atque Semiramidis antiquitate inde consequente, iam plane sit confecta, arguuntque scriptorem hunc perabsurdi atque plane indigni erroris, quod Semiramidi Sanchoniathonem iunxerit, ipso multis Seculis antiquiori. At certissime Viros doctos hic decepit Ctesias. Non enim hunc, sed Herodotum sequitur Porphyrius, ut iam ad liquidum deduximus supra. Equidem fabulosus ille Assyriae Regum Catalogus in medio fere sui Semiramidem quandam alio nomine Atossam dictam, ut

habent Excerpta barbara-latina apud Scaligerum memorat, unde Semiramides una plures, atque Atossam hanc Semiramidem II apud Porphyrium esse, *b)* forte non nequicquam uisum Gerharδο Vossio Christ. Adamo Ruperto. *c)* At, si uerum dicere fas est, eadem hac obseruatione doctissimi Viri sua uineta caedunt, cum ex Canone apud Photium, si recte mentem eius percepit Scaliger, atque a confusione, ut credo, Scriptor hic sibi cauerit, liquido constet, Semiramidem Nini filiam ab Atossa non esse diuersam, prout indicio sunt eadem utriusque descriptiones. Tempori mythico adhuc proximis argumentum ex fabulis ducere, liceat, quo Herodoti calculos et Porphyrii fidem uindicemus. Penthesileam, Amazonum celebratissimam reginam, grammatici ueteres apud Isaacum Casaubonum *d)* faciunt Semiramidis auiam, quae, ut ex Quinto Smyrnaeo et Iustino constat, suppetias tulit Ilio obsessio, expeditionemque suscepit in Phrygiam, *e)* quae, quamuis ex fabulis sint desumpta, ueterum tamen mentem egregie declarant, atque

atque nostras iuuant rationes, Semiramidem circa tempora Ilii capti uixisse, ut sentit Porphyrius.

- a) Vid. *Scaligerum in notis ad fragmenta, Huberum Dissert. IV. §. 5. p. 70.* adde reliquos, ubi de *Sanchoniathone* exponunt, *Dalenius* speciatim in peculiari *disquisitione super Sanchoniathone*, quae eius *Historiam Aristeae* sequitur.
- b) Vid. *Scaliger* ad n. *Eusebianum DLXXXIII* p. 35. scilicet labenti *Ctesianae* hypothese *Viri docti* suppetias ferunt.
- c) Ad *Synopsin Besoldianam* C. III. p. 33.
- d) Ad *Suetonii Iulium Caesarem*, C. 22. uerba sunt: *Recte autem Caesar Semiramin et Amazonas coniungit, nam & illa stirpe erat amazonica, quod cum ab Herodoto & aliis historicis praetermissum, Critici graecorum ita produnt: Κᾰύστρος ἐστὶν υἱὸς Πενθεσιλείας τῆς Ἀμαζόνος, ὃς ἐν Ἀσκαλῶνι ἐγήμηε τὴν Δεσκετῶ, καὶ ἐξ αὐτῆς ἔσχε τὴν Σεμίραμιν, ἣτις καὶ τὰ Βαβυλωνία τεῖχην κατεσκεύασε.*
- e) Vid. *Petrus Petitus de Amazonibus* dissertatione p. 352. sqq. dissentientes consueto alias effugio priuauit *Rupertus* l. c. quando ait, iuuandae Graecorum fidei aliam *Penthesileam Amazonem* fingi non posse, cum ex mente ueterum *Penthesilea* saltem fuerit una.

XI.

Porphyrio adhuc alium ex antiquitate testem Troium Pompeium uel eius Epitomatorem Iustinum addimus, quæ Vexorem Aegypti et Tanaum Scythiae Regem Nino antiquiorem fuisse testatur, *a*) quorum alter Pontum, alter Aegyptum usque excefferit. Probe iam ad eundem Iustini locum Cl. Graeuus cum Turnebo aduertit, legendum esse Sesostris pro Vexoris nomine, ut habet editio Iuntina Florentiae 1525 curata, *b*) de quo Sesostride eiusque expeditione in Scythiam pluribus Herodotus. Dubia est illius aetas, unde forte parum emolumenti ex rationibus Iustini in Herodotum? Sed salua res est, cum tempus Sesostridos prorsus ad mentem Manethonis statuerit Hecataeus Milesius apud Diodorum in Excerptis Photianis, *c*) ubi Danaum Sesostridos fratrem et Cadmum, praecipuos alienigenarum, qui ex Aegypto fuerint eiectiones, duces cum iis in Graeciam nauigasse eodem tempore refert, quo Moses cum Plebeis in Iudaeam abierit. Vir Cl. Perizonius, *d*) cui alia de Sesostridis aetate

sententia placuit, varia aduersus Manethonem et Hecataeum excipit, quae uero tanti non sunt, ut clarissimum hoc testimonium, quo certe euidentius in tota non occurrit antiquitate, abiiciamus temere atque aspernemur. Vere igitur scripsit Iustinus, Sesostridem Nino fuisse antiquiorem.

a) Lib. I. C. I. §. 6.

b) Vid. *Ioh. Vorstius* in notis.

c) p. 1152 sq.

d) In *Orig. Aegyptiacis* C. XVI. p. 287. sq.

XII.

Quam igitur ex Herodoto eiusque sectatoribus satis stabiliuimus Assyriaci regni antiquitatem, altius longe et supra mythicum tempus extollit Ctesias Cnidius, a) qui Historiam Assyriacam et Medicam, plane ab Herodoto diuersam, in sex prioribus persicorum libris, ut Photius in Excerptis habet, exposuit, ex quo fonte suos riuulos duxerunt Diodorus Sic. Castor, Aemilius Sura apud Velleium Paterculum et Troius Pompeius apud Iustinum, Cephallion, Iulius Africanus, Eusebius et reliqui. Ille enim non DXX, sed MCCCC annorum

spa-

spatio Assyriaca tempora definiuit, quorum initium ad proximum usque post diluuium Seculum pertingit, Ninoque et uxori eius Semiramidi tam numerosos tribuit exercitus, ut dubium sit omnino, an tantus hominum numerus proximo post diluuium tempore iam natus fuerit, qui ad Ctesiae eiusque foecundissimi calami fidem liberandam sufficeret. Imperii ipsius fines ab Indo ad Hellespontum, et a Nilo ad Tanain extendit, quod integrum semper seruaerint Nini successores, otio torpentes, de quibus nihil in Historia memorabile ad Sardanapalum usque, cum tamen tempore Abrahami Syria aliaeque provinciae proprios habuerint Reges, imo et Iudicum et Dauidis aetate multae regiones sui iuris fuisse legantur in sacro Codice, quas Assyriis quidem subiectas falsissime Ctesias existimat. Catalogum deinde Assyriae Regum a Nino et Semiramide ad Sardanapalum Regum XXXV texuit, b) eumque ultimo Assyriorum libro adiecit, chaos admodum confusum et quod multa continet nomina peregrina. Sed difficillimum est in tota
Ctesi-

Ctesiae hypothefi, quod Regni Affyriaci finem ante ea tempora collocauerit, quibus maxime efflorefcere coeperunt res Affyriorum, quod cum Sacris Scriptoribus conciliare quidem ftuduerunt Scriptores Ecclefiaftici, plane tamen praeter Ctesiae mentem, fecundum quem Affyriae imperium, ex quo coepit, nunquam fuit interruptum, ufque dum plane deftroctum eft. Has et alias Ctesiae rationes, qui apud antiquos propter fabulas indicas male audit, fub cenfuram uocarunt Hermannus Conringius et Chriftophorus Cellarius, c) ad quorum argumenta folida et egregia, quaeque nunc eruditif fere omnibus placent, cupidum plurimum lectorem remittimus.

a) De *Ctesia* uide, quae ex *Henrico Stephano*, *Barnaba Briffonio* addidit ad calcem *Herodoti* fui *Fridericus Sylburgius* conf. etiam *Gerhardus Iob. Voffius de Hift. Gr. L. I. C. V. p. 22. fqq.* et *Iob. Albertus Fabricius*, Vir doctiffimus, *Bibl. Graecae L. II. C. XXV. §. XVI. p. 88r. fq.*

b) Ita *Diodorus* *Bibl. L. II. C. VI. Graeca Eufebiana* apud *Scaligerum* p. 29. ex *Syncello* habent *Reges XXXV.* in eodem *Diodori* loco, fed

sed *Stephani* editio XXX. faltem, uide *Scaligerum ad Eusebium* p. 254.

- e) Vid. *Conringius in aduersariis Chronologicis* a C. I. -- IX. *Cellarius* in peculiari dissertatione *de Principio regnorum et Historiarum, qua Ctesiae Cnidii de Assyriorum Medorumque, nec non Babyloniorum Regibus sententia examinatur et uanitatis conuincitur.* Halae 1694. *Bernbardus de Montfaucon* in *Commentatione de Veritate Historiae Iudith* Part. II. qui iudicia ueterum de *Herodoto* atque *Ctesia* confert, *Herodoto*que primas in *Historia* partes decernit.

XIII.

Erroris ansam, ni fallor, fumsit *Ctesias* ab antiquitate *Babylonis*, certa quidem alias, et extra omnem controuersiam posita, quam a *Semiramide* conditam credidit idem Auctor. a) Quo igitur cum *Regibus* suis *Assyriacis* ad eandem antiquitatem adscenderet, non modo *Assyriorum*, sed etiam *Medorum Regum Catalogum* auxit, et *historiam omnem* uehementer turbauit, in quo, ut credo, princeps haeret *Ctesiae* error. Vestigia eius praeter *Scriptores Ecclesiasticos* alios *Iulius Africanus* in primis legit, qui uersionem graecam secutus,

cum

cum Ctesiae Catalogus longe infra eius calculos subsisteret, eundem denuo auxit atque suppleuit, praeposuitque Chaldaeorum et Arabum Dynastias, quo tempora Nimrodi iuxta graecos calculos utcunque attingeret. Quod quidem *ἔγκλημα* omni studio a Iulio amoliri uoluit Scaliger, *b*) Ctesiam potius accusans, quem, cum homo uanissimus fuerit, aliquot Reges detraxisse minime dubitat, ut aeram Chaldaeorum initio Ninī accommodaret, quae tamen coeperit ab anno decimo octauo Semiramidis. Imo alio in loco grauer in Eusebium inuehitur, quem dum Ctesiam sequitur, facinus neque bono Viro neque homine ecclesiastico dignum, existimat, admisisse, ideo ab eo patratum, ut regnum Teutami ad Troiana tempora conueniret, a quo tamen Priamum auxilia petiisse, fidem facit Diodorus. *c*) Ita de re prorsus nihili magna nascitur querela. Primum Ctesiae falsum disertis uerbis refellit Berossus apud Iosephum, *d*) quando Scriptores graecos culpat, quasi uane arbitratos a Semiramide Assyria Babylonem aedificatam et mira opera ab illa circa eam

I

fuisse

fuisse constructa, recte omnino et Historiae sacrae conuenienter. Nam Nini aetate Babylona nondum extitisse, ineptum est Ctesiae commentum.

a) *Diodorus Sic.* Lib. II. C. 4.

b) L. III. *Canon. Isagog.* p. 313. et in *animaduersionibus ad Eusebium* p. 48.

c) Rem omnem *Dionysius Petauinus* exponit, atque simul *Eusebium* uindicat, Lib. IX. C. XII. *de doctrina temporum* et in *Animaduersionibus ad Epiphanium* p. 10. ed. Parisiensis. add. *Ioh. Bapt. Ricciolus* in *Chronologia Reformata* Tom. I. C. II. p. 225.

d) Lib. I. *contra Apionem* p. 1045.

XIV.

Nondum tamen desperatam esse Ctesiae causam existimauit Vir Cl. Vlricus Huberus, qui eam VII. dissertationibus *de genuina Assyriorum aetate et regno Medorum* a) copiose perorauit. Verum in toto negotio istud luculenter ostendit, plus ponderis atque uim maiorem errantium multitudinem apud se habere, quam ueritatem manifestam. Magnum, ait, fuisse ueterum consensum in sequendo Ctesia, quod tamen, si uerum est, ideo factum esse, crediderim, quod eius Historia magis ad ordinatam temporum

rum

rum deductionem ante Olympiadas facere uidebatur, quam Herodoti. Idem dicendum est de chronographis Ecclesiasticis, qui, dum rerum Mosaicarum prae graecis uetustatem ex Historiarum monumentis asserere instituebant, in conficiendis Chronicis suis ad has rationes compellebantur, quae instituto conueniebant, pluribusque receptae erant atque probatae. Maximum autem pro Ctesia argumentum quaerit Huberus in antiquitate Nini, quam putat a Nino nomen, si non ortum, accepisse, ex quo colligit, Ninum, cum omnino Mose sit uetustior, calculos Herodoti plane et liquido conuellere. Enim uero non Nino, sed Assuri Nini exstructi-
onem tribuit Moses, quod nec uidetur negare Huberus, proleptice igitur hoc nomen hic allatum fuisset, ut sentiunt alii, qui dubitant, an et Nini nomen Mosis aetate iam obtinuerit, ut sint in Mosaicis multa urbium nomina. Accedit, quod nondum idoneis argumen-
tis docuerit Vlricus Huberus, a Nino urbis nomen esse deriuandum, quod si hebraice scribas, *b*) filiam notat siue

coloniam, qualis erat Ninus, ducta ex Babylonia. Quae nominis ratio cum a Nino, utpote longe infra Mosis aetatem ponendo, non necessario repetenda sit, libros Mosis ab interpolatione c) uindicat, et Herodoti fidem tutam praestat. Pessime denique ad Simplicii annos 1903 cum Petauio prouocat, cum falso nitatur supposito, regni Assyriaci et Babylonici unum fuisse conditorem Nimrodum, quod in Bocharto iam notauimus supra.

- a) *Eius Institutionibus historicis a Filio Zacharia Hubero Franequerae 1703 in 4. editis Lib. I. Sect. I. p. 8. sqq. insertis, quae et separatim editae sunt Franequerae 1663. in 8.*
- b) *Nin* siue *Nun* prolem in genere notat, filium, filiamque. Communis sententia est **נינוה** componi ex **נין** et **נוה**, quod est locus habitationi commodus, unde etiam **נוא אמום** mutatis inter se gutturalibus, ut existimat *Campegius Vitringa Obseru. Sacrarum* Dissert. I. p. 74. et *Nineui*, ut est apud Ptolomaeum et *Nineue* in Codice Sacro et apud *Ammianum Marcellinum*, diuersa pronuntiatione. Miror, quod huius uarietatis auctores *Scaliger* faciat *Masorethas*,

thas, quando L. III. Canonum Isagog. p. 314. inquit: *Qui condidit magnam urbem, quam graeci Νίνον uocant, is Νινώας illis dicitur, quod est nomen hebraicum ipsius Urbis נִינְוָה Ninya, sed Masoritae maluerunt eam uacari Νινευι. Non male Ioh. Harduinus in Chronologia V. T. Opp. Sel. 521. Nostro quidem iudicio, qui Niniuen a Nino, de quo sacra silet historia, nomen accepisse negauerit; haud ille minus uenia dignus erit, quam qui a Rege Franciam cognominatam esse pernegarit. Ninus igitur Babelis colonia, quae ratio, quod sacer Scriptor Babelis origini παρρη-
 Σερικῶς subiungat ortum Nini, quae tamen Mosis aetate nondum Vrbs regia.*

c) ad quam Nic. Abramus in Pbaro V. T. L. VI. C. 7. confugit.

XV.

Eadem Ctesiae hypothese, prout eandem tradidit Iulius Africanus, post Isaacum Vossium, a) abusus est Paulus Pezronius, quæ calculis graecis prae hebraeis quandam conciliaret auctoritatem, atque *ueram temporum antiquitatem*, ut Libri titulus prae se fert, *restitueret*. Iudaeos enim et R. Akibam speciatim, Imp. Aelii Hadriani coaetaneum corruptae postulat chronologiae

facrae, quod sc. priorum mundi aetatum Aerae a Mundo condito ad uocationem Abrahami XV suffurati sint secula, eum in finem, ut negare ipsis liceret, sextum Mundi millenarium, quo iuxta ueterem traditionem Messiam apparituum credebatur, nondum uenisse. Clare istud praeter alia ex Synchronismo Historiae profanae constare, ad quem computus hebraeus relatus non nisi contradictiones, et ineluctabiles controuersias pariat, quae non felicius, quam ex uersionis graecae rationibus expediantur. In exemplum adducit Chaldaeo-Assyriorum imperium, ubi pro certo accipit, annis istud circiter ter mille ante C. N. coepisse. Supponit enim Sardanapalum Anno M. C. 4987 periisse, a quo regressus per annos 1460, quos XLI Assyriae Regibus tribuit ex Iulio Africano Syncellus, Assyriorum initium in Anno M. C. 3527 et decimo tertio post diluuium seculo collocat. Quo deinde magnum illud spatium ad Nimrodum, primum Babyloniorum Monarcham, uacuum adhuc, impleret, dum Chaldaeorum et Arabum Dynastias super-

superaddit, cumque haec breuior summa, quae est 440 annorum, Nimrodum nondum attingat, cuius auspiciis A. M. 2787 Turrim Babylonicam exstructam fuisse statuit, quosdam regnasse arbitratur, quorum memoria prorsus intercederit, donec A. 3087 celebrior illa Chaldaeorum Epochā prima per Euechoum inciperet.

- a) Peculiari dissertatione *de aetate Mundi, qua ostenditur natale Mundi tempus annis minimum 1440 uulgarem aeram anticipare*, prodiit Hagae Comitum 1659. 4.
- b) Qui Parisiis prodiit, 1687 in 4. sub Titulo: *L'antiquité de tems rétablie et defendue contre les Iuifs et contre nouveaux Chronologistes*. Vid. *Acta Erud. Lips.* ad An. 1687. p. 529. sqq. Pezronius deinde monitus a Ioh. Martianaeo et Michaël Lequien iisdem A. 1691 operis sui uindicias opposuit ita inscriptas: *defense de l'antiquité de tems, ou on soutient la tradition des Peres et des Eglises contre celle du Talmud; et ou l'on fait voir la corruption de l'Hebreu des Iuifs.*

XVI.

Attamen non est, ut in refutanda hac chronotaxi adeo simus operosi, siquidem ipse Pezronius a Ioh. Martianaeo

naeo meliora edoctus, a) sententiam deseruit, animumque mutauit. Hoc saltem inde elicimus, Ctesiae hypothesin, si Iulius Africanus prudenter satis et fideliter, quod credi iubet Pezronius atque haud obscure ante eundem asseruit Scaliger, in applicatione eiusdem ad calculos uersionis graecae uersatus fuerit, cum Codicis hebraei integritate et ueritate, de quo illustre Ecclesiae apostolicae testimonium ad Rom. III. 2. legitur, consistere non posse, ut iam contra Scaligerum monuit Dionysius Petauius, quaeque uel ex hoc capite repudianda sit et prorsus abiicienda. Si rem ipsam spectes, ex ualde dubiis contra Iudaeos argumenta ducit Vir doctus in re maxime seria, non modo quod ad commentitias Aegyptiorum Dynastias et Chinesium absonas antiquitates attinet, quod elegantissimis rationibus a Iacobo Perizonio et Dominico Cassini fuit demonstratum, sed et ad ipsum Assyriorum imperium. Dubiam attulit Ctesiae hypothesin nullo insuper argumento defensam, cui si opponantur calculi Herodoti, quibus salua est Codicis hebraei integritas, iique

iique aequo iudicio ad rationes Ctesiae expendantur, nihil praesidii pro iis supererit, quam auctoritas Iulii Africani, eodem consilio cum Pezronio errantis. Non repetam ea, quae supra Pezronio iam fuere opposita de eius in constituendis Babylonis originibus ἀβλεψία et ab ipso Ctesia dissensu, de dubia Ctesiae et Iulii Africani in recensendis Assyriae Regibus fide, sed durior est contumelia uiolati Codicis sacri in Iudaeos coniecta, quam tamen alia et certa quidem eorum traditione de IV Millenariis, ad aduentum Messiae praestitutis, b) cum Richardo Simonio Michaël Lequien aboleuit, quae inter hodiernos quoque Iudaeos adeo constans est, ut pessimo parachronismo dicere malint Iesum nostrum, εὐλογητὸν εἰς ἀΐωνας, longe ante finem Millenarii IV natum esse atque mortuum, c) quam ab ista minimum recedere.

a) *Historiam controuersiae suae cum Pezronio ipse Iob. Martianaus Anno 1707 in publicum edidit. Inprimis duplicem Textus hebraici defensionem contra antiquitatem temporum restitutam, gallice scripsit, quarum prior prodiit Parisiis 1689 in 12 altera ibidem 1693 sub titulo: Continuation*

de la defense du Texte Hebreu et de la Vulgate par la ueritable tradition des Eglises Chretiennes et par toutes sortes des anciens monumens Hebreux Grecs et Latins etc. a Paris in 12. Huic certamini accessit etiam Michaël Lequien, qui defensionem Textus hebraei et uersionis uulgatae edidit contra Pezronium 1690. cui successit aliud eiusdem Lequienii schediasma: l' antiquité des Tems detruite, ou reponse a la defense de l' antiquite de Tems a Paris 1693. in 12. prout etiam haec antiquitas Temporum restituta Matbaeo Petit didier in dissertationibus historico-Critico-Chronologicis in Sacram Scripturam V. T. Parisiis 1699. in 4 editis, Antonio Pagio in Apparatu ad Criticam in Annales Baronii N. II. sqq. p. 1. sq. displicuit. Ioh. Harduinus in Praef. Chronologiae V. T. multis contra illos disputat, qui uersionis graecae computum Codici hebraeo (qui huic Loiolitae dicis causa additur) et Versioni Vulgatae praeferunt, illosque contra sententiam Ecclesiae Catholicae agere statuit. Tandem et Guilielmus Boniour, Eremita Augustinianus, Dialogo III. dissertationum in Historiam sacram primae mundi aetatis, apud Montis Faliscum 1705 editarum ueritatem Textus hebraei aduersus calculos uersionis Alexandrinae operose adstruxit. Ita sententia, Pezronii tot ciuium suorum telis obruta, iacuit.

b) Notissima huc spectat temporis diuisio ex traditione domus Eliae, de qua uide, quae ex Stephano Monachio notis ad Epistolam S. Barnabae Tom. II. *Variorum Sacrorum* p. 850. sq. in *Codice Pseudepigrapho* V. T. p. 1079 Vir Cl. I. A. Fabricius adiecit, et elegantissimam obseruationem in *Actis Eruditorum Lipsiensibus* ad Annum 1686 Mense Decembri p. 595. sqq. nec non *Christiani Reineccii* duas de hac traditione Exercitationes, Lipsiae 1702 iunctim editas. Adde, quae ex *disquisitionibus criticis Richardi Simonis* excerpta leguntur in eiusdem Auctoris *opusculis Criticis aduersus Isaacum Vossium*, quae, ut habet Titulus Edinburgi, 1685 in 4. prodire. Argute Simonius p. 57. ait: *Si Iudaeis in mentem uenisset, Codices hebraeos corrumpere, ne tempus, quo in sacris literis uenturum esse Messiam, significatur, elapsum esse uideretur, longe potiori titulo Danielis uaticinium, quod accurate tempus illud obseruat, quam Libros Mosis aut Iudicum deprauassent.*

c) Iudaei, ut hoc nobis argumentum eripiant, Messiam nostrum longe ante hunc terminum, et quidem sub *Hasmonaeorum* temporibus, Iannaeo Rege, alii A. M. 3760 natum, mortuum 3793. urbem deletam 3828 esse statuunt. In quo credulitate nimis leui eos secutus est *Iulius Bartoloccus* Part. III. *Bibliothecae Rabbinicae* uerum natiuitatis Christi annum 3760 statu-

statuens, quem errorem ipse agnouit Parte IV. huius Bibliothecae, a *Carolo Iosepho Imbonato*, post mortem eius absoluta f. 333. *Bartoloccius*, *Imbonatus* uero duabus dissertationibus *de Aduentu Messiae, Bibliothecae Latino-Hebraicae* insertis, correxit.

XVII.

Ctesias igitur, quod crediderim certissimum esse, nimia antiquitatis confectione peccauit, quam si tollas, et magnificentia absit, quam Ctesias ubique quaerit, in summa rei nihil est, quod cum Herodoto aliisque Scriptoribus consistere haud possit. Ex comparatione igitur eius et Herodoti probabilem hanc elicimus ideam historicam, circa belli Troiani tempora Ninum quendam, obscurum huc usque Assyriorum nomen, noui regni fundacione, et Babylonis acquisitione insigniter illustrasse, atque post eum uxorem Semiramidem, Ascalone natam, a) quaeque deinceps sub cultu Veneris Vraniae b) apud Syros celebris extitit, scepro fuisse potitam. A qua Babylon condita, regnumque ad posteros transmissum fuerit, non quidem tam augustis, ut Ctesias

sias uoluit, sed solis Asiae superioris li-
 mitibus circumscriptum; c) Post haec
 tempora nulla Regum Assyriae memo-
 ria, usque dum Ionas singulari Dei uo-
 catione Niniuen mitteretur, ubi et Re-
 gis, sine nomine tamen, fit mentio.
 Nouum hic Ctesianae, quam fouit,
 hypotheseos fructum Scaliger percepit,
 cum enim aetas Ionae, et Sardanapali
 Ninique casus, iuxta Ctesiam, tempo-
 ribus conueniant, dubiis ille grauissimis
 angitur, qui Sardanapalus et Urbis in-
 colae excidium auerterint per poeniten-
 tiam, quod Arbacen tamen intulisse
 Ctesias tradit, d) sed ea nihil ad nos,
 cum Ctesiam non sequamur. Duorum
 Assyriae Regum Tilgamae et Sacchorae
 sine temporis nota meminit Aelianus,
 qui tamen in fabuloso Ctesiae Catalogo
 non comparent.

a) Secuti sumus fabulam, quae legitur *Dioto-*
rum L. II. C. 2. Hinc eius et matris *Derceto*
 memoria in numis *Ascalonitarum*, quorum
 elegantissimum ex Cimeliarchio Comitis
Iob. de Lazara, Patricii Patauini, qui *M.*
Antonini Elagabali est *Henricus Norisius* ha-
 bet in *Epochis Syro-Macedonum* dissert. V.
 p. 510, atque nos denuo sculpi curauimus in
 titulo

titulo opellae huius n. II. Siffit ille haud dubie *Semiramidem*, sinistra coronam, dextra sceptrum, quae sunt regni insignia, uel loco sceptri colum, tenentem, in capite gerit lunam crescentem, sub qua tanquam *Vrania Venus* atque *Regina coeli* dedicata fuit. Sed quam sub pedibus habet mulierem semipiscem, ueluti in mare se proiicientem, matrem eius *Astartem*, *Abergatin* et *Derceto*, diuersis nominibus appellatam, merito iuxta *Diodorum Siculum* l. c. interpretamur, quae in fragmento *Sanckoniathonis Coeli* siue *Noachi* filia est et *Saturni* siue *Chami* uxor, quae se *Typhonis* metu in mare proiecit, in piscem inde mutata, ut est in fabulis. Scilicet *Astarte* naui se commisit, cuius Symbolum piscis est, utpote qui homines nauium structuram docuit. Vnde *Ionem* eandem esse uult *Bochartus* in *Canaan* L. II. C. II. p. 709. Sed huius *Astartis* natale solum est *Babylonia* non *Ascalon*, quae ratio est, quod genus suum ad eandem *Semiramis*, rei nauticae imprimis studiosa atque perita, ut legitur apud *Diodorum* L. II. C. IV, perinde, ut *Ninus* ad *Belum* siue *Chamum* refert. De *columbis*, qui apparent in *Ascolonitarum* numis, atque *Semiramidis* Symbolum sunt, uide erudite differentem *Sam. Bochartum* in *Hierozoico* Parte II. C. I. p. 4. sqq.

b) Multa *Veneris*, qua *Mysitta* Assyriis siue *Regina*

Regina Coeli, secundum *Herodotum* cum *Historia Semiramidos* confert *Christophorus Adamus Rupertus* ad *Synopsin Besoldianam* C. III. p. 34. sqq. quae tamen passim emendationem postulant, multa enim, quae *Astartis* et tertiae *Veneris* sunt, *Semiramidi* falso tribuit. *Herodotus* L. III. de *Persis*: *Vraniae cultum ab Assyriis et Arabibus didicere*; Idem *Arabibus* praeter *Bacchum* et *Vraniam* Deos alios haud fuisse, docet apud *Seldenum* de *Dīs Syris* Synt. II. C. 4. p. 287. Notissimus est *Pausaniae* locus in *Atticis* L. I. p. 27, qui *Veneris coelestis delubrum primos hominum Assyrios coluisse*, testatur. De *Succoth Benoth* siue tabernaculo filiarum, *Veneri* sacro apud *Babylonios*, cuius nefanda arcana per castitatem non sunt reuelanda, uid. *Iob. Seldenum* de *Dīs Syris* Syntagm. II. C. VII. p. 308. sqq. et *Iob. Spencerum* de *Legibus Hebraeorum ritualibus* L. II. C. XXII. p. 648. sq. L. III. C. III. p. 803.

c) Ita enim *Herodotus* l. c. quem sequitur *Dionysius Halicarnassensis* L. I. C. 2. *Antiquum illud Assyriorum imperium, retro ad fabulosa usque pertingens tempora, modicam quandam Asiae partem obtinuit.*

d) Vid. *Scaliger* ad numerum *Eusebianum* MCCXIII. et MCCCXCVIII. Ait ibidem *Ninum* ideo non deletam fuisse, quae integra adhuc steterit aeuo *Ammiani*, quaerit tamen

tamen *Rupertus* ad *Synopsin Besoldianam* C. III. §. 43. sq. quidni etiam ideo *Sardanapalus* seruatus fuerit cum *Nini* Regem etiam in cineribus poenitentiam egisse sacrae literae doceant? quod tamen dubium nec *Rupertus* soluit, quando *Sardanapalum* non in Vrbe, sed alio loco periisse, contra fidem antiquitatis affirmat.

XVIII.

Rebus tandem Regni Israëlitici iam inclinatis et labentibus, Assyriae Reges maxime inclarescere coeperunt. Phul enim Assyriorum Monarcha Regi Israëlitarum Menahem tanquam uindex a Deo immissus, eundem ad tributum grauissimum adegit, constitutoque illius regno discessit. *a*) Post illum Teglath-Phalassar, illius forte successor, ab Ahasio, Iudae Rege, qui durissimo Regum Syriae et Israëlis bello premebatur, ad opem ferendam inuitatus, non modo Damascum cepit, incolasque occiso illorum Rege abduxit, uerum etiam Israëlitarum regnum subegit, et Naphthali, aliasque trans Iordanem incolentes Tribus in captiuitatem migrare iussit. *b*) Eidem regno plenum postea exitium

tium intulit Salmanassar, qui bello Tyrio confecto, de quo in sequentibus, omnem armorum impetum in Hoseam Israëlitarum Regem conuertit, imperioque suo primum obnoxium subiectumque fecit, cui, cum se subduceret, auxilio Aegyptiorum fretus, Samariam per triennium obsedit, urbeque capta, Regem cum omnibus Regionis incolis in captiuitatem abduxit, partemque illorum in ciuitatibus Medorum reposuit. c)

a) 2. Reg. XV. 19.

b) 2. Reg. XV. 29. coll. 2. Reg. XVI. 6. sqq.

c) 2. Reg. XVII. 3. sq. quae *Hermannus Witsius* in *Historia de decem tribubus* C. II. p. 370. *Aegyptiacis* subiuncta, egregie illustrat.

XIX.

Belli huius Tyrii memoriam ex Archiuis Tyrriorum Menander in Chronicis seruauit, ex quibus nobile fragmentum dedit Iosephus. a) Rex erat Elulaeus apud Tyrios, cum Salmanassar cum Exercitu inuaderet Phoeniciam, et quamuis Sidon, Arce et Palaetyrus statim imperata facerent, soli tamen Tyrii imperio eius se submittere noluerunt. Illi enim, cum LX nauibus a Phoenici-

K

bus

bus instructis a Salmanassare peterentur, occurrentes cum XII nauibus, classe tota disiecta, quingentos ex ea remiges captiuos abduxerunt. Assyrius deinde custodes ad fluuium et aquaeductus disposuit, qui aqua prohiberent Tyrios, inde per quinque annos effossis puteis se sustentare coactos. Haec Menander. Verum Ioh. Marshamus et Iacobus Perizonius *b)* uocem Παλαίτυρος in citato fragmento aegre ferunt, cum Tyrus fuerit una, atque Tyrios a Tyriis descuuisse, absouum sit. Perizonius igitur librarium erroris accusat, et Βηρυτός substituit. Vterque uero existimat, Tyrum insulari parum conuenire, quae de fluuio et aquaeductibus apud Menandrum dicuntur. Verum nodum in scirpo quaerunt Viri docti, quod non dubito, custodiae enim ad fluuium et aquaeductus dispositae plane ad Palaetyrum non pertinent, sed liquido ad Tyrum insularem, prout Scylax apud ipsum Perizonium de Palaetyro diserte ait, fluuium per mediam urbem labi. Fluius igitur non custodiendus, quod ineptum, sed remouendus et aliorsum deriuandus fuisset, si, Palaetyrios

rios aqua priuari, uoluerit Salmanassar. Etiam Viri docti falluntur, quando Tyrum insularem hoc tempore iam exstructam negant, cuius contrarium asseruit Hadrianus Relandus, alia etiam loquitur bellum nauale, quod contra Tyrios, non in continenti, sed insula positos Rex Assyriae gessit.

- a) Apud Iosephum Lib. IX. C. XIV. p. 325.
 b) Marshamus in *Canone Chronico* p. 511. & Perizonius in *Orig. Babyl.* C. VI. p. 81. sqq.

XX.

Longe absunt a uero, qui per Salman illum apud Hoseam C. X. 14. Salmanassarem intelligunt, Assyriorum Regem, a quo Arbelam crudelissimo excidio uastatam, isti, tacente historia omni, comminiscuntur. a) Felicius huius Oraculi sensum Vir doctissimus Matthaeus Hille- rus reddidit, b) qui per Beth-Arbel Regis Baësaë, Nadabi percussoris, familiam, Isacare oriundam, atque a Simri uicissim excisam atque deletam, intelligit, quamque in exemplum punitae eodem scelere improbitatis uenire iudicat hoc sensu: secundum uastationem, quae fa-

cta est in sceleris talionem (משל) c) Betharbel etiam excindendam esse domum Pekah, qui Pekahiam interemerat. Male quoque Salmanassarem cum filio Sennacherib confundit Eusebius, d) quos diserte et rectissime quidem distinguit Tobiae Historia, e) cum non crederim Sacrum Scriptorem in una rerum gestarum serie diuersis nominibus eundem Regem designauisse, nec illud aliquo saltem iudicio prodidisse. Equidem Caspar Abellius f) Eusebium defendit, eo tamen primo falso, quo ille in errorem uidetur inductus. Non enim statim Sennacherib ideo Salmanassar est, quod res eius auspiciis et uirtute gestas 2. Reg. XVIII. 33. sibi tribuat, cum expeditionum socius esse potuerit, manusque citato loco potentiam Assyriorum haud obscure notet generatim.

a) Vid. interpretes in *Criticis anglicanis & Abrahami Fil.*, *Calouii* dissertationes tres de *uastatione Arbelae*, quae lucem uiderunt *Vitembergae* 1682. adde, si placet, quae ad mentem *Iob. Cocceii Iob. Biermannus* in *Clauui Apocalyptica* p. 530. sq. attulit satis ieiuna.

b) In *Syntagmate Hermeneutico* Dissert. VIII, quae

quae est de sensu Vaticinii Hoseae X. 14. p. 257. sqq.

c) Scilicet ad formam כֶּרֶן אֲכֹרֶן ex שָׁלַם format שְׁלָמַן retributio, compensatio.

d) In *Chronico* n. 1270. p. 116. Scaliger in *Animaduersionibus* idem cum *Eusebio Demetrium* apud *Clementem Alexandrinum* & *Hieronymum* docuisse obseruat.

e) *Tobiae* I. 18.

f) In *Historia Monarchiarum Orbis antiqui*, ex hypothesi quidem. Reges enim Assyriae, quatuor plures, non fuisse statuit, *Belum*, *Ninum*, *Semiramidem*, quam in Virum ex foemina, mirabili metamorphosi, mutat, et *Sardanapalum*, in *Historia Sacra*, *Phul*, *Tiglath-Pileeser*, *Salmanassar* sive *Sanberib* et *Assarhaddon* appellatos. In quo commento praeceuntem habuit, quamuis id dissimulet, *Iob. Frid. Herwartum*, in *Chronologia*, *admirandis Theologiae Ethnicae mysteriis*, subiuncta.

XXI.

Sanherib igitur Salmanassar's filius et successor, celebritatem in *Historia* adeptus est et bello Aegyptiaco, quod Sethoni fecit, Aegyptiorum Regi, in *Historia* S. Sous appellato, et clade, quam passus est in Iudaea, ob uictoriam Aegy-

ptiacam elatus. Vtrumque testatur liquido Berofus nobili apud Iosephum fragmento, *a*) quod totam huius temporis historiam, obscuram alias, ualde illustrat. Memorat in eo laudatus Auctor, quod Sennacherib, Rex Assyriae, totam Asiam atque Aegyptum bello infestauerit, atque a bello aegyptiaco reuersus, exercitum in Iudaea peste, diuinitus immissa, deletum offenderit. Dilucide ex hoc testimonio apparet, quod bello aegyptiaco iam confecto, Iudaeam demum ingressus sit Sennacherib, quod ex eius itinere quoque haud obscure colligitur. Lachisco enim progressus erat Libnam, Hierosolymis respectu Aegypti propinquiorem, cum Taracus cum Exercitu contra eum tenderet. *b*) Imo in Thraonica sua oratione Aegyptum non modo arundinem fractam *c*) appellat, uerum etiam riuos Aegypti planta pedum suorum fuisse exsiccatos, *d*) iactat. Quem locum quidem Interpretibus dubium esse probe noui, qui de eo ambigunt, numne de euentu et re praeterita Sennacherib loquatur, an uero de futura et adhuc speranda, *e*) ut quidem uideri possit, sed futuram

rurum hoc in loco notionem habere imperfecti, remque notare, quae modo gesta sit, cum ex antecedentibus, tum locis parallelis aliis *f*) satis potest firmari.

a) Lib. X. *Antiquit*: C. 1. & 2. Fragmentum hoc *Berosi* esse, negat *Vitringa*, contra illi tribuit *Sam. Bochartus. Iob. Hudson* in editione Oxoniensi ad verba Iosephi: *Καὶ τῆ Αιγύπτῳ λέγων ἔτως: Illa λέγων ἔτως non agnoscit Vaticanus, et vel delenda sunt, vel dicendum, quod suspicor, Berosi uerba excidisse.* Nostrum non est, has lites componere, sufficit, aliunde constare, cladem in Iudaea bellum in Aegypto gestum, fuisse secutam.

b) 2. Reg. XIX. 8.

c) Es. XXXVI. 6. 2. Reg. XVIII. 21.

d) 2. Reg. XIX. 24. Esaias XXXVII. 25.

e) Vid. *Campegius Vitringa* ad Esaiam Tom. I. ad Caput XX. p. 793. §. 4.

f) Istud אַחֲרַיִךְ rem modo gestam siue imperfectum notat, ut in antecedenti uersu אַחֲרַיִךְ Libanum enim iam supergressus erat Sennacherib et Exod. XV. 6. 7. תַּהֲרִים תַּרְעֵץ

XXII.

Multum lucis nunc Historiae accedet, si sacros Vates, Esaiam speciatim

C. XX. et Nahum C. III. comparemus. Esaias enim l. c. *Eo anno, quo uenit Tharthan Asdodum et cepit eam, quum misisset eum Sargon Rex Assyria*, peculiarem a Deo accepit reuelationem de durissima captiuitate Aegyptiorum, ab Assyrio expectanda, Aethiopum auxilio, quo gloriabantur Aegyptii, non obstante. Quaestio quidem inter interpretes, quis sit ille Sargon? per quem Iudaei in Chronico mundi maiore a) intelligunt Sennacherib, quos alii magno numero sequuntur. Aegypto certe, temporibus Sennacherib multum negotii cum Aethiopibus intercessisse, Historia aegyptiaca docet, a quibus et suppressa illa, ut mox uidebimus. Iuuat sententiam Tharthan Dux ille, qui Asdodum cepit, qui que diserte inter duces Sennacherib 2. Reg. XVIII. 17. memoratur. Peregregie his quoque temporibus uaticinium Esaias conuenit, quo auxilia ab Aethiopibus precati Aegyptii, in eorum ope nimis confidebant. Tum enim Deus, quo *ἀνχημα* istud inane esse ostenderet, Regem Assyriae tamen Aegyptios sub iugum seruitutis ignominiosissimum missurum

rum fore, per Prophetam seuerè præ-nunciauit.

a) C. XXIII. p. 64. uid. etiam *Jacobus Vsserius* ad A. M. 3291 p. 57.

XXIII.

Vaticinii huius implementum in miserima illa No-Ammonis uastatione, de qua Nahum C. III. 8. a) rectè quaerimus. Vbi ante omnia contra illos, b) qui de re futura non præterita Prophetam locutum existimant, cum Ioh. Caluino obseruamus, sacro Vati omnino de præteritis, quorum recens erat penes Nineuitas memoria, sermonem esse, cum similitudines, nisi sumantur ex rebus notis, nihil doceant. Minime igitur cum Sam. Bocharto et Ioh. Marshamo, c) Nabuchodonosorem huius excidii auctorem credimus, quoniam Ninus eo tempore, quo Aegyptum petiit ille, multis abhinc annis desolata erat, cui tamen hoc in loco in retributionem suae crudelitatis, in No-Ammonem editae, exitium Sacer Vates minatur. Nec cum Hugone Grotio, d) Sabaconem Aethiopiae Regem eius rei postulabimus, cum

Cusch, tota Aegyptus et Lubim in No-Ammonis potius auxilio fuisse, dicantur. Verum, ut rem ipsam eo melius uideamus, quam in obscuro latere etiam Ioh. Marckius *e)* conqueritur, probe teneamus, oportet, quod docti Interpretes de aetate Nahumi probabiliter ueri nos docuerunt. Hebraeorum doctores eum ad Manassis tempora referunt, quos sequitur Hugo Grotius. Ioh. Drusus uero facile concedit, Nahum sub Manasse uixisse, credit tamen, eius uaticinium longe ante conscriptum fuisse, propter magnum consensum interpretum, qui primum caput de clade Sennacheribi, quam in Iudaea accepit, enarrant, quod temperamento quodam Petrus Daniel Huetius *f)* accipit, dum primum caput quidem temporibus Ezechiae prodiisse largitur, reliqua uero duo capita multis post annis demum adiecta fuisse statuit, quam sententiam S. V. Ioh. Fr. Buddeus, *g)* tanquam nullo idoneo fundamento superstructam, rectissime abiecit. Firmata sic huius Prophetæ aetate, quam in Hiskiae temporibus omnino collocamus, cum Rex ille apud Iudaeos rerum potiretur,

Aegy-

Aegyptum ab Assyriis bello captam fuisse atque excisam, post Berosi fragmentum etiam ex Nahumo tuto concludimus.

- a) Contra Niniuen ita loquitur: *Num melior es, quam No-Ammon, quae habitat inter fluuios, ut aquae sint circa eam, quae est propugnaculum maris & uicissim e mari est murus eius. Aethiopia robur eius & Aegyptus nec finis horum, Put et Lubim fuerunt in auxilio tuo, etiam haec in exilium abiuit, per captiuitatem.*
- b) Ita post Hieronymum Theodoretum et alios *Iob. Cocceius* loco apud *Marckium* mox citando.
- c) In *Canone Chronico* Sec. XVIII. p. 584.
- d) Qui sequitur *Iunium* et *Tremellium* ad l. c.
- e) In *Commentario* in *Prophetas minores* ad *Nabum* §. 15. p. 554. Idem de aetate *Nabumi* copiose p. 435. sqq.
- f) *Demonstrationis Euangel.* Prop. IV. p. 441.
- g) In *Hist. Eccles. V. T.* Periodo II. Sect. IV. p. 603.

XXIV.

Proinde uerbis notatu dignissimis, et quae argumentis modo allatis magnum pondus addunt, Deus Hiskiam apud Iesaiam C. XLIII. 3. alloquitur: *Ego Iehouab Deus tuus, sanctus Israëlis, salua-*

tor tuus, dedi expiationem tui Aegyptum, Kusch et Sebam loco tui. Nam non eadem fortuna, qua quidem in Aegypto, Sennacherib in Iudaea usus est. Ab Aegyptiaco bello reuersus, Superbus ille Rex ad Libnam usque accesserat, et Hiskiam uariis persuasionibus, in ipsum Deum summe iniuriis, uice plus una ad deditioem propter aduentum Taraci, ex Aethiopia cum exercitu contra se iamiam tendentis, sollicitauerat, cum Deus iniurias uindicaturus Angeli ministerio CLXXXV millia Assyriorum prosterneret, *a)* ita ut Sennacherib, qui totam Iudaeam minis impleuerat, pudibundus domum redire cogeretur, gloriamque, bello aegyptiaco feliciter debellato, acquisitam, funesta hac clade amitteret. Redux in Assyriam factus, crudeliter in captiuos multa fecit, *b)* paulo post tamen, a filiis insidias passus, in templo Nisroch adorans, occisus est. *c)* De loco cladis corrigendus hic est uetustus et peruulgatus error, *d)* quasi prope Hierosolymam acciderit, quae obsidione cincta non fuit, ut loquuntur dicta 2. Reg. XIX. 32. Esaia XXXVII. 33.

- a) 2. *Chron.* XXXII. 2. *Reg.* XVIII. 13. sqq.
C. XIX. toto *Iesaiæ* XXXVI. et XXXVII.
adde quae *Berosus* uel *Iosephus* l. c.
- b) *Tobiae* I. 21.
- c) Locis citatis, adde *Nahum* C. I. 14.
- d) Quem retinuit etiam S. V. *Buddeus* in *Hist.*
Eccles. V. T. Periodo II. Sect. IV. §. 34.
p. 516.

XXV.

Communis interpretum sententia est, Taracum paulo ante, quam cladem Sennacherib ab Angelo acciperet, praelio ab Assyriis superatum fuisse, et ex hac uictoria Caput Iesaiæ XX. explicandum. Verum non crediderim istud cum analogia Historiæ sacrae stare posse, quae Sennacheribum, cum in eo esset, ut obuiam iret Taracum et literas minis plenas ad Hiskiam misisset, ab Angelo percussum et pudibundum in Assyriam reuersum fuisse 2. *Reg.* XIX. 9. 35. clare testatur. Ex reliqua quoque historia colligimus, Taracum tum non primum cum Assyriis congregari uoluisse, sed bellum potius, in Aegypto antea infelicissimum, renouasse, eumque, cum diuinitus prostratus fuisset Exercitus Sennacherib, Aegypto caedibus et rapinis exhaustae, et
inde

inde facile a se suppressae, postea dominatum, ex historia aegyptiaca constat. Verum a Taraco Sennacheribum, durissima clade affectum fuisse, eundemque illum angelum liberatorem esse, prorsus contraria ratione Hermannus Hardtius comminiscitur, nullo quidem ex hac historia fundamento, in qua fingere nihil licet. Accedit nec opinam et plane improuisam stragem hanc fuisse, quam Assyrii non prius, quam dies illucesceret, suis illatam, senserunt, quod tamen de praelio, si quod cum Taraco commissum fuisset, nequaquam dici potuisset, ut taceam de Cap. XX. Esaiae, quod non uictorias Taraco promittit, sed clades, carceres et uincula minatur. Qui igitur in Aegypto olim notissimam illam primogenitorum cladem excitauerat Angelus percussor etiam huius internecionis auctor esse potuit, modo quidem nobis, qui *ἐπὶ ἑβραῖα* non intelligimus, prorsus incognito, quae ratio est, cur etiam Humfredi Priedeaux et Campegii Vitringa nouae coniecturae, quibus miraculum hoc interpretantur, displiceant, de quibus alibi.

XXV.

Non negligenda hic nobis est Chronologia, quam Efaías C. XX. 3. suppeditat. Ait enim ibidem bellum Aegyptiacum duraturum per tres annos, unde primum eius annum cum Hiskiae XII. et ultimum cum XIV, quo Iudaeam infestare coepit Sennacherib, coniungendum, apparet. Multum ab his diuersae rationes Iac. Vsserii sunt, a) quae falso nituntur supposito, quasi bellum iudaicum antecesserit Aegyptiacum. Equidem liber Regum, qui totam expeditionem Sennacherib unico XIV Hiskiae anno alligauit, Vsserio fauere uidetur, sed liber Chronicorum nullum diserte characterem temporis suppeditat, apparatus tamen bellicum Hiskiae sub Sennacheribi aduentum tam ample describit, ut tam exiguum temporis spatium, quod quidem ipsi relinquendum uideri possit, ad tam uaria atque magnifica negotia non sufficiat. Vterque uero et Liber Regum et Chronicorum belli aegyptiaci historiam omittunt, unde et Auctori Libri Regum aduentum Sennacheribi ad XIV Hiskiae referre placuit, quo

pro-

proprie in Iudaeam uenit, non negata tamen eius uictoria, qua ante potitus fuerat in Aegypto.

a) In *Annalibus* ad A. M. 3291. p. primum enim huius belli annum facit *Hiskiae* XIV, quo et aegrotauit, tertium uero eius XVI. Male quoque huc trahit locum *Iesariae* XXXVII. 39. quo et Cyclum annorum Sabbathicorum turbat, hypothefi inferuiens, de qua Sect. V. nullo tamen sententiae nostrae detrimento. Nam inter annum P. I. 3997 et 3998 annus Sabbathicus interiacet, ut Cyclus annorum Sabbathicorum ostendit, qui simul *Hiskiae* erat XIII. *Comederunt* ergo *Iudaei* in A. P. I. 3999 *Hiskiae* XIV. usque *sponte natum*, cum uero *Sennacherib* eodem anno culturam agri impediret, uel potius propter incidentem annum Iubilaeum agri denuo relinquerentur inculti, *Iudaei* iterum per totum annum sequentem *sponte renato* uesci coacti sunt, tertio demum anno liberati ab hoste, libere iterum ferentes et metentes. Multas quoque hic tricas nequit *Campegius Vitringa* in *Commentario* in hunc locum Tom. II. p. 388. seq. cuius causa est, quod *Vsserium* sequatur, quem falsissimum hic esse, infra patefiet. Difficultates uero optime ex praesenti loco soluantur. Anno XIV *Hiskiae* siue P. I. 3998. *Iudaeos* *Propheta* *sponte nato* uesci iubet, unde *Viro docto*

incum-

incumbit, ut ostendat, quare Iudaei Anno praecedenti 3997 Hiskiae XIII. in autumnosementem facere neglexerint, ab hoste tunc certe non impediti. Prouocat *Vitringa* ad *Sethum Caluissium*, qui hic *Scaligerum* suum deseruerit, sed iuxta datam a Caluisio methodum, inueniendi annos Sabbathicos demonstramus, annum Aerae Nabonass, 32, qui citra controuersiam est Hiskiae 13. esse Sabbathicum. Si enim Anno Ae. N. 32 numerus ternarius addatur, et quantum per septem diuidatur, cum nihil remaneat, patet, annum Nabonassareum 32 esse Sabbathicum. Vid. *Caluissius* in *Isagoge* C. XXVI. p. 117.

XXVI.

Verum hic magnopere dissentit Iacobus Perizonius, a) qui a Marshamo b) se in errorem induci passus est, et per Sargonem illum Assarhaddonem, quem liber Tobiae Sarchedon appellat, ex quo facile factum sit Sargon, quae eius est ex nomine corrupto coniectura. Quem Assarhaddonem, Sennacheribi filium sub idem tempus Aegyptum bello petiisse statuit, quo Manassen in captiuitatem abduxit, magnamque passa est Aegyptus mutationem, siquidem Sabaco, ultimus Aethiopum Rex, a quibus Ae-

L

gyptus

gyptus antea suppressa fuerat, ex Aegypto in ultima Aethiopiae recessit, et Anarchia in Aegypto extitit, quas rerum conuersiones non somnio cuidam Sabaconis, quo ex mente Sacerdotum Aegyptiorum territus ille fuerit, sed uictoriae Regis Assyrii tribuit. Addidit rationes contra sententiam eorum, qui per Sargonem Sennacherib intelligunt. Cum enim Sennacherib cum pudore uultus sui in terram suam post cladem ab angelo acceptam rediisse dicatur, negat exinde, quod Aegyptum intrauerit uictor, eiusque incolas abduxerit captiuos, ut de Rege Assyriae memorat Esaias. Imo si reuera Azotus ab eo fuisset capta, Perizonius credit, eundem in recensione urbium, quas Dii ab iis culti aduersus se nihil iuuerint, Azoti numina non omisisse, ut quidem enumerat Deos Chamatae, Arpadi etc. Haec quidem Cl. Perizonius, cuius argumenta tanta uisa S. V. Buddeo, *c*) ut assensum suum facile largiretur, quamuis alio in loco *d*) Campegium Vitringam secutus, diu iam ante Assarhaddonem Esaiam uita excessisse, existimet, quae sane, quomodo conciliari

ciliari queant, ratio non apparet. Longe alia mens est, huic doctissimo Esaiæ interpreti, Campegio Vitringa, e) qui per Sargonem Salmanassarem, cum Iungmanno ad Danielelem, intelligit, de cuius uero bello Aegyptiaco et sacra et profana silet historia, quod argumentum etiam contra Perizonium pugnat, ut uidebimus infra. Vtriusque et Perizonii et Vitringae dubiis iam in antecedentibus satisfacere studuimus, unde otiosa Dictorum repetitione non erimus molesti. Ignominiosus enim Sennacheribi reditus nostris non obstat, qui bellum Aegyptiacum cladi in Iudaea acceptae praeponimus: quod autem Deos Asdodi in thraonica oratione omiserit Sennacherib, eius causa non in obscuro latet, cum Hiskias Asdodi Dominus haud dubie cultum ueri Dei, sublatis idolis, in eo stabiliuerit, atque commune Hierosolymis cum Asdodo fuerit numen.

a) In *Orig. Aegyptiacis* p. 216. sq.

b) In *Canone Chronico* Sec. XVII. p. 514. sq.

c) In *Historia Ecclesiastica* V. T. Periodo II. Sect. IV. p. 706.

d) l. c. p. 600. sq.

e) Ad Caput XX. Esaiæ, *de tempore editæ huius Prophetiæ* Tom. I. Comment. §. VIII. p. 795. sq.

XXVII.

Adiicienda tamen hic necessario quaedam sunt ex Herodoto, Iosephus enim præter interpretis auctoritatem aliam uix habet. Ille quidem recte memorat, a) Sennacheribum cum magnis copiis inuasisse Aegyptum, mox tamen fabulis Aegyptiorum sacerdotum nos pascit, quando Sethonem Vulcani Sacerdotem, sumta secum Aegyptiorum incondita et imbelli turba, cum militiam Aegypti a se abalienasset, castra posuisse, ait, ad Pelusium, quo aditus in Aegyptum patebat, sed quod Sennacherib Aegyptum uastauerit, uel ad minimum ingressus sit, de eo prorsus tacet, quin potius eundem, cum, precibus huius Sacerdotis prouocata, magna murium agrestium scutorum habenas abradentium in exercitum eius fuisset immissa, fugam capessere, multis suorum amissis, coactum fuisse affirmat. Habet sua Herodotus noster ex ore Sacerdotum Aegyptiacorum, res suas ornantium et clades perpetuo celantium, hi Sethonis statuam, manu murem

murem tenentis et haec per literas dicentis: *In me intuens pius esto*, eidem ostenderunt, quae in templo Vulcani fuit reposita. Fabulis quidem non accenseo temere, quae de statua Sethonis Herodotus, sed eam Symbolicam fuisse, sentio, muremque, quam manu praetulit, signum fuisse internecionis Assyriorum, quam quidem precibus huius Sacerdotis pro superstitione sua tribuerunt Aegyptii. Optime haec ex Hori Apollinis Hieroglyphicis *b)* illustrari possunt, ut dubium non sit, quin ueritatem diuinam et illustre hoc miraculum confirmet potius Aegyptiorum fabula, quam obscuret. Miserum uero hominum agmen, quod Sethon secum habuisse fertur, commode interpreteris, de uastata a Sennacheribo Aegypto, quam milites aegyptios, odia cum Sethone intempestiue fouentes, furori eius exposuisse, non existimo.

a) Lib. II. C. 141. *Sanacharibus Arabum Assyriorum Rex cum magnis copiis inuasit Aegyptum.*

b) *Horus Apollo in Hieroglyphicis L. I. C. 47. Ἀφαισμοὺν significantes Aegyptii, murem pingunt, quia omnia consumens inquinat et de-*

*perdit. Insignis locus Plutarchi apud Spen-
cerum ex libro eius de Inuidia et odio: Per-
sarum Magi mures occiderunt, quos et odio
habebant, dicebantque esse Dei indignantis a-
nimal, similiter omnes Arabes et Aethiopes
eos execrantur.*

XXVIII.

Notanter Herodotus Sennacheribum
Assyriorum et Arabum Regem appella-
uit, quod quidem ipsi uitio dedit Fl. Io-
sephus. *a)* Videtur uero nobilissimus ille
Scriptor magnam Assyriorum potentiam
respexisse, ad quam sub Regibus istis,
quos modo memorauimus, peruenerant.
Non male igitur Ctesias Assyriaci impe-
rii magnitudinem ab Indo ad Helleston-
tum et a Nilo ad Tanain posuit, quam-
uis falso crediderit, eam talem iam sub
Nino fuisse, atque in posteris ad Sarda-
napalum usque nunquam imminutam.
Certe sub Assyriis fuerunt Babylonia et
Media, Mesopotamia et Syria, Armenia
cum Asia minori et Arabia uastissimae
regiones. Vir doctissimus Sam. Bochar-
tus, *b)* fauente inprimis Herodoto, ob-
seruat, totum Assyriacum imperium in
orientales et occidentales prouincias
fuisse

fuisse distributum, sumtis Orientis et Occidentis terminis a fluuio Tigride, qui medius eas interfluebat, easque adeo in duas partes fere aequales diuidebat. Lucem quidem inde foenerari studet Gen. XI. 2. cum ex hac diuisione montes Ararat Sacro Scriptori recte in Oriente collocentur, quamuis terrae Sinear fuerint septentrionales, sed fallitur, si hanc diuisionem et ipsum regnum Assyriacum

Mosis tempore iam obtinuisse sibi

persuadet, quae ad tempora

longe posteriora, si uera

ea est, spectat.

a) *Antiquit.* L. X. C. I. p. 330.

b) *In Phaleg,* L. I. C. VII. p. 31.

SECTIO III.

MUTATIONES REGNI ASSYRIACI
BABYLONIIS MEDISQVE DE-
FICIENTIBVS.

I.

IN eo tamen rerum statu non diu per-
stiterunt res Assyriæ, sed uarias mu-
tationes passæ sunt, quibus regni uires
non parum attenuatæ. Bellis externis
occupabantur Reges Assyriæ, dum interea
Nabonassar Babylonius, excusso Assyrio-
rum dominio, sub quo huc usque Babylon
floruerat, suaque ceperat incrementa, no-
uum in Babylonia conderet regnum, a
Successoribus firmandum postea, ampli-
ficandumque. Plenam hic Historiæ lucem
desideramus, quæ per partes saltem et
ueluti radios emicat. Scriptura, a) tem-
poribus Hiskiae, Babyloniæ Regem me-
morat Merodach, filium Baladan, quem
inter Successores Nabonassaris illum Mar-
dokempudum, Regem in Canone Pto-
lomæi quintum, dubitandum non est,
cum imperium ipsius ei tempore, quo
aegrotauit Hiskias, uiditque ingens il-
lud miraculum solis reuertentis, propter
quod legatos ad Hiskiam misit Mero-
dach,

dach, exacte respondeat, quae sententia communi Chronologorum optimorum consensu non parum firmatur. Legationis huius memoriam in sacris persicis **TRIPLICIS MITHRAE** sibi reperisse uisi sunt Pachymerius et Maximus, Dionysii Areopagitae interpretes, quos tamen a uero longe abesse, Ioh. Seldenus atque Gerhardus Vossius recte arbitrantur, quamuis ipsi coniecturis indulgeant, quae rei non satisfaciunt. Vera horum sacrorum explicatio ex Magorum de duplici principio doctrina fluït, quam ex antiquis Plutarchus edisseruit atque apud Thomam Hyde Sharistani, Scriptor Muhammedanus, latius deduxit, ut non inepte *Μίθρας τριπλάσιος* uideatur **MITHRA INVICTA** et, cum principio malo contendens, uictoriae plena. Sed haec cum ab instituto aliena sint quasi in transcurso, sufficit, ex ipsa legatione clarissime cerni, quoddam apud Babylonios imperium, quamuis tenue, extitisse, et quidem ab Assyrio distinctum. *b)*

a) 2. Reg. XX. 12, Esaiae XXXIX. 1.

b) Adeo liquida et plana haec sunt, ut *Merodach* iste nonnullis, quos *Annius Viterbiensis* decepit, Babyloniae imperium, uide-

atur restituisse, de quo uide *Scaligerum de emendatione temporum* p. 371. Distinctum autem fuisse Babyloniorum imperium ab Assyrio, inde consequitur, quod legatos miserit Merodach ad Hiskiam, Assyriorum hostem.

II.

Quod dictum est de Nabonassare, eundem Assyriacum iugum abieciisse, haud obscure ex Beroso et Alexandro Polyhistoro confirmatur, qui nobis causam reddunt, quare in notissimo illo Canone Ptolomaei nouam ille Babyloniae Regum seriem exordiat. Fragmentum eorum Syncellus habet, a) in quo aiunt, Nabonassarum priorum Regum gesta collegisse, eaque ex conspectu publico remouisse, quo ab ipso Regum Chaldaeorum enumeratio inciperet. Ita enim uertendus est latine Syncelli locus, quamuis alii aliter sentiant, ut uidebimus paulo post. Adhibita nunc analogia historica, quae clare docet, Nabonassaris antecessores fuisse Reges Assyrios, sequentia ex isto sponte fluunt. Chaldaeos etiam ante tempora Nabonassaris obseruationes suas coelestes, cum enu-
mera-

meratione Regum coniunctas, habuisse, Easque in loco publico fuisse suspensas, signumque certissimum, quod aliunde etiam constat, Chaldaeos his Regibus subditos esse, quorum nomina in tabulis publicis referebant. Nabonassarem igitur, dum Regum Assyriorum se antecedentium recensioem ex publico conspectu remouit, suamque substituit, nihil aliud fecisse, quam reiectis Assyriis, semetipsum Babyloniae Regem declarasse.

a) Integer locus *Chronogr.* p. 207. ita: *A Nabonassaro Astrorum motus, spatia ac tempora diligenter annotarunt Chaldaei et a Chaldaeis Matbeseos graeci Interpretes edocti, quandoquidem, ut Alexander et Berofus, Chaldaicarum antiquitatum collectores nobis reliquerunt, Nabonassarus συναγαγὼν τὰς πράξεις τῶν πρὸ αὐτῆ βασιλέων ἠφάνισεν, ὅπιος ἀπ' αὐτῆ ἡ καταρίθμησις γίνεται τῶν Χαλδαίων βασιλέων.*

III.

Istud, crediderim, uoluerunt, Berofus atque Alexander, apud Syncellum. Sed uerbum ἀφάνιζειν, quo utitur ille, dubiae est interpretationis, quos nos putauimus

uimus h. l. esse, *remouere ex conspectu*, cum significatus alius, si totum historiae Berosi nexum spectes, locum non inueniat, iste uero, quem attulimus, ueterum auctoritate, atque graece loquentium usu satis confirmatur. a) Henricus Doduellus, b) Eduardus Stillingfleetius c) et Ioh. Clericus, d) qui uerbum istud per *delere et corrumpere* uertunt, loco Syncelli nostri contra Berosum male abutuntur, concluduntque, si Nabonassar antiquissimas Babyloniorum obseruationes deleuit, Berosum falsissime gloriatum fuisse, tot myriadum obseruationes Babylone suo adhuc tempore seruari, imo euertere etiam istud fidem obseruationum Callisthenianarum annorum 1903, de quibus supra. Verum Iacobus Perizonius, e) qui, Berosum sibimetipsi non constare, cum reliquis affirmare non uult, uariis coniecturis rem iuuare nititur, aitque tandem, Syncellum non ueram et genuinam ex Beroso tradidisse causam, cur a Nabonassare coeperit, sed confictam ab aliis, Beroso falso tributam, cum causam aliam non inuenirent, memoriae proditam. Imo Goarus mendum haud dubie in textu Syncel-

Syncelli quaesivit, quando ita reddit uerba citata: *Nabonassarum collectis priorum Regum gestis, qua ratione posteriorum Regum Chaldaeorum enumeratio a se inciperet, indixit.* Verum, quid opus est ad talia delabi, ubi suppetunt faciliora?

a) Ἀφανίζεν Hesychio est σκεπάζειν tegere uel abscondere, inde ἀφανής obscurus, cui opponitur ἐπιφανής illustris. Ἀφανής ἔτι γὰρ ἢ γενεή non ignobile quippe genus, apud Callimachum Epigr. XIII. et ἀφαντος apud Lucam C. XXIV. 31. καὶ αὐτὸς ἀφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν sed ipse ablatum est ab eorum conspectu. Insignis locus est in Trapezitico Isocratis p. 861. quem repetit Dionysius Halicarnass. in Vita Isocratis ad calcem Orationum eius p. 1095 ed. Wolfii: ἵνα δὲ μηδεὶς ἔλεγχος μὴ δὲ βάσανος γένοιτο περὶ αὐτῶν, ἔφασκεν ἡμᾶς ἀφανίσαντας τὸν παῖδα, ἀνεγκαλεῖν αὐτῶ καὶ ἐξατεῖν τῆτον, ὃν αὐτοὶ ἠφανίσαμεν: ne uero id facinus argui et per tormenta ueritas exquiri posset, dixerunt nos occultasse puerum: nunc uero ad se accusandum uenire, atque ipsum postulare, quem ipsi occuluissemus. Alia loca, qui desiderat, adeat Nortonum Knatchbul ad Act. Ap. C. XIII. u. 41. p. 54. sq.

b) In appendice ad dissertationes Cyprianicas §. 23. p. 148.

c) In

- c) In *Origg. Sacris* L. I. C. III. p. 87.
 d) In *indice ad Stanleium* uoce: *Babylonicae observationes*.
 e) In *Origg. Babyl.* C. II. et in *Addendis* p. 338.

IV.

Tantum ex Historia de Nabonassare scimus, sed recentiores Chronologi pro hypothesi, quam quisque fouet, diuersissima nobis de eodem enarrant. Iosephus I. Scaliger, a) quem Ctesiam sequi constat, Assyriacum regnum, quod hoc tempore ad summum peruenerat, cum Sardanapalo Anno P. I. 3339, annis ante Nabonassarem 128, ait, interiisse, succedentibus in eorum locum Regibus Medorum, sub quorum dominio et Assyrii et Babylonii fuerint. Nabonassar igitur ipsi non Assyriorum, sed Medorum iugum excussisse uidetur. Verum cum tunc temporis nondum extiterit Medorum imperium, ut probabimus infra, Scaligeri sententia per se corrui.

- a) *Ad fragmenta* p. 41. et alibi passim, in *Canonibus Isagogicis* L. III. p. 315. et in *notis ad Eusebium* p. 60.

V.

Iacobus Vsserius uero, qui iisdem Ctesiae erroribus, dum Sardanapalum

A.M.

A. M. 3254 P. I. 3957 periisse statuit, sponte se immisit, Nabonassarum se reperisse credit *a*) in famoso illo *Belesi*, Arbacis socio, in Scriptura Baladan, apud Bionem et Alexandrum Polyhistorum *b*) *Belessius* uel *Beleussus*, Nicolaum Damascenum *c*) *Nanybrus* appellato, qui, diuiso cum Arbace Assyriorum imperio, Babyloniae regnum per XIV obtinuerit annos. Verum quamuis in fauorem Ctesiae haec scripserit doctissimus *Vsserius*, omnia tamen a Ctesia sunt maxime aliena. *Diodorus* enim, ex mente Ctesiae, *Belesin* hunc nunquam Babyloniae Regem sed Satrapen tantum, ab Arbace Babyloniis datum, perhibet, *d*) manifesta est repugnantia temporis, si iuxta Ctesiam calculus instituatur, ubi Arbacis rebellio et imperii Assyriaci interitus longe altioris sunt temporis, unde et hoc in *Orosio* notauit *Scaliger*, *e*) et optimo quidem iure. Imo nocuit plus Ctesiae, quam profuit *Vsserius*, quando *Sardanapali* et regni Assyriaci casum ad tempora, quibus *Thiglath-Pileser* et *Salmanassar* erant potentissimi, traxit. Cautior in his *Herm. Conringius*, *f*) qui quam-

quamuis paria fere cum Vfferio sentiat, regni tamen Assyriaci excidium longe infra Sennacheribi tempora dimittit, unde Nabonassar ipsi Satrapa saltem Babylo-
nius est, Merodach Baladan uero Belesis ille apud Diodorum, qui cum Arbace rebellauerit saltem contra Assarhaddonem siue Sardanapalum.

- a) In *Annalibus* aetate V. ad A. 3254. p. 49.
- b) Apud *Agathiam* L. II. loco admodum obscuro et uitioso: *Nini et Semiramidis posterz ad Belum usque Dercetadae filium regnarunt. Cum enim in hoc Belo Semiramicae stirpis successio desineret, Belitaras quidam nomine, uir insitor et hortorum, qui in regia erant, curator ac magister, imperium sibi mira ratione uindicauit, suoque generi inseuit, quem admodum Bion et Alexander Polybistor memoriae prodiderunt. Quicquid de re ipsa sit, ex mente Alexandri haec ante Sardanapali fata euenerunt. Sardanapalus enim ex mente Alexandri, Nabopollassarem praecedit, de quo infra.*
- c) In *Excerptis Peirescianis* p. 427. *Damasce-nus* ibidem nihil de *Nanybro*, quod *Vfferio* inseruire queat, qui inania haec nomina saltem eum in finem cumulauit, ut coniecturae ueri quandam speciem conciliaret. *Nanybrus Damasceno* homo effoeminatus et imbellis

imbellis est. Vnicum addo de *Nino juniore* *Castoris Rhodii* apud *Eusebium*, cuius quidem nulla mentio apud historicos antiquos alios, adeoque eundem fictum existimo, ut *Ctesiae* cum *Herodoto* conueniret, quam sententiam tuebuntur sequentia.

d) L. II. C. 24.

e) Lib. III. Canon. *Isagog.* p. 315.

f) In *aduersariis chronologicis* C. III. p. 148. sq.

VI.

Haec *Salmanassar*is potentia, qua longe lateque Rex iste ualebat, ex antiquis *Syncellum* a) fefellit, ut *Salmanassarena* cum *Nabonassare* confunderet, quod et uideretur fecisse *Eusebius*, qui *Salmanassar*em *Chaldaeorum* Regem nominat. Recentiores nonnulli, qui cum antiquis *coloniam* istam, quam Rex quidam *Assyriae* b) ex *Babylonia* in terras *Samaritanas* deduxit, *Salmanassari* tribuunt, *Nabonassarem* *Salmanassar*is subditum et *Satrapam* fuisse, existimant, in qua sententia sunt *Conringius* c) et *Goarus*. d) At a ueritate longe absunt *Viri docti*, non enim *Salmanassar*, sed *Assarhaddon* *coloniam* illam in *Samariam* adduxit, quod ex *Esdrae* IV. 2. nos docet e) *Ioh.*

Marshamus. Iste uero Assarhaddon citra controuersiam fuit Rex Babyloniae, de quo infra. Interim Salmanassaris potentia, quamuis eam magnam fuisse largiamur, minime tamen tanta fuit, ut ideo negemus, Nabonassarem Babyloniae reddidisse libertatem, cum uel in recentiori historia *f*) exempla prostant, ubi idem factum esse, certissimum est. Adiicit ex ingenio suo Conringius loco modo citato, Babylonem tunc temporis, quo iure clientelari ipsi praefectus fuerit Nabonassar, in ruinis iacuisse, dudum quippe exhaustam et desolatam, atque a Nabonassare nostro instaurandam, quod haud dubie Marshamus *g*) arripuit, qui, ulterius progressus, asserit, Babylona tunc primum conditam fuisse. Quod quam falsum sit ex Scriptura et reliqua historia omni clarissime contra Marshamum adstruxerunt Viri doctissimi, Iacobus Perizonius *b*) et Campegius Vitringa. *i*) Missas igitur faciamus has et reliquas de Nabonassare coniecturas, cum fingere nihil liceat in Historia.

a) In *Chronographia* p. 206. et in inscriptione Canonis Babylonici.

- b) 2. Reg. XVII. 24. sine nominis mentione.
 c) In *aduersariis Chronologicis* C. XI. p. 174.
 d) *Goarus* in annotationibus ad *Syncellum* p. 57.
Petauius diuersos Salmanassarem et Nabonassarem contendit L. IX. de doctrina temporum C. 52. hic nempe Babylonis, cum alter Assyriis, imperitabar. Quid tum. Annon unus alteri parere potuit, et ut Satrapa principis supremi leges obseruare et eius militare stipendiis? Haec auctoris nostri mens, hoc unum sermonis ab eo praemissi propositum.
 e) In *Canone Chronico* p. 510. adde *Scaligerum de emendatione temporum* p. 370.
 f) Ita *Bataui*, non obstante *Philippi II*, Regis Hispaniarum, magna potentia, qui classe inuincibili Angliam petiit, tamen libertatem asseruerunt.
 g) In *Canone Chronico* p. 509.
 h) In *Orig. Babilonicis* C. VI. p. 63. sqq.
 i) *Pec. Dissert. de Babilone et eius imperio Commentario in Esaiam* Tom. I. p. 492. sqq. insertam.

VII.

Tandem de eo dispiciamus, an Nabonassar cum Baladan illo Merodachi patre, ex Scriptura notissimo componi queat, quod ab *Vsserio*, ut supra diximus, factum est, at *Scaliger* a) dubitauit, *Petauius* contra istud diserte ne-

gavit. *b*) Baladan illum Iosephus *o*)
 Babylonæ Regem appellat, nec male,
 cumque nec Scriptura, eius mentionem
 otiose iniecisse, dicenda sit, non adeo a
 uero abhorret, Nabonassarem esse Bala-
 dan, ueteris regni Babylonici instaura-
 torem, cuius uel filius uel nepos, notis-
 simo hebraismo esse potuit Merodach,
 in quo certi nihil determinandum. Equi-
 dem CL. Perizonius locum hic habere
 existimat, quod in excerptis Photianis ex
 Persicis Ctesiae legitur Beli nomen, Belita-
 na, quod quidem *P. D. Huetius* ad Belum
 antiquum trahit, ut uidimus supra. Notum
 interim est, quod ab idolis sibi nomina
 sumserint Chaldaeorum Reges, Baladan
 inde nomen erit idoli Baal, addito אר
 siue Dominus, cumque Nebo et Baal
 inter se permutentur, atque Baal inter-
 dum adiectum habeat אר אור & אר
d) sensu eodem manente, ut in exem-
 plis aliis infra ostendetur, Baladan omni-
 no esse potest Nabonassar, *e*) quod fuit
 in quaestione. Idcirco tamen Baladan
 nondum est Belesis propter aliqualem
 nominum conuenientiam, quae si alia
 maioris momenti repugnent, in mini-
 mis

mis ponenda est, imo interdum plane negligenda. Accedit Belesin uero uocis esse Beli Sacerdotem, non uirum sed foeminam. f) Merodachum autem, τῆ Baladan filium sumpto ab idolo Merodach g) nomine, atque quodam epitheto aucto, appellatum, in Canone Ptolomaei Mardok-empadum esse, apertus illius cum Hiskia Synchronismus loquitur.

a) Equidem Lib. V. de *Emend. Temp.* p. 371. et in *notis ad fragmenta* p. 43. Scaliger *Nabonassarum* eundem cum *Baladan* esse, putat, at in *Canonibus Isagogicis* dubitanter ea de re loquitur.

b) *Petauius* enim L. IX. de *Doctrina Temporum* et in *Rationario* Part. II. L. III. C. III. in *Ilulaeo*, quarto apud *Ptolomaeum* Rege, *Baladan* se inuenisse putat.

c) *Antiquit.* L. X. C. III.

d) τῆ *Martem* esse Orientalibus probat *Thomas Hyde* de *Religione Vet. Persarum* C. II. p. 67.

e) Vid. *Campegius Vitringa* ad *Esaiae* C. XXXIX. u. 1. p. 404. Si nostris inhaereamus, *Baladan* spectat ad *Chamum*, *Nabonassar* autem ad *Nimrodum*, qui fuit *Babyloniis Mars excelsus*.

f) Terminatio *is* apud Chaldaeos in nominibus propriis foeminini generis fuit, apud

Aegyptios uero communis, ita Βῆλτις et foeminae, *Semiramis*, *Aroitis*, *Nitocris*, et *Belesis* inde ששן-בל *Beli uirgo*, de qua *Herodotus*.

g) *Stephanus Morinus* in *Praefatione ad Opera Bocharti* p. 34. ad mentem *Bocharti* interpretatur *adolefcentem primo aetatis flore gaudentem*, applicatque hoc nominis ad *Ninum*, qui נין siue *adolefscens* ille fuerit. Sed fallitur *Bochartus* et cum illo *Morinus*. *Mardocentes* enim, diu ante *Ninum*, iam appellatur primus *Dynastiae secundae*, quae est *Arabum*, Rex apud *Alexandrum Polybistorem*. *Merodach* *Babyloniorum* idolum fuisse, ex *Ieremiae* L. 2. constat.

VIII.

Temporis notam, quo haec a *Nabonnassare* gesta sunt, ductu *Syncelli* ex ipsis *Canonis Ptolomaei* characteribus a) depromimus, secundum quos nouae huius *Dynastiae* initium incidit in annum P. I. 3967 M. C. 3264, *Iotham* et *Pekah*, *Iudae* et *Israëlis Regum*, XII. Ipse autem *Canon*, quem omnium ueterum *Epocharum*, tam coelestium quam *historicarum* nobilissimam ex merito uocat *Scaliger*, ex tabulis *Chaldaeorum* *astronomicis*, *Regum nomina* et *annos* referenti-

rentibus, quas primum uel Berofus uel Callisthenes inter graecos uulgauit, *b*) et obseruationibus coelestibus Alexandrinorum, ductu eiusdem Epochae consignatis, a Ptolomaeo *c*) in modum Canonis *προχείρη*, prout hodie extat collectus est. Quem postea Theon Alexandrinus, Imp. Heraclius commentariis suis illustrarunt, et a temporibus Antonini Pii, in quibus substitit Ptolomaeus, cum aliis continuarunt. Interim quod nobilissimum hoc uetustatis monumentum uarias Scriptorum Genethliacorum et Ecclesiasticorum mutationibus *d*) expositum fuerit, dolemus, quorum ultimi eius rationes adeo ad uitiosos suos calculos reduxerunt, ut, prout a Syncello exhibetur, prorsus sibi dissimilis factus, aegre a Scaligero *e*) Chronologiae potuerit restitui. Felicior fuit in eo edendo Sethus Caluissius, qui eum ex Codice quodam, Ptolomaei *ὑπόθεσις Φαινομένων* continente, fauore Ioh. Oueralli, Londinensium in Ecclesia Paulina Decani, accepit, et Isagoges chronologicae partem fecit. Tandem Dionysius Petauius *f*) et inprimis Henricus Doduellus *g*) Ca-

nonem nostrum summo studio ad fidem codicum examinarunt, et luci suae reddiderunt, ita ut nunc totius antiquae chronologiae basis appellari possit et debeat.

- a) Characteres huius Canonis partim sunt astronomici, diligenter a *Claudio Ptolomaeo* in *μεγάλη συντάξι* notati, inter quos eminent Eclipsis illa lunaris ad Annum quintum *Nabopolassar* relata, partim historici, infra a nobis sedulo inquirendi. Ex omnibus Viri docti colligunt, Canonis huius, ad fidem codicum restituti initium incidere in annos allegatos. Quae huius Epochae indoles, praeter *Ptolomaeum* et *Censorinum Scaliger* de *E-mendatione Temporum* L. V. p. 368. et in *Canonibus Isagogicis* L. III. p. 284. sq. *Petauius* L. IX, C. 58. de *Doctrina Temporum*. *Caluisius* in *Isagoge* C. XI. *Aegidius Strauchius* in *Breviario* C. XVIII. p. 483. sqq. *Antonius Pagius* in *dissertatione de Periodo Graeco-Romana, Criticae in Annales Baronii* praemissa, n. XCI. p. 46. et alii edisserunt. Inprimis *Henricus Doduellus* in *appendice ad dissertationes Cyprianicas* copiose et eleganter omnia exponit ab initio ad n. 19. et n. 34. sq.
- b) *Henricus Doduellus* observationum coelestium editionem *Berosi* tribuit, quod utcumque ex corrupto *Plinii* loco et ex eo efficit, quod

quod optime *Beroso*, cum Canone conueniat l. c. n. 24. 26. Idem sentit *Thomas Stanleyus*, qui *Iosephum* L. I. contra *Apionem* p. 1043. memoriae prodidisse ait, *Berosum* scripta astronomica et philosophica Chaldaeorum Graeciae intulisse, quod tamen ex loco *Iosephi*, quem prae oculis habuit *Stanleyus*, non necessario fluere uidetur. *Iosephus* enim haud dubie Scripta *Berosi* astrologica intelligit, quibus clarus extitit *Berosus* inter antiquos. Probabilior est sententia *Iob. Marsbami* in *Canone Chronico* p. 504. qui *Callistheni* harum obseruationum publicationem tribuit, quas *Hipparchus* ad rem astronomicam aptauerit et Alexandrinis tradiderit. Quare uero astronomi graeci, cum *Callisthenianae* hae obseruationes annorum 1903 fuerint, ultra *Nabonassarem* non adscenderint, eius causam ex *Ptolomaeo Perizonius* reddidit in *Origg. Babylonicis* C. II. p. 24.

e) Diserte *Syncellus* σοιχείωσι quandam Regum Babyloniae *Ptolomaeo* tribuit p. 206. sq. quam in *Commentariis Theon Alexandrinus* iunior *Canonis προχείρη* titulo ornat. Codices etiam *Petauiani* hunc Canonem *Ptolomaeo* adscribunt: Πτολεμαίης Κανὼν Βασιλέων Ασσυρίων καὶ Μήδων, quare et *Suidas* eum inter scripta eius referre non dubitat, quem inter recentiores *Iob. Alb. Fabricius* sequitur in *Bibliotheca*

graeca L. V. C. XIV. p. 418. Erudite obseruat *Henricus Doduellus* §. 23. *Canonis* nomine omnem cuiuscunque generis catalogum ueteribus uenire, et *πρόχειρον* illum appellatum, qui in tabulas redactus, in promptu esset, ut nulla illum oporteret operosa demonstratione inuestigare.

d) Vid. *Syncellus Chronogr.* p. 207. sqq. uaria de corruptelis Scriptorum Ecclesiasticorum huic *Canoni* studio illatis *Doduellus* habet §. 28, quibus addimus ipsam *Syncelli* confessionem p. 207. ubi de annis *Cyri*. Notat enim *Mathematicos*, quod *Cyro* nouem saltem annos tribuant, qui regnarit 31, quos ipsi assignauit in *στοιχειώσεσιν ecclesiastica*.

e) Vide eundem in *Canonibus Isagogicis* L. III. p. 284. sqq. ubi eum exhibet secundum *Mathematicorum* et *Ecclesiasticorum* rationes, atque secundum probabilem modum restituit.

f) *Dionysius Petauius* eum cum uariis Codicibus, imprimis *Commentariorum Theonis Alexandrini* εἰς πρόχειρον κανόνας contulit, et ad calcem *Rationarii Temporum* uulgauit, nec magnam adeo differentiam in nominibus Regum inuenit, in annorum uero numeris nullam.

g) Summis laudibus depraedicanda est *Henrici Doduelli* diligentia, quam in *Canone* edendo adhi-

adhibuit in *appendice ad dissertationes Cypri-
anicas* p. 24. sqq. ubi eum cum characteri-
bus a *Claudio Ptolomaeo* in *constructione ma-
gna* notatis, cum rationibus *Clementis Ale-
xandrini* ex *L. I. Stromatum*, ad *στοιχείωσιν
μαθηματικὴν* et *ἐκκλησιαστικὴν* ex *Censori-
no* et *Syncello*, cum *Commentariis Theonis
Alexandrini*, cum editionibus *Scaligeri* et
Petauii comparat, confert etiam eundem
cum *MScTo* quodam *Sauiliano* sibi a *Wallisio*
communicato, cum *apographis duobus MScTis
Isaaci Vossii*, quorum primum *Imp. Heraclii*
fuisse statuit, alterum ex eodem a recenti-
ori auctore concinnatum, et denique cum
Apographo Iacobi Vsserii notis ipsius margi-
nalibus instructo.

IX.

Enim uero elogio tam magnifico in-
dignus forsan uideri possit Canon noster,
nisi aduersus iniurias quorundam in tu-
to collocetur, et ab iniustis *Hermanni
Conringii* et *Ioh. Harduini* oppugnatio-
nibus defendatur. Vehementer sane
eius fidem sollicitat doctissimus *Conrin-
gius*, a) sed ut uerum fatear, ex mera hy-
potheseos suae de *Successoribus Nebu-
cadnezaris* δὲ λεία. Primo enim contra e-
ius integritatem obiicit, cum *Ptolomaeus*
defe-

defectionem lunarem ad annum Nab. 127 contulerit cum anno V Nabopollassaris, ille autem annus Nabonassareus Nabopollassaris quintus esse non possit, ex eo, quod XVII^{mus} Nabonnidi iuxta Canonem meliorem annus sit Nabonassareus 207, concludit igitur, a Ptolomaeo esse non posse, quod a Ptolomaeo dissentit. At enim uero, cum ex inspectione ipsius Canonis manifestum sit, annum Nabonnidi XVII ad annum Nab. 209 pertinere, ut miro consensu Scriptores genethiliaci et omnes codices habent, dubium Conringii facile concidit, annusque Nabopollassaris V et Nabonassareus 127 optima ratione conueniunt. *b*) Addit Conringius, abire eundem a fragmentis Berosi, cum nulla in Canone Laborosoarchodi fiat mentio, de quo infra causa erit reddenda, ubi canonis cum antiquis fragmentis consensum ad liquidum perducemus. Scaligeri autem emendationes, de quibus ultimo loco conqueritur Vir doctus, cum coniecturis nitantur, nemo facile in detrimentum ipsius Canonis conuertet. Durior est in Canonem nostrum Ioh. Hardui-

nus,

nus, c) qui uitioso Plinii loco inductus, obseruationes coelestes etiam ante Nabopollassaris tempora Babyloniiis negat, d) in quo tamen mirum in modum fallitur, inscriptione porro Canonis deceptus, e) in eo Salmanassaris, Senacheribi, Deiocis, Phraortis, Astyagis, Asueri, Darii nomina desiderat, quasi historiam uniuersalem scripserit Ptolomaeus. Vt tandem uertit Canonem nostrum, eiusque fidem prorsus euertere laborat, quod ille nouem tantum Aegypti Reges ante Cleopatram enumeret, cum, nisi quis falsi Scriptores caeteros fere omnes arguat, tredecim sint appellandi.

a) Vid. eius *aduersaria Chronologica* C. XII. Numeros Canonis suspectos habet *Conringius* non ipsum Canonem, quod docet inscriptio Capitis: *Canonem Mathematicum Nabonassarum in annis Regum Babyloniorum non mereri fidem*, in quo Cl. *Fabricius Bibl. Gr.* L. IV. C. XIV. p. 419. consentit. Contrarium uero probare studebimus infra Sect. VI.

				συναγωγή	
b) Annus Nabopoll. V	-	-	127		
Anni eius reliqui	16	-	143		
Nabuchod.	-	-	43	-	186
Euilmerodach	-	2	-	-	188
Neriglissoor	-	4	-	-	192
Nabonnadii	-	17	-	-	209.

c)

- c) In *Chronologia V. T. ad mentem vulgatae Bibliorum editionis concinnata et numis illustrata* in *Operibus selectis* p. 543. Prouocat ad consensum *Herbelotii*, quem dubitanter admodum de *Nabonassare*, totaque eum consequente serie in *Bibliotheca Orientali* p. 653. locutum existimat, uerba eius sunt: *C'est de Nabonassar, que l'on pretend avoir fondé une nouvelle Dynastie des Rois de Babylone dans la Chaldée, que Ptolomee a tiré l'Epoque des années selon laquelle il a calculé les Eclipses.* Quibus uerbis tamen non ueritatem ipsius Canonis in dubium uocauit *Herbelotius*, sed istud affirmare non audet, quod *Nabonassar* nouae Dynastiae fuerit conditor. In quo etiam *Cl. Perizonius* animi pendet, utrum *Nabonassar* nouae Dynastiae fuerit Rex primus, quod quidem affirmat *Scaliger*, an uero alia subsit ratio, quare a *Nabonassare* celebris haec Epocha exordiat. Vid. omnino in *addendis ad O-rigg. Babyl.* p. 340. sq.
- d) Ad annum ante C. N. 644. Hoc primum anno *Babylonii siderum observationes* in *laterculis coelilibus* annotarunt, nempe ante annos 720, quam *Plinius* scriberet, teste ipso *L. VII. p. 94*, sed uide, quae supra.
- e) Inscriptio Canonis, quae sic habet apud *Petauium*: *Πτολομαίis Κανών βασιλέων ασσυρίων καὶ Μήδων*, refellit etiam *Ioh. Marsbammus*,

num, qui Neri glifforem ideo pro Medorum Babylone regnantium primo accipit in Canone Chronico ad Sec. XVIII. p. 597. Nec feliciter satis hunc nodum soluit Henricus Doduellus, quando §. 28. ita ait: Insignitur haec Epocha Assyriis atque Medis et Persis, uerum illis duntaxat, qui Babylonem in potestate habuerunt, et ab eo usque tempore, quo illam obtinuerunt. Sed ante Cyrum nullus Mediae Regum dominus Babyloniae, quamuis id constet de Assyriis Assarhaddone eiusque successoribus, quorum nomina in Canone haberi frustra negat Harduinus,

X.

Sed nondum haec ita comparata sunt, ut tam nobilem Historiae partem nobis eripi, patiamur. Sane Henricus Doduellus in notis ad hunc Canonem obseruauit, inscriptionem hanc, quae Viros doctos turbat, in utroque apographo Isaaci Vossii desiderari et longe aliter eam exhibere Theonis fragmentum, a) primum a se uulgatum, ex quo facile, quae uis argumento Harduini insit, perspicitur. Diuersa quoque ratione eandem habet et *στοιχείωσις* astronomica et Ecclesiastica apud Georgium Syncellum, unde etiam Scaliger eam in Canonibus

Isago-

Ifagogicis omisit. Petauius uero, quod non nego, Assyriorum et Medorum nomina in fronte eius inuenit. Ad conciliationem autem diuersarum harum lectionum inseruit, elegans obseruatio Henrici Doduelli, *b*) in usu historico huius Canonis uarias eius factas fuisse epochas, quarum prima a Nabonassare ad mortem Alexandri pertingit, quod uel inscriptiones eius apud Syncellum confirmant, cum deinde alius titulus, qui nunc in controuersia est, in quibusdam codicibus Assyriorum et Medorum Reges promittat, id Graecis tribuendum statuo, qui his nominibus promiscue utebantur, et Babylonios cum Assyriis, Persas uero Medis miscere solebant, ut nec negat ipse Marshamus. Persarum igitur nomen alteri huius Epochae pariti a Cyro exordienti explicationis gratia additum, plus quam coniiicio. Ita coniectura procedit, si cum ratione graeculos hic exigisse, constet, quod si uero cum illis, diuersissima huius temporis imperia Assyriacum, Babylonicum et Medicum confundere in unum, uelis, ut quidem fecit Syncellus, non longe petenda

tenda erit huius inscriptionis causa. c) Verum cum Canon ille ex solis observationibus Babyloniorum, ipso, quo confectae sunt, tempore Regum Babyloniae nominibus consignatis, collectus sit, frustra in eo exotica nomina quaeri, certissimum est.

a) Istud generatim sic habet: Κανόνιον τῶν βασιλειῶν ἐπὶ συναγωγῶν.

b) l. c. §. 28.

c) Vid. ille in *Chronogr.* p. 207. f. Canonis astronomici titulus est penes illum: *Anni a Nabonassare Chaldaeorum Rege ad Alexandri conditoris obitum iuxta regulam astronomicam*, quae inscriptio haud dubie Alexandrinorum est in Aegypto. Sed longe diuersa est illa Ecclesiasticorum, quae manifeste regna confundit: *Anni a Salmanassar, qui et Nabonassar iuxta ecclesiasticum computum usque ad Cyrum et deinde ad Alexandrum M.* Vide infra perspicuum Syncelli locum, in quo Babylonicum regnum cum Medico conturbat.

XI.

Alterum accusationis caput de nouem Aegypti regibus ante Cleopatram collocandis, Canonis fidem non tollit, quod quidem credidit Harduinus. Quid

N

enim

enim illud ad Canonem Babylonicum? si etiam Alexandrini in notandis Regum suorum annis fuissent negligentiores, quorum igitur catalogum aliter rectere non potuit, quam inuenit, Ptolomaeus. Sed salua res est, totidem quoque Aegypti Reges agnoscit etiam Clemens Alexandrinus, *a)* et ipse Harduinus alio in loco Reges illos, qui Lathurum inter et Auleten a nonnullis, ex fide dignis testimoniis recensentur, atque hoc in loco litis materia sunt, non agnoscit, eorumque memoriam in numis, qui utramque quidem paginam iuxta illum in Historia faciunt, non extare fatetur. *b)* Lacunam quidem hic patitur Aegypti Historia, quod negari non potest, quam ex fragmento Porphyrii et Appiano Alexandrino dudum iam suppleuerunt Viri docti. Cum tamen in colligendis rationibus chronicis nec ipse Porphyrius eorum Regum annos, qui Lathurum inter et Auleten quasi intercalandi sunt, attendat, ex eo explicabimus et Clementem Alexandrinum et Canonem Ptolemaicum, ita quidem, ut tredecim Aegypti Reges ante Cleopatram

tram numeremus, neutiquam tamen in rationibus chronologicis eorum nomina desideremus.

a) L. I. *Strom.* p. 331.

b) In *Chronologia* V. T. p. 579.

XII.

Babyloniorum, de quibus huc usque exposuimus, exemplum sequebantur Medii, quibus ad hanc defectionem non modo Sennacheribi foeda clades, quam in Iudæa accepit, sed et internæ regni dissidiæ, inter filios eius, post uiolentam Patris caedem exortæ, haud dubie præbuerunt occasionem, ut non inepte uisum Conringio et Harduino. a) Clarum de re ipsa testimonium apud Herodotum legitur L. I. C. 95. b) in quo Medos excusso seruitutis assyriacæ iugo libertatem et *αὐτονομίαν* denuo sibi asseruisse, eosque, strenue contra Assyrios praeliatos, Deiocæ cuidam, nobili inter istos et æqui amantissimo Viro, sese sponte subiecisse, dicit. Occasio uero, quam nominauimus, plane consequitur ex characteribus chronologicis ab eodem auctore suppeditatis, quando Astyagen,

Regum ultimum, a Cyro sublatum, imperioque finem impositum fuisse, refert, ex quo illud annos CL. floruerat. c) Cum igitur haec Cyri uictoria in finem anni Nab. 138 incidat, defectionem Medorum anno Nab. 38, qui est P. I. 4104, septimus fere post casum Sennacheribi in Iudaea, contigisse, inde colligitur.

- a) Locis infra citandis, quando de eo dispiciemus, an *Assarbaddon* sit *Sardanapalus*.
- b) Locum, quem supra ex parte iam adduximus, cum proprie huc spectet, plene recitamus: *Quum Assyrii annis quingentis uiginti superiorem Asiam obtinuissent, primi Medi ab ipsis deficere coeperunt, qui cum Assyriis pro libertate proeliati strenue se gesserunt, excussoque seruitutis iugo, in libertatem sese asseruerunt. Post quos et aliae nationes idem fecerunt. Ait hoc loco Herodotus, Medos primos ab Assyriis defecisse, post hos et idem fecisse et alios populos, quod non obscure notat regni Assyriaci dissolutionem, quae sensim fit, non uero subitanam subuersionem, ut uolunt Ctesiani. Babylonios quoque ad Nabopollassarem usque sub Assyriis fuisse, Herodotus sensisse uidetur, quod coniicio ex eius uerbis L. I. C. 178. Assyriorum regia fuit Babylon post euersam Ninum, quasi antea non fuisset regia.*

gia. Assyriam uero intelligit, cuius portio
Babylonia L. I. C. 106.

c) Vid. *Herodotus* L. I. C. 101. sqq. ubi ex an-
 nis, quos singulis Regibus tribuit, sequens
 laterculus emergit:

Deioces - 53

Pbraortes - 22

Cyaxares - 40

Astyages - 35

150

XIII.

At dicit Herodotus, ante Deiocis
 imperium apud Medos ἀναρχείαν fuisse,
 cuius tempus tamen, non minimo Chrono-
 logiae damno, haud definiuit. Id
 quod Iacobus Vsserius a) in commoda
 sua conuertere laborat, quando hanc de-
 fectionem factam esse, asserit, annis 40
 ante Sennacheribi cladem, quo tempore
 ab Arbace sublatus sit Sardanapalus, Me-
 dis reddita ἀναρχεία, sub Deioce tandem
 in regnum mutanda. Bene nunc Hero-
 doto cum Ctesia conuenire, si sola tem-
 poris differentia tollatur, quam Ctesiae
 fabulis adscribit, cumque Thilgath-Pil-
 neser, Tilgamus Aeliano, b) Ninus iu-

nior Castori Rhodio *c)* apud Eusebium, regnum Assyriacum instaurauerit, conciliationem hanc, cum Historia Sacra, quae Reges Assyriacos post haec tempora memorat, stare posse, arbitratur. At, quod supra diximus, hac ratione Ctesiae hypothesis, quae, ut Scaliger eam exposuit, speciem quandam ueri habuit, plane nunc impossibilis euasit. Quis enim sub uno Israëlitarum Rege Pekah prorsus deletum Assyriorum Regnum, urbem subuersam, et mox iterum utrumque, et regnum et urbem, renatum, ad summam quidem potentiam, qualis fuit Tiglath-Pilneseris, Vsserio credet? Imo Mediam tunc temporis Assyriis adhuc subditam fuisse, clare ex eo discimus, quod Salmanassar partem captiuorum Israëlitarum in ciuitatibus Medorum, quos dubio procul suo sub dominio tenuit, collocauerit, 2. Reg. XVII. 6. quod dubium iam male habuit Eusebium, ut ex Syncello constat. *d)* Vsserius tamen haec utcunque conciliaturus, ait, *e)* ἀναρχείαν Assyrio opportunitatem ministrasse ad ciuitates Medorum occupandas, sed recte quaerit Vlricus Huberus, *f)* quare

quare Assyrii Medos, tunc temporis uicatim dispersos, secureque habitantes, hac ratione non suppresserint omnes. Quibus difficultatibus facile sese Vsserius expedire potuisset, si, spretis plane Ctesiae fabulis, solum Herodotum nobiscum fuerit secutus.

- a) Ad A. M. 3254. p. 49.
- b) Lib. XII. *Hist. Animalium* C. 21. *Aelianus* obiter saltem duorum Assyriae Regum *Tilgami* et *Sacchorae* mentionem iniicit, quid uero egerint, cuiusue temporis fuerint, ex mente Aeliani, obscurum est.
- c) De quo uid. *Gerh. Job. Vossius de Hist. Gr.* L. I. C. XXIV. p. 158. sq.
- d) Quaerit ex *Eusebio Syncellus* p. 205, si sunt ea *Eusebii*, quae *Syncellus* l. c. habet, quod quidem *Scaliger* ex *Cedreno* colligit, quomodo factum sit, ut, cum constet in Sardnapalo Assyriorum imperium defecisse, Scriptura tamen aliorum Regum Assyriae meminert, in specie hoc in loco dicat, captiuos in montibus Medorum fuisse collocatos, rationem reddit *Eusebius*, uel ipse *Syncellus*, ut uult *Goarus* in notis, *Salmanassarem* quidem Assyriorum Principem fuisse, sed *Arbaeis* potestati pleno modo subiectum, sed friuolam hanc conciliationem ipse *Scaliger* merito abiicit in notis *ad graeca* p. 257.

- e) Ad A. M. 3283. p. 54. ut autem ratio huic argumento magis constet, notari debet etiam *Damascenos* in *Mediam* a *Thiglath-Pileesere* fuisse deportatos, si *Kir Amos* l. 5. 2. Reg. XVI. 9. *Media* est ex multorum sententia, quae certe *Elymaeis* iungitur *Esaiæ* XX. 6. *Amos* uero ad *Israëlitas* C. V. 27. *Submouebo eos longinquius, quam submota est Damascus*, ut uerba uertit *Samuel Petitus*, ex quibus colligas, in intima *Mediae* *Israëlitas* deductos.
- f) De genuina aetate *Assyriorum* et *Medorum* Dissert. V. §. 6. p. 84. sqq.

XIV.

Αναρχία autem illa, quae adeo *Chronologos* turbat, distinguenda haud est ab annis istis quinquaginta tribus, quos *Deioci* tribuit *Herodotus*. *Vsu* enim facpius uenit apud eundem, ut *αβασιλευτου* tempus *συνεκδοχικῶς* proximo adscribat *Successori*, id, quod pluribus exemplis etiam ex hac historia constabit. Idem etiam requirit *Assyriaci Imperii Chronologia*, suis characteribus supra munita, quae hoc ipso *Medorum* calculo nititur, atque temere conuelli haud potest. *In primis* autem *Appianus Alexandrinus*, a) iisdem cum *Herodoto* calculis usus, consentit,

sentit, quando Assyriorum, Medorum et Persarum tempora in summam 900 fere annorum colligit. Subductis igitur Assyriorum 520, Medorum 150, Persarum annis 230, nihil plane residuum erit pro tempore *ἀβασιλεύτω*, quod sub annis Deiocis contineri, inde perspicuum est atque manifestum. Percepit etiam ita mentem Herodoti Iosephus, *b)* qui, de temporibus Regis apud Babylonios Merodach locutus, ait: *Eodem tempore contigit Assyriorum imperium dissolui.* Sed aliud uisum est Diodoro Siculo, *c)* qui Cyaxarem, quem pro Deioce nominat, post *ἀναρχίαν* Anno Olymp. XVII secundo, siue ante initium Cyri annis CL ad solium euectum esse, quasi ex Herodoto memorat, qua certe ratione *ἀναρχίαν* ab imperio Deiocis distinguit, sed interpretem saltem Diodorus agit, salua rei ueritate.

a) Appianus in Praef. *Historiae Romanae*: Ασσυρίων καὶ Μήδων καὶ Περσῶν, τριῶν δὲ μεγίστων ἡγεμονιῶν εἰς Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου συντιθεμένων, ἔτ' αὖν, ὁ χρόνος ἐφίκοιτο τῶν ἐνακοσιῶν ἐτῶν. uid. quae de genuina huius loci uersione notauit C. S. Schurzfleischius de *Assyrio-Chaldaeorum primordiis* §. 2.

b) Lib. X. C. 3.

c) Lib. II. Bibl. C. IX. Plurimi ibidem pro *Cyaxare* legunt *Deiocem*, quod postulant etiam in mox sequentibus characteres chronici: *Secundo septimae ac decimae Olympiadis anno factus est Medorum Rex Cyaxares secundum Herodotum.* A Cyri nempe exordio, quod ex illius sententia in Olympiadis LV initium, indeque in An. P. I. 4154 medium incidit, subductis annis 150, primus primi Medorum Regis annus in Annum P. I. 4004 medium, siue Olympiados XVII annum II. uel III. deducendus relinquitur, quae uerba sunt *Vsserii. Scaliger*, qui, in loco *Diodori* pro $\iota\zeta$ substituit $\lambda\zeta$ *Ὀλυμπιάδος* ex merito notatur ab *Hubero Dissert.* VI. §. 4.

XV.

Medorum igitur ἀναρχεία et Deiocis initium in Assarhaddonis tempora incidunt, quo tenues erant res Assyriorum et fere prostratae. Quae, quamuis luculenta sint, et grauissimorum auctorum *Dionysii Halicarnass.* a) et *Appiani Alexandrini* b) consensu firmentur, tamen *Ctesiae* c) Sectatoribus prorsus ad palatum non sunt, ut potius dubiis quamplurimis se immittere, quam sponte fluentem

entem Herodoti sententiam accipere uelint. Multo conatu et hic Ctesiam defendit Vlricus Huberus, *d*) quae uero disputat, uel Vsserium saltem feriunt, uel pondus adeo magnum non habent. Nihil enim est, quod obiicit, neminem Scriptorum ueterum, quasi illi in copia prostant, praeter Herodotum unquam in Asia superiore democratiam commemorare, sed dissentire illos omnino, quibus Medi cum Apollonio apud Philostratum sint τὰς τυραννίδας προσκυνῶντες. At uana est graecorum de barbaris naturis feruis sententia et ab eruditis diu iam explosa, accedit, quod breuioris temporis haec democratia fuerit, uix digna, quae multis commemoretur. Equidem iactat Ctesias, se sua ex diphteris persicis sumsisse, quae, si ad Assyriaca quoque extendenda sint, Ctesiae fidem in tuto collocant, at cum sublestam eius fidem atque commenta manifesta tot tamque graua ex Historia Sacra iam producta dubia arguant, *e*) eundem hac ratione falso ad diphteras persicas pro-uocasse, ipse Huberus cogitur fateri. Vera non locutus est, quando apud Diodorum

rum ait, Ninum ab Arbace fuisse solo aequatam, et ciues in pagos distributos, deletumque prorsus Assyriorum regnum et ad Medos translatum, apud quos magna postea fieri coeperit Ecbatana. Post haec tempora enim maxima incrementa ceperunt, et regnum Assyriorum et regia Ninus, cui interitum Iosiae demum tempore Prophetae denunciant. Contra Herodotus non euersum tunc temporis, sed defectionibus saltem labefactatum Assyriorum imperium, statuit, eius autem et Urbis exitium ad ea tempora retulit, quibus illud certiora monumenta uindicant. Scaliger *f*) tandem, qui uno in loco magnifice pro Ctesia loquitur, alio ineptam eius cum Herodoto aemulationem ingenue castigat.

a) *Dionysius L. I. ait: Medicum imperium euerso Assyrio et parta maiore potentia, eam diu non retinuit, sed quarta aetate euersum est. In quo, quod non nego, ex parte sequitur Herodotum, ex parte deserit Dionysius. Afferit enim Assyriorum imperium a Medis euersum esse, cum Medi rerum potirentur, quod praeter Herodotum dixit. Quatuor aetates de Deiocis, Phraortis, Cyaxaris et Astyagis imperio, omnes, quoad sciam, explicant.*

b) Lo-

b) Locum iam uidimus, contra quem *Huberus* excipit, *Appianum* in hac praefatione, in qua Reipublicae Romanae prae reliquis omnibus excellentiam asserit, magis Oratorem agere, quam Historicum, a qua sententia parum abest *Schurzfleischius* c. l. Sed ponamus Oratorem agere *Appianum*, non ideo fidem perdidit. Quae enim gloria Populi Romani ex re omnium consensu falsa, ut quidem credit *Huberus*, uid. quae *Iob. Guil. Bergerus*, singulare *Wittebergenium* decus, de fide *Oratoria in argumento rei gestae*. Vitemb. 1710.

c) *Ctesiae* fabulas fuse exponit *Diodorus Sic.* Bibl. L. II. eiusque ab *Herodoto* dissensum notat quidem, iudicium tamen prudenter suspendit. *Iustinus* uero cum *Ctesia* Medorum imperio annos tribuit 350, L. I. C. 6. *Ctesias* enim plures Reges habet, quam *Herodotus*, utut, dum nullos ultimus duobus Regibus imperii annos assignat, incerta reddiderit *Arbacis* initia. Vide de his fusius differentem *Iob. Marshamum* in *Canone Chronico* p. 525. sq. Scriptorum Ecclesiasticorum aliae sunt rationes, qui quasi defectu laboret *Herodotus*, eum ex *Ctesia* suppleant et *Deioci* *Arbacen*, *Sofarmum*, *Medidum*, *Cerdieum*, inania nomina, praeponunt.

d) In

- d) In saepius cit. commentatione de genuina aetate Assyriorum et regno Medorum Dissert. V. p. 74. sqq.
- e) Notanter Huberus l. c. *Et quidem Ctesiam, cum ex regiis Persarum membranis suas de Medis traditiones excerptas profiteatur, mentiri, si quidem uera non loquatur, necesse est, quando per imprudentiam malitiamque aliorum, quod Herodoto forte contigit, tanto instructus subsidio labi non potuit.*
- f) Verba Scaligeri obiicit Huberus l. c. §. 5. p. 82. *Qua de re magnus Scaliger etc. in Canonibus Isagog. L. III. Part. II. p. In notis uero ad fragmenta Scaliger: Ineptum graeculum, modo Herodoto aduersetur, nihil pensi habere, multa ab eo humanitus, multa etiam consulto per Ζηλοτυπίαν peccari, atque id non obscure cognosci ex Photii parietinis. Quam inconstantiam recte notauit Hermannus Conringius Aduers. C. I. p. 145. sq.*

SECTIO IV.

HISTORIA ASSYRIACI REGNI
PERDVCTA AD FINEM.

I.

In tanta igitur regni Assyriaci per tot gentium defectionem facta diuulsione, noli cum Ctesianis existimare, ipsius imperii finem adfuisse, duravit illud longius, pristinoque robore recepto, uictoriis denuo inclaruit, et caput extulit. Regi Sennacherib parricidium passo, Asfarhaddon filius, ut Sacri Scriptores testantur, *a)* successit, quem Herm. Conringius aliique Sardanapalum interpretantur, *b)* idcirca ab aliis ex hypothesis quidem, non tamen praeter omne meritum notati. *c)* Medos ille sub iugum iterum mittere studuit, infelici quamuis successu, ut ex Herodoto colligitur, sed quin Babyloniam receperit, dubium non est. Ipsum nomen, quod diserte inter Reges Babyloniae a Ptolomaeo *d)* recensetur, eius rei indicium est manifestum, addo et gesta huius Regis reliqua, quae eum Babylonis dominum fuisse supponunt.

nunt. Quo pertinet, quod desolatam Samaritanorum terram nouis incolis repleuerit, ex Babylonia, Cuthia aliisque locis deductis. e) Regem Iudaeorum Manassen, propter nefanda crimina a Deo sibi traditum, captiuum Babylona abduxerit, post diuturnum carcerem iterum dimittendum. Quae omnia hac occasione facta fuisse, Iacobus Perizonius existimat, cum strenuus ille Rex Aegyptiis bellum inferret, et Azotum, Phoeniciae urbem, expugnaret. Cum uero certis rationibus haec Assarhaddonis expeditio aegyptiaca confirmari non possit, Sargon uero ille apud Esaiam C. XX, Azoti uictor, Assarhaddon non sit, ut supra adstruximus, f) non quidem temere abiiicimus, quod ex analogia historiae aegyptiaca colligit Vir doctus, istud tamen, cum argumentis destituamur, nostrum ideo non facimus.

a) 2. Reg. XIX. 37. Ies. XXXVII. 38. add. Iosephus Antiquit. L. X. C. II.

e) In aduersariis Chronologicis C. III. p. 149. ubi inquit: *Quid? quod Herodoteo illo anno defectionis Medorum Sardanapalum, a quo Medos defecisse uulgaris est fama, Assyriis imperasse,*

perasse, itidem sacris nostris codicibus significetur. Referunt uidelicet illi, Sennacheribo successisse filium Assarhaddon, quem LXX Interpretes Ασοδδὼν appellant, hunc autem peraffinem esse Sardanapali nemo non uidet. Et uero forte audiuit ille Asardan-bal, ut graecis facile fuerit, inde suum Sardanapalum conficere. Nisi mauius Nabal a suis dictum per contemptum, Regem luxu et stultitia perditum. Primos, ni fallor, haec coniectura auctores habet Gilbertum Genebrardum in Chronico p. 70. et 85. et Nicolaum Abramum in Pharo V. T. Lib. VI. p. 164. Iob. Harduinus in Chron. V. T. Opp. sel. p. 546. nomen eius compositum ex אסר and ארדן contractum existimat in Sardan uel Sordan, cui deinde graeci adiecerint alterum ἀπαλος, mollis, quoniam Assyrii molles, unde in pro- uerbio luxus Assyrius.

- c) Vlricus Huberus de genuina aetate Assyriorum et regno Medorum Dissert. VII. §. 3. p. 125. sqq. negat, Assarhaddonem esse Sardanapalum, cum ex nominum quadam conuenientia fallax admodum ducatur argumen- tum, quod admitto, si ex sola nominis conuenientia argumentum petatur, sed *Conrinius* etiam reali argumento innititur; addit *Huberus* Sardanapalum Assarhaddonem non esse, quoniam Medi diu ante eius natiuitatem defecisse apud Herodotum legantur, in

quo principium petit Vir doctus, ut iam ostendimus. Cum denique Assarhaddon nec Assyriorum Regum ultimus fuerit, eiusque gloriosa gesta perditis Sardanapali moribus non respondeant, credit secundum comparationis regulas Assarhaddonem cum Sardanapalo componi non posse. Nec dissentit ab *Hubero* doctiss. *Schurzfleischius* in *animaduersionibus ad graecum Eusebii chronicon* n. MCLXXVIII. quas *Notitiae Bibliothecae Vinariensis* frater eius *H. L. Schurzfleischius* subiunxit p. 217. ubi imprimis contra *Harduinum* disputat, notatque has contractiones, quas *Harduinus* supponit, Hebraeis esse inusitatas, deinde tempus alterius in ἀπαλος Syllabae, quod breue est obstare, cum in Sardanapalus proxima ab ultima Syllaba semper extendatur, quod, si ex Oriente eius nominis natales repetantur, largior, si uero grammaticos graecos audire, quis uelit, istud noto, hypothesi eos indulgere, obscœni quid in nomine Sardanapali, penultimam geminando, captantes, unde et Codices quidam eundem diserte Sardanaphallum uocant. Potest tamen *Conringianae* sententiae aliquid subesse ueritatis, ita quidem ut *Sardanapalus* fuerit duplex, a quo *Medi* defecerunt alius, et alius, sub quo *Ninus* excisa, de quo infra. Sane *Callisthenes* L. II. *Persicorum* apud *Suidam* in uoce *Sardanapalus* Tom. II. Edit.

Kusterianae p. 287. duos fuisse memorat *Sardanapalos*, unum quidem strenuum ac fortem, alterum uero delicatulum. Delicatulum de Assarhaddone interpretatur, aetatem quidem eius et tempora distinguendo scilicet Assarhaddon, filius Sennacheribi natu minimus, haud dubie in Gynaeeo educatus, adolescens erat, uel puer etiam, cum regnum capesseret, effoeminatus, unde Medis occasio deficiendi, puero molli subesse, dedignatis, sed hanc mollitiem ineuntis iuuentutis magnis postea emendauit uirtutibus Assarhaddon. Nec repugnat nomen *Sardanapali*. Est enim Sardanapalus ipsius Assarhaddonis nomen auctum uoce Baal uel Pal, literis unius organi permutatis et Baal contracto in Bal, quae etiam in nomine Nabo-Pall-assaris legitur, quodsi deinceps in Asar et Adon praeformatiuae omittantur, ut pro Aram Matth. I. 3. 4. Luc. III. 33. N dicitur Ruth. IV. 19. 1. Chron. II. 9. habebis Sar-dan-pal, quod non obscuro quodam, sed hoc sensu uenit: *Belus est princeps et Dominus*. *Campegius Vitringa* uero, qui ad Esaiæ C. XXXVII. u. 38. Tom. II. Commentarii p. 391. *Marsbomum* notat, quod in *Canone Chronico* ad Sec. XVII. p. 514. Assarhaddonis nomen in *Canone Ptolomaei* $\text{A}\sigma\sigma\alpha\rho\alpha\delta\iota\upsilon\upsilon\varsigma$ ab Adon duxerit, non aduertit literas gutturales N et N hoc loco alternare,

quod usu frequens esse ipse Vir doctus fatetur alio loco. Prudenter igitur *Herm. Conringius*, sub Assarhaddone siue Sardanapalo Assyriorum imperium deletum fuisse, negat, quod iuxta Scripturam et *Herodotum* diu post Medorum defectionem superfuerit, uid. C. IV. et quae ex illo supra Sect. III. §. 5.

- d) *Assaradinus annos XIII*, sunt uerba Canonis. Nostrae sententiae *Vsserius* in *Annalibus* p. 59. *Marshamus* in *Canone Chronico* l. c. et *Perizonius* in *Origg. Babyl.* p. 67. fauent. Minus recte uero *Christoph. Adamus Rupertus* ad *Synopsin Besoldianam* C. III. p. 49. *Dionysium Petavium* & alios castigat, quod Assaradinum Assarhaddonem esse existiment: *Nomini, inquit, et rationi temporum hic minus roboris inesse reor, quam, ut Assyrium et Babylonicum regnum hoc tempore coniungam, et sub uno fuisse credam, diuersos Reges simul habuit Assyria, Chaldaea, Media etc.* Quid uero clarius in rem nostram, dum Assyrium et Babylonicum regnum omnino coniungimus, dici potest a Sacro Scriptore 2. Chron. XXXIII. II. 13? *Principes exercitus Regis Assyriorum ceperunt Manasfen, et duxerunt in Babylonem.*
- e) Fatentur id ipsi coloni in Samariam deduci Esrae IV. 4. ex quo 2. Reg. XVII. 24. recte explicatur.

f) Vid.

f) Vid. supra Sect. II. n.

II.

Nouam coloniam cum in Samaritanas terras duceret Assarhaddon, reliquias Ephraimitarum, qui loca haec incolabant, atque captiuitatem sub Hosea Rege euaserant, haud dubie solum patrium relinquere coëgit. Ita sentire nos iubet diuinus uates Iesaias in illustri uaticinio C. VII. 8. *deinde intra 65 annos confringetur Ephraim, ut non sit populus.* Vir CL. Hermannus Witsius a) ingenue fatetur, non exiguam difficultatem esse, ut iustam horum annorum computationem inueniamus, cui Hugo Grotius textum sollicitando, uoluit mederi. Cuncta uero ex facili fluent, si, quod Iunius atque Annotatores anglicani b) et Ioh. Harduinus c) de sensu huius uaticinii nos docuerunt, debita ratione ad Chronologiam applicemus, qui sacrum uatem de pleno populi exilio, quod ipsi temporibus Assarhaddonis euenit, locutum existimant. Ponamus igitur uaticinium hoc editum esse anno Ahas III. f. P. I. 3975, quo Iuda durissimum bel-

O 3

lum

lum a Pekah Rege Israëlis et Rezin, Syriae Rege uerebatur annum LXV, quem terminum Ephraim statuit Esaias, in annum P. I. 4040. siue Nabonass. 74, qui septimo Assaradini in canone respondet, incidere, liquido constabit, ut adeo temporum rationes huic sententiae apprime faueant.

- a) In *Decapbylo* siue *de decem Tribubus* dissertatione C. II. §. 13. p. 316. 1qq.
- b) Vid. *Rob. Bailius* in *Opere Historico et Chronologico* L. I. Quaest. XXIV. p. 86, cuius rationes, quae nostris aduersantur, facilem admittunt solutionem.
- c) In *Chronologia V. T.* p. 546. Opp. sel.

III.

Breuibus etiam nunc expediri potest controuersia illa, quae inter Viros doctos agitatur de patria Cuthaeorum, quorum mentio in colonia noua Samaritana. Iosephus Iustus Scaliger, a) metu quodam haud dubie inductus, ne regnum Assyrium et Babylonicum confunderetur, Cuthaeos, qui quidem Babyloniis proxime iunguntur, longo terrarum interuallo a Babyloniis seiunxit, atque

que in Colchide, in qua Apollonii Rhodii Scholiaſtes *κὺρτααν* urbem memorat, quaefiuit, in quo itinere eum ſecutus eſt Mathaeus Hillerus. *b)* Sed dubito, utrumque Cuthaeos noſtros ibidem inueniſſe. Melius certe Fl. Iosephus *c)* et cum illo Hugo Grotius *d)* Cuthaeos ex Perſia repetunt, qui quidem prope abſunt a ſententia S. Bocharti, *e)* Cuthaeos in Babylonia collocantis. Scilicet Suſianae pars erat terra Chus, quae chaldaice Chuth, haec autem, priusquam Perſiae ſub Cyro acceſſit, iuris et poteſtatis erat Babylonicæ.

a) In notis ad *Propertium* Lib. I. Eclog. I.

b) In *Onomaſtico Sacro* Part. I. Via XV. C. XLIV. p. 601.

c) *Antiquit.* L. IX. C. 14.

d) In notis ad 2. Reg. XVII.

e) In *Phaleg.* L. IV. C. XII. p. 227. adde *Cellarium* in *Geographia Orbis antiqui* Tom. II. L. III. C. XIX. p. 806.

IV.

Aſſarhaddoni in Chronico Ptolomaei Canone Saosducheus et Chyniladanus ſubjiciuntur, quos etiam ejusdem in u-

troque regno successores propter analogiam historicam lubentes agnoscimus. Falsissima enim est sententia eorum, *a*) qui sub Assarhaddone imperium assyrium a Merodach Babylonio subactum, et Ninum deletam statuunt, cum Merodacho potius successerit Assarhaddon. Gesta eorum alta silentii nocte apud Scriptores premuntur, solus Herodotus belli cujusdam, uaria licet fortuna cum Medis gesti, mentionem injicit, quod ex temporum ordine ad Chyniladanum spectat, Regum ultimum, de quo mox pluribus.

a) Est ea *Philippi Melanchthonis*, *Iob. Caluini*, *Francisci Iunii*, *Christoph. Heluici*, *Frid. Spanbemii Sen. Eduardî Simsonis*, *Abrahamæ Calouii*, *Iacobi Cappelli* et aliorum.

V.

Verum post Assarhaddonem obtrudunt nobis Dionysius Petauius *a*) et alii Nabuchodonosorem quendam ex Historia Judithae depromptum, de quo tamen jure dubites, an unquam extiterit. Ipse commentarius de Juditha cum erroribus scateat quamplurimis, sitque Hebraeis,
ad

ad quos tamen pertinet, prorsus ignotus, *b*) multum operae fecit auctoribus nonnullis, ut eius ueritatem ex historia, cui ab omni parte contradicere uisus est, uindicarent, quorum quidem sententias iam non recensebimus, *c*) sed hac uice saltem in examinanda huius libri defensione, quam Ioh. Harduinus, *d*) suscipit et iusto Schediasmate adornauit Bernardus Montfauconius, *e*) uersabimur. Inprimis Montfauconius antiquos refellit, qui post captiuitatem babylonicam historiae huic locum dederunt, *f*) eorumque primo falso pro uiribus satisfacere laborat, *g*) nec in eorum sententiam concedit, qui per Arphaxad in Libro Iudith Deiocem intelligunt, *b*) qui Ecbatanam condidit, cum Liber Iudith de amplificatione urbis, non de prima eius fundatione loquatur. Phraortem igitur ex Herodoto pro Arphaxado isto accipit, et Saosduchinum, Assarhadonis successorem, pro Nebucadnezare, totamque rei gestae seriem in Manassis, ex captiuitate Babylonica nuper reuersi, tempora refert, eiusque anno 38 mortem Phraortis, sequenti 39 Bethuliae

obsidionem alligat. *i*) Falso proinde Luthero, *k*) et Grotio hanc historiam *αινιγματωδη* uideri, concludit, cum Herodotus diserte testetur de Phraorte, *l*) quod a Rege Assyriae internecone deletus fuerit, quod Liber Iudith de Arphaxad, contrarium quoque probare mnemonicum hebraeorum festum, *m*) quotannis celebratum, nec obstare, quod per totam Iudithae uitam pax fuisse dicatur in Iudaea, quippe quae mortua sit anno Iehoiakimi 5. uel 6. et hac ratione ante bella Nebucadnezaris Babylonii. Haec quidem Montfauconius, cum quo deinceps contrariam Harduini sententiam comparabimus, ut pateat, cum uterque argumentis ex libro Iudith nitatur, librum hunc manifestis semetipsum contradictionibus euertere.

a) Conf. eundem in Rationario Temporum Part. I. L. II. C. 6. p. 100. et de Doctrina Temporum L. XII. C. 26.

b) Non modo *Iosephus* prorsus de hac historia tacet, sed et Iudaeis, quod eleganter aduertit *Scaliger* in *Animaduersionibus ad Eusebium* n. MCCCCLXXXVII. p. 89. neque

neque de Libro neque de historia aliquid constat, nisi illis, qui latine sciunt, quas habent editiones hebraicas ex editionibus Christianorum confectas esse, credunt alii, conf. *Iob. Alberti Fabricii Bibl. Graec. L. III. C. 29. §. 6. p. 741. sq.*

- c) Quos uide magno numero apud *Robertum Bellarminum L. I. de Verbo Dei C. XII. Thomam Wittakerum in Dissert. de Scriptura Sacra contra Bellarminum*, alios habet *Iob. Christoph. Artopaeus in Meletemate historico: Vtrum narratio de Iudith et Holoferne Historia sit an Epopoeia*, Argentor. 1694 et inter *Dissertationes de IV. summis Imperiis.*
- d) *Historiam Iudith literario plane sensu acceptam sub Nabuchodonosore priore, adeoque ut Bethulia liberata per annos LXX. non fuerit bellum in Israële Chronologia V. T. probe instituta juxta Harduinum exhibere debet, quod inter illius sedecim capita primaria refert ille in Chronol. V. T. Opp. sel. p. 639 cui hypothese adeo ubique indulget, ut Historiam et Chronologiam non parum turbet.*
- e) Monachus ille doctissimus Benedictinus e Congregatione S. Mauri, Vir nostras omnino laudes supergressus *Veritatem Historiae Iudithae Parisiis 1690 in 12. gallice edidit, quod*

quod Scriptum suo more eleganter recensent *Acta Eruditorum Lipsiensia* Tom. II. *Supplem.* Sect. II. p. 49. sqq. Praecipua eius capita *Lud. Elias Dupinius* repetit in *discursu praeliminari ad S. Biblia* L. I. C. III. §. VIII. p. 86. sqq. Suppresso tamen Auctoris nomine. Acrem uero aduersarium habuit *Montfauconius Iacobum Basnagium* V. CL. in *Antiquitatibus Iudaicis ad Cunnaeum*, quas uero conferri, non licuit, in *Historia Ecclesiastica* Tom. I. L. VIII. C. IX. n. V. p. 441. talem de hac quaestione sententiam Vir doctus tulit: *La déliorance de Judith est un Roman, qui ne trouve point de place dans l'histoire, quelque effort, qu'on fasse pour lui en procurer une.* Quaedam etiam contra *Montfauconium* notauit Vir S. V. *Ioh. Fr. Buddeus* in *Hist. Eccles.* V. T. Tom. II. p. 614. sqq.

f) Secutus in eo *Bellarminum*, qui l. c. multis eos refellit, cuius argumenta ad hominem, quod aiunt, ex hypothesis nominat *Artopaeus* l. c. §. 6. Quo loco et illud noto, leue admodum contra *Lutherum et Grotium* argumentum a consensu antiquitatis *Montfauconium* duxisse, cum ex his ipsis constet, quod ueteres, historiam *Iudithae* ueram agnoscentes, certo solidoque fundamento, quo ueritatem eius superstruxerunt.

struxerint, fuerint destituti. Interim inter recentiores, qui cum illis faciunt, reperiuntur *Iac. Torniellius* in *Annal.* Tom. II. p. 203. sqq. *Nic. Abramus* in *Pharo V. T.* qui multa Xerxis ex Herodoto desumpsit, et cum Historia Iudithae comparauit, *Iac. Gourus* in notis ad *Syncellum* p. 63. sq. ut alios taceam.

g) Antiquos istud fefellit, ex mente *Montfauconii*, quod Iudith V. 18. 19. templi destructi et populi in captiuitatem abducti mentio fiat, insuperabile hoc dubium uisum est *Bellarmino*, iudice ipso *Montfauconio*, ut locum hunc ab aliena manu asutum, censeret. Alia uia incedit ipse *Montfauconius*, qui quidem non negat εἰς ἑδαφος καταβάλλειν apud *Plutarchum* et εἰς ἑδαφος καθελεῖν apud *Thucydidem*, idem esse ac latinis *solo aequare*, sed in loco praesenti: ὁ ναὸς τῆς Θεᾶς αὐτῶν ἐγενηθήναι εἰς ἑδαφος non totalem Templi ruinam, sed eius saltem, tempore Manassis factam, profanationem inferre, quod in eo se tanquam in uili et communi pavimento ambulauerint hostes. Vir S. V. *Buddeus* l. c. *Montfauconio* obiicit, Phrasin hanc ex analogia similibus nihil aliud significare posse, quam solo aequare, idque tam diu certum mansurum, donec *Montfauconius* euidenter contrarium demonstrauerit. Bene quidem, sed negant alii totam hanc laciniam

niam ad textum pertinere, inter quos est *Harduinus* p. 548. In *Historia Iudithae vulgatae editionis duntaxat*, uti par est, habemus rationem, non item corrupti interpolatique exemplaris graeci, in quo et *Genealogia Iudithae corrupta est*, et illud insertum, quod de *Templo euerso* narrat *Achior*. Verum est, fateor, uerba haec in textu latino non legi, nec ratio, qua eisdem solide uindicari queant, apparet, sane nec inter Protestantes *Iac. Vsserius* editioni graecae multum tribuit. Equidem *Iulius Africanus* et *Eusebius*, antequam *Hieronymus* uersionem latinam edidit, hanc historiam post captiuitatem Babylonicam collocarunt, ut uideri possit, eodem argumento inducti, sed reliqua *Achioris* uerba idem, licet obscurius, significant. Vir doctiss. *Petrus Dan. Huetius* de *Claris Interpretibus* p. 180. dissensiones hasce Versionis graecae et latinae ex diuersis exemplaribus chaldaicis, qualia multa fuerint aetate *Hieronimi*, orta fuisse, scite obseruat. Imo *Hieronymus*, in uersione huius Libri, se magis sensum e sensu, quam ex uerbo uerbum transtulisse, multorum codicum uarietatem uitiosam amputasse, sola ea, quae intelligentia integra in uerbis chaldaeis inuenire potuerit, latine se expressisse, in Praefatione Libri fatetur. Quae, ni fallor,

fallor, rem ipsam in dubio relinquunt, accipitem faciunt *Harduino* uictoriam.

b) In qua sententia sunt *Rob. Bellarminus* de *Verbo Dei* L. I. C. XII. *Nic. Serrarius* in *Librum Iudith* C. I. Qu. I. sqq. *Dionysius Petauus* de *Doctrina Temporum* L. XII. C. 26. *Petrus Dan. Huetius* in *Demonstr. Euang.* Prop. IV. p. 366. alii, quos fefellit, ut ait *Montfauconius*, graecus *Libri Iudith* textus de suo *Arphaxad* memrans: ἐπωκοδόμησε ἐπὶ τῆς Εὐβατάνης, quod illi ex *Herodoto* illustraturi, ex *Arphaxad* fecere *Deiocem*, *Ecbatanae* conditorem, sed *Phrasin* hanc *Montfauconius* de amplificatione urbis explicat, quam tribuit *Phraorti*, quae conciliandi ratio etiam *Hermanno Conringio*, loco statim citando, atque *Harduino* p. 547 placuit.

i) Collocat enim mortem *Phraortis*, Regis Medorum anno *Manassis* - - 38
 obsidionem *Bethuliae* - - 39
 qui fuerit *Iudithae* 50
 auspiciam *Cyaxaris* ob interregnum
 post mortem *Phraortis* - - 43
 primam *Nini* obsidionem - - 45
Nini desolationem anno *Iosiae* 24
 mortem *Iudithae* anno *Ioachimi* 5 uel 6

k) In *Praefatione* ad h. l. *Librum*, certe non sine iudicio scripta.

l) He-

l) *Herodotus* L. I. C. 102. *Pbraortem*, Medorum Regem, ab Assyrio *αυωνύμω* inter necione deletum fuisse, ait, in quo omnis consensus huius historiae cum *Herodoto* consistit. Gloriatur in eo *Montfauconius*, quod praeter *Iacobum Zieglerum* et *Iohannem Benedictum* Doctorem Parisiensem nemo haec hactenus hanc conuenientiam obserauerit, sed contrarium *Actorum Lips.* Collectores multis exemplis confirmant, quibus, si uis, adde *Herm. Conringii aduersaria Chronol.* C. IV. p. 153. sq.

m) *Grotius* in notis ad hunc locum negat eius festi memoriam hodie apud Iudaeos extare, sed respondet *Montfaucon* per instantiam, eosdem etiam celebrationem festi, ob uictoriam a *Nicanore* reportatam a *Iuda Maccabaeo* instituti hodie negligere, quod tamen solemnia instantis festi *Purim* uidentur absorpsisse. Etiam ad praxin Ecclesiae Aethiopicae *Montfaucon* prouocat, in qua huius festi celebrationem adhuc durare, ex *Aethiopico Calendario* a *Iosepho Scaligero* uulgato (plenius a *Iohanne Ludolfo* in *Commentario ad historiam Aethiopicam* L. III. p. 389. sqq.) constare arbitratur, quod habet ad diem septimum Septembris siue decimum, secundum aethiopicum computum, *Iudithae* nomen. Sed huius Sanctae memoriam, non a Iudaeis,

daeis, ut uult *Montfaucon*, sed etiam a Christianis accipere potuerunt, *Abessini*, Christianismum et Iudaismum imperite miscentes. Felices sunt coniecturae *S. V. Buddei* p. 619, cui Auctor Libri *Iudith* Historiam *Estherae* prae oculis habuisse uidetur, et ad festum *Purim* alluisse.

VI.

Cum igitur ex hac ipsa, in qua uersamur, Historia pro ueritate Historiae Iudithae auxilia petierit *Bernardus Montfauconius*, agendum argumentum inuertamus, et ex repugnantia Historiae cum sacrae tum profanae eius *vo-
Deiav* commonstremus. Duo hic imprimis elucidanda forent, quae nondum ad liquidum perduxit Vir doctus, quae scilicet captiuitas intelligatur, priorne an secunda, deinde utrum Holoferni bellum fuerit cum reliquis decem tribuum, paulo ante a *Salmanassare* abductarum, an uero cum Regno Iudae per *Manassen*, ex captiuitate reducem, restituto. *Montfauconius*, quo consensum Historiae profanae qualem qualem obtineat, priorem captiuitatem Iudaeorum Baby-
P loni-

Ionicam characterem temporis huius
 Libri statuit, dubium tamen illud,
 quod nulla in tota hac Historia Regis
 mentio fiat, sed summi tantum Sacer-
 dotis, soluere non potuit, *a*) quod al-
 teram sententiam de posteriori capti-
 uitate Babylonica non parum iuuat.
 Ad alterum quod attinet, cum Holo-
 fernes Bethuliam obsidens castra ha-
 buerit, ut testatur hic Liber C. VII. 3.
 prope Dothaim, *b*) quae a Samaria
 ex mente Eusebii XII miliarium inter-
 uallo Aquilonem uersus distabat, quod-
 que cum iis, quae de campis spatio-
 sis Esdrelom *c*) eodem in loco affe-
 runtur, et itinere Holofernus ab Aquilo-
 ne uenientis, *d*) apprime conuenit,
 rem aliter capere non possumus, quam
 bellum hoc in Galilaea gestum fuisse,
 ut probe intellexit Ioh. Harduinus, *e*)
 sed Montfauconius illud ad Regnum
 Iudae trahit, et Bethuliam Tribus Si-
 meoniticae urbem, Iudaeis proximam,
 Bethuel siue Bethul alio nomine di-
 ctam, *f*) esse statuit, cui fauet, quod
 Auctori Libri Iudith *g*) Israëlitarum
 nomine non Israëlitae, stricte appel-
 lati,

lati, et a Iudaeis distincti, ut uult Harduinus, sed illi ipsi intelligantur, qui *Iudaeam incolunt, et ex captiuitate nuper reuersi, Hierosolymam inhabitant*, accedit, quod Holofernes ad obsidendam Bethuliam ex terris Edomitarum, in quarum confiniis Bethuel Montfauconii sita erat, accesserit, *b)* quae uerū speciem etiam prae se ferunt.

a) Inter alia respondet, *Bethuliam non Tribus Iudae, sed Simeonis urbem fuisse, et proinde Sacerdotem quidem summum, non uero eundem Regem agnouisse cum reliquis Iudaeis, prouocatque ad 2. Chron. XXX, ex quo potius contrarium consequitur. Vid. quae contra eundem disputat S. V. Buddeus l. c. p. 615. sq.*

b) De Situ huius Urbis *Hadrianus Relandus in Palaestina L. III. p. 741. seq.*

c) *Esarelom* procul dubio est *Iesreel*, Vrbs *Tribus Isaschar*, cuius uallis memoratur *Ios. VI. 33. Hos. I. 5.* a Graecis, *Eusebio* et aliis *Εσδραηλά* dicitur et uallis *μέγας πεδίου εσδραηλῶν*, quae iterum debemus *Relando L. I. C. 55. p. 366. sq.*

d) *Iudith XVI. 5.*

e) In *Chronologia V. T. p. 548. Totum Holofernis iter docet, bellum in Galilaea fuisse*

peractum, non in Tribu Simeon, ut olim arbitrati sumus. Iter habuit non per Idumaeam, sed per Idumaeos in terra Gabaa, quae tamen dubium non tollunt, sed augent, uide, quae de Terra Gabea Relandus in Palaestina L. I. C. XV. p. 82. sqq.

f) Ios. XIX. 4. I. Chron. IV. 30.

g) *Iudith* IV. 1. et C. V. 21.

b) *Iudith* III. 12.

VII.

In his difficultatibus expectabimus conciliationem eorum, quibus a natura obtigit quaedam facilitas, omnia conciliandi, solliciti potius de argumento, quod utramque sententiam conuellat. Quod enim Bellarminus contra illos, qui in posteriore captiuitate Babylonica consistunt, grauer monuit, Holofernem de Iudaea eiusque Rege et populo quaerere tanquam de prorsus incognitis, de quibus nefando quidem audiuerit unquam, Iudaeam uero Regibus Persarum non potuisse non esse cognitam, idem et hic locum imprimis habet. Si enim cum Harduino facias et Israëlitas in
Gali-

Galilaea, quamvis sine Rege, adunatos intelligas, aperte hic reclamant Historia Sacra, quae omnem hanc regionem Iosiae adhuc temporibus prorsus desolatam fuisse, ait, atque antiquis colonis orbam, constitutamque sub Assyriorum dominatu, subditos Regis Assyriae aluisse, praesidii loco ibidem collocatos. a) Nec argumentum hoc effugit Montfauconius, cum ipse Vir doctissimus Iudaeam ab Assyriis modo subactam et clementia Victorum paulo ante, quam haec accidisse creduntur, in pristinam libertatem restitutam fuisse, concedat. Silent de tota Iudithae Historia et tam miraculosa Iudaeorum liberatione Scriptores Sacri ad unum omnes, qui Iudaicam Rempublicam non temporibus Manassis et Iosiae, sed Ioiakim et eius Successorum bello a Nebucadnezare profligatam et subuersam testantur, quod contra illos negat Liber Iudith et cum eo Montfauconius, qui mortem Iudithae, qua adhuc uiuente et longo post tempore nemo ausus fuisse dicitur Israëlitas bello persequi, b) ad annum Ioachimi

V. uel VI. referre uoluit, cuius argumenti uim sensit Harduinus, c) ideoque eludere istud potius, quam soluere uoluit.

a) Vid. instar omnium *Hermannum Witsium* in *Decapbylo* C. II. III. IV. Munimentum autem limitaneum fortissimum, quod impetum tanti exercitus excipere auderet, Israëlitis relictum fuisse, fidem non habet. Certe longo post tempore 2. Chron. XXXIV. 6. nequaquam mentio fit munitarum urbium, de quibus ex *Achiore* quaerit *Holofernes*, sed de ruinis earum et ruderibus sermo est.

b) *Iuditb* XVI. 30.

c) Arripit l. c. *Harduinus* uocem *Israël* et tacite huic argumento cedens, friuole ait p. 548. bellum per longum temporis interuallum non fuisse in Israële, quamuis in Iuda.

VIII.

Deueniamus tandem ad Synchronismum Historiae profanae, in quo magnum praesidium quaerit *Montfauconius*, grauius tamen per errorem lapsus in eo, quod, mallet a Viro docto fuisset obseruatum. Recte quidem

dem deseruit eorum sententiam, qui per Arphaxad in Libro Iudith Deiocem intelligunt, sed nescio, quo casu id acciderit, ut, quamuis Personas mutauerit, calculis tamen dissentientium utatur et mortem Phraortis cum anno Manassis 38. connectat, quam, constat, secundum rationes Herodoti ad annum Iosiae octauum esse referendam, ex quo colligitur, Historiam Iudith non ad Manassis uel Saosduchini Assyrii tempora, sed ad Iosiae et Chyniladani pertinere. Equidem potior ratio, quae Iacobum Vsserium *a*) atque Humfredum Priedeauxium *b*) permouit, ut Historiae Iudith facti ueritatem non negauerint, haec uidetur fuisse, quod annus Saosduchini XII. et mors Deiocis, Ecbatanae Conditoris, in temporum rationibus, ut uult Liber Iudith C. I. 6. tam bene conueniant, at Viros istos doctos alia difficultas premit, cum probare non possint, Deiocem, quem placida morte obiisse Herodotus testatur, *c*) interneccione fuisse deletum. Melius haec expediuit Montfauconius, et ita quidem, ut iam de pleno Hi-

storiae profanae consensu non parum
 sibi gratuletur, cladem hanc de Phra-
 orte, Rege Medorum secundo inter-
 pretatus, quem in acri quodam prae-
 lio periisse, liquido Herodotus affir-
 mat. Quando uero caesum hunc Phra-
 ortem a filio Cyaxare seuerè uindica-
 tum, Ninumque obsidione cinctam,
 Herodotus statim subiungit, ea omnia,
 quae C. I. Libri Iudith de elato Regis
 Assyrii ob uictoriam medicam animo,
 de uictoriis a tot gentibus reportatis
 et in longinquum susceptis expeditio-
 nibus recensentur, utique collabuntur.
 In quo Montfauconius causae suae ipse
 diffidit, dum interregnum commini-
 scitur, de quo Herodotus tacet, quod-
 que cum eius rationibus per Synchroni-
 smos alios infra illustrandis consiste-
 re haud potest. Ex hoc igitur Histo-
 riae sacrae et profanae dissensu, quo
 premitur Historia Iudith, id euinci-
 mus, rectissime omnino B. nostrum
 Lutherum aliosque Viros doctos cre-
 didisse, totam hanc historiam Parabo-
 lam esse, siue rei quasi gestae narra-
 tionem, ueris quibusdam circumstan-
 tiis

tiis et nominibus exornatam, admixtis tamen studio erroribus quamplurimis Historicis, Chronologicis et Geographicis, ne speciem uerae historiae mentiatur.

- a) In Annalibus V. T. ad An. 3347.
- b) Part. I. Historiae V. et N. T. p. 46.
- c) Lib. I. C. 103.

IX.

Vt uero ad id, a quo digressi sumus, reuertamur, monenda hic quaedam sunt de bellis Chyniladani, Regis Assyriorum, cum Medis uaria fortuna gestis, quorum mentionem subinde iam fecimus. Herodotus, a quo res omnis exponitur, Assyrii Regis nomen tacet, ut adeo, si de eo quaestio instituat, certior Chronologia in partes trahenda ueniat. Res ipsa ita habet. Phraortem Herodotus tradit, Regem Medorum secundum exercitum contra Assyrios, Ninum tenentes duxisse, qui, cum interneccione cum maxima exercitus parte interiisset atque Cyaxares filius cladem uindicaturus ad Ninum obsidendam accessisset,

Scythas subito impetum fecisse in Mediam, atque reuocato a Nini obsidione Cyaxare, fusoque eius exercitu, totius Asiae dominio fuisse potitos. *a*) Quam Scytharum excursionem in Palaestinam usque extendit Herodotus, *b*) in qua, eo teste, Veneris Vraniae templum spoliauerint illi, haemorrhoidibus ideo a Venere puniti. Qua quidem ratione, cum et regnum Iudae, quod Iosias sub florentissimo imperio, longa pace cuncta refouente, tenebat, exundasse Scythas, asserendum foret, ex silentio sacrorum Scriptorum non minimum alii contra hanc maxime longinquam Scytharum migrationem ducunt argumentum. Scriptoribus ecclesiasticis, Eusebio *c*) speciatim, urbs Palaestinae, Scythopolis appellata, imposuit, quae cum antea Bethsan uocata fuerit, a Scythis dicta sit Scythopolis in memoriam suae expeditionis, quibus non parum fauet Sam. Bochartus, *d*) qui, ad mentem Paraphrastis Chaldaei, locum Ezech. XXXIX. II. de hac inuasionem Scythica interpretatur. Verum Hadrianus Relandus *e*) aduertit,

tit, parum haec loco Ezechielis conuenire, Scythopolin enim, ad occidentem maris sitam, antiquis temporibus Succoth appellatam fuisse, ut patet ex Ios. XIII. 27. a qua deinceps in circumiacentem regionem nomen Συκοθόπολις siue Κυθόπολις manauerit. Male praeterea Hermannus Hardtius *f*) ricinum, ardente sole, marcescentem, de quo Ionae C. IV, explicat de Cyaxare a Scythis suppresso, in quo Iosiam ab Assyriis excidium metuentem, confisum alias fuisse fingit, ratione quidem, quae ab hoc sanctissimo, Deoque multum dilecto Rege longe abhorret, ut taceam, Ionam Iosiae tempora ne quidem attingere, *g*) ut ad gesta sui temporis, quod perhibet Hardtius, tam affabre pingere haud poterit.

a) Lib. I. C. 102. sq.

b) Lib. I. C. 105.

c) In *Chronico* L. I. p. 40.

d) *Geogr. S. L.* III. C. XIII.

e) L. III. *Palaeestinae*, uoce *Scythopolis*.

f) *Im Licht Ionaes aus der Historie*, sub finem.

g) *Conf.*

g) Conf. 2. Reg. XIV. 25. ex quo loco liquido constat, *Ionam* uaticinium edidisse temporibus *Amaziae* uel *Vsiae*, Regum Iudae.

X.

Proxime iam accessimus ad finem regni assyriaci, de quo praeclara nos docet insigne Alexandri Polyhistoris fragmentum a) apud Georgium Syncellum, corruptum quidem ex parte, quod dolendum. Corruptionis huius, quam probe iam aduertit Iacobus Vsserius, b) indicia sunt, quod, primo, Nabopollassarem dictum crediderit Syncellus ab Alexandro famosum illum Sardanapalum, quem ex mente Alexandri haud dubie sistere debet Saracus, a quo defecit Nabopolassar, et qui incensa regia uiuum semetipsum cremauit. Eundem enim Sardanapalo, quem Saraco Alexander, tribuunt exitum Scriptores fere omnes, quorum consensus non in minimis ponendus est, aut temere reiiciendus. Accedit, quod Sardanapalus apud eosdem

dem Scriptores regnum assyriacum claudat, ut apud Alexandrum Saracus; cum contra Nabopollassar nouum condiderit Chaldaeorum imperium, ut discrete ait Alexander. Deinde male in hoc fragmentum intrusum est nomen Astyagis, pro quo, ut ex reliqua historia patet, Cyaxaris, Nabopollassar in bello Assyrio socii, substituatur, par est. Qua simul ratione difficultas, quam parit Astyagis filia, Nabuchodonosori iuxta idem fragmentum in matrimonium data, facile tollitur. Cum enim Scriptores praeter Xenophontem fere omnes filiam Astyagi unicam, Cambysi Persae nuptam, affirmant, iam non uideo, quomodo haec melius expediri possint, nisi pro Astyage legatur Cyaxares. Nec temeritatis notam meretur haec emendatio, cum satis constet, mire graeculos omnia miscere, et inprimis Syncellum, c) Astyagen cum Nabonnido, Dario Medo, Asuero siue Cyaxare pessime confundentem, facile igitur et hoc loco, ut alias solet, coniecturas suas secutus est, posuitque pro Cyaxare Astyagen, cui filiam Amyctin,

myctin, Spitamae cuidam nuptam, Ctesias *d*) attribuit in excerptis Photianis. At mitiore quadam interpretatione Syncellum iuuare conatur doctiss. Vsserius, qui Astyagen a Patre Cyaxare Mediae Satrapen datum fuisse, coniicit, ad quem igitur miserit Nabopollassar. Qua difficili et obscura controuersia lubentius supersedemus, eo contenti, quod, Sardanapalum huius temporis esse ex fragmento Alexandri perspicue consequatur. Quod reliquum sententia Ioh. Marshami, *e*) qui fragmentum Polyhistoris fide prorsus indignum pronunciat, nullo fundamento innititur, et ex hypothesi profecta est, de qua Sectione sequente.

a) In *Chronographia* p. 210. Τῆτον ὁ πολὺς ἰσως Ἀλέξανδρος Καρδανάπαλον καλεῖ πέμψαντα πρὸς Ἀστυάγην σατραπίην Μηδείας, καὶ τὴν θυγατέρα αὐτῆς Ἀρωίτην λάβοντα νύμφην εἰς τὸν υἱὸν αὐτῆς Ναβουχοδονόσορ. Hunc Sardanapalum uocat Polyhistor Alexander, qui ad Astyagen Mediae Satrapam miserit, et filiam eius Aroiten uxorem filio suo Nabuchodonosor sumserit. Pergit Alexander: Hic traditis sibi copiis
a Sa-

- a) *Saraco, Chaldaeorum Rege praepositus, in Saracum ipsum et Niniuen ciuitatem arma uertit, cuius impetum et aduentum ueritus Saracus incensa regia igne se absumsit, imperium uero Chaldaeorum et Babylonis accepit Nabopollassar, pater Nabuchodonosor.*
- b) *Vid. Vsserius in Annalibus ad An. 3378. p. 62. qui illud sic restituit: Nabopollassarus Babylonius a Saraco siue Chiriladano Assyriorum et Chaldaeorum Rege praefectus exercitui, et Astyages, a Patre Cyaxare Mediae Satrapa constitutus, affinitatem inuentus, iunctis uiribus Niniuen et in ea Saracum Regem expugnant.*
- c) *In Chronogr. p. 227. ad Nabonidum, qui Darius et Astyages et Asuerus Medorum Regum postremus ab Arbace. Hieronymus loco infra citando Scytharum inuasionem, quae citra controuersiam sub Cyaxare accidit, ad Darium Medum refert eodem errore.*
- d) *Non Αρωίτην, ut Syncellus, sed Αμύιτην eandem uocat Eusebius, quae nomina non diuersa, sed eadem statuo, propterea, quod pro Αμύιτις, si literae μ et υ in scriptione connectantur, facile legerit Librarius Αρωίτης. Simile exemplum habes in εώμυλος, quod quidam codices uitiose legunt μόμυλος. Vid. Henricus Valesius in notis ad Euagrium L. II. C. 16.*
- e) *In Canone Chronico ad Sec. XVIII. p. 601.*

XI.

In hoc igitur fragmento Chynildanus siue Saracus haud obscure Sardanapalus est, qui Assyriorum Catalogum apud Ctesiam *a)* claudit, et solo nomine Herodoto commemoratur L. II. C. 150. Ctesias eundem, ut hominem otio torpentem, et uoluptatibus ad stoliditatem usque deditum describit, *b)* sed supra iam ex Callisthene monuimus, Sardanapalos esse duos, mollem alterum, alterum strenuum, ultimum huic tempori uindicant gesta eius strenua. Quae potissimum apparuerunt, cum bello a Nabopollassare Babylonio peteretur. Affinitatem ille cum Medis iunxerat Assyriorum hostibus per connubium filii Nabuchodonosoris et filiae Cyaxaris, unde nunc foedere firmatus, arma uertere coepit in Dominum, eumque post multorum annorum bellum, uaria fortuna gestum, ad uiui comburium adegit. Alexandrum hic egregie supplet Diodorus, qui de Sardanapalo memorat, quod saepius praelio superior discesserit, in
ulti-

ultimo uero succumbens hostium impetum non tulerit, sed igne se cremauerit. Ex quo et lucem accipiunt rationes Chronologicae, cum Nabopolassar's initium Canon Ptolomaei in anno Nabonass. 123. collocet, Sardanapali uero casus ad Annum circiter Nabonassareum 135. pertineat, unde facile belli durationem subduxeris. Equidem Diodorus omnia Medis tribuit, Alexander contra omnia Babylois, sed ea facile conciliantur, si, utrosque sibi manus auxiliatrices praebuisse, statuamus, non repugnante eodem Alexandro, aliis uero id diserte affirmantibus. c)

a) Apud *Diodorum* L. II. C. VII.

b) Eadem *Ctesias* de antecessoribus memorat falsissime. Epitaphium *Sardanapali* et quae sunt huius generis alia, otiosorum ingeniorum commenta sunt, et nullius fidei, contrarium loquuntur facta *Sardanapali* apud ipsum *Diodorum*, *Strabonem* et alios.

c) Praeter *Iosephum* Liber *Tobiae* in additamento, quod in graeco tantum legitur: *Audiuit tamen, antequam ipse moreretur, interitum Niniue, quam captiuam abduxit*

*Nabuchodonosor et Asuerus, et laetatus est, antequam moreretur, super Niniue. Asuerus Cyaxares est, quod probant Scaliger de E-
mendatione Temporum L. VI. p. 587. et Ioh.
Drusius ad Nabum in Prooemio.*

XII.

Tristissimum Regis interitum fatale ipsius regni et regiae sedis exitium consequebatur, cum Nabopollassarus uictoria usus, iunctis cum Cyaxare Medo uiribus, quem ante annos XXII. Scytharum irruptio a Nini obsidione reuocauerat, Ninum expugnaret, eamque misere deleret. Quod nos non modo Alexandri fragmentum, uerum etiam constans hebraeorum traditio docet, qui tamen, quod negari non potest, Nabuchodonosorem seniore cum Filio confundentes *a)* excidium Nini ad tempus longe aliud, quam fieri debebat, referunt, in quo illos recentiorum plurimi sequuntur. Quos inter sunt, qui eius casum infra ipsa captae Hierosolymae tempora dimittunt, suaeque sententiae praesidia quaerunt in locis quibusdam Scripturae male explicatis, *b)* imo Ioh.

Marshamus *c*) eo usque progressus est, ut cladem Niniuiticam Aegyptiaca, per Nebucadnezareem facta, posteriorem statueret, abusus loco quodam Nahumi, cuius sensum supra reddidimus. Sed quicquid huius sit, clare et liquido illos omnes Ezechiel C. XXXI. refellit, ubi Propheta deletum iam Assyriorum regnum, et quod sequitur inde, Nini etiam interitum Aegyptiis in exemplum imminentis calamitatis proponit. Memoratu imprimis dignus est character temporis, quo hoc uaticinium editum est, annus scilicet captiuitatis XI, mensis tertius, dies primus. Ex quo, cum Hierosolyma anni eiusdem Mense IV. et quidem die nono capta sint, excidium Nini Hierosolymitanum praecessisse, liquido apparet. Cui asserto, ueroque calculo et Fl. Iosephus *d*) qui sub finem Iosiae Pharaonem Necho Aegypti Regem contra Babylonios et Medos, Nini euersores, bellum gessisse testatur, et additamentum Libri Tobiae fauent, in quo Tobiae iunioris aetas, quocunque modo accepta, *e*) non permittit, ut Nini excidium, de quo Tobias morti proxi-

mus certior factus fuerat, infra Hierosolymorum uastatione collocemus.

a) Non modo in *Chronico Mundi maiore* p. 69. legitur: *Anno primo Nebucadnezar subegit Niniuen, secundo adscendens subiugauit Iehoiakimum* etc. Verum etiam alii interpretes Prophetarum *Nabuni* et *Michae* iudaici id disertè affirmant, speciatim *Abarbanel*, qui uerba *Nabum* C. II. u. 2. *ascendit dissipator de Nebucadnezare* explicat, quem *Ieremias* C. LI. 20. *malleum Dei* uocat, *per quem gentes dissilire fecerit, et regna perdiderit*. Vid. *Iob. Meyerus* in notis ad C. XX. huius *Chronici* p. 1033. *Hiabanus Maurus aduersus Iudaeos* C. LXXI. Tomo V. *Anecdotorum Martenii* p. 548. *Quae ciuitas a Nabuchodonosor Rege Babyloniae et Chaldaeis uastata esse perhibetur*. Cui confusio nomen Patri Filioque commune ansam dedit, ut ex scriptis hebraeorum, et fragmento *Berosi*, prout legitur istud apud *Iosephum* L. X. C. XI. ostendit *Marshamus in Canone Chronico* ad Sec. XVIII. p. 574.

b) Quae habet *Iob. Marckius* in *Commentario ad Nabum* C. III. p. 580. qui tamen rem in medio relinquit. Adferuntur uulgo loca *Esaiae* C. X. 12. *Zephan.* II. 13. *Ier.* XXV. 18. 19. coll. 26. *Cap. L.* 18. sed quorum longe alia est ratio, quam, ut id probent, quod

quod probare debent. Vt ordine inuerso agamus. Locus quidem *Zephaniae* diserte *Nini* cum aliis gentibus puniendae mentionem facit, sed ita tamen, ut potior eius ratio, in toto *Zephaniae* uaticinio habeatur, quod nos merito de eo interpretamur, quasi ad *Nini* ruinam, tanquam proxime infecuturam, Propheta respiciat, fauente nobis rei euentu, ut mox uidebimus. *Zephaniae* uaticinium *Ieremias* C. XXV. repetit, sed *Ninum* omittit, etsi penes utrumque idem uaticinii sit scopus, eadem causa, ut ex comitate 29. eiusdem Capituli cum toto *Zephaniae* collato facile patet, quod indicio est, tempore huius Prophetae uaticinium *Zephaniae*, qua hanc partem fuisse impletum. Vt ut enim diuinus Vates Regibus septentrionalibus interitum ibidem comminetur, tamen non est, cur *Nini* Regem h. l. subintelligamus, cum ipse u. 25. *Medorum*, respectu *Babylonis* uersus Aquilonem inhabitantium, mentionem iniiciat. Alter *Ieremiae* locus dissentientibus nullo modo fauet, ut per se patet. *Iesaias* denique C. X. 12. de opere gratiosae liberationis loquitur, comparandus ideo cum C. XXXVII. 36.

- c) In *Canone Chronico* ad Sec. XVIII. p. 599.
 d) *Antiquit.*: L. X. C. VI. compara L. IX. C. XI, ubi ad tempus *Iotham* refert *Nabum* de clade *Nini* uaticinantem, sed de euentu

huius uaticinii subiicit: *Euenerunt omnia praedicta de Niniue post annos CXLV. Quae annorum summa ad ultima Iosiae pertingit.*

- e) *Tobias* fenior, morti proximus de excidio Nini tanquam instanti loquitur, C. XIV. 6. *Tobias* iunior uero, cum moreretur iuxta Graecos annorum erat CXXVII. iuxta Latinos uero annorum XCIX, Cap. XIV. 14. *Tobias* fenior a *Salmanassare* abductus C. I. u. 2. in uirili aetate erat constitutus, filius uero *Tobias* iunior circa annum eius 60. uxorem duxit, quod ex Cap. XIV. 3. colligitur, ex quo consequitur, eum uel ante deportationem X. Tribuum uel paulo post fuisse genitum.

XIII.

Sed merito hic comparamus Herodoti rationes, prout easdem a mendo felicissime liberauit Ioh. Harduinus. Ait enim Herodotus a) post suppressionem Scytharum Medos imperium recuperasse, eosque, receptis iis, quibus prius potiebantur, et Ninum expugnasse et Assyrios, excepta Babylonica portione, subegisse. Magna difficultas latuit huc usque in numero XXVIII. annorum, quibus Scythae Asiae dominati dicuntur.

Ve-

Verum Ioh. Harduinus *b)* Scythas saltem XXII annos Asiam obtinuisse, memoriaeque hic lapsum Herodotum probat ex collatione centum et quinquaginta annorum, quos Medorum Regibus siue in uniuersum siue sigillatim, si colligantur, tribuit idem Scriptor. Explicate inprimis dicit, Medos omni super Halyn Fluum Asiae dominatos fuisse annos 128, tempore, quo Scythae regnarint, excepto, *c)* unde pro tempore Scytharum anni saltem XXII relinquuntur. Quod si ergo annos hos XXII statim ab initio Cyaxaris ducamus ad Iosiae annum XXX perueniemus, quo uel sequenti XXXI capta est Ninus, ut uult Iosephus. Quod egregie non modo Eusebius, qui excidium Nini in annum XXII Cyaxaris coniicit, sed et Hieronymus *d)* confirmat, qui in eodem Herodoti loco pro XXVIII legit XX, qua de causa praeter rem ipsum notat Scaliger, *e)* quamuis duos Cyaxares non satis distinxerit, nostrum ex Herodoto et alterum ex Xenophonte fabulosum, atque ex hoc errore Scythas sub Dario Medo Asiam captiuam tenuisse, asseruerit ille.

A uero etiam Hermannus Conringius *f*) et Bernardus Montfauconius *g*) absunt, qui Nini interitum ultima Cyaxaris aetate contigisse, ex Herodoto colligi posse statuunt. Praefuit enim imperio Cyaxares annis XL, a quibus, si XXII abstrahantur, anni XVIII remanent, spatium temporis non exiguum, Cyaxares etiam post Nini casum bellum Lydicum per VI annos gessit, *b*) cuius ultimo anno accidit potissima illa Eclipsis solaris a Thalete praedicta, atque ab Vsserio ductu Tabularum Astronomicarum Ptolomaei ad annum IV Olympiados XLV, annum Nabonass. 147, si mitius quodammodo interpreteris Herodotum optimo iure relata, *i*) qua simul Bellum Cyaxaris assyriacum temporibus superioribus clare uindicatur.

a) L. I. C. 106.

b) In *Chronologia V. T.* p. 549.

c) L. I. C. 130.

d) In *Epitaphio Fabiolae*: *Scytharum gentem Herodotus refert sub Dario Rege Medorum uiginti annis Orientem tenuisse captiuum.*

e) In *Animaduersionibus ad Eusebii Chronicon* n. 1386.

f) In

- f) In *Aduersariis Chronologicis* C. IV. p. 154.
- g) Vid. *Chronotaxis* supra allata.
- b) *Herodotus* L. I. C. 74.
- i) *Herodotus* l. c. repente diem in noctem conuersam memorat, quod de totali Eclipsi accipiunt *Scaliger* eiusque Sectatores, cumque secundum calculos astronomicos nulla fuerit sub *Cyaxare* tam magna obscuratio Solis, sed sub *Astyage*, falsum memoriae esse *Herodotum* aiunt et bellum hoc Lydicum *Astyagen* et *Alyatten* intergestum fuisse, ut legit olim apud *Plinium Suidas*, illi arbitrantur. Verum *Iac. Vsserius* in *Annalibus* ad A. M. 3403. p. 66. ex tabulis *Ptolomaei* probat, sub *Cyaxare* fuisse Eclipsin solarem nouem digitorum, in se satis magnam, locumque *Plinii* ex ueteri lectione restituit, quae pro *Astyage* habet *Alyatten*, conf. si placet, quae *Scaliger* ad *Fusebium* n. 1430. *H. L. Schurzfleischi* de *Anno Rom. Iuliano* p. 193. sqq.

XIV.

Eleganter etiam haec omnia, quae de tempore excidii attulimus, cum temporibus Prophetarum Nahum et Zephaniae, qui infelicia haec fata Nino praenunciarunt, conueniunt, si huius aetatem, ut ipse postulat C. I. 7. ad inita Io-

siae referamus, alterius uero ad Hiskiae tempora, de quo dispeximus supra. Insigne nobis ex hac Prophetarum aetate subnascitur argumentum contra Ctesiam pro rationibus Herodoti, ex circumstantiis modoque Nini captae, quas Nahum praedixit, profani uero Auctores qua euentum memorant. Equidem Herodotus expugnationis modum tacet, uberior tamen in eo exponendo est Diodorus Sicul. *a*) cui fides, si a paucis erroribus ipsi ex Ctesia haerentibus discesseris, neganda haud est. Prostratis, ut ait ille, Sardanapali copiis, ad ipsam urbem obsidendam accesserunt hostes, quos fortiter excipere Rex decreuerat, oraculo fretus, Progenitoribus dato, nunquam Ninum capi posse, nisi cum Fluius hostis fieret Vrbi. Cum uero duobus annis obsidio durasset, summo obsidentium otio, tertioque continuis imbribus excrescens supra modum fluius, quem pro Tigri Euphraten falso nominat, partem Urbis, muris ad uiginti stadia deiectis, inundasset, Sardanapalus tempus ab Oraculo definitum accessisse sentiens de salute desperauit, pyra-

que

que in regia exstructa, ne in hostium potestatem ueniret, se cum uxoribus, omnique regia supellectile in incendium misit. Hostes igitur, audita Regis morte urbem per eam, quae ab oraculo praedicta fuerat, muri partem ingrediuntur, caedibus et rapinis omnia implent, urbemque funditus euertunt. Haec Diodorus, *b*) in quo, si pro Arbace et Belesi, ut par est substituatur Cyaxares et Nabopollassar, non modo uero tempori Sardanapali exitus redditur, sed et inter Scriptores sacros et profanos, quoad modum Nini captae, optimus consequitur consensus.

a) Lib. II. C. VII.

b) Eadem ex Ctesia leguntur apud Athenaeum L. XII. Dipnosoph. Iustinum L. I. C. III. Non Ninum, sed urbem aliam, in qua perierit Sardanapalus, Ctesias apud Athenaeum haud obscuris indiciis prodit, sed Diodorus ex eodem Auctore prorsus alia.

XV.

Idem certe, quod ex Diodoro modo audiuius, habemus quoque Nahum C. II. clarissimis indiciis, at propheticè express.

pressum. Postquam enim de hostibus Nino imminentibus V. 1. atque apparatu incolarum bellico, in urbis defensionem instructo, in sequentibus locutus fuerat Propheta, V. 6. subiungit: *Portae fluminum apertae sunt, et palatium destructum.* Dubium non est, sensum uerborum esse eundem: Portas, ad Tigridem spectantes, a) fluiui huius excrescentis, quod non incongrue ex numeri pluralis forma b) colligitur, ui fuisse disruptas, et palatium regium uehementissimo incendio consumitum, quod postulat uerbum *אור* ad designandos ignis fulminaris potentissimos effectus in Sacris adhiberi solitum. c) De Eunuchis uero et concubinis regiis, qui in eodem incendio iuxta Diodorum periire, Sacer Vates V. 7. pergit: *Exsectus et resecta cremabitur et seruae earum gemebundae, qualis est gemitus columbarum pulsantes pectora.* d) Notanter quoque Piscina appellatur Ninus, facta eleganti allusione ad inundationem Urbis ab exundante Tigri excitatam, quam memorat Diodorus. Hanc lucem Vaticinii Nahum, quam peperit uera Chronologia, ex parte quidem per-

spe-

spexerunt Interpretes, at cum Ctesiam secuti sint plurimi, consensum hunc prorsus elegantissimum deserere coacti sunt, e) atque se ad Allegorismos uertere, nescio quos, cum Iohanne Drusio, Hugone Grotio, Ioh. Marckio.

a) De quibus *Sam. Bochartus* in *Phaleg.* L. IV. C. XIX. p. 244.

b) Quod ad pluralem docet *Aristoteles* L. III. *Rhet.* C. 6. et post eum *Longinus*, ei vim quandam et uehementiam inesse.

c) *Conf. Ps. XCVII. 5. XLVII. 7. Amos IX. 5. coll. Ps. 104. u. 32.*

d) Comma istud: וחצב גלתה העלתה dubiae interpretationis est. Plerisque *Hussab* reginae nomen, quod cum Hebraeis aliisque *Iob. Drusius*, utut dubitanter affirmat ad h. l. *Hugo Grotius* Nisibin intelligit, assyrio nomine חצב iuxta *Stephanum* appellatam, cum praefixo ה. Mihi literae unius organi ה et ח uidentur permutatae, quod saepius usu uenit in sacris, atque frustra inter uariantes lectiones *Ludouicus Cappellus Crit. Sacrae* L. V. C. XII. §. 23. p. 381. retulit, חצב autem est caedere, incidere גלה est retegere, reuelare, quod nemo negat, עלה commode de Combustione dicitur, unde עולה holocaustum, igne absumentum, was im Feuer aufgebet. Haec praesidia interpretationis allatae.

e) *Conr.*

e) *Conr. Samuel Schurzfleischius* in *Dissert. de Nino Vrbe* p. 18. *Quoniam altera Nini eversio, quam Deus Nabumi uoce minatus est, neque a Sacris, neque a Profanis Scriptoribus paulo distinctius traditur, tota res in obscuro est.*

XVI.

In re igitur, ut creditum, incerta dubiorum subnata est magna seges, quod ad uaticiniorum, plenum Nini excidium loquentium, implementum attinet, ita ut Ioh. Marckius arbitretur, in commonstrando eorum euentu modum et circumstantias rei esse admodum incertas, nec facile Auctores omnes conciliandos. a) Ninum a Medis prorsus deletam, affirmant Diodorus et Strabo, b) imo Lucianus, c) eam ita periisse, memorat, ut nullum eius supersit uestigium, nec eius locus, ubi fuerit, queat indicari. Quo tamen non obstante Iosephus I. Scaliger, d) Ninum excisam fuisse, diserte negat, eamque integram adhuc steterisse aeuo Ammiani Marcellini, qui Nini ueteris mentionem iniicit, contra omnem fidem historicam et ipsum

Ctesiam affirmat. In quo, quod mireris adeo ipsi indulgent Viri docti, ut Bernardus Montfauconius, *e*) quique eum sequitur Christophorus Cellarius, *f*) Herodotum, quem sibi aduersum Scaliger facile uidit, omni ope uindicare contendunt, quasi iniuste ab eo accusatum, quod Ninum a Cyaxare deletam dixerit. Verum quamuis Herodotus, Ninum a Cyaxare euersam aperte non dicat, sed captam saltem, ex semetipso tamen explicari debet, quando alio loco, Ninum ἀνασάτην γενομένην, eo tempore memorat, quo Babylon Assyriorum Metropolis esse coepit, atqui sub Nabopollassar eiusque filio Nebucadnezare, Babylonis gloriam maxime effloruisse, nemo ignorat.

- a) In Commentario ad Caput III. *Nabum* sub finem, ubi de implemento horum uaticiniorum exponit p. 578. sqq.
- b) *Geograph. L. XVI. Vrbs extemplo post Syrorum imperii destructionem deleta est.*
- c) In *Dialogo*, qui χάρων siue ἐπισκοπῶντες inscribitur p. 346. conf. Nah. III. 17.
- d) Ad *Eusebii Num. MCCCXCVIII.* p. 78. sq. et in *Canonibus Isagogicis L. III.* p. 312. in Sum-

Summa rei cum ipso conuenit *Christoph. Adamus Rupertus ad Synopsin Besold. C. III. P. 44.*

e) Vid. eius dissertatio *de Veritate Historiae Iudith. I. c.*

f) In dissertatione *de Captiuitate Babylonica §. V.* quod Vir doctus ideo fecisse uidetur, ut traditionem Hebraeorum, quae *Nebucadnezari* iuniori Nini excidium tribuit, cum *Herodoto* possit conciliare.

g) L. I. c. 178. *Assyriae multa et magna sunt oppida, tum uero celeberrimi nominis ac ualidissimum est Babylon, ubi post euersam Ninum regia erat.*

XVII.

Quid uero dicemus de loco *Ammiani Marcellini*, quo *Scaliger* innititur? *Salmasius a)* in totum reiicit, quae *Ammianus* de *Nino*. Ait enim, eundem suum fuisse ex *Ptolomaeo*, qui etiam *Ninum* in *Assyria* recenset, quasi tum quoque extantem, quae nulla iam fuerit sub imperio *Medorum*, idem utrumque fecisse cum *Persepoli*, celeberrima ueterum *Perfarum* Vrbe, quae dudum perierit. *Sam. Bochartus b)* uero obseruat, ueteribus *Ninum* fuisse non unam, sed uariam,

riam, sicque contrarias Scriptorum sententias posse conciliari, quando Ninum modo ad Euphraten, modo ad Tigrim collocant, cumque nostra Ninus, de qua nunc agimus, Tigri adlita fuerit, altera uero manifesto sit Cis-Euphratensis, male ab Ammiano cum hac ueterem Ninum confundi, quam, etiamsi aeuo Ammiani floruisse concedat, eodem tamen loco instauratam fuisse, negat. Sed mentem Ammiani Vir doctus non satis percepisse uidetur, qui *Hierapolim, ueterem Ninum*, nullo modo cum Assyriaca eandem facit, uel, quod antiquitatis cognomentum Assyriacae debetur, huic nequaquam tribuit, sed hoc sensu *ueterem* appellat, quod Hierapolis antiquitus Ninus dicta fuerit, prout Constantinopolis eidem dicitur uetus Byzantium. Quasdam autem Nini reliquias aeuo Ammiani superfuisse, dubium non est, quas, Urbis nomine uix dignas, Tacitus saltem nominat *Castellum fama nobile*.

a) Ad *Solinum* Tom. II. p. 1226. et 1228. Eadem ratione *Babylona ad splendidissimas Assyriae urbes* refert *Ammianus* L. XXIII. p. 251,
 R quae

quae *Diodori* atque *Pausaniae* aevo tota iam deserta erat, uid. *Henr. Valesius* in notis p. 267.

b) In *Phaleg*. L. IV. C. XX. p. 249.

c) L. XIV. p. 28. *Comagena*, nunc *Euphraten-sis*, clementer adsurgit, *Hierapoli* uetere *Nino*, et *Samosata* ciuitatibus amplis illustris. Vid. *Henricus Valesius* in notis p. 42. cui nostra debemus. De *Assyria* *Ammianus* L. XXIII. p. 251. In hac *Adiabena* (*Assyria*) *Ninus* est ciuitas, quae olim *Persidis* regna possederat, nomen *Nini*, potentissimi Regis quondam, *Semiramidis* mariti declarans. Et L. XVIII. p. 126. Postquam Reges (*Persarum*) *Niniue* *Adiabena*e ingenti ciuitate transmissa in medio pontis *Anzabae* (*Tigris*) hostiis caesis, extisque prosperantibus transfere laetissimi.

d) *Annali* XII. 13. de expeditione *Meberdatis*: Transmisso anne *Tigri* permeant *Adiabenos*. Sed capta in transitu *Vrbs Ninus*, uetustissima sedes *Assyriae*, castellum insigne fama, quod postremo inter *Darium* atque *Alexandrum* praelio *Persarum* illic opes conciderant. Vid. quae *Bochartus* de reliquiis *Nini* ex *Beniamine Tudeleni* c. l. p. 255.

SECTIO V.

REGNI BABYLONICI RESTITVTI HISTO-
RIA AD NEBVCADNEZARIS
VLTIMA.

I.

ITa liberta tem patriae reddidit Nabopollassar, huc usque ab Assyriis suppressae, cum uires Assyriorum a Medis fractae essent, et Asia Scythis succumberet, anno P. I. 4089, Aere Nab. 123. Cuius rei testatissima apud Babylonios fuit memoria, quam, constituta noua Patriae a Nabopollassare liberatae Epochae, ad posteros transmiserunt, ut nos dubitare non sinit celebris ille character chronicus apud Ezech. I. u. 1, anno Captiuitatis V, cui iungitur, insigniter illustratus. *a*) Qui, quamuis uariis chronologorum opinionibus subiaceat, *b*) non aliunde tamen, quam a primo Nabopollassaris anno, secundum Sacrae et profanae Chronologiae parallelismum, duci potest.

a) Factum est anno XXX, in quarto mense, in quinta mensis, cum ego essem in medio captiuitatis iuxta fluuium Kebar; erat autem ille annus quintus a captiuitate Regis Ioiachin.

b) De eo uarias uariorum sententias collegit *Aegidius Strauchius in Breuiario* L. IV. C. XX. p. 515. sq. *Scaliger* recte quidem obseruat, quod Prophetæ deportato et captiuo non licuerit aliâ Epochâ uti, quam Victoris, rei tamen non satisfacit, quando uult, Prophetam respexisse ad annos Nabopollassaris, quem 29 annos imperio praefuisse, frustra statuit. Vid. *Iacobus Perizonius in Origg. Aegyptiacis* p. 425. coll. 431. sq. qui tamen nec sibimetipsi constat, ut uidebimus postea. Gentibus interim Reges mutantibus, atque ad *αυτονομίαν* redeuntibus, ut nouas concederent Epochas, usu uenisse, ex ipsâ Epochâ Nabonassarea, Seleucidarum, Augustorum aliisque apertum est, pluribusque docuit *Henricus Norisius* in elegantissimo *de Epochis Syro-Macedonum* opere.

II.

Nabopollassarem notanter Sacra Scriptura Regem Assyriae nominat, a) contra quem arma sumserit Pharaon Nechao, Rex Aegypti. b) Id enim nobis explicat Iosephus, c) quando ait, Aegyptium copias duxisse contra imperii Assyriaci euersores, quo nomine omnino compellendi sunt Nabopollassar et Cyaxares. Classe aduectus ille in Palaestinam, d)

ad

ad urbem Megiddo Palaestinae manus primum cum Iosia, Iudaeorum Rege, se a transitu prohibituro, e) conseruit, uictorque in praelio, magna hostium strage, ipsoque regio sanguine uiam sibi in Cadytin urbem, totamque Syriam strauit. f) Quibus potitus Charchemisch g) usque, Euphrati adsitam, processit, in cuius obsidione haerens, a filio Nabopollassaris Nebucadnezare, quem Pater, regio caractere insignitum, exercitui praefecerat, cruento praelio excipiebatur, b) prostratoque exercitu suo, iacturam omnium, quae quatuor annorum uictoriis acquisiuerat, subito fecit. Nebucadnezar uero, restituta tota Syria, ad fines Aegypti usque i) Asiae cum Patre Nabopollassare late dominabatur, magnum postea in conuersione regnorum fere omnium Dei instrumentum.

a) 2. Reg. XXIII. 29. Eadem ratione et Rex Persiae Esrae VI. 22. Assyriae Rex appellatur.

b) *Herodoto* Necus dicitur loco mox excitando. Elegans est Chronologorum ueterum consensus *Manethonis*, *Africani*, et *Eusebii*, qui omnes Necum ad Iosiae tempora refe-

runt, in qua re sibi perplacet *Eusebius*, male quidem ab *Hieronymo* intellectus, et a *Scaligero*, quem ille secum errare fecit, in *Animaduersionibus* p. 79. notatus, sed rectius explicatus a *Iacobo Perizonio* in *Origg. Aegyptiacis* C. XXIII. p. 408. sq.

c) Lib. X. *Antiqu. C. VI.* p. 335. *Nehaos*, Aegypti Rex, magnis delectibus habitis, copias ad Euphraten duxit contra Medos et Babylonios, qui Assyriorum imperium euerterant, uolens sibi Asiae regnum quaerere. Ioh. *Marshamus*, falsa Chronologia inductus, Iosephum, talia scribentem, commentis Ctesianis imbutum esse, censet in *Canone Chronico* p. 569, Regemque Aegypti contra Regem Assyriorum *Chyniladanum*, Babylone regnantem, profectum esse, statuit.

d) Ita *Hermannus uan der Hardt* L. II. *Mythologiae Graecorum*, in decantato *Pygmaeorum, Gruum et Perdicum bello detectae* C. II. p. 27. Quamuis autem haec Viri docti sententia disertis Scriptoris antiqui testimonio destituatur, uidetur tamen coniecturam duxisse ex uerbis *Herodoti* L. II. C. 159. Et classibus quidem *Necus*, ubi opus fuit, usus est.

e) 2. Reg. XXIII. 29. sq. 2. Chron. XXXV. 20. sq. *Iosephus Antiquit. X. C. VI.*

f) *Herodotus* l. c. pergit: *Terrestri autem acie congressus cum Syris in Magdalo uictoria positus*

titus est et post praelium Cadyti magna Syriae urbe. Diuersissimae et pugnantes inter se sunt Virorum doctorum de Magdolo Herodoti et Cadyti sententiae. uid. Scaliger in Animaduers. ad Eusebium p. 79. et Lib. III. Canon: Isagog. p. 287. Hugo Grotius ad h. l. Iob. Marsbanus in Canone Chronico p. 569. Iac. Vsserius in Annalibus ad An. 3394. p. 63. sq. Iob. Clericus ad h. l. Iacobus Perizonius in Origg. Aegyptiacis p. 416. sq. Hadrianus Relandus in Palaestina L. III. uoce Megiddo p. 893. sq. Hermann uan der Hardt l. c. p. 26. sq. Duplex fuit Magdolus, altera in finibus Aegypti, altera, in Tribu Manasse, Megiddo alias dicta, ut Relandus l. c. p. 884. uoce Magdala, posterior huc spectat, propter Zachariae C. XII. u. II, ubi campus Megiddo, de quo Scriptores memorant, Hadadrimmon iungitur, quam elegantissime nobis explicat, censente Drusio, Hieronymus ad h. l. Adadrimmon, pro quo LXX. transtulerunt Ποῶνος, urbs est iuxta Iesrëelem, quae hoc olim uocabulo nuncupata est, et hodie uocatur Maximianopolis in Campo Mageddon. Quando igitur Iosias dicitur occurrisse Pharaoni, phrasin hanc cum Hadriano Relando de exercitibus sibi mutuo occurrentibus accipimus, supposito hoc, quod Pharaon itinere nauali in Palaestynam uenerit, non autem terrestri, quod aliis, etiam ipsi Relando uisum. Cadytis uidetur

Vrbs fuisse maritima, ut *Herodotus* L. III. C. V. ignota perinde ut *Ienysis*, cui iungitur.

- g) *Charchemisch Sam. Bocharto in Phaleg* Lib. IV. C. XXI. p. 255. *Hag. Grotio* in *Ieremiae* C. XLVI. *Augustino Lubino*, in *Indice Geographico*, *Annalibus Vsserianis* praemisso, *Christophoro Cellario Geogr. Orbis antiqui* Tom. II. Lib. III. C. XV. p. 715. sq. *Cercusium* siue *Circesium* est, urbs Mesopotamiae, quae, ut ait *Euagrius* L. V. C. 9. *Euphrate et Abora fluuiis circumdata erat, et ab iisdem ueluti insula facta.* Urbem hanc regni Assyriaci olim partem fuisse, liquet ex *Esaiae* X. 9.
- h) *Ierem.* XLVI. 2. diserte ibidem *Nebucadnezar* Rex Babyloniae appellatur, qui exercitum Pharaonis prostravit, anno regni primo, *Iehoiakim* quarto.
- i) 2. *Reg.* XXIV. 7. *Iosephus* L. X. C. VII.

III.

Sed in alia discedit omnia Vir doctiss. *Ioh. Marshamus*, a) qui totam hanc historiam plane non ad *Nebucadnezar*rem iuniorem, sed seniore potius, in *Canone Nabopollassarem* appellatum, referri iubet, annum primum apud *Ieremiam*, quo *Pharao Necho* clade affectus

ctus est, de Nabopollaffare interpretatus. Quando igitur in Historia Iehoiakimi reliqua Iechoniae et Zedekiae Nebucadnezaris mentio fit, quae sane frequentissime fit, eam de Nabopollaffare intelligendam censet, cuius anno XVIII. Hierosolyma capta sint. Noli tamen existimare, quasi ille Ioh. Funccii errorem recoxerit, Nabopollaffarem cum filio inepte confundentis, *b*) quem dudum iam Sethus Caluissius ex Berosi fragmento confutauit, *c*) sed fauent ipsi argumenta, ut quidem uideri possit, non leuia. Certe Iosephus non modo fragmentum Berosi, *d*) quod plurimi ad haec tempora trahunt, temporibus ex-cidio Hierosolymitano proximis collo-casse, sed et annum Nebucadnezaris se-cundum apud Danielelem C. II. u. I, quem de iuniore omnes accipiunt, ad quintum post desolationem Urbis annum retulisse uidetur. Accedit, quod primo in-tuitu captiuitatis anni septuaginta, qui in Cyro desinunt, ab expugnatione Ur-bis exordiendi sint, quorum spatium, stante hac hypothese, per accuratissimae quoque Chronologiae rationes impleri

alias non potest, nisi decimum octauum Nebucadnezaris annum, quo Vrbs cecidit, de patre intelligas, e) quae ratio CL. Henricum Mascampium f) sine dubio in hanc Marshami sententiam pertraxit. Enim uero falluntur Viri docti omnino, quod ex loco Zachariae I. 7. coll. 12, a Clemente Alexandrino et Eusebio iam ad praesens negotium allato, g) abunde constat, quem tamen tam male quidam tractarunt, ut magis gladio nodum, quam ingenio soluisse uideantur. Certe si anno Darii secundo, quo iam ante annos XVIII. captiuitas soluta erat, septuagesimus adhuc ab excidio Urbis annus decurrebat, qui possint haec cum semetipsis, Chronologia Sacra uero cum Epochâ Nabonassarea consistere, prorsus non intelligo.

a) Chronologiam Sacram cum Epochâ Nabonassarea et annis Nabopollassaris peculiari laterculo comparat p. 571. *Canonis Chronici*: quem hic apponimus,

An Nab.

123 Nabopoll. I Iehoiakim 4

130 - - - 8 Zedekiae - I quo Iechonias
deportatus

140	- - -	18	- - -	10, quo urbs ob-
				fessa,
141	- - -	19	- - -	11 quo urbs excisa
210	Cyri	1	Captiuitatis,	70 quo captiui-
				tas soluta.

b) In *Chronologia* p. 62.

c) In *Isagoge Chronologica* C. XXX.

d) Vid. p. 573. sqq.

e) *Marshamus* ita computum instituit:

Nabopollaffaris	-	3
Nabocollaffaris	-	43
Iluarodami	-	2
Nericassolaffaris	-	4
Nabonadii	-	17
Cyri	- - -	1

colligit in summam 70. annorum.

f) In *Institutionibus historicis* Parte I. L. V. C.
I. Sect. V. p. 198. sq.

g) *Chronicorum* Libro II. N. 1420. p. 125.

IV.

Etiam characteres alii supersunt, qui Marshamo ualde aduersantur, rationesque chronicas longe alias postulant. Quae enim in errorem induxit Virum doctum captiuitas Babylonica, ea, si ipsam

ipsam huius rei sedem Ieremiae C. XXV. spectes, non demum post desolatam urbem, sed quarto Iehōiakimi anno initium cepit. Hoc uidelicet praestructo, quod his LXX annis facer uates non captiuitatem aut desolationem, sed **SERVITUTEM** definiuerit, non possumus non, si rei euentum respiciamus, a IV Iehoiakimi anno, quo sub iugum misit Nebucadnezar Iudaeam, eorum enumerationem incipere, eamque cum ipso regni Babylonici interitu finire. *a*) Merito hic ductu ipsius Iosephi *b*) in partes trahimus annales Tyrios, quos historiae sacrae consonare, laudatus Auctor affirmat. Rationes eorum, quas corrupte apud Iosephum legi, praeter rem, existimat Iacobus Perizonius, *c*) annos amplius LII. a destructione Templi ad primum Cyri numerare non permittunt, quibus, si addantur anni Nebucadnezaris XVIII, a IV Ioiakim ad Templum destructum elapsi, anni LXX euidentissime conficiuntur. *d*) Vt circulum tandem remittamus, accedimus ad ipsam Aegypti historiam, quae per Synchronismum Pharaonis Neci cum Iosia et Iehoi-

hoia-

hoiakim, quem ualde turbat Marshamus, e) asserta nostra satis confirmat. Ex quibus omnibus Chronotaxis Marshami liquido conuellit, sponteque fluente Synchronismo ad Nabuchodonosorem iuniorem omnia redeunt.

- a) Noli existimare, nos ex re dubia argumentum ducere, cum ea tot claris signis luceat, ut mirum sit, qui potuerint chronologi in re adeo perspicua tamdiu haesitare. Ita dilerte Ieremias V. 11. et 12. *Omnes populi seruient Regi Babelis LXX annos et completis his LXX annis uisitabo super Regem Babelis.* Quae repetit C. XXVII. 7. *Seruient Nebucadnezari omnes gentes et filio eius, et filio filii eius.* Coepit autem Seruitus, eo ipso Iehoiakimi anno, quo Propheta eandem praedixit I. c. V. 1, quo Nebucadnezar Pharaone superato totam Syriam sibi subiecit et Iehoiakim, Regem Iudae sibi tributarium reddidit, sublata uero est in ipso regni Babylonici termino, anno Cyri primo, ut edictum eius loquitur, Daniele C. IX. 2. haud obscure idem significante. Quibus insignibus characteribus *Petauii* et *Conringii* ductu constitutis non licet cum Scaligero, eumque sequentibus, interuallum hoc LXX annorum a captiuitate Iechoniae exordiri, qui non modo characteres nostros prorsus neglexit, sed et in dinumerandis

randis captiuitatis annis tam oscitanter uersatus est, ut cum Chronologia Libri Esdrae eius hypothesis prorsus consistere nequeat. Esdras anno II. reditus (C. III. 8.) ait C. IV. in aula Cyri, quoad usque ille uixerit per delatores fuisse impeditam Templi aedificationem, cum igitur *Scaliger* hos LXX annos ab An. P. I. 4113. ad A. P. I. 4183, qui est Cyri pro diuersis auspiciis 29. uel 8. dinumerat, hoc euitare non potuit, quin Chronologia sua Esdrae rationes aperte conuellat, quod elegantissimum est *Herm. Conringii Aduersariorum Chronol.* C. XIV. argumentum, id, quod grauius ferit *Scaligerum* ideo, quoniam Iechonias abductus fuit Anno P. I. 4114, quod nec negare potest *Scaliger*, unde conuenitur, ultimum captiuitatis annum cum ultimo siue trigesimo Cyri coniungendum, atque ex mente *Scaligeri*, *Cyrum etiam apud inferos post obitum suum pro restitutione hebraeorum edita fecisse*, quod false aduersariis suis obiicit ille, statuendum. Duplici autem nituntur dissentientes argumento, perpetuo seruitutem cum captiuitate confundentes, primum ex consolatoria Ieremiae epistola depromunt C. XXIX. 10. *Sic ait Iechouab, ubi implebuntur Babylone LXX anni, uisitabo uos*, ubi *Aegidius Strauchius* aduerti iubet, *Breuiarii* L. IV. C. XXI. p. 528: totum illud annorum LXX interuallum ad eos, qui cum

Iechonia abducti sunt, liquido restringi, sed locus iste non de toto interuallo, sed de implemento eius agit, atque commode hanc explicationem admittit, qua Scaligeriani alias utuntur 2. Paral. XXXVI. 21. *usque dum implerentur LXX anni.* Alterum petunt ex computo *Ezechielis*, qui a captiuitate subinde solet numerare, sed numerat etiam ab Urbis desolatione, unde et istud argumentum parum facit ad rem. Denique ex Scaligerianis *Sethus Caluissius*, quo effugiat argumentum a primo anno Cyri, eum non Babylonici imperii primum statuit, sed liberationis Iudaeorum, in quemcunque annum Cyri referendum, sed contrarium facile euincas ex Actis Cyri publicis *Esdrae VI. 2. 3.* in quibus annos Cyri ad mentem Iudaeorum consignatos fuisse, dici nequit, aliter in hoc dubio soluendo *Scaliger* uersatus est, de quo infra.

b) Lib. I. *contra Apionem* p. 1046.

c) Vid. in *addendis ad Origines Babylonicas* p. 350. sqq. sed non attendit Vir doctus, quando pro LIV. substituit XXXV. inclusive numerasse *Iosephum* ab excidio Templi ad primum Cyri, quod interuallum citra controuersiam est annorum LIV. *Seder Olam*, quod saepius *Iosephum* sequitur, etiam numerat annos LII. nec excedit haec summa annos istos, quos singulatim memorat *Iosephus*, ut docet laterculus sequens. d) Ne-

d) Nebucadnezaris	-	18
ab excidio Urbis Hierosol.		
ad obsidionem Tyri	-	4
Obsidionis	- - -	13
Baali	- - -	10
Iudicum	- - -	7 mens. 3.
Balatori	- - -	1
Merbali	- - -	4
Hiroimi	- - -	13

---

70 m. 3.

e) Vid. *Iacobus Perizonius in Origg. Aegyptiacis* C. XXIII. p. 408. sqq. et contra *Marshamum* p. 452. *Marshamus* in subsidium mentis hypotheseos interregnum XI annorum fingit, cuius ne minimum quidem ex Scriptore probato affert indicium.

V.

Quid uero dicemus de eo, quod Iosephus LXX. annorum interuallum, aequae ut Marshamus, a Templi desolatione ad primum Cyri duxerit? Speciosae huic obiectioni ut satisfiat, responsio in promptu est non una. Primo enim, quamuis hoc Marshamo largiamur, salua id fieret ueritate, quam Parachronismi Iosephi non impediunt. Deinde, si
pona-

ponamus cum hoc Auctore, fluxisse ab excidio Templi ad primum Cyri, quo captiuitas desiit, et iuxta Chaldaicos et Tyrios annales annos quinquaginta quatuor, uerba eius L. I. contra Apionem p. 1044. *unde contigit ciuitatem desolari annis LXX usque ad Cyrum* forte aliquis acceperit de toto Nebucadnezaris bello, quod iam sub Iehoiakimo exarserat, cum alias ipse Auctor, quod in Thesi asseruit, consonare hebraeorum calculis Babylonicas et Tyrias historias, in probatione destruxisset. Accedit, quod alio in loco *a*) initium horum LXX annorum non desolationem Urbis sed transmigrationem fecerit, quae istam multis annis antecessit. Verum Iosephus, hoc primo falso admissio, quod Nebucadnezar, Pharaoni Neco instans, Iudaeam reliquerit intactam, non potuit de seruitutis initio, quam praedixit Ieremias recte sentire, ut quidem uisum Petro Brinchio. *b*) Sensum igitur in superius allato loco non satis plenum esse statuimus, quem feliciter reddidit idem Auctor l. c. p. 1046, ubi ad annum usque Darii II, hos annos dinumerando progreditur. Neutiquam

S

quam

quam igitur cum Marshamo per Nebucadnezarem in Historia Ioiakim et Zedekiae Nabopollaffarem intelligit, sed Nabuchodonosorem eius filium, cuius *XIIX anno Templum destructum, quod secundo Cyri anno, fundamentis depositis, rursus secundo regni Darii anno perfectum sit.* Annorum uero seriem intra hos terminos ex fragmento Berosi deducit p. 1045, usque ad primum Cyri, qui Nabonnidum debellauit. Subiicet his annales Tyrios, ex quibus colligit a desolatione ad annum XIV. Hiromi, quo Cyrus imperium acceperit, annos LIV, ubi tamen Marshamus mentem eius peruertit, c) quasi ibidem de Persico Cyri initio loquatur, in chaldaicis uero de Babylonico, cum utroque in loco idem Auctori sit propositum et aequale a termino communi ad primum Cyri siue annum Liberationis interuallum.

a) Lib. XI. C. I. p. 357.

b) In *Examine Chronologiae et Historiae Fl. Iosephi* C. VI. §. 4. p. 24. sq. Fallitur enim ipse *Brinchius*, quando cum *Iosepho* seruitutem Iudaeis illatam esse, credit, anno Iehoiakim VIII,

c) In

c) In *Canone Chronico* p. 622, ubi tempus primae militiae Cyri in Tyrriorum Annalibus se reperisse putat. Ita enim uertit *Iosephi* uerba: ἐπὶ τῶν Κυροῦ Περσῶν ἐδυνάστευσεν: cuius temporibus Cyrus apud Persas imperatoria potestate functus est, ad mentem *Xenophontis*. Et uerba illa: Κυροσ ὁ Περσῆσ τὸ Κράτος παρέλαβεν, *Cyrus Persa exercitum acceipit*, quae longe melius de auspicio Babylonico interpretatus est *Gelenius*.

VI.

Et haec *Iosephi* fluctuatio, quam non diffitemur, ancipites ualde tenuit eius lectores. a) Vt enim de Auctore *Seder Olam* b) hic taceamus, *Clemens Alexandrinus*, c) qui *Berosum* hic se reperisse credit, *Iosephi* sententiam ita nobis repraesentat, quod *Nabuchodonosor* in XII regni *Zedekiae*, septuaginta annis ante Principatum *Persarum*, aduersus *Phoenicas* et *Iudaeos* bellum gesserit, et captiuos abduxerit *Iudaeos*. Ipse uero *Clemens* noster his *Iosephi* rationibus quidem accessit quoad captiuitatis caput, sed eius finem non primum *Cyri*, sed annum *Darii* secundum, quo *Templum* demum instauratum fuit, constituit, d) intra quos

quos terminos omnino 70 anni elapsi sunt. Male igitur Iosephus Iust. Scaliger *e*) Eusebium, ab excidio Urbis LXX annos ducentem, ἀλογισίας arguit, quod Clementem suarum partium esse affirmans, non attenderit, se de Zedekia, illum uero de Iechonia fuisse locutum. Fateor, Ioachim nominat Clemens, sed Zedekiam sub eius nomine cum multis antiquorum haud dubie intelligit, qui Zedekiae hoc nominis ex male intellecto Ier. C. XXVII. 1. et 12. tribuere solent. *f*) Assertum uero confirmant characteres omnes, initium captiuitatis ad desolationem retrahentes, atque a Clemente copiose allati, quos ipse Scaliger ad tempora Zedekiae pertinere agnoscit.

- a*) *Iosephi* mentem haud dubie plane non percepit, qui numeros in annis Regum Chaldaeorum mutauit L. X. *A*rguit. C. XII.
- b*) *Auctor Chronici Muni. maioris*, qui ex iudicio *Iob. Meyeri Abarbanel* est, uno in loco hos LXX annos a IV Ioiakim ad primum Darii Medi, altero uero ab excidio Urbis ad secundum Darii Hystaspis numerat, Vid. p. 81. et 82. editionis Meyerianae. Priori modo numeri sic colliguntur uitiosissime:

VII anni Nebucadnezaris ante captiuitatem
Iechoniae,

XXXVII captiuitatis Iechoniae

XXIII Euilmerodach ex Iosepho uitiato

III Belfazaris

LXX

- c) Lib. I. Strom. p. 329. *In duodecimo autem anno regni Zedekiae Nabuchodonosor, septuaginta annis ante principatum Persarum, aduersus Phoenicas et Iudaeos bellum gessit, ut dicit Berofus in Historiis Chaldaicis. Ioabas autem, scribens de Assyriis, fatetur, se a Beroso sumfisse Historiam, uera esse, quae ab eo dicuntur testificans. De Ioaba siue Iuba uid. Vossius de Hist. Graecis L. II. C. IV. p. 175. sq.*
- d) L. I. Strom. p. 331. *Cum itaque impleretur undecimus annus, in principio sequentis regnante Ioachim, facta est captiuitas Babylonica a Rege Nabuchodonosor, cum septimo iam anno esset Rex Assyriorum, Vafreus uero secundo anno esset Rex Aegyptiorum: Philippus autem Magistratum summum gereret Athenis, primo anno, quadragesimae octauae Olympiadis. Mansit autem captiuitas annis septuaginta, ut quae cessarit anno secundo Darii, Hystaspis filii. Septimum Nebucadnezaris annum, caue, interpreteris ex computo sacro uel Canone Ptolemaico, utpote, qui mendoso numero Iosephi, qui Nabopollassari annos 29 tribuit,*

buit, innititur, atque adeo, dum cum anno excidii concurret, *Scaligero* non fauet.

e) Ad *Eusebium* p. 82.

f) Non est, ut hic pluribus inquiramus in sententias doctorum Virorum, qui, nescio quas, difficultates in hoc loco sibi reperisse uidentur. Notasse sufficiat, ex ueterum coniectura Zedekiae nomen fuisse Ioachimi, de quo uide *Iacobi Vsserii Chronologiam Sacram* p. 88.

VII.

Ex mente igitur Fl. Iosephi, ut percepit eam Clemens Alexandrinus, fragmentum Berosi ad tempora excidii Hierosolymitani spectat, quod, quamuis suo relinquamus loco, a Iosephi tamen rationibus longe abesse Marshamum, pluribus liceat asseramus. Iosephus enim, admissio licet hoc errore, non ausus est, totam historiae huius analogiam turbare, ut quidem Marshamus, imo eidem aperte contradicit, cum Iechoniam ab Euilmerodach e uinculis liberatum, ait, a) statim post Nabuchodonosoris obitum, quod, ut ex Ieremia constat, anno captiuitatis 37. factum est. Apud Mars-

Marshamum uero, ut ex his Iosephi fieri debebat, non annus Euilmerodachi primus et captiuitatis 38 concurrunt, sed Nabuchodonosoris XXIII. Marshamus porro, quo satisfiat Beroso, quem in citato fragmento de Hierosolymorum Tyrisque excidio et Aegypti uastatione locutum, ad mentem Iosephi, supponit, omnia haec intra angustum trium fere annorum spatium concludit, et Hierosolymam anno Nab. 141 Tyrum anno 142 excisam, Aegyptum uero anno eiusdem aerae 143. anno Nabopollassaris ultimo subactam existimat. *b)* Quid uero de his Iosephus? Ille non secundo, sed quinto post excidium Urbis anno Nabuchodonosoris in Coelesyriam expeditionem factam esse, ait, *c)* hacque occasione Tyrum obsessam, qua post 13. annos expugnata, adierit Nabuchodonosor Aegyptum, et quae sequuntur. Equidem Henricus Doduellus, *d)* et ipse, ni fallor, Marshamus, ex eo consensum Iosephi cum suis calculis elicere uolunt. Ille enim existimat, quintum hunc annum eundem esse Iosepho, quem alio loco Nabuchodonosoris secundum dixerit. Verum Iosephus secundum hunc Nabuchodo-

nosoris annum non simpliciter de annis regni accipit, sed post aegyptiacam direptionem, a quinto hoc anno longius remotam, sensu plane diuerso secundum nominauit. *e*) Praestat igitur cum Henrico Mascampio discrepantiam rationum Iosephi a Marshamianis confiteri, *f*) in quo doctissimo Viro miramur, quod nostrae sententiae, quae a Petauiana et Vsseriana prope abest, opposuerit argumentum, quo tamen propria uineta caedit. Scilicet stante nostra hypothese nulla ex parte cohaerere, inquit, tempora Merodachi et Hiskiae aegrotantis, sed, quod pace CL. Viri dictum sit, nostra cohaerent, Marshamiana uero longo temporum tractu diuelluntur, ut rationibus rite subductis *g*) cuilibet ad oculum patebit.

a) *Antiquit.* L. X. C. XII. p. 350.

b) *Marshami* hypothesein, infra in suis partibus examinandam, sistimus hoc laterculo:

Anno Aerae Nab.

129 Nabopollassar VII. coepit obsidio Tyri

141 Nabopoll. XII. Hierosolyma capta et Templum excisum

142 Tyrus expugnata post XIII annorum obsidionem.

143 Nabopoll. XXI uastata Aegyptus, anno VI Psammis Aegyptii.

c) *Antiquit.* X. C. XII. p. 345, ex quo fragmentum ex *Annalibus Tyriis* L. I. contra Apionem p. 1046 proditum, lucem accipit. Sed *Marshamus*, quasi haec nihil ad se, quae de expeditione Nabuchodonosoris in Coelefyriam *Iosephus*, mire contrahit eius uerba p. 575. Anno quinto excidii Hierosolymitani, qui est Nabuchodonosori XXIII. rursus Babylo-nem abduxit captiuos Iudaeos, qui erant in Aegypto, quae an *Iosepho* conueniant, ex ipso Auctore uelim cognosci. Addit *Marshamus* ex mera hypotheseos $\delta\lambda\epsilon\iota\alpha$: Quintus iste captiuitatis annus est aerae Nabonassari 145. et secundus Nabocolassari siue Nabuchodonosori filii: sed continuando Patris filiique annos, XXIII dicitur.

d) In appendice ad dissertationes Cyprianicas §. 26.

e) L. X. *Antiquit.* C. XI. p. 346.

f) In *Institutionibus historicis* L. V. C. I. Sect. V. p. 198. sq.

g) A morbo Hiskiae ad excidium Templi

fluxerunt anni 125, qui colliguntur ita: anni 15 Hiskiae post morbum.

55 Manassis

2 Amonis

31 Iosiae

11 Ioiakim

11 Zedekiae

125

qui si abstrahantur ab Anno Nab. 141, quo ex mente Marshami Hierosolyma excisa, relinquunt annum Nab. 17, quo non *Mardokempadus*, qui *Mascampio Merodach* est, sed *Chinzirus* et *Porus* regnarunt apud Chaldaeos. Ex nostra sententia sic instituitur calculus, urbs capta est anno Nab. 158, abstrahantur inde anni 125, emerget annus Nab. 33, qui *Mardokempadi* septimus est.

VIII.

Temporum igitur rationibus, ut credimus, satis contra Marshamum firmatis, mox ad illas regressuri, pergimus interim ad alia Nabuchodonosoris gesta, et imprimis ad clades Iudaeorum, quas Rex ille potentissimus, arma uictoria per totum Orientem ferens, huic, Aegyptiis nimis deditae, genti intulit, conuertimur. Vix Propheta Ieremias Iehoiakimo, a Pharaone Neco in solium euecto,

uecto, periculum a Nebucadnezare imminere, praenunciauerat, *a*) cum ille, eodem adhuc anno adueniens, Regnum Iudaicum sub iugum mitteret. Equidem Nebucadnezar Regem catenis uinctum ad perpetuos carceres damnauerat, pactis tamen seruitutis conditionibus, mutata sententia eundem in regnum utcunque restituebat, nonnullis saltem ex sobole regia cum uasis sacris Babylonem abductis. *b*) Huc spectant ea, quae Daniel in exordio uaticinii sui memorat, ex quo simul character temporis elucescit, de quo alias Scriptores sacri silent. Ait Propheta post annum Iehoiakimi tertium, siue, quod iuxta eius scribendi modum idem est, anno Iehoiakimi quarto adscendit Nebucadnezar Rex Babelis etc. quem sensum uerborum Danielis *c*) partim ex Ieremia, qui annum Nebucadnezaris primum cum IV. Iehoiakim exeunte connectit, *d*) partim ex chronotaxi ipsius Prophetae, de qua infra dicemus, quamque illi, qui tertium hunc annum de rebellione Ioiakim accipiunt, *e*) prorsus euertunt, possumus tueri. A uero igitur abest Iosephus, qui Nebucadnezarem, bello Aegyptio occupatum,

patum, Iudaeam intactam reliquisse statuit, *f*) quanquam non in eorum sententiam concedamus, qui tunc insignem incolarum multitudinem abductam existimant. *g*) Nullum eius apud Scriptores sacros indicium apparet, sed profecta est haec sententia partim ex male intellecto Daniele C. I. 2, quem de captiuitate exilioque ipsius Regis locutum, Auctor Seder Olam *b*) iam coniecit, quamuis tertium hunc Iehoiakimi annum de anno tertio rebellionis Iehoiakim cum Iosepho accipiat, partim ex hypothese, quae notissimum illud annorum septuaginta interuallum de captiuitate, non uero de Seruitute interpretantur Viri docti. Ioiakim autem elapsis tribus annis, cum longe abesset Nebucadnezar et Satrapa eius, per Aegyptum et Coelesyriam constitutus, deficeret, simul cum eo rebellauit, misere tamen a uariarum gentium turmis ipsi immisissis uexabatur, a quibus et captus ille, occisus et insepultus abiectus est, *i*) cum aegyptiaca auxilia frustra expectarentur. *k*)

a) C. XXV. toto.

b) 2. Reg. XXIV. 1. sqq. 2. Chron. XXXVI. 6. sqq.

c) Com-

c) Communiter hanc discrepantiam ita expediunt Chronologi, tertio fluente, ut habet Daniel, et quarto ineunte, ut habet Ieremias, Nebucadnezarem aduenisse, uid. *Robertus Babilus* L. I. C. VIII. *Operis Historico-Chronologici* p. 90. aliique, cui sententiae subsequentium temporum Chronologia et nexus annorum Nebucadnezaris et Regum Iudae repugnat. Nec feliciter satis in his uersatus est *Iacobus Perizonius* in *Origg. Aegyptiacis* p. 430, qui anno tertio initium ueniendi in Iudaeam Nebucadnezarem fecisse, quarto uero exeunte reuera uenisse coniicit; Melius haec inter se conciliantur, si ex mente doctorum hebraeorum cum *Iob. Meyero* in notis ad *Seder Olam* C. XXV. p. 1132. hunc uerborum sensum esse statuamus: *Completis tribus annis regni Ioiakim, uel post annum tertium regni Ioiakim i. e. quarto.* Similis est Phrasis C. IX. 26. *Post Hebdomades LXII.* i. e. Hebdomade LXIII, uel si addantur, VII praecedentes, hebdomade LXX. *Constantinus Lampeveur* in notis ad *Iosephi Iachiadae Paraphrasin in Daniele* p. 11. *Quod si non, inquit, finem anni tertii, sed tertium exactum significari dicas, nihil peccabis, nam* $\beth$ *pro post accipitur etiam Num. XXVIII, 26. unde graeci etiam per $\mu\epsilon\tau\alpha$ reddiderunt Exod. II. 23. post dies etc.*

d) C. XXV. 1.

e) Ita

e) Ita imprimis *Fl. Iosephus*, qui Lib. X. C. VII. *Antiqu.* anno Iehoiakim octauo Iudaeam a Nebucadnezare subiugatam statuit, cui per tres annos subiectus fuerit Ioachim usque ad undecimum regni annum. Quam Iosephi sententiam, utut uerae Historiae maxime aduerfetur, *Petrus Brinchius* multis defendit in *Examine Historiae et Chronologiae Fl. Iosephi* C. VI. p. 24. sqq.

f) l. c. p. 336.

g) *Cappellus* et qui eum sequitur, *S. V. Buddeus* huc primam populi deportationem maiorem referunt. Vid. in *H. E. V. T.* Tom. II. Sect. IV. §. 27. p. 572. et Sect. V. §. I. p. 755.

h) C. XXV. p. 70. Ex eadem hypothefi perperam haec tria Dan. I. u. 2. Ierem. XXII. 19. 2. Chron. XXXVI. 6. coniungit, quorum characteres tempora maxime diuerfa refpiciunt.

i) 2. Reg. XXIV. 1. 2. Ier. XXII. 19. ab his gentibus, qui sub Nebucadnezaris auspiciis omnia gerebant MMMXXIII. Iudaeorum abductos tuiſſe ex caractere VII anni apud Ier. C. LII. 8. demonſtratur.

k) Ex 2. Reg. XXIV. 7. pateſcit.

IX.

Hic locum ſibi uindicat celebre iſtud
fragmen-

fragmentum Berosi, in quo laudatus Auctor apud Iosephum *a*) ait, quod Pater Nabuchodonosoris Nabopollassar, cum audiuisset, Satrapen, in Aegypto et Syria inferiore et Phoenicia constitutum rebellare, impar belli molestiis ferendis, Filium Nabuchodonosorem contra eum cum exercitu miserit, qui cum Satrapa desertore congressus, cum prouinciam ad proprium, sub quo fuerat ab initio, imperium reuocasset, nuncium acceperit de Patris morte, unde coactus fuerit in regnum reuerti, dispositis Aegypti et reliquarum Prouinciarum negotiis, et captiuis Iudaeorum, Phoenicum atque Syrorum per desertum sequi iussis. Inprimis hic attentionem nostram requirit character temporis, quem supeditat Berosus, quique eleganter conuenit temporibus rebellionis Ioiakim, mors scilicet Nabopollassaris. Quarto enim Iehoiakimi anno primum Nebucadnezarem in Iudaeam peruenisse et Iehoiakimum sibi tributarium fecisse, iam ostendimus, qui annus Iehoiakim quartus Nabopollassaris XIIX respondet, unde, si per tres annos Iehoiakim obsequi-

sequium seruauit, anno Nabopoll. XXI. siue ultimo, secundum Berosum, rebellauit. Ad Satrapen uero, a Nabopollassare deficientem, quod attinet, in eo sequimur Dionysium Petauium, qui uerba Berosi accipit, *b)* prout iacent, et uerosimile esse, arbitratur, Nabopollassarem perdomita Syria et Aegypto, et sub tributum redactis regibus, quo illos in officio contineret, Satrapen ibi constituisse, qui conspirans cum Nechane aliisque a Nabopollassare defecerit, et a Nebucadnezare uictus sit. Monuit quidem nonnulla contra hanc sententiam Iacobus Perizonius, *c)* quae uero hac saltem ratione eidem aduersantur, si quarto anno Iehoiakimi hanc Satrapae rebellionem factam credamus, ut quidem omnino Petauius. Nam ante haec tempora nihil Iuris in Coelesyriam, Asiaeque inferioris Prouincias fuisse Babyloniiis, crediderim, esse manifestum.

a) Lib. I. *contra Apionem* p. 1044.

b) *De Doctrina Temporum* IX. 61.

c) *In Origg. Aegyptiacis* C. XXIII. p. 447.

X.

Verum non eadem omnibus sententia est de uero tempore huius fragmenti; Satrapa enim ille, in Aegypto et Coelesyria constitutus uariis subiacer coniecturis. Fl. Iosephus Satrapam hunc haud dubie intellexit de Zedekia et Pharaone Hophra foedere iunctis et aduersus Nebucadnezarem rebellantibus, ut ex clarissimis eius uerbis L. I. contra Apionem p. 1044. *a*) colligitur, ex quo erroris occasio, quo abusus est inprimis Ioh. Marshamus, perspicitur, quare ad tempora desolationis laciniam Berosi traxerit laudatus Auctor. E contrario Scaliger *b*) Satrapen hunc uult esse Nechoem Aegyptium, unde fragmentum Berosi ille retulit ad annum IV Iehoiakim, quem sequitur Perizonius. Sed miratur ille, *c*) qui potuerit Scaliger fragmentum istud tanquam Scripturae apprime consonum, tantis laudibus celebrare, cum statim ab initio quaedam in eo occurrant, quae clare satis expediendi et cum aliis Auctoribus conciliari haud possint. Ferre enim non potest,

T

quod

quod Berofus Nechaonem Satrapen Babyloniae dixerit, qui tamen regnum acceperit a Patre Pfammeticho, liberum et Babyloniiis nunquam subiectum. Imo et istud absonum ipsi uideatur, quod Nabuchodonosor, accepto de Patris morte nuncio, priusquam reuerteretur Babylonem, ordinasse dicatur res Aegypti, quasi tunc temporis iam a se occupatae.

a) Memorat ibidem Iosephus: *Quemadmodum Nabopolassar miserit in Aegyptum et ad nostram terram filium Nabuchodonosorem, qui dum rebellantes eos inuenisset, omnes suo subiecerit imperio et Templum Hierosolymis concremauerit, omnemque generis nostri populum auferens, migrauerit in Babyloniam. Quae est fragmenti Berofiani apud Iosephum explicatio, quod statim probationis ergo subiungit.*

b) In notis ad hoc fragmentum.

c) In *Orig. Aegyptiacis* C. XXIII. p. 446. sqq.

XI.

Ad haec doctissimi Viri dubia pauca, liceat, reponamus. Quod Nechao Nabopollassaris Satrapa fuerit, id ne uerbo unquam Berofus dixit, sed quod Scali-

ger per coniecturam sentit, Vir doctus Beroso tribuit, quando uero Satrapam suum etiam in Aegypto constitutum et Aegyptum tunc temporis sub obsequium a Nebucadnezare redactam, Berosus ait, nimis extulit Nebucadnezaris fortunam, si stricte sumantur eius uerba. At Perizonius ipse alio loco *a*) eadem mitius interpretatur, quod ante eum iam fecit Goarus, *b*) et prouincias Aegypto proxime aditas intelligit, unde et istud dubium euanescit. Certe Nebucadnezarem in prima expeditione contra Nechaonem ad fines Aegypti usque progressum, diserte testantur Scriptura et Iosephus. Quod si uero haec omnibus non satisfaciant et hoc moneamus, quod breuitate nimia hoc fragmentum laboret, uitio Berosi, an Iosephi, non liquet. Certe, quis facile existimet, tam pauca de rebus Nebucadnezaris scripsisse Berosum, quae apud Iosephum leguntur. Sufficit interim, quod ex aliis monumentis insigne istud fragmentum, ubi a uero paululum recedere uidetur, corrigi possit, uel commode explicari. Quod et hoc loco

inprimis necessarium est, ubi de rebellionem Ioiakim exponimus, ille enim non statim sub Nebucadnezaris iura reuocatus est, c) quod quidem uelle uideatur Berofus, contrarium cum aperte doceat Historia S. ut iam uidimus.

a) In *Addendis ad Origines Aegyptiacas* p. 510. ubi haec uerba: *res Aegypti ordinauit*, non ita accipienda censet, quod Aegyptum iam tum ceperit Nebucadnezar, sed quod ad fines Aegypti usque peruenerit.

b) Verba enim Berofii, prout ea exhibet *Syn-cellus* in *Chronographia* p. 220. καὶ τῆς ἀρχμαλιότητος, Ἰσραηλίων τε καὶ Σύρων, τῶν κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἐθνῶν συντάξας, Goarus ita uertit: *Captiuisque Iudaeis, Phoenicibus et Syris, earum, quae ad Aegyptum sunt, nationum etc.*

c) Facile quidem crediderim, Satrapam a Nebucadnezare fuisse superatum, sed morte Patris impeditus ille, non potuit uictoria uti, unde Iehoiakim hoc tempore ab eo nihil passus est. Immisit tamen eidem paulo post exercitum ex uariis nationibus collectum, quem, cum sequeretur ipse Nebucadnezar, iam occisus erat Ioiakim, eiusque loco regnabat Iechonias, ut apparebit ex sequentibus.

XII.

Si in hac, quam modo attulimus, atque contra Perizonium uindicauimus Berosiani fragmenti expositione consistamus, eius ope ad solutionem dubiae quaestionis perueniemus, quae ad liquidum nondum perducta est, ut statim apparebit: cum quo scilicet Ioiakimi anno Nabopollassaris annus ultimus, et Nabuchodonosoris in Canone Ptolemaei primus, debeant connecti. Vbi in antecessum obseruamus, Sacram Scripturam duplex Nebucadnezaris initium notare, alterum, quo a Patre ad imperii societatem admissus, Pharaonem Necum debellauit, quod Iehoiakimi IV. factum esse, constat; alterum, quo post Patris mortem ad totius regni haereditatem et Monarchiam peruenit, quod luculenter patet ex Dan. II. u. 1. cum Cap. I. 5. 18. rite collato. a) Quos autem a IV Ioiakim ducit Nebucadnezaris annos Historia Sacra, ita cum annis Ioiakim et successorum coniungit, ut ex parte cum IV exeunte et cum V ineunte primus concurrat, quod Syncello iam

obseruatum, Perizonius *b*) idoneis asseruit exemplis. Sed non ita Canon Nabonassaricus, in quo eius anni XLIII ab altero initio, Babylonico consurgunt. Duplicis huius initii rationes utcunque expedire possumus, si regrediendo a primo anno Cyri siue Aerae Nab. 210. abstrahamus annos seruitutis LXX, uel a secundo Darii Hytaspis siue Aerae Nab. 228. annos desolationis LXX. priori modo ad annum Nabopolassaris XVIII. posteriori ad annum Nabuchodonosoris XV. iuxta Canonem Ptolomaei, pertingemus, atque hunc cum anno Zedekiae XI, illum uero cum anno Iaiokimi IV, intelligemus, esse componendum. Cum igitur Nabopolassarus XXI annos regnando impleuit, *c*) eius ultimum cum anno Ieiokami VII, Nabuchodonosoris cum anno eiusdem Ioiakimi VIII, a quo ad undecimum Zedekiae XV in Historia sacra numerantur anni, concurrere patescit. Ex quo tandem consequitur, IV ante patris mortem annos Nabuchodonosorem Imperii consortem fuisse, atque plures eidem annos ductu Chronologiae sacrae, quam habet in Canone, relinquendos esse apparet, ut

adeo

adeo contradictione fere se implicant Viri docti, *d*) qui Scaligerum Petauumque secuti hanc Historiae sacrae et profanae concordiam quidem agnoscunt, totidem uero regiminis annos in utraque Nebucadnezari adscribi, affirmant.

a) *Daniel* anno IV Ioiakim, qui primus est Nebucadnezaris apud Ieremiam C. XXV. 1, abductus, Aschpenazi curae per tres annos traditus, iisdemque praeterlapsis Regi exhibitus, anno Nebucadnezaris II somnium explicat, ex quibus duplex Nebucadnezaris initium aperte cernitur.

Iehoiakimi IV Nebucadnezaris I. quo

V (Daniel abductus.

VI

VII, quibus sub Aschpenaz,
anni tres

VIII Nebucadnezaris I in Ca-
none.

IX Nebuc. II, quo somni-
um exposuit.

b) In *Origg. Aegyptiacis* C. XXIII. p. 427. sqq. Ierem. LII. 29. ubi de tempore captae Hierosolymae sermo est, Nebucadnezar anno regni sui XVIII captiuos secum abduxisse dicitur, et anno XIX regni sui, quod exorsus est Ioiakimi IV, per Nebusaradan com-

bussisse templum, cum ab expugnatione Urbis ad Templi exustionem unicus saltem fluxisset mensis.

c) Ita *Berosus* in fragmento apud *Iosephum* Lib. X. *Antiquit.* C. XI. *Canon Ptolomaei* et *Eusebius*, sed in altero loco apud *Iosephum* L. I. *contra Apionem*, ubi hoc *Berosi* fragmentum repetit, uitiose pro XXI legitur XXIX, leui Librarii errore, pro εἰκοσίων εἰκοσίωνεκα scribentis, quod mendum satis antiquum esse, ex *Clemente Alexandrino* uidimus supra.

d) Exemplo sint *Ios. Scaliger* L. III. *Canon. Isagog.* *Dionysius Petauius* in *doctrina Temporum*, qui sua corrigit in *Rationario* Part. II. L. III. C. IV. *Sethus Caluissius*, *Hermanus Conringius*, *Aegidius Strauchius*, *Iacobus Perizonius*, ad meliora tamen reuersus. Quos omnes opinio fefellit, Iechoniam anno Capt. 37 ab *Euilmerodacho* post patris mortem ex carcere fuisse productum in aulam, de quo *Ier.* LII. 31. unde *Scaliger*, utut apud *Genethliacos* et *Ecclesiasticos* inueniuntur annos *Nabopollassar* XXI et *Nabuch.* XLIII, numeros pro lubitu et magna audacia mutauit, et *Nabopoll.* XXIX, filio *Nabuch.* XXX adscripsit.

XIII.

Verum longe facilior atque planior uia, tum ad demonstrandos annos IV, qui ad supplendum LXX annorum interuallum, si ab anno Nebucadnezaris primo rationes subducantur, in seruitute Babylonica quibusdam deesse uidentur, tum ad asserendum contra dissentientes quosuis duplex Nebucadnezaris initium nobis praesto est in Berosi fragmento ad Historiam sacram comparato. Ioiakimum uidelicet, cum Regi Babyloniae tribus annis obsequium praestitisset, quarto demum, ex quo eidem subditus esse coeperat, res nouas molitum fuisse, seque Satrapae rebelli iunxisse, supra audiuius, at annum istum rebellionis Nabopollassari fuisse emortualem, ex fragmento Berosi manifestum est, ut adeo dubium non sit, quin anno Iehoiakimi VIII Nebucadnezar, Patre mortuo, imperium demum suscepit, atque, quod sequitur inde, ex annis Nabopollassaris XXI seruituti isti LXX annorum quatuor ad eius implementum anni conueniant. a) Aliae hic

funt rationes S. V. Buddei, *b)* qui, cum suam fecisset sententiam eorum, quibus unum est Nebucadnezaris in Historia sacra et Babylonica auspiciam, annos captiuitatis, ut uocat, septuaginta, a Nebucadnezaris primo ad ultimum Nabonnidi dinumerandos, ex Historia Chaldaica colligere haud potuit, *c)* annis nimirum quatuor deficientibus. Quem defectum Vir doctus coniecturis tegere uult, *d)* ab indole huius Canonis plane alienis, quaeque si solidae sint satisque firmatae, ad fidem eius omnem negandam, solae sufficiunt.

a) Instituiamus nunc calculum :

anni Nabopollassaris	-	4
Nabuchodonosoris	-	43
Euilmerodach	- -	2
Neriglissor	- -	4
Nabonnidi	- -	17
		<hr/>

70.

b) Vid. in *H. E. V. T.* Tom. II. Sect. V. p. 757.

c) En eius laterculum :

Nebucadnezar, quem eodem in loco cum

Nabopol.

<i>Nabopollassar</i>	confundit,	regnauit an-	
nos	-	-	43
<i>Euilmerodach</i>	-	-	2
<i>Neriglissoor</i>	-	-	4
<i>Laborosoarchad</i>	-	-	9 Menses
<i>Nabonnidus</i>	-	-	17

Summa inde emergens annorum 66 est et 9. mensium.

d) Ita habent eius uerba: *Cum uero haud dubie in calculo isto Canonis Ptolemaici atque Berosi subinde anni inchoati positi sint pro completis, et post captam a Cyro Babylonem urbem aliquot anni effluxerint, priusquam plenam Monarchiam obtineret, exsurget inde tandem numerus annorum LXX.* Calamo forte nimis festinante scripsit Vir Summe Venerabilis: *annos inchoatos positos fuisse pro completis, cum hac ratione annorum summa magis adhuc imminuatur, anni enim omnes in Canone Ptolomaei etiam ipsi Viro docto sunt solidi, ut adeo coniciam id dicere uoluisse eundem: annos inchoatos a Ptolomaeo et Beroso fuisse omissos. Qua tamen coniectura non modo, sed et altera, qua nouem Laborosoarchodi menses anno Neriglissoris quarto iam inclusos separatim iubet numerari, characteres huius Canonis coelestes ualde turbat.*

XIV.

Alia quidem, sed parum felici ratione rem hanc tentauit Iacobus Perizonius, qui post Petauium Vsseriumque *a)* mutata, quam ante fouebat sententia, ueteres Iudaeorum calculos *b)* reuocauit, et Nebucadnezarum non annos XLIII sed XLV, idque propter locum Ieremiae Cap. LII. 31, quò et altera dissentientium pars innititur. Cum enim Iechonias anno captiuitatis suae XXXVII, Euilmerodachi primo ex carcere liberatus dicatur ibidem, idquod post Nebucadnezarum mortem, de quo nihil quidem Ieremias, factum esse, communis ferat sententia, Perizonius noster additis VIII annis, qui ab initio Nebucadnezarum ad primum captiuitatis elapsi sunt, facile exinde Nebucadnezarum annos XLV colligit. *c)* Discrepantiam uero duorum annorum, quae inter computum annorum Nebucadnezarum sacrum et profanum intercedit, duplex initium eiusdem statuendo, haud difficulter tollit, alterum quae anno Iehoiakimi quarto, alterum Iehoiakimi sexto collocandum esse censet: Sed quid tandem cum Syn-

chro-

chronismis huc usque adstructis? Quos supra explicauimus annos XXX apud Ezechielem C. I. i. duobus additis augere uult, mox tamen ad obscuritatem eorum confugiens, illos sibi non obstare contendit. *d*) Seruitutis deinde annos LXX, Vsserianam secutus hypothesein ita dinumerat, ut Ier. C. XXV. 12. aperte refragetur, *e*) cumque eidem ex nostra sententia numerati, annalibus Tyriis confirmentur, ex iis duos annos, uel per corruptionem, uel per interregnum quoddam excidisse suspicatur. *f*) Quae omnia, prout animum hypothesei seruientem produnt, quamuis sola ualeant ad dubiam reddendam Viri docti hypothesein, ex alio tamen caractere, quem supra iam in usus nostros conuertimus, ea luculenter conuellitur. Si enim ab Anno P. I. 4124, quo destructa est Vrbs, annos LXX desolationis ex Propheta Zacharia numeres per hanc Perizonii Chronologiam non ad annum Darii secundum, ut uult Propheta, sed ad quartum peruenies, ut apud ipsum Vsserium diserte legitur, *g*) quod indicio est turbatae per defectum duorum

rum annorum Chronologiae fat manifesto.

a) Vid. *Petauius* l. c. *Vfferius* in *Chronologia Sacra*, *Annalibus* subiuncta Part. II. Thesi VI. p. 85. *Perizonius* uero, quae contra *Petauium* in *addendis ad Origines Babylonicas* pag. 358. sq. disputauerat, in *Origg. Aegypt.* C. XXIII. p. 439. reuocat.

b) Vid. *Chronicon Hebraeorum maius* C. XXVIII. p. 87.

c) l. c. p. 431. - 440.

d) p. 433.

e) Notanter *Propheta* finem regni *Babylonici* et *Seruitutis* coniungit: *et completis his septuaginta annis uisitabo super Regem Babelis*, sed *Perizonius* et *Vfferius* addunt duos annos *Darii Medi*, p. 439. ita colligit annos *Perizonius*:

<i>Nebucadnezaris</i>	-	45
<i>Euilmerodachi</i>	-	2
<i>Neriglissooris</i>	-	4
<i>Nabonadii</i>	-	17
<i>Darii Medi</i>	-	2

70

f) *Cap. XXIV.* p. 484.

g) In *Annalibus* ad *Annum Mundi* 3487. p. 87. sq.
Etiam

Etiam *Iob. Drufius* ad h. l. in defectu peccat, monens, septuagesimum annum uocari, qui tantum erat LXVIII, uideri igitur abesse circiter, aut aliquid tale, sed et solitum hebraeis, hoc modo numerum rotundum ponere pro alio, qui ad eum proxime accedat. Addit: *Ex his difficultatibus nunquam se extricabunt, qui hos annos numerant ab initio excidii Babylonici.*

XV.

Duo tamen adhuc expedienda restare, nemo non uidet, primo enim locum hunc Propheticum ab *Vfferii* detorsione tutum praestemus, deinde quoque dubium, quod *Perizonium* aliosque in errorem induxit, submoueamus, oportet. Ad prius quod attinet, abutitur *Chronologus* ille doctissimus *a)* alio *Zachariae* loco C. VII. I, ubi existimat, eundem septuagesimum desolationis annum ab ipso Propheta cum anno *Darii IV* connecti, eamque ob causam chronologiae suae, ab excidio *Vrbis* ad *IV Darii* septuaginta annos numeranti, multum tribuit. Quae uero, quamuis speciosa sint, si curatius expendamus, hos *LXX* Ieiuniorum annos non ab ipsa
Vrbis

Vrbis desolatione, sed a primo, quod eius memoriam renouabat, ieiunio exordiendos deprehendemus, ut hac ratione anno Darii tertio exeunte septuagesimus a primo ieiunio annus elapsus *b)* et quarto ineunte Sharetsar et Reghem-Melech de eodem continuando Prophetam percontati, dici queant. Inquit autem quartus ille Darii annus uergente ad finem anno P. I. 4195, quo quidem in Canone Ptolemaico adhuc Darii tertius currebat, nullo tamen nobis impedimento, ut ex Canonis huius indole facile ostendimus, de asserto uero nos dubitare non permittit ipse Zacharias, qui C. I. I. mense Sacro VIII, qui citra controuersiam in A. P. I. 4193 incidit, iam annum Darii secundum numerat, *c)* iste uero iuxta Canonem est eiusdem primus. Scilicet Canon Nabonassareus ad euitandos propter characteres coelestes annos incompletos non prius Regum annos notare solet, quamuis anno praecedenti currente iam coeperint, quam in capite anni Nabonassarei sequentis, quae ratio est, quod Regis Babylonici, qui initium anni Nabonassarei

nassarei non attingit, nulla in Canone fiat mentio. Quos igitur excidii et ieiuniorum LXX annos suis temporum notis distinxit Propheta, nec nos cum Vsserio confundamus, sed priores anno Darii secundo finiri arbitremur. Quid denique de caractere chronico liberati ab Euilmerodacho Iechoniae, unico rationum Perizonii praesidio, sentiemus? Cum coniecturas hic sequantur Viri docti cum Perizonio plures, ex iisque totam chronologiam, omnesque Synchronismos turbent, statuentes post Patris, Nebucadnezaris, mortem Iechoniam ab Euilmerodacho uinculis fuisse solutum, praeter Ieremiam quidem, nos illis opponimus analogiam historicam, infra explicandam uberius, ubi tempore alienatae a Nebucadnezare mentis Euilmerodachum regnum administrasse et Iechoniae libertatem reddidisse probabimus, quam sententiam maniae uerum tempus et ueterum Iudaeorum traditio, infra adducenda, apud idoneos harum rerum iudices facile tuebuntur.

a) Vid. *Vsserius* l. c. *Anno Darii IV. mensis IX. Chisleu die 4 Iudaeis, per Sareserem et Rbe-*
 V *gem-*

*gem-Melecbum de ieiunio V mensis, ob Vr-
bis et Templi excidium instituto Sacerdotes et
Prophetas consulentibus, Deus ieiunia illa V
et VII mensis, per LXX annos ab ipsis obser-
uata, sibi minus grata fuisse respondet Zach.
VII. 1. 14. A dicto uero excidio et caede Ge-
daliae, quae VII mensis ieiunio occasionem
praebuit, post bimestre spatium illud sub-
secuta usque ad praesens tempus 70 annos
chronologia nostra exhibet.*

b) C. VII. 5. Propheta ait: *Cum ieiunastis et
plangendo in quinto et in septimo, et hoc LXX
annis.* Ex quibus apparet, Iudaeos septua-
ginta annos anniuersarium ieiunium cele-
brasse in excidii memoriam, quod pertinet
ad Mensem V anni P. I. 4124, primum igitur
ieiunium fuit A. P. I. 4125, cui si ad-
dantur LXX ieiuniorum anni, pertingunt il-
li ad Annum P. I. 4195, quo in Canone Da-
rii tertius currebat.

c) Annus ab Vrbe destructa septuagesimus an-
no P. I. 4194 medio finitur, cui in Canone
annus Darii secundus, eodem Ianuario mense
coeptus, exacte respondet, octauus igitur
mensis anni Iudaici sacri, nisi secundam Pro-
phetae uisionem mense undecimo ipsi obla-
tam, de qua u. 7. extra annum Darii secun-
dum siue annum P. I. 4194 reuicere uelis,
sollocandus est omnino in annum Iulianum

4193 praecedentem, quo quidem Propheta iam numerat annum Darii secundum.

Accipe melioris distinctionis atque perspicuitatis ergo obscurissimae huius Chronologiae laterculum sequentem :

Anno P. I. 4124 destructa est Vrbs.

4125 primum in huius excidii memoriam ieiunium coepit celebrari.

4193 Mense VIII iam notat Propheta Darii secundum LXXmo excidii currente.

4194 qui est Darii secundus in Canone, medio finitur LXXmus excidii.

4195 ieiuniorum septuagesimus finitur et mense IX, quo Propheta iam numerat Darii IV, ueniunt ad Prophetam interrogantes.

4196 Canon Ptolomaei annum Darii IV notat, anno praecedenti iam coeptum.

XVI.

Nebucadnezar uero, ad quem Babylonium imperium, Patre Nabopollasare mortuo, dum haec geruntur, per-

uenerat, quique de magnitudine rerum gerendarum per somnium diuinitus fuerat monitus, a) bellum contra Iudaeos strenue renouabat, qui res suas, in peius magis magisque ruentes, refecturi, filium Ioiakimi Ioiachin uel Iechoniam Regem sibi fecerant. At ille Babylonii, Hierosolymam iam obsidentis, impetum non sustinens, cum matre et multis Principibus Viris urbe egressus, Victoris arbitrio se urbemque permisit, cum regni habenas per tres saltem menses et dies decem tenuisset. Nebucadnezar uero eundem postea cum omni populi flore in captiuitatem abire iussit, et Zedekiam in eius locum suffecit, qui finis erat belli iudaici secundi. b)

a) Dan. II.

b) 2. Reg. XXIV. 8. sqq. 2. Chron. XXXVI. 8. sqq. Ierem. XXXVII. 1.

XVII.

Summe notabilis est circumstantia temporis, quo Iechoniae abductio facta est, ex qua solutio plurium dubiorum dependet, sed neglecta a Chronologis ut plurimum, uel parum intellecta. An-

no uertente, inquit Sacer Scriptor, *a) misit Nebucadnezar* etc. quod proximus uerborum sensus ita iubet accipi, post anni decursum, ex quo imperare coepit Ioiachin, missos fuisse a Nebucadnezare, qui abducerent eum cum thesauris sacris, in domo Dei repertis. Nititur haec explicatio, quamuis per se clara sit et euidens, comparatione annorum Zedekiae et captiuitatis, quae in sententias prorsus contrarias abripit Viros doctos, sed ex hoc caractere facile conciliandos. Regnauit Zedekias, ut luculenter testatur Ieremias Cap. I. 3. annos XI solidos, finiit enim annum undecimum cum cum ipso Urbis excidio siue Nebucadnezaris XVIII, qui eidem exacte respondet. Quando igitur 2. Reg. XXIV. 12. de Nebucadnezare dicitur, quod Ioiachin abduxerit anno regni sui VIII, id anno Zedekiae primo factum esse intelligimus, et quidem ad finem uergente, quod inprimis firmari potest ex caractere principe, qui rem, ni uehementer fallor, conficit apud Ezechielem C. XXVI. 1. ubi Propheta Tyro, de excidio Hierosolymorum gau-

denti, interitum minatur, anno captiuitatis XI die I mensis I. *b)* Cum enim sub finem anni Zedekiae XI, mense IV capta sit Vrbs, non intelligo, qui sub initium anni sequentis sacri Propheta annum adhuc undecimum captiuitatis numerare potuerit, si idem sit annorum Zedekiae et captiuitatis initium, non uero unum ab altero spatio fere unius anni seiunctum, ut uult Sacer Scriptor in Chronicis. Sententiae nostrae quoque lucem affundimus ex eiusdem Ezechielis C. XL. u. 1. ubi Propheta die X mensis primi coniungit annum captiuitatis XXV et Urbis captae XIV, coepit ergo die X mensis primi A. P. I. 4138 captiuitatis annus XXV, exeunte mense eiusdem anni sacri quarto desolationis XIV. *c)* Ex altera uero hypothesis, quae XI annos captiuitatis ante desolationem numerat et ideo Anno P. I. 4137 iam habet annum captiuitatis XXV, die X mensis primi in eodem anno Iuliano currebat adhuc desolationis XIII, neutiquam uero XIV, qui mense demum quarto coepit.

a) 2. Chron. XXXVI, 10. conf. 2. Reg. XXIV. 12.

b) E-

b) Equidem in ipso textu mensis indefinite nominatur, non addito primo, sed dubium non est, quin pro consueto hebraismo subintelligendus sit primus, conf. Ezech. XL. 1. Ier. LII. 31. etc. *Sanctius* coniiicit, menssem a Scriptore S. praeteritum fuisse, qui funestus patriae fuerit, subintelligit enim ille menssem quartum, sed recte obseruat *Salianus Tom. IV Annalium* ad A. M. 3446 n. 25. p. 369 eodem modo et potuisse annum undecimum diemque nonum omitti.

c) Ordo temporum ita habet:

A. P. I. 4113 interfectus est Ioiakim et filius Iechonias post trium mensium et X dierum imperium urbem Nebucadnezarum tradit, Mense IV anni sacri succedit Zedekias, Nebucadnezarum septimo adhuc currente, secundum Ieremiam.

4114 non longe ab initio anni sacri incipit captiuitatis primus, currente Nebucadnezarum VIII et Zedekiae I.

4124 medio finitur Zedekiae undecimus et Vrbs capitur.

4125 Vrbs captae I. Ezechiel contra Tyrum uaticinatur captiuitatis XI.

4138 die X Mensis I, incipit annus

captiuitatis XXV, finitur mense
IV sacro desolationis XIV.

XVIII.

Quod uero de annis Zedekiae undecim solidis diximus, temperamento quodam accipiendum est. Non enim contra Chronologos doctissimos Tornielium, Salianum, Scaligerum, Petauium, Vfferium aliosque, annos captiuitatis Iechoniae apud Ezechielem annis Zedekiae respondere, negamus, id quod locus Ezech. C. XXIV. 1. coll. 2. Reg. XXV. 1. tam aperte loquitur, ut dubitationi locus non sit, sed cum uideamus, Viros doctos in partes scindi, et quamlibet partem, quod alteri tanquam inexplicabile obuertere possit, habere, opera danda fuit, quo in concordiam data biblica reuocentur omnia. Proximam uero ad eam nobis reperisse uidemur uiam, si, bona Sacrorum Scriptorum uenia, statuamus, Nebucadnezarem, tradita urbe, reditum in Babyloniam meditantem, Regem designasse Zedekiam, et post reuolutionem anni, ex quo coeperat Iechonias, misisse quosdam, qui Iechoniam

am

am adducerent, et hac occasione regnum Zedekiae, pacta subiectionis conditione, plene tradidisse. Quibus praestitutis, intelligemus nunc Prophetam Ieremiam, qui annos undecim solidos Zedekiae tribuit, cum expugnatione Urbis finiendos, nec refragabitur computus annorum Zedekiae publicus, apud eundem Prophetam *a*) et Ezechielem imprimis obuius, qui altero Ieremiae computo C. I. 3. unius fere anni spatio minor est, et ab initio captiuitatis, quo confirmatus est in regno Zedekias, con surgit, ab eo quoque pendet uera anni XI apud Ezech. C. XXVI. 1. intelligentia.

a) Rem omnino ita se habere, ex pluribus exemplis statim afferendis patefiet. Fallitur ergo *Hermannus Conringius*, qui rem ex parte uidit, quando perpetuam in computatione annorum captiuitatis Iechoniae Ieremiam et Ezechielem inter statuit differentiam *Aduers. Chron. C. XIV.* Obiter tamen notandum uenit, in computatione annorum captiuitatis Iechoniae uideri Ieremiam et Ezechielem uno anno differre. Etenim, secundum Auctorem *historiae sacrae Regum et Ieremiam* primus ille Iechoniae incidit in annum undecimum siue ultimum

tinum Ioacimi, secundum autem Ezechielem primus ille est item primus Zedekiae, ceu patet conferentibus Ezech. C. XXIV. 1. cum C. XXV. Lib. IV. Reg. V. 1. indubie, quoniam in confinio regni et Ioacimi et Zedekiae ista ezechoniae captiuitas contigerit.

XIX.

Iosephus Iustus Scaliger eleganter obseruauit, a) annum P. I. 4124, quo cecidit Hierosolyma, Sabbathicum fuisse, coepto Sabbathismo illo in autumno anni praecedentis 4123, idque ex C. XXIX Ezechielis probare studuit, ubi per annum XXVII. u. 17. nude positum ad cyclum Iobelaicum respectum haberi, eundemque anno Captiuitatis X. u. 1. iungi existimat. Subducto igitur secundum Iobeleorum et Sabbathismorum cyclum calculo ab anno κληρονομίας Israëliticae hunc ipsum annum P. I. 4124 facile inuenit Sabbathicum. Quamuis autem nos argumentum doctissimi Viri, cum sapiat hypothesin, Tyrum ante excidium Hierosolymae captam esse, falsissimam, nostrum facere haud possimus, supersunt tamen rationes aliae, quae
idem

idem persuadent, et chronologiae nostrae magno sunt adiumento. Dabit eas Ieremias C. XXXIV. 17. ubi Deus, postquam annum Sabbathicum ex pacto quidem proclamauerant Iudaei, recedente tamen ab Vrbe propter Pharaonem Nebucadnezare, seruos et ancillas, ui legis manumissos, iterum sub iugum traxerant, uoce iudiciali per Prophetam populo significat, annum hunc nihilominus Sabbathicum fore, gladio, peste, fame cuncta uastantibus. Aduerti hic imprimis meretur, quod Iudaei, spe auxilii Aegyptiaci freti, uotum dissoluerint, haec enim circumstantia, si comparetur ad Ezech. C. XXIX. 6, ubi contra Pharaonem fidem uiolantem uaticinatur Propheta, non modo explicat characterem temporis u. 1, b) ipsumque uaticinium IV ante expugnationem mensibus editum fuisse ostendit, uerum etiam clarissime docet, a captiuitatis initio ad casum urbis non undecim, sed decem annos solidos esse numerandos.

a) *Lib. III. Canonum Isagog. p. 288. sq. adde Animaduersiones ad Eusebium N. 1427 p. 82. sq. Quae hic aduersus Scaligerum monet*

Campegius Vitringa, ex favore in sententiam Vsserianam, quam sequitur ille, profecta esse, non dubito. Ita ille ad Cap. XXXVII *Esaiae Tom. II. Commentarii* p. 388. inquit: *Hypothesis Illustris Viri de undecimo Zedekiae, ut Sabbathico, certo demonstrari nequit ex Ier. XXXIV. 8. - - - quod enim ibi legitur de manumissione Seruorum, factum est extra ordinem per poenitentiam officii superioribus annis Sabbathicis neglecti, qua de re feliciter disputat Iungmannus in Daniele.* Verum, si *Sechi Caluisii* regulam in componendis annis Sabbathicis cum Aera Nabonass. quam supra iam nostram fecimus, in partes uocemus, atque in iis, quae de nexu annorum Nabonass. cum Historia sacra modo attulimus, consistamus, apparebit, parum feliciter contra *Scaligerum* disputasse *Iungmannum*. Annus enim excidii Hierosolymitani est annus Nab. 158, cui si adiiciatur ternarius, emerget annus 161, qui per septem diuisus, cum nihil residuum habeat, annum hunc Nabonass. Sabbathicum, clare demonstrabit.

b) Annus est Captiuitatis X mensis XII dies X, currente iam anno P. I. 4124.

XX.

Si paululum ab anno Sabbathico excidii regrediamur, commode sese offert chara-

character chronicus apud Ieremiam C. XXVIII. 1. ubi mensis V anni Sabbathici IV confertur cum initio Zedekiae, quod fieri non potuisset, si Ieremias semper tribuerit Zedekiae annos XI solidos. Cum enim annum excidii siue A. P. I. 4124 Sabhathicum fuisse, modo firmatum sit, per se patet, annum hunc Cycli Sabbathici IV coepisse in autumno Anni P. I. 4113 finitumque fuisse A. P. I. 4114, ad quem igitur Annus Zedekiae primus refertur. Ab hoc uero, ut euidentis est, ad annum excidii non decem, sed undecim anni solidi fluxere. Ut rem ulterius euincamus, et argumentum aliud ex Ier. XXXII. 1. adicimus, ubi Nebucudnezaris annus XVIII, quo ad finem tendente secundum eiusdem Ieremiae C. LII. 29. capta est Vrbs, cum anno Zedekiae X, siue, quod idem est, captiuitatis X comparatur. Si uero altera hypothesis uera esset, quae annos XI numerat ad desolationem, cum XI Zedekiae iste Nebucadnezaris annus coniungi debuisset.

XXI.

Eo igitur res adducta uidetur, ut a
con-

contradictione, stante hac hypothese, quod Iechonias statim post traditam Nebucadnezarum urbem abductus fuerit, Ieremias liberari non possit. Quamuis enim uel cum Scaligero annos Zedekiae decem solidos, uel cum Vsserio undecim tribuere uellemus, utroque tamen difficultatibus grauissimis non erimus soluti. Equidem ex sententia Scaligeri, cum annus excidii primus et Captiuitatis XI concurrant, facilis est explicatio Ezech. C. XXVI. i. aliorumque characterum, quos produximus in antecedentibus; uerum, dum Eusebium reprehendit iste Vir doctus, *a*) qui ductu Ieremiae annos Zedekiae undecim adscripsit, dignam a Iac. Vsserio expertus est censuram. Videntur etiam ob causam eandem Scaligerum deseruisse Petauius, Grotius, Strauchius, *b*) quorum ultimus captiuitatis initium, quod Scaliger in annum P. I. 4114 posuit, reicit in annum 4113, et proinde a captiuitatis exordio ad Urbis desolationem numerat annos Zedekiae XI completos. Idem Vir doctus obseruat, annum Zedekiae primum iuxta morem Scripturae, non a uero, quo Zedekias coeperat, initio, sed a Nisan

proxime sequenti debere computari, unde constare possit, quare currente iam undecimo in sacris adhuc numeretur eius decimus. Quae quidem ingeniosa esse, fateor, multumque Scaligerum iuare, sed uereor, ut solida satis sint, aliisque idoneis exemplis possint confirmari. Manet enim quaestio de annis captiuitatis, quae hic locorum propter Ezech. C. XXVI. I. potissimum in controuersiam ueniunt, at illi cum annis Zedekiae prorsus conuenire debent. Si quis dicat, et eos ordiendos esse a Nisan sequenti, quaesiuerim, quare non anno post captam urbem sequenti 4125 in Nisan annum captiuitatis XII, sed XI notet Propheta.

- a) In *Prolegomenis ad Thesaurum Temporum* et in *Animaduersionibus ad Eusebium* n. 1426 p. 82, qua de causa ipsum notat *Vsserius* in *Chronologia S.* p. 82 n. 1.
- b) In *Breuiario Chronol.* Lib. IV. C. XXII. Qu. I. p. 534.

XXII.

Omnes autem difficultates, a quibus se liberauit Scaliger, in se deuoluit Iacobus

bus Vssërius, atque adeo Charybdin uir-
 taturus incidit in Scyllam, quando pro
 annis Zedekiae X substituit XI, *a*) eo-
 dem quamuis, quo Scaliger, primo falso
 innixus. Mirum est, quod doctissimus
 ille Chronologus non melius perspe-
 xerit cohaerentiam Textus 2 Chron.
 XXXVI. 10. et uerba haec: *uertente anno*,
 de tempore intellexerit, ex quo prior
 missus fuerat exercitus, Iehoiakimum
 infestans, de quo 2 Reg. XXIV. 2. *b*)
 Quo caractere eluso, non potuit non
 sequi durior explicatio, quam nobis ob-
 trudit *c*) in loco Ezech. C. XXVI. 1. quae-
 que iam aliis placuit *d*) ex eodem erro-
 re. Non enim de ruina et desolatione
 Urbis iam facta, ut ait Propheta, Ty-
 rum exultasse asserit, sed de miserando
 eius, utpote a Nebucadnezare iamiam
 capiendae statu futuro, quasi ex diuina-
 tione praesciuerit Tyrus, quae futura
 sint Hierosolymae fata, cuius a Nebu-
 cadnezare liberandae spem paulo ante
 eius excidium fecerat Rex Aegypti. A-
 liud omnino nos sentire iubet et res i-
 ipsa et temporis praecipue character, satis,
 ni fallor, ex aliis illustratus. Ex hoc
 fonte

fonte manarunt quoque errores isti chronologici, quos circa annum XVIII Nebucadnezaris, cum ipso excidio necessario propter Ier. Cap. LII. 29. connectendum, et circa characterem anni Sabbathici, quo decimus tertius Hiskiae et annus excidii insigniuntur, admisit Vsserius. Nec immunis ab illis esse potuit S. V. Buddeus, qui nostram explicationem loci 2 Chron. XXXVI. 10. conceptis uerbis abiecit, aliamque substituit, quasi summam de toto Nebucadnezaris bello locutus fuerit hoc in loco Sacer Scriptor, dixeritque, circa initium noui anni exercitum Nebucadnezaris ad urbem accessisse. e) At chronologiae non exiguum damnum hac exegeſi intulit Vir doctus, quam si de abductione Iechoniae uerba Sacri Scriptoris, ut sonant, accipiantur, non impedit, sed iuuat explicatio $\tau\delta$ להשובת השנה de initio noui anni, siue de reditu anni, ut captiuitatem ipsam, quam Vir doctus ad A. P. I. 4113 retulit, non possimus non statuere Anno 4114, cum urbem a Nebucadnezare, hac uice, mense anni sacri quarto captam fuisse, certissimum sit.

- a) In *Chronol. Sacra* p. 83. 199.
- b) In *Annal.* ad A. M. 3405. p. 67.
- c) Ad Annum 3416. p. 71.
- d) *Hieronymus de Prado*, doctores Iudaeos secutus ipsis Prophetæ uerbis inhaeret, male tamen in rem suam conuertit, quod mensẽ non diserte nominauerit Prophetæ, pro lubitu igitur in Textum inserit mensẽ V, ab Vrbe capta secundum, quo Tyrus de Vrbe capta certior fuerit reddita, ita etiam *Grotius* in notis ad h. l. *Salianus* uero cum cerneret, mensẽ illum quintum pertinere ad duodecimum Zedekiae currentem, eumque extra annum undecimum esse, hanc conciliationem abiecit, et aliorum expositionem de primo uel quarto mense, ut uolunt *Tornilius* et *Sælius* suam tenuit, Tom. IV *Annales* ad A. M. 3446. n. XXV. p. 369.
- e) In H. E. V. T. Tomo II. Sect. IV. §. XXVII. p. 574. Equidem Viri docti Exegefin philologicè ueram esse posse, propter locum parallelum 2 Sam. XI. 1. facile admittimus, sed *Ezechielem* C. XXVI. 1. cum rationibus suis aegre conciliabit ille. Phrasis igitur haec, *in reditu anni*, quae latinè habet, *anno uertente* etiam *decursum anni integri* notat. Ita apud *Homerum* *Odyss.* λ. χαῖρε γύνη Φιλότῃτι, περιπλομένῃ δ' ἐνιαυτῶ τέξεις ἀγλαὰ τέκνα: *gaude mulier amore, uertente autem anno,*

anno, paries iucundos liberos. Cornelius Nepos in Agesilao C. IV. quod iter, anno uerente, Xerxes confecerat, hic transit triginta diebus.

XXIII.

Deuenimus tandem ad bellum Nebucadnezaris Iudaicum tertium. Zedekias enim, quamuis sacramenti religione *a*) obsequium Nebucadnezari confirmasset, uanis Pseudo-Prophetarum persuasionibus et spe auxilii, a Pharaone Hophra, cum quo foedus inierat, impetrandi, *b*) sollicitatus, nihilominus deficiebat. Quod se uere uindicaturus Nebucadnezar, anno Zedekiae IX *c*) P. I. 4123 ineunte hie-me, exercitum Vrbi admouit, eamque, impeditus licet a Pharaone Hophra, sub specie auxilii ferendi superueniente, post octodecim mensium obsidionem cepit, et funditus deleuit, *d*) quod factum est Anno P. I. 4124, a Templo exstructo 428 ante primum Cyri siue captiuitatis finem 52. Regem autem fuga, qua salutem quaesierat, interceptum, oculisque priuatum, Babylonem abduxit, et residuae incolarum manui, post unam

alteramque deportationem e) satis exiguae, Gedaliam praefecit, a perfidis quibusdam mox interentum. f) Quinto tandem post excidium anno, g) reliquiis Iudaeorum, qui sub Templum subuersum Hierosolymis manserant, nec Aegyptum petierant, deportatis, feralem tandem exitum et toti bello et regno Iudaico imposuit,

a) 2 Chron. XXXVI. 13. Ezech. XVII. 13. sqq.

Eleganter huc refert nominis mutationem *Vsserius* in *Annalibus* ad A. M. 3405. Huius enim nominis impositione, quod iustitiam Domini significat, Nebucadnezarem de iusta Dei uindicta Zedekiam commonefacere, uoluisse, si pactum uiolaret, erudite conicit *Vsserius*.

b) Ezech. XVII. 15. sqq.

c) 2 Reg. XXV. 3. sqq. Ier. XXXIX. 1. Cap. LI. 4. Ezech. XXIV. 1. 2.

d) Leg. miserrimus Zedekiae status et Urbis casus 2 Reg. XXV. Ier. XXXIX. Cap. LII.

e) Prior facta est in ipsa Urbis expugnatione, ut uult Ier. C. LII. 29. altera anno Nebucadnezaris XIX ineunte, cum post unius mensis spatium Nabusaradan reuerteretur, et reliquias populi abduceret, uid. Ierem. LII. 15. Mire hic nos turbat *Vsserius* ex hypothesi, quam

quam refutauimus §. XXII. Refert enim priorem abductionem, quae facta est anno XVIII Nebucadnezaris ad illud tempus, quo Aegyptiorum exercitum aduenisse, putat, eamque factam esse, statuit, duobus fere annis ante captam Urbem in Annal. 3414. p. 70, cum tamen Propheta diserte testetur, ex ipsa Hierosolyma istos DCCCXXXII Iudaeos fuisse abductos, quam igitur in potestate Nebucadnezaris, oportet, fuisse. *Vsserius* contra eos prius ad Nebucadnezarem, urbe nondum capta, defecisse, fingit, quam abducerentur. Sequitur eundem *Buddeus* in H. E. V. T. Tomo II. Sect. V. §. I. p. 755.

f) Ier. Cap. XL. XLI.

g) Ier. Cap. LII. 30. comp. XLIII. *Iosephus Antiqu.* X C. XI factum hoc esse, ait, anno ab Vrbe capta quinto, qui erat Nebucadnezaris XXIII, quo tempore aduersus Tyrum tendebat Nebucadnezar.

Comparisonem annorum Nebucadnezaris cum annis Ioiakim et Zedekiae, in Scriptura saepius obuiam, sequenti compendimus laterculo:

A. P. I. 4106 medio, Ioiakimi IV. uenit Nebucadnezar in Iudaeam, quo primus eius incipit annus, sequenti finiendus Ier. XXV. I.

4112 medio, Iehoiakim X, incipit Ne-

Nebucadnezaris VII, finiendus anno 4113, quo occisus est Ioiakim, Iechonias dignitate regia motus et Zedekias Rex declaratus est, eodem anno abductio facta, cuius mentio Ieremiae C. LII. 28.

4114 medio, Zedekiae primo, finitur Nebucadnezaris VIII, quo abductus est Iechonias non multum ab initio anni sacri, uerno igitur tempore anni huius Iuliani, conf. 2 Reg. XXV. 12.

4123 medio, Zedekiae X, incipit Nebucadnezaris XVIII, qui decurrit ad medium anni Iul. 4124, quo capta est Vrbs, Ier. XXXII. 1. coll. Cap. LII. 29.

4124 interiecto post captam urbem spatio unius mensis, incipit XIX Nebucadnezaris Ier. LII. 12. Cessit autem Vrbs hostibus mensis IV die IX, adeoque in aestate.

4128 medio incipit Vrbs captae V et Nebucadnezaris XXIII, quo abduxit Nebusaradan reliquias populi, Ier. LII. 30.

XXIV.

Si Fl. Iosephum hoc loco sequi uelimus, pugnam habebimus, quod ad auxilia aegyptiaca attinet, inter Scriptores Sacros et profanos manifestam. Ille enim hanc historiam ita tradit, *a)* quod Aegyptius, audito, in quibus angustiis esset Zedekias, foedere sibi iunctus, assumpto ualido exercitu, Iudaeam petierit, uolens obsidionem soluere, at Babylonium intermissa obsidione, obuiam illi profectum, eumque uno praelio uictum, tota Syria expulisse. Haec Iosephus, quem recentiores passim et hos inter *Iacobus Vsserius b)* atque Perizonius *c)* sequuntur. Scriptores contra profani Herodotus et Diodorus Sic: *d)* Aprien, qui citra controuersiam Pharaos Hophra est apud Scriptores S. potentissimum et omnium ad eam aetatem Regum fortunatissimum memorant, qui Cyprios et Phoenices pugna nauali superauerit, spoliis hostium onustus, uictoria plenus in Aegyptum redierit. Equidem Aegyptii res suas ornare solent, cladesque acceptas dissimulare, quod

et hoc loco factum, coniiicere quis posset, sed eandem Hophrae fortunam etiam in ipso Codice Sacro inuenimus, quo pertinet percussio Gazae Ier. XLVII. 1. et immanis huius Regis fastus Ezech. XXIX. 3, e) ut iam aduertit ipse Perizonius. Vt libere, quid sentiam, aperiam, commentum Iosephi est, Aprien a Nebucadnezare uictum esse, quod omni destituitur fundamento. Promiserat auxilia Aegyptius, speciem opis ferendae praebens, cum ualidissimo exercitu littora Palaestinae occupauerat, unde Nebucadnezar uiribus eius impar, metuens ab eo pericula, obsidionem soluere cogebatur, sed perfidum animum statim prodebat Aegyptius, cum re infecta in Aegyptum reuerteretur, urbemque Nebucadnezari redeunti relinqueret denuo obsidendam. Talia uult Ezechiel, qui Regem hunc superbum semel iterumque perfidiae huius postulat, grauiusque in eum inuehitur, f) qui tamen, si uera dixit Iosephus, culpa uacabat. Nam ex eius mente fidem seruauit, suppetiasque tulit. Vrbi a Nebucadnezare pressae, sed, aduersa fortuna in praelio usus, quo mi-

nus

nus Nebucadnezar uictoria aduersus Iudaeos uteretur, impedire haud potuit. Quare ne in haec absona dilabamur, rectius Iosephum deserimus, cui, nescio, qua ratione motus, fauet doctissimus Perizonius, g) ut ut clarum sit, Iosephum uix aliter sentire potuisse, semel relato ad tempora excidii Berossiano fragmento.

a) Lib. X. *Ant.* C. X. p. 338.

b) In *Annalibus* ad A. M. 3415. p. 70.

c) In *Origg. Aegypt.* C. XXIV. p. 459 sq.

d) *Herodotus* Lib. II. C. 161. et *Diodorus* L. I.

e) Memorabilis imprimis est locus *Herodoti* L. II. C. 169. ubi ait: *tam elato animo fuisse Apri-en, ut existimaret, neque Deorum, neque hominum quenquam regnum sibi adimere posse*, quae ualde illustrant *Ezech.* C. XXXVII. 3. sq. uid. *Hugo Grotius* ad h. l.

f) Cap. XXIX. 6. 7.

g) l. c. p. 460. Iudaeis enim, qui in *Seder O-lam* C. XXVI. p. 75 prorsus ad mentem nostram: *Et copiae Pharaonis egressae sunt ex Aegypto - - bae autem Pharaonis copiae deuastata Gaza, remigrarunt in Aegyptum*, op-ponit *Perizonius Iosephum*, atque rem in medio relinquit.

XXV.

Succedit in ordine rerum a Nebucadnezare gestarum excidium Tyri, cui, casum Hierosolymae impense laetanti, tristia fata praenunciauerat Ezechiel C. XXVI, quaeque, breui interiecto tempore, ut praedicta sunt, euenerunt, cum anno post excidium Hierosolymitanum quinto Nebucadnezar Coelesyriam bello peteret, Tyrumque post tredecim annorum obsidionem deleret. Caue autem, putes, haec extra omne dubium posita esse, controuersiae inter Viros doctos agitantur grauissimae de obsidionis tempore et exitu. Iacobus Perizonius ex circumstantiis modo allatis de obsidionis initio plane certos nos reddidit, *a*) luculenter rem attestante Fl. Iosepho, *b*) quem insigniter explicat Chronicon Iudaeorum maius C. XXV. *c*) Idem laudatus Auctor iisdem rationibus ad oculum demonstrauit, quam longe a ueris rationibus absint Scaliger, Petauus aliique, qui errore Librarii, apud Iosephum annum Nebucadnezaris VII uitiose consignantis, decepti, Tyrum

rum diu iam ante captam Urbem obsideri coeptam paulo ante uel post eius excidium in potestatem Nebucadnezaris peruenisse, arbitrati sunt falsissime. Conuenitne Vrbi obsessae, eadem fata metuenti, tam magnum gaudium de casu alterius, prout Tyrus exultat de ruina Hierosolymae? Sed noua hic subnascitur quaestio chronologica, quamdiu Nebucadnezar in obsidione Tyri haeserit, difficilis admodum propter characterem Chronicum apud Ezechielem Cap. XXIX. 17. qui dubiae est apud Chronologos explicationis. Iosephus I. Scaliger, falsa, quam iam notauimus, hypothese imbutus, characterem hunc prorsus inutilem praesenti negotio reddidit, quando eum de anno Cycli Iubilei currente accipiendum, statuit, *d*) Marshamum uero eius difficultate deterritum, plane eum intactum reliquisse, coniicit Perizonius, *e*) qui quidem ad ueram eius intelligentiam proxime accessit, eumque de anno Captiuitatis XXVII interpretatur, pugnam tamen subesse credidit Ezechielem inter et Scriptores profanos, dum secundum hos obsidio durauerit
annos

annos tredecim, *f*) secundum Ezechielem uero annos undecim. Si enim obsidionis Tyriae initium statuas annum post Urbem captam quintum, et dinumerando ad annum captiuitatis XXVII progrediaris ex hypothesi Perizonii anni colliguntur XI, non, ut profani uolunt, XIII, unde ut se expediat, sententiam hanc de tredecim annorum obsidione, Annalium Phoenicum et Philostrati fide innixam, aut abiiciendam suadet, aut aliter explicandum Prophetam, quasi non de obsidionis fine iam facto, sed mox futuro, fuerit locutus. At non opus est tam duris remediis, cum rite institutis rationibus, quae a uero captiuitatis initio, supra a nobis firmato, dependent, facile ostendere queamus, nullam hic Ezechielem inter et Auctores profanos esse discordiam. Ponamus enim, ut res postulat, anno post Urbem captam quinto P. I. 4123, et quidem mense Augusto coepisse obsidionem, anno autem Captiuitatis XXVII ad finem uergente *g*) factum esse de obsidionis exitu uerbum Dei ad Ezechielem, annus erat P. I. 4141 per se patet,

inter-

interuallum obsidionis, inde subducendum, esse annorum fere tredecim, quod erat in controuersia.

a) In *Origg. Babylonicis* C. VI. p. 76. sqq. et in *Addendis* p. 346. sqq.

b) Lib. I. *contra Apionem* p. 1046. *Septimo siquidem regni sui anno Nabuchodonosor coepit obsidere Tyrum.* cuius lectionem ita restituit *Perizonius*, ut pro VII legi iubeat XXIII ex *Antiqu. L. X. C. XI. p. 345*, quam lectionem confirmat ex *Ier. LII. 30.* Est, qui apud *Iobannem Hudson*, in recentissima *Iosephi* editione, hunc locum ita legi uult: ἐβδόμη μὲν γὰρ ἔτει τῆς αὐτῆ βασιλείας ὁ Ναβυχοδονόσορος ἤρχατο κ. τ. λ. quamuis sine expressa Codicis auctoritate. Certe annus septimus non ad Nebucadnezarem, sed ad Ithobalum referendus est, cum Tyrios annales non Chaldaicos hic prae oculis habeat *Iosephus*. Nec annus hic Ithobali septimus potest esse obscurus, quem per quintum excidii explicat ipse *Iosephus*.

c) *Iudaei in Seder Olam* C. XXVI. p. 77. quos *Iosephum* saepius secutos, uice plus una obseruauimus, ita aiunt: *Anno XXIII Nebucadnezaris tradita est in manum eius Tyrus.* Quae procul dubio desumpta sunt ex *Antiquitatum* L. X. C. XI. ut sequentia docent, ubi *Iosephus* de expeditione Nebucadnezaris in Coele-

Coelesyriam loquitur, sed Tyrum in manus eius hoc anno traditam non dicit, quam per tredecim annos obsessam, alio loco memorat. In uersione latina huius *Chronici* perperam legitur anno XIII pro XXIII בשנת עשרי ופלש, quod non aduertit *Perizonius*, cui crucem figit hic locus in *Origg. Aegyptiacis* p. 481. cum tamen magno sit emolumento eius rationibus. E; lem autem lectio non parum confirmatur ex ipsis Annalibus Tyrriorum, retrogrediendo a XIV Hieromi, siue Cyri primo, si enim ab hoc abstrahantur anni Regum et Iudicum et obsidionis tredecim, Annum P. I. 4128 habebis, quo coepit Nabuchodonosoris XXIII.

d) Lib. III *Canonum Isagog.* p. 288 et in *notis ad fragmenta* p. 50. quem sequitur *Aegidius Strauchius* in *Breuiario* p. 544. Obiicit *Strauchius*, hoc modo nullam $\chiρονολόγησος$ rationem habere Prophetam, qui Prophetiis anni X, subiunxerit uaticinia anni XXVII, quem iterum uaticinia anni XII sequantur; sed respondemus, Ezechielem morem Prophetarum consuetum obseruasse et uaticinia aduersus Aegyptum coniunxisse, ita quidem, ut hoc in loco de interitu Aegypti, quem e longinquo antea praedixerat, nunc instanti et proxime euenturo loquatur.

e) In *Origg. Aegyptiacis* C. XXIV. p. 478 sqq.

f) A-

- f) Apud Iosephum L. I. *contra Apionem* p. 1046.
 g) Quod uidere est ex caractere diei I. Mensis I. conf. locum parallelum Ezech. Cap. XXVI. 1.

XXVI.

Altera quaestio est de fatis Tyri captae et uaticiniorum Ezechielis euentu, in quo demonstrando ita in contrarias sententias distrahuntur Viri docti, ut nostrum non sit, lites has componere omnes. Nihil moramur hic antiquos, qui, ut ait Hieronymus, a) huic historiae, hac ratione moti, contradixerunt, quod legentes graecas et barbaras historias, maxime Nicolai Damasceni, nihil de oppugnatione a Chaldaeis Tyriae Ciuitatis inuenerint, sufficiant enim ex Profanis ipsi Phoenicum Annales et Philostratus apud Iosephum, testes locupletissimi. Maximum interpretibus iniecit scrupulum illud Ezechielis: Tyrum ita esse delendam, ut eius restituendae nulla spes supersit, cum tamen Vrbs haec Hieronymi adhuc tempore ita floruerit, ut omnium propemodum gentium commerciis frequentata fuerit. Felicissime
 omni-

omnium hunc nodum se soluisse, existimavit Ioh. Marshamus, *b*) Tyrum fuisse duplicem obseruans, unam in continente sitam, alteram uero insularem, de priori locutum fuisse Prophetam, et destructionem ueteris originem fuisse nouae. Placuit haec conciliatio Viris doctis haud paucis, nominemus ex recentissimis Iac. Perizonium, *c*) Henricum Mascampium, *d*) Ioh. Franc. Buddeum. *e*) Verum Hadrianus Relandus pro perspicacia sua facile intellexit, rem nondum in liquido positam esse et difficultates hanc conciliationem impedire haud paucas. *f*) Solidis ille primum argumentis Tyrum insularem diu iam ante Nebucadnezaris tempora extisse, asseruit, significante id ipsum Ezechiele, qui Tyrum uice plus simplici insulam nominat, in medio maris sitam, existimatque Vir doctus, hanc ob causam Tyro potius insulari, quam Palaetyro ea conuenire, quae ab Ezechiele de Tyro praedicuntur.

a) Vid. locum apud *Marshamum* in *Canone Chronico* p. 577.

b) l. c. p. 578.

- c) In *Origg. Babyl.* C. VI p. 76. 199. et p. 362
199. in addendis.
- d) In *Institutionibus historicis* Part. I. L. V. C.
I. Sect. III. p. 196.
- e) In H. E. V. T. Periodo II. Sect. V. §. 35.
p. 715.
- f) Lib. III. *Palaestinae* p. 1050 199.

XXVII.

Proinde dubium istud reuertitur, qua
ratione Ezechielis uaticinium dici queat
impletum. Relandus a) ex Abarbanele
aduertit, morem esse Prophetarum, ut
in uaticiniis suis ad propinquum simul
et remotum tempus respiciant, adeoque
Prophetias ad seriora tempora spectan-
tes, inter alias, quae proxima tangunt,
inueniri, quam obseruationem suo qui-
dem relinquimus loco, nec huic nego-
tio inutilem esse censemus, quando ue-
ro ad Tyrum hoc applicat Relandus, et
Nebucadnezarum quoddam saltem exitii
initium, quod diuersis temporibus per
gradus quasi appropinquaturum Tyriis
minatus fuerit Deus, attribuit, subdu-
bitamus, an rei ueritati et sibimetipsi sa-
tisfecerit Vir doctus. Certe rei euen-

tus aliud loquitur, quem si accuratius ponderemus, uidentur nobis Viri docti ab utraque parte defectu laborare, Marshamo Tyrum insularem ante Nebucadnezarem exstructam negante, Relando uero omnia ad Tyrum insularem restringente, quasi nulla tunc Tyrus in continente. Via igitur media incedamus, ita ut, quamuis aduersus Relandum non negemus, Tyrum insularem ante Nebucadnezarem fuisse, non penitus tamen Marshamum deseramus, qui per Nebucadnezarem Tyrum deletam fuisse, cum Ezechiele affirmat, sed quod probe notes, Tyrum ueterem, non insularem. Priusquam uero rei probationem ingrediamur, tria praemonenda ueniunt, primo obseruamus Tyrum utramque et ueterem et nouam unius eiusdem Urbis apud Scriptores habere rationem, quod diserte testantur Plinii *b*) et Scylacis *c*) insignia loca, a quo prope abest Propheta, qui Tyrum modo in medio mari collocat, modo eidem circumuallationes, machinas et equitatus Nebucadnezaris minatur, quae parum conueniunt Urbi in insula exstructae, ut agnoscit ipse Relan-

landus. Secundo nondum satis probasse Relandum, Tyrum insularem hoc iam tempore ita fuisse excultam, ut Tyrum ueterem. Scylax pro more Geographorum ueterum, qui urbes saepissime describunt, non quales sua aetate, sed antiquo tempore fuerunt, in Insula regiam Tyrii Regis fuisse, ait, aliam uero Tyrum Urbem portum habuisse intra muros, utrumque bene stare potest cum Ezech. Cap. XXVII. 3. C. XXVIII. 2. Tercio operam dandam esse, ut conspirent Esaias *d*) et Ezechiel, quorum alter Tyrum resuscitandam praedixit, alter uero ad perpetuas ruinas damnauit.

a) l. c. p. 1054.

b) L. V. C. XIX circuitum Tyri XIX M Passuum definiuit, sed Palaetyro intra incluso.

c) Locum habet Marshamus p. 579. *Alia Vrbs Tyrus portum habens intra muros (ipsa autem insula est regia Tyrii) et abest a mari stadiis III. Vrbs Palaetyrus, uocatur, quam fluius mediam perlabitur.*

d) C. XXIII. 15.

XXVIII.

Priusquam nunc ad scopum reuertamur, quid Tyro acciderit, quibusque

casibus defuncta fuerit, ex Historia repetemus. Tyrum ueterem Nebucadnezar haud dubie ui armata cepit, diruit, solo aequauit, id quod discimus ex Historia Alexandri M. cui, Tyrum insularem continenti iuncturo magnam uim faxarum praebuit Tyrus antiqua, *a*) defolata iam et in ruinis iacens, ut haud difficulter ex his colligitur. Qua uero ratione, Palaetyro expugnata, potitus sit insulari, non constat, Hieronymus insulam continenti, structo aggere adiectam statuit, a quo parum abest Relandus, nec inuito Ezechiele Cap. XXVI. 12. nisi haec longius, ad ipsa tempora Alexandri prospiciant. An uero ultima expectauerint Tyrii uel Nebucadnezari se tradiderint, quod coniiiciunt ueteres, et inter recentiores Dion. Petauius *b*) et Iac. Vsserius, *c*) tuto quidem affirmare non possumus, non est tamen, cur illud cum Perizonio *d*) negemus, sane Vsserius eam non ui a Chaldaeis captam praedaeque expositam, sed deditioe potius receptam ex Ezech. XXIX. 18 colligit, quod, si de sola Tyro insulari intelligatur, admitti potest, de Palaetyro enim

enim omnino aliter sentiendum est. Nebucadnezar traditae insulae iure clientelari praesse iussit Baalum Regem, cuius successores ordine recenset Iosephus, eosque Babylone subinde euocatos, ex Phoenicum annalibus memorat, manifesto Subiectionis indicio. Sub his igitur et Persicis Regibus Tyrus insularis, pace cuncta refovente, acquieuit, donec Alexander M. e) eam post VII mensium obsidionem captam, igne ferroque vastaret. Tandem et post hoc excidium renata, a Turcis penitus excisa, maris ludibrio cessit, ita ut undis fere obruta hodie, exigua uel nulla sui uestigia reliquerit, atque adeo non meruerit ambiciosos titulos, f) quos gerit in marmoribus et numis: ΤΥΡΟΤ ΙΕΡΑΚ ΚΑΙ ΑCΥΛΟΤ, *Tyri sanctae et inuiolatae.*

a) *Curtius* Lib. IV. de *Rebus Alexandri M.* C. 2. §. 18

b) *De Doctrina temporum* Lib. IX. C. LXIII. cum quo *Erotius* eadem sentit ad *Ezech.* C. XXVI. 4.

c) *Ad A. M.* 3432 p. 73.

d) *In Origg. Babyl.* p. 79. sq.

e) *Vid. Curtius* L. IV. C. II. sqq. aliique.

f) Ita incipit Marmor quoddam apud *Gruterum* p. MCV.

ΤΥΡΙΩΝ. ΤΗΣ. ΙΕΡΑΣ. ΚΑΙ. ΑΣΥΛΟΥ.
ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ. ΜΗΤΡΟ ΠΟΛΕΩΣ.
ΦΟΙΝΕΙΚΗΣ. ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ. ΠΟΛΕΩΝ.
ΚΑΙ. ΝΑΟΥΤΑΡ ΧΙΔΟΣ

Eandem inscriptionem *Tyri sanctae et inuiolatae* praeferunt numi apud *Ezechielem Spanhemium*, *Ioh. Vaillantium*, *Henricum Norisium*, qui uideatur de *Epochis Syro-Macedonum* Dissert. IV. C. III. p. 386 sqq. Eius hoc loco meminimus propter *Ezech.* Cap. XXVIII. 2.

XXIX.

Comparemus nunc *Ezechielem*. Ille postquam Cap. XXVI generatim exposuisset, fore, ut *Tyros*, casum *Hierosolymae* tanto gaudio excipiens, per multas gentes excindatur et abradantur omnia eius cum puluisculo, sitque tandem rupes deserta, et siccatio *Sagenarum* in medio maris, mox ad *Nebucadnezarem* eodem Cap. u. 7 pergit, quaeque ab eo expectanda sint mala, praedicit, deinde et inter hostes *Tyri* ipsum mare numerat, a) cuius antea *Domina* fuerit illa, iam uero absorbenda, et flubus

ctibus ueluti tumulanda. Capite sequenti XXVII ruinam Tyri in introitu maris habitantis, et cuius termini non terra, sed maribus contineantur, *b*) cuiusque magna fuerit opum uis et rerum potestas, mandato diuino lamentatur, et Cap. denique XXVIII iterum Tyriorum Regi, de diuinitate quadam superbienti, exitium, caedem et ultima minatur. In quibus nihil est, quod nos cogit, ut cuncta de una eademque Tyro praedicta, uel uno eodemque tempore impleta fuisse, sentiamus, sed, praestructa distinctione Tyri in ueterem et nouam, facile suum cuiilibet tribui, et, quod de utraque Propheta praenunciauit, suo, quod euentus docuit, tempori accommodari. Qua ratione quoque bene conuenit Esaiæ cum Ezechiele, qui Tyrum non quidem antiquam, sed insularem ad pristinam fortunam redituram, promittit, quod de Tyro ueteri negauit Ezechiel. Probe iam id obseruauit inter Iudaeos Doctores Dauid Kimchi, quem excitauit Abrahamus Calouius, *c*) Tyrum rursus aedificatam fuisse non eodem sed alio loco.

- a) Non dubitamus, quin u. 14. pertineat ad Tyrum ueterem, in continenti positam, eleganter *Grotius* ad u. 5. ubi eadem leguntur: *Erit sicut littora deserta, nec alium praebentia usum, quam retibus siccandis.* Alludit enim sine dubio Sacer Scriptor ad ipsum Tyri nomen 𐤆𐤊, quod est *Rupes*, quodque se reperisse credit, literis Phoeniciis scriptum *Lucas Holstenius* in numo quodam Tyri insularis, quem et *Norifius* habet de *Epochis Syro-Macedonum* Dissert. IV. C. III. p. 397. uid. *Holstenius ad Stephanum* uoce *Tyrus* p. 332. Nomen igitur Tyri ueteris et nouae a *rupe*, quo Palaetyrus speciatim uenit Ios. XIX. 29, magno Eruditorum consensu.
- b) Vt textum uertit *Grotius*, qui alias nobiscum haud facit.
- c) In notis ad Ezech. C. XXVI. 14. Tom. II. *Bibl. illustrat.* p. 540. quae hic in *Kimchio* desideret *Cellarius*, uid. *Geogr. antiquae* Tom. II. Lib. III. C. XII. p. 456.

XXX.

Agmen denique gestorum Nebucadnezaris bellicorum claudant uastatio Aegypti, quaeque eam infecuta est Aethiopiae clades. Sacri Vates Ieremias et Ezechiel a) tam luculenter Aegyptum a
Ne-

Nebucadnezare uastatum et Hophram interfectum iri, praedicunt, ut, prout loquitur Iacobus Perizonius, non tam futura praedixisse, quam rem iam factam enarrasse uideantur. Summa uaticiniorum huc redit: futurum esse, ut Pharao Hophra tradatur in manus Nebucadnezaris, animam eius quaerentis, a quo in praelio sit occidendus, Aegyptum autem in tantam solitudinem redigendam, ut neque hominibus neque iumentis in ea sit locus, donec post annos XL Deus regnum quoddam Aegypti, at tenue et exiguum, sit instauraturus. Scriptores contra profani, Herodotus, Diodorus aliique, in alia eunt omnia, nam non modo de Nebucadnezaris expeditione Aegyptiaca prorsus silent, et Aprien contra ab Amasi sublatum memorant, c) uerum etiam, quasi studio contradicere uoluerint Ezechieli, statum Aegypti sub Amasi florentissimum abundantissimumque esse, ferunt, b) sub cuius quali quali regimine deterior haec fortuna, a Prophetis denunciata, Aegypto incubuit. Clarum illud est ex insigni caractere chronico apud Ezechi-

elem C. XXIX. 17. *d*) quo Nebucadnezar, Tyro subacta, in Aegyptum mittendus praedicitur, eaque ipsi in praemium laboris promittitur, anno captiuitatis XXVII, qui ab initio Amasidis prope abest. *e*)

a) Ier. C. XLIII. sqq. Ezech. Cap. XXIX. sqq.

b) Herodotus L. II. 177. *Sub Amaside Rege dicitur Aegyptus maxime beata in iis, quae uel regioni ex flumine, uel hominibus ex regione proueniunt, et urbes, quae incolerentur, fuisse numero illic mille et uiginti.*

c) Herodotus L. II. C. 161. sq. C. 169. Diodorus Sic. L. II. C. 2. et Ctesias apud Athenaeum Dipnosoph. XIII.

d) Vid. quae de illo nos supra, si placet, et Iac. Perizonius in Origg. Aegyptiacis Cap. XXIV. p. 478. sqq.

e) Iuxta calculum, qui Amasidi 44 annos tribuit, si enim ab anno P. I. 4188, siue Cambysis 4, quo desit Amasis, hi 44 abstrahantur, habebis annum P. I. 4144 siue captiuitatis 30.

XXXI.

Grauiissimus ille utriusque Sacrae et profanae historiae dissensus Virorum doctorum

ctorum studia, concordiam meditantium, certatim prouocauit, qui in tollenda hac pugna uariis usi sunt remediis, non aequè ualidis atque sufficientibus. Scaliger scite aduertit, hoc, quicquid est discordiarum, manasse a Sacerdotibus Aegyptiis, qui Herodoto, de rebus suis sciscitanti, tacuerint ea, quae ad ignominiam gentis spectare uidebantur, *a*) quod de cladibus a Nebucadnezare illatis plusquam credibile est. Alio tamen in loco *b*) idem Vir doctus, ubi prae oculis habuit durissimum de miserrimo Aegypti statu Ezechielis uaticinium, desolationem hanc Dei misericordia remissam fuisse, sentit, cum eam non contigisse certissimum sit. In eo uero eleganter Herodoto cum Ieremia conuenire gaudet, quod Aprien ab Amiside hoste suo, praelio uictum et occisum, diserte referat ille, ut cum Scaligero quoque existimant Hugo Grotius *c*) et Iacobus Vfferius. *d*) Occasione uero huius rebellionis, ab Amasi excitatae, Nebucadnezarem uel inuitatum uel sua sponte Aegyptum cum exercitu inuasisse, pulsoque in Thebaidem Pharaone, reliquae Aegypto

gypto Amasim praefecisse Regem Babylonis uectigalem Vsserius coniicit. e) Propius quidem ad mentem Sacrorum Scriptorum doctiss. Perizonius f) accessit, dum simpliciter a Nebucadnezare uictos statuit Aegyptios, multosque eorum cum Rege peremptos, aut fuga in alias regiones dilapsos, at reliquiis gentis impositum uult Satrapam, Babylonis subiectum Amasin, unde quae de maxima illa XL annorum solitudine in Scripturis dicuntur, ea mitius interpretanda censet, atque maximam partem Orientalium locutionibus hyperbolicis tribuenda.

a) In *notis ad fragmenta* p. II. adde *Perizonium Orig. Aegypt. C. XXIV* p. 463 sq. et elegantissimas obseruationes *C. A. Ruperti* ad *Valerii Maximi L. VIII. C. XV. §. 3* et ad *Synopsin Besoldianam C. IV.* p. 72 sq. de affectu historicorum in Patriam. Romanis solenne erat, ut triumphasse suos scriberent, cum uicti essent, quod docet *Rupertus* ex *Historia Alexandri Seueri*, qui in *Fastis Romanis* adhuc hodie triumphat, cum a Parthis contra foeda clade fuerit affectus.

b) *Lib. III. Canonum Isagogicorum* p. 372 et ad *Eusebium* n. 1426 p. 82.

c) *In*

- c) *In notis* ad Ieremiae et Ezechielis l. c. imprimis ad Ier. C. XLIV. 30, ubi *Herodotum* optimum huius loci interpretem nominat.
- d) In *Annalibus* ad A. M. 3432 sq. p. 73.
- e) Eadem *Iosephus* habet Lib. X. *Antiquitatum* C. XI. p. 345. forsan ex eodem conciliationis studio.
- f) Sententiam in compendio exhibet in *Origg. Aegyptiacis* C. XXIV p. 467, quam deinceps latius deducit.

XXXII.

In quo pacis studio an utrique parti satisfecerint Viri docti, et numne, stantibus hisce conciliationum rationibus aliquid detrimenti patiatur ueritas diuina, diligentius inuestigari expendique meretur. Non Amasidi, ut credunt Viri docti, sed Nebucadnezari tradendum Aprien Ieremias clarissimis uerbis C. XLVI. 26. praedixit, a) non laqueo enecandum et postea honeste sepeliendum, ut quidem de eo memorat Herodotus, b) sed cadere debuit ille in deserto et inter confossos gladio iacere, expositus bestiis terrae et auibus coeli in cibum, ut habet Ezechiel C. XXIX. 5. c) Idem Sacer
Vates

Vates negat, ullum tunc temporis in ea terra futurum esse Regem Cap. XXX. 13, *d*) quae uerba ne quidem permittunt, ut Amasidem Aegyptiis a Nebucadnezare praefectum fuisse credamus. Non est igitur, ut Aegyptiorum fabulas, quos altum de aegyptiaca Nebucadnezaris expeditione, certa alias atque ex probatissimis documentis euieta, silentium turpissimae fraudis arguit, coloribus pingamus, quibus potius larua detrahenda, ut ueritas mendaciis pressa, in aprico collocetur. Sufficiant Annalium Phoenicum fides apud Philostratum, *e*) qui Aegyptum a Nebucadnezare bello euersam testantur, aliaque ueterum suffragia, a Iosepho et Syncello excitata, quae Sacram Historiam, si ea sola in assensum nos trahere, haud ualet, abunde confirmant. Proinde nihil restat, quo Sacris uaticiniis subueniamus, quam, ut Amasin hic penitus abesse iubeamus, cuius aduersus Aprien rebellio ab Aegyptiis nugatoribus eo fine excogitata est, quo clades, a Nebucadnezare accepta, hoc nomine occultetur. Collabuntur etiam hac ratione omnia, quae de flore Aegypti
sub

sub Amasi apud Herodotum iactant Aegyptii Sacerdotes. Nam, ut solent homines mendaces, ueritatem oppressuri in alia omnia et contraria abire, haec ipsa iactantia nobis indicio est, quae de durissima Aegypti desolatione praedixere Prophetae, euentu nequaquam caruisse. Absit autem, ut cum CL. Perizonio ad locutiones hyperbolicas seu speciose mendaces, summa Sacrorum Scriptorum iniuria confugiamus, nulla quidem necessitate urgente, ut ex ipsis Perizonianis satis superque Vir S. V. Salomon Deylingius *f*) demonstrauit. A uero denique quam longissime abest Scaliger, qui ad misericordiam Dei, poenas has remittentis prouocat, alia uolunt et rei euentus et totum Ieremiae Cap. XXV.

a) Non Amasidi, sed Nebucadnezari traditum fuisse Aprien, rectissime contra *Grotium* notat *B. Calouius* in notis ad Ier. XLIV. 30, qui tamen clarissimum Ieremiae locum C. XLVI 26. praetermisit. Non negat ille, fieri potuisse, ut Nebucadnezar Amasin Aprii substituerit in regno, unde eum ab Amasi captum et caesum Herodotus opinatus sit. Vid. in *Bibliis illustratis* Tom. II. p. 480.

b) Lib.

- b) Lib. II. C. 169. *Eum isti, ubi strangulauerunt, paternis in monumentis sepeliuerunt, quae sunt in Templo Mineruae.*
- c) *Grotius* in notis ad h. l. prout alias grauiissima Prophetarum uaticinia sensu mitiori accipit: ita sensum huius uaticinii literalem in allegoriam uertit, et per bestias terrae et uolatilia coeli intelligit homines feros et rapaces, Aprius inimicos *B. Calouius* contra Ezechielis uerba trahit ad Nechaonem anno Ioiakimi IV ad Charchemisch percussum Ier. XLVI. 1. sed in hoc praelio Nechao non periit, ut *Perizonius* pluribus docet in *Origg. Aegyptiacis* C. XXIII p. 410. sq. etiam *Chronologiae exegetis Calouiana* repugnat, cum hoc uaticinium editum sit annis post hanc cladem XVIII. Vid. in *Bibliis Illustratis* Tom. II. p. 545.
- d) *Grotius* iterum ab emphasi uerborum abit, ad uerba haec: *Rex de terra Aegypti non erit amplius*, adiiciens: *Rex toti Aegypto imperans.*
- e) Apud *Syncellum* p. 221. uid. *Perizonius* in *Aegyptiacis* C. XXIV p: 474.
- f) Tom. III. *Observationum Sacrarum*, *Obseru.* XVIII. p. 129. sqq.

XXXIII.

Magnum in hac controuersia momentum

tum habet fragmentum Megasthenis, *a*) in quo Hercule ualidior dicitur Nebucadnezar, qui in Lybiam et Iberiam penetrauerit, uastatisque his regionibus, deductam inde Iberorum coloniam ad dextrum Pontus Euxini lirtus collocauerit. Cum enim in Lybiam aditus pateat per Aegyptum, non potuit in eam prius peruenire Nebucadnezar, quam hac subacta, unde non minimum pro expeditione eius in Aegyptum efficitur argumentum. Egregie istud quidem aduertit doctiss. Perizonius, et fragmentum istud ex Strabonis et Dionysii Periegetae testimoniis aduersus falsas Marshami *ἐμπνεΐας* asseruit, mox tamen, nescio quo casu, id sibi iterum eripit, et ad probandum inutile reddit, quando statuit Megasthenem auxisse in his res istius Regis ultra modum, quod in Iberiam usque peruenerit et coloniam inde deduxerit. *b*) Quemadmodum uero Vir ille doctus negare non audet, Nebucadnezarem, ut testatur Megasthenes, in Lybiam penetrasse, non obscure idem loquentibus Ieremia C. XLVI. 9. et Ezech. XXX. 5. ita et in reliquis, Nebucad-

cadnezarem uidelicet Iberiam quoque adiisse, eamque uastasse, credimus Megastheni, eadem sacrarum literarum auctoritate permoti. Daniel enim C. IV. 9. Nebucadnezari, peractis finitisque expeditionibus bellicis, domi quiescenti dominium tribuit usque fines terrae. Si enim recte interpretemur hanc phrasin sacram, qua fines terrae non simpliciter tribuuntur, cum fines terra proprie non habeat, sed certo respectu ad fines orbis inhabitati et cogniti, *c*) qui erant ad Herculis columnas et in Iberia, *d*) ratio constabit Danieli, C. II. 38. de re certo euentura, Cap. IV. 9. de re iam facta locuto. Scio, quod ad orationem hyperbolicam in utroque Danielis loco confugiat Perizonius, sed inuita, ut ex dictis ipsoque Megasthenis fragmento apparet, ueritate.

a) Apud Eusebium L. IX. C. 41. de Praeparatione Euangelica ex Abydono: Megasthenes Auctor est Nabucodrosorum Hercule fortiorem fuisse et exercitum in Africam et Iberiam duxisse: quibus subactis, eorum partem ad dexteriores Ponti habitare fecit. add. Iosephus L. X. Antiqu. C. XI. p. 350 et Syncellus p. 221.

b) In

- b) In *Origg. Aegyptiacis* C. XXIV. p. 468. sqq.
- o) Eadem haud dubie in animo habuit Grotius ad uerba Danielis: *Et potestas tua in terminos uniuersae terrae*, commentatus: *ad mare Caspium ad Pontum Euxinum ad Oceanum Atlanticum*. Quibus ulterioris explicationis ergo commode subiicit *Megasthenis* fragmentum *B. Calouius Bibliorum illustrat.* Tom. II. p. 604.
- v) Ita Geographi ueteres ad unum omnes. Quos inter *Plinius* L. V. C. XIX *Tyrios claros*, fuisse, ait, *Gadibus extra orbem conditis*. Idem *Velleius Paterculus*, qui L. I. *Tyriam classem*, inquit, *in extremo nostri orbis termino condidisse Gades*. Vid. de *Herculis Columnis* *Strabonem* imprimis L. III. *Geogr.* sub finem, ubi uaria in rem nostram, adde loca ueterum alia apud *Bochartum* in *Chanaan* L. I. C. XXXIV p. 604. *Christoph. Cellarium* Tomo II. *Geogr. antiquae* Lib. IV. C. VII. p. 206. sq. *Iacobum Perizonium* ad *Aelianum* et quidem *Variorum* V. 3. *Antonium Dan* in dissertatione epistolica ad *Theodorum Iansonium* ab *Almeloueen* de columnis a *Procopio* memoratis, dissertationibus de ortu et progressu *Idololatriae* subiuncta p. 760 et alios.

XXXIV.

Sed nondum dimittendus est *Herodotus*,

dotus, qui tam contraria Scriptoribus facris ex relatione Sacerdotum Aegyptiacorum nobis obtrudit. Si probe spectes totum historiae huius nexum, prout apud eundem legitur, haud difficulter apparebit, Herodotum sibi in ea non constare, sed propria uineta caedere, quando antea statum Aegypti sub Amasi adeo felicem praedicat, ut Amasis toto imperii sui tempore nihil passus sit mali, mox uero tradit, peregrinos graecos ab Amasi non modo in Aegyptum allectos, *a*) sed et perbeneuole habitos fuisse, cum tamen peregrini alias Aegyptiis fuerint maxime inuisi, ut testatur Diodorus. *b*) Insolita haec Aegyptiorum in peregrinos propensio uix admittit, ut apud Aegyptios sub hoc tempus beatissimum et affluentissimum rerum statum fuisse credamus, sed istud haud obscure loquitur, Amasin, res Aegyptiorum prostratas instauraturum, auxilia flagitasse ab exteris, eosque honorifice inuitasse, ideo, quo terram incolis orbam nouis colonis et aduenis impleret, quod factum demum crediderim tempore Cambysis Persae, quo res no-

uas moliri coepit Amasis, *c*) homo infimae fortis et natalibus plebeiis, quae non parum confirmant Ezech. XXX. 13. Ad annos eius XLIV, quibus Aegypto praefuisse dicitur, *d*) quod attinet, plus simplici uice iam obseruauimus, usu Herodoto uenire, ut proximo successori *ἀναρχίας* tempus adscribat, quod hoc loco factum esse ab ipsis Aegyptiis Sacerdotibus, ex eo confirmamus, quod Sacri Vates annos quadraginta Aegyptum desolatam fore, aiunt, postea in regnum debile et exiguum restituendam. Quae sufficiant de gestis Nebucadnezaris bellicis.

a) Lib. II. C. 178. 179 et 182, ubi donariorum ab Amasi in Graeciam in honorem Dearum Graecarum missorum facit mentionem.

b) Lib. I. Bibl. C. 2. memorat ibidem *Diodorus*, Psammetichum regnum sibi firmaturum, post fugam Sabaonis Aethiopsis ex Aegypto, cum Atheniensibus aliisque Graecis societatem iniisse, erga exteros, qui in Aegyptum concesserint, summa beneficentia usum, quae confirmat *Herodotus* L. II. C. 154. addit *Diodorus*: *Primus Aegyptiorum Regum caeteras nationes ad importanda, quae apud se erant allexit, securitate singulis aduencibus praestita.*

Apud superiores enim Reges nulli exteri ad Aegyptum nauigabant, cum partim occiderentur, partim adigerentur in seruitutem. Optimo iure Amasidis tempora comparantur cum temporibus Psammetichi, quorum historiam tetigimus supra.

c) Vid. *Herodotus* Lib. III. C. I. sqq. qui tamen causas alias substituit.

d) *Herodotus* L. II. C. 172.

XXXV.

Enim uero non tantum bellorum gloria, uerum etiam rebus domi gestis inclaruit Nebucadnezar. Cum saepius neque modum neque temperantiam Victores habere soleant, noster in captiuos, Iudaeos praecipue, perclementer statuit, illisque optimos Babyloniae agros colendos et inhabitandos concessit. a) Inprimis Babyloniam, Orbis antiqui miraculum, amplificauit, nouam urbi partem addidit, regia splendida, horto pensili, triplici muro, et quae sunt alia, exornauit, muniuit. b) Equidem Scriptores graeci gloriam hanc Babylonis ad Semiramidem Reginam referunt, c) quos tamen refellit Berosus apud Iosephum

Iosephum L. I. contra Apionem, cui similia leguntur ex Abydeno apud Eusebium.

a) Ita fragmentum Berosi: *Captiuus adductis colonias in oportunissimis Babyloniae locis assignauit. Vid. Ier. XXIX. 4. sqq. omnino.*

b) Conf. idem Berosi fragmentum apud Iosephum L. X. *Antiqu. C. XI. p. 349. et Lib. I. contra Apionem p. 1044. sq. ad hoc iuxta paternam regiam alteram sumtuosiore multo amplioremque exstruxit, cuius ornatum exponere fortasse longum esset, illud memoratu dignum, quod haec adeo superba, supra fidem magnifica, quindecim dierum spatio perfecta est. In ea lapideas moles excelsas excitauit, aspectu montibus assimiles, omnique genere arborum confitas. Hortum quoque pensilem fecit, fama nobilem: eo, quod uxor eius montanum aspectum desideraret, in Medorum regione educata. Hortum pensilem etiam Nebucadnezari tribuunt Megasthenes in fragmento apud Iosephum l. c. et sub Regis Syri nomine Diodorus Sic. L. II. C. IV. et Curtius L. V. C. I. Veneri propter hortos Babylonis pensiles hortorum omnium tutelam commissam, obseruat Rupertus ad Synopsin Besoldianam p. 35, quod Tobias Gutberleth illustrat ex marmore apud Boissardum, in quo M. AVRELIVS PACORVS appellatur AEDITV-*

VS SANCTAE VENERIS IN SALVSTIANIS HORTIS. Quae si uera sint, habemus hic tertiam Venerem, Nebucadnezaris uxorem, in cuius gratiam ille, non Semiramis, ut existimat *Rupertus*, hortos pensiles excitauit. Res igitur secundae et tertiae Veneris *Rupertum* perperam miscuisse, quod supra asseruimus, ex dictis palam est.

- c) Vtrumque coniungit *Venerabilis Beda* in *Principium Geneseos* in *Anecdosis Martenianis* Tom. V. p. 229. *Babyloniam Ninus et Semiramis coniux illius maiorem ex tempore et augustiorem reddidisse, feruntur, unde est illud Poetae Ouidii, sc. Coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem et praecipue Nabugodonosor de spoliis Hierosolymorum eius ornamenta accumulans.*

XXXVI.

Vidimus huc usque Nebucadnezarem gloriosum, uidimus domitorem gentium maxime strenuum, tandem eundem quoque uideamus ab omni felicitatis gradu deiectum inter bestias agri, cum Deus arrogantiam, animique ferociam, qua nimis efferebatur, furore immisso compesceret, degentem. Insigne hoc miraculum ex publico quodam atque sole-

solemni scripto a Nebucadnezare ad omnes gentes transmissio Daniel exponit C. III, cuius non alia hoc loco scrutabimur momenta quam illa, quae in recentiorum controuersias abiire, in caeteris claris interpretibus contenti. Quaesitum imprimis est, qua Vitae Nebucadnezaris parte ista acciderint, cum Scriptores sacri nullam de eo disertam faciant mentionem. Iacobus Saliarius et Augustinus Torriellius delirium istud Nebucadnezaris ad aetatem eius senilem et ultima eius tempora referunt, a) nec male, cum haud obscure illis faueat ipse Nebucadnezar, quando se quietum in domo sua et tranquillum in palatio suo fuisse, ait, quod non incongrue de otio eius intelligas, quo finitis expeditionibus bellicis fruebatur, quocum apprime conuenit, quod legitur apud Berosum, Nebucadnezarem spoliis, in bello factis, Beli templum exornasse, Regiam et alia magnifica palatia exstruxisse, unde uox Regis superba de Babylone in gloriam suam condita apud Danielem. Megasthenes quoque, de quo mox pluribus, ipsum delirium cum morte connectit, cuius tamen contrarium

ex Dan. IV. 33 constat. Verum autem eius tempus explicatius uix dare possumus, quam si sequamur cum Setho Caluifio traditionem Iudaeorum, *b*) spre- tam quidem a S. V. Buddeo, *c*) qua Euilmerodach filium, cum Pater mentis compos non esset, interea imperio prae- fuisse dicunt. Eius ope enim perueni- emus in intelligentiam characteris illi- us chronici 2 Reg. XXV. 27, et Ier. LII. 31. annumque trigessimum septimum ca- ptiuitatis, qui simpliciter annus Euilme- rodachi appellatur, *d*) ipsum esse delirii annum deprehendemus, quem in annum Nebucadnezaris XLII Aerae Nab. 185 P. I. 4151 conuenire, ex chronologia pa- tescit.

a) Apud S. V. *Buddeum* in H. E. V. T. To- mo II. Sect. V. §. 3. p. 785.

b) Vid. *Hieronymus* L. V. *Comment. in Esaiæ* C. XIV. 19.

c) l. c. p. 794

d) Pro consueto hebraismo, quo indefinitum notat incipere. Dubium, si non plane fal- sum, quod Iudaei apud *Hieronymum* addunt, Nebucadnezareem regno restitutum filium coniecisse in uincula. Euilmerodach potius post haec tempora imperii collega.

XXXVII.

Aliud tamen uisum est doctissimo Perizonio, *a*) qui aegre fert, quod Vlierius quoque septem annos, quibus Nebucadnezar uitam egit bestiis agri similem, coniecerit in ultimum uitae illius tempus, cum id ferre non uideatur ratio temporis inter bellum aegyptiacum et Nebucadnezaris mortem interiecti, ex quo interuallo demonstrare uult, si uel maxime gesta eius omnia contrahantur, quae manifesto plus temporis requirant, tamen finem delirii in ultimum uitae momentum incidere, cum tamen Nebucadnezar ad sanam mentem redierit, pristinumque splendorem receperit, addita amplitudine maiore, *b*) quae circumstantia reiiciendos potius iubeat, septem istos annos in aetatem eius uirilem, siue in istud interuallum, quod inter Iechoniam deportatum et Hierosolymam destructam interiacet, quoque nihil memorabile gesserit Nebucadnezar. Verum ut nihil dicamus de eo, nondum satis probasse Perizonium, septem illa tempora necessario accipienda esse
de

de septem annis, fefellit ipsum ratio in spatio illo temporis inter belli aegyptiaci initium et Nebucadnezaris mortem rite constituendo. Si enim ponamus, coeptum fuisse bellum aegyptium ipso anno, quo capta est Tyrus, secundum rationes nostras ab hoc termino ad mortem Nebucadnezaris fluxere anni XII. c) At Perizonius longe abest ab ista sententia, quae Euilmerodachum Patris Vicarium tempore delirii facit annum XXXVII captiuitatis, quo Iechoniam uinculis liberauit ille de primo eius anno post Patris mortem interpretatus, de quo supra, sed in eo principium petit, cum potior omnino ratio habenda sit analogiae historicae, quam coniecturae, solido argumento destitutae.

a) Vid. Perizonius in *Origg. Aegyptiacis* Cap. XXIV. p. 487. sqq.

b) Iuxta Dan. IV. 36 amplitudo gloriae et honoris intelligitur, non potentiae, namante delirium Dan. IV. 19. summa iam Orbis potentia Nebucadnezari tribuitur, quod ὑπερβαλῶς dictum frustra statuit Perizonius.

c) Cum annos XLIII rerum summam solus tenuerit Nebucadnezar, cum Patre uero annos

IV, ut supra ostendimus, annis coniunction XLVII, uitae terminus respondet anno P. I. 4152, bello Tyrio iam A. P. I. 4141 finito.

XXXVIII.

Quod de septem temporibus, quibus Rex maniam passus est, diximus, ea non necessario accipienda esse de septem annis, in eo repugnantes quidem habemus quosdam Interpretes, ueteres tamen nonnulli a) consentiunt, et menses, non annos, nobiscum intelligunt. Diligentissimo Viro Iacobo Guffetio bene fuit obseruatam עֵרָן istud Danielis aequipollere hebraeorum מוֹעֵד, Daniele C. VII. 25. et XII. 7. illic chaldaice hic hebraice eandem sententiam repetente, istudque עֵרָן et מוֹעֵד communem agnoscere stirpem יֶעַר Hebraeorum autem מוֹעֵד tempus quidem statutum generatim notat, sed praeter annum tempus etiam quodcunque aliud, quod idoneis exemplis firmavit Guffetius, b) imo mensis notionem explicite habet Psal. CIV. 19. c) Cum igitur per analogiam historicam uix liceat annos intelligere, subsistamus in mensibus, atque de-

liri m

lirium septem mensium fuisse credamus.

- a) *Pseudo-Dorotheus, Pseudo-Epiphanius, Historia Scholastica et Chronicon Alexandrinum* siue *Paschale*, septem quidem annos huic delirio destinatos fuisse, existimant, sed precisus Danielis annos mutatos fuisse in menses.
- b) In *Commentario linguae hebraeae*, uoce ירדן p. 333 F. huc imprimis spectat locus Gen. I. 14. ubi מועד commode de mensibus interpretis.
- c) עשה יוח למועדים *statuit Lunam in tempora*, uel ut uersio germanica: *Du machest den Monden, das labr darnach zu theilen*, quem locum *Gussetius* praetermisit.

XXXIX.

De ipso Regis misero fato Scriptores chaldaici silent, *Megasthenes* tamen istud non obscure commemorat in fragmento quodam, quod ex *Abydeno* seruauit *Eusebius*. a) In quo *Megasthenes* ex traditione *Chaldaeorum* refert, *Nebucadnezarem* in palatium suum aliquando conscendisse, et diuino numine afflatus, futura *Babyloniae* fata, immi-

nens

nens a Cyro exitium praedixisse. Nulla quidem hic mentio delirii, sed Megasthenes exornans res Nebucadnezaris per afflatum diuinum furorem eius dubio procul intelligit, prout nempe ex sententia gentilium nonnullorum, quae postea ad Scriptores quosdam Iudaeos, Arabes et male-Christianos transiit, furor Propheticus effectus erat Temperamenti Melancholici, quem speciatim ex atra bile, sedi mentis uicina, repetit Aristoteles, cuius doctrinam ita repraesentat Cicero L. II de Diuin. eundem etiam eos, qui ualetudinis uitio fuerent, et Melancholici dicerentur, aliquid in animis praesagiens atque diuinum habere, censuisse. Ipse Aristoteles in Problematis Sect. XXX Qu. II. id idem dogma tradit, *b*) quod passim etiam alii, *c*) ut notum est, nefarie inculcant.

a) Lb. IX. Praep. Euangelicae C. 41. Postea a Chaldaeis dicitur in palatium suum conscendisse, et diuino numine afflatum, haec magna uoce dixisse: Ego Nabucodrosorus uobis, o Babylonii, calamitatem futuram praenuncio, quam nec Progenitor noster Belus, nec Regina Beltis, ut auertant, Parcis persuadere poterunt. Veniet Perses mulus, qui uestrorum

Dae

Daemonum auxilio usus seruitutem uobis afferet: Eius uero adiutor erit Medus, Assyriorum gloriatio. Vtinam prius, quam ciues dediti fuerint, ille quadam charybdi aut mari absorptus periret radicitus; aut alias abreptus in solitudinem (ubi neque urbis, neque hominis uestigium, sed ferae pascuntur, et aues circumuolant) solus inter scopulos et uoragines erraret: Mibique meliori exitu frui liceat, priusquam haec ei in mentem uenerint. Haec effatus ille protinus disparuit.

- b) Verba sunt: *Multi etiam propterea, quod ille calor sedi mentis in uicino est mortis uesaniae implicantur, aut instinctu lymphatico inferuescunt, ex quo Sibyllae efficiuntur et Bacchae, et omnes, qui diuino spiraculo instigari creduntur, cum scilicet id non morbo, sed naturali intemperie accidit.*
- c) Praeter Arabes Auisennam et Algazelem, Petrus Pomponatius. Ben. Spinoza, Petrus Petitus, quem instar omnium uide de Sibylla L. I. C. XI p. 75 sqq.

XL.

Causam igitur non habuit Iacbus Vsserius, ut uaticinium Nebucadneziris a delirio distingueret, quod quidem fecisse uidetur ad A. M. 3442 p. 74. Potquam

quam enim ibidem Nebucadnezarem post VII annorum delirium sanitati et regno restitutum fuisse docuisset, addit ex Abydeno, eundem quoque de clade Babylonis uaticinatum, statim obiisse. Qualis uero status Nebucadnezaris mentis usu priuati fuerit, ex uersionum biblicarum errore mire narrarunt ueteres Ecclesiae Patres, *a*) quos nemo inter recentiores facile sequitur. Apud Medicos Auctores uaria leguntur, ad rem pertinentia, speciatim Thomam Bartholinum. *b*) Nec est, cur dubites, posse naturalia maniae phoenomena, quae saepe admiranda sunt, ad praesentem Nebucadnezaris morbum comparari, eundemque ex iis quodammodo explicari. Sed absit, ut causis physicis solis omnia tribuamus, quamuis etiam Maniacorum ex nimia ambitione exempla prostant. *c*) Certum est ex Daniele et manifestum, Deum hic miraculum edidisse, quo gloriam inter gentes manifestaret, cui nemo, nisi impius, contradixerit.

a) Vid. Commentatores passim et *Seb. Kirchneri*, *Iob. Guil. Hilligeri* et *Casparis Nimschii* peculiare disertationes.

- b) *De morbtis Biblicis* C. XIII, ubi Nebucadne-
nezarem infania lupina, a *Paulo Aegineta* de-
scripta, ait, laborasse.
- c) Vid. quae *Iob. Dolaeus* in *Encyclopaedia Me-
dicinae practicae* Lib. I. C. IV. p. 64. sqq. et
Georgius Wolfgang Wedelius in dissertatione
de Mania §. 29.

SECTIO VI.

DE SVCCCESSORIBVS NEBVCADNE-
ZARIS ET REGNI FINE.

§. I.

Emeni tandem sumus difficilem im-
peditamque Nebucadnezaris histo-
riam, qui, cum annos XLIII imperio
praefuisset, fatis tandem concessit, ex
Fl. Iosephi elogio, Regum Babyloniae
maximus. Verum nunc ad difficultates
longe maiores, et, quae, post tot Viro-
rum doctorum labores, fere insuperabi-
les uideri possint, delabimur, qui nem-
pe Nabuchodonosori successores, ex com-
paratione Historiae sacrae et profanae,
sint tribuendi. Hanc enim legem nobis
cripsimus, ut neque uim Historiae sa-
crae

cræ inferamus, neque præter rem exotica monumenta abiiciamus, sed Scriptores utrosque, et sacros et profanos, analogiæ, quam uocant, historiciæ ope, in amicabilem, quoad eius fieri poterit, concordiam reuocemus. Quod quidem ab antiquis nonnullis, locum quendam Iosephi uitiatum improuide secutis, male neglectum fuisse, iam Torნიellius monuit, *a*) qui, spretis plane exteris Scriptoribus, uarias sibi formarunt hypotheses, quibus falsum quidem suppositum, de LXX annorum interuallo a desolatione exordiando, utcunque sustentant, ueræ tamen huius temporis historiæ perpetuo contradicunt. Septem inprimis ueterum sententias recenset Pererius, *b*) quem inter et Scaligerum graues de eadem re disceptationes fuisse agitata, constat, de quibus tamen hic tuto filemus. Cum autem Daniel, ex accidenti saltem, more Prophetis consueto, tempus occasionemque uaticiniorum Historiæ Chaldaicæ characteribus notare soleat, iustam Babyloniciæ Regum enumerationem successionemque ueteres in eo frustra quaesuisse, nemo non in-

telligit. Quare, bona sacri Vatis uenia, extera monimenta comparemus, atque ex iis data eius, ut uocantur, suppleamus, suoque ordini restituamus, liceat.

a) In *Annalibus* ad A. M. 3429. n. 9. 10.

b) Lib. VII. *Comment. in Danielelem*.

II.

Quod uero difficilem reddidit totam hanc controuersiam, *πρῶτον ψέδος* est, quasi ex mente Danielis Darius Medus proximus fuerit Belsazaris Successor, quod ad coniecturas, undiquaque impeditas, coëgit Viros doctos. Daniel quidem C. V. et Belsafari et regno simul Babylonico exitium minatur, cumque statim, nocte sequenti Regem occisum, memoret facer Scriptor, caputque sequens VI ita exordiat: *Et Darius Medus accepit regnum*, quidam opinati sunt, et mortem Belsazaris, et auspiciu Darii Medi ratione temporis euentusque fuisse connexa, quod, nec nego, speciem quandam ueri habere. Quamuis autem de re ipsa nondum dispiciamus, istud

istud tamen hoc loco moneri liceat, admodum familiare esse Prophetis, ut in uaticiniis, quae diuersi sunt temporis, coniungant, tempusque non semper proximum, sed remotius quoque, imo quandoque remotissimum, quae est excellentia uaticiniorum diuinorum, respiciant. Nec copulatiua Vau pro indole styli sacri semper cum praecedentibus arctissimum nexum infert, sed continuationem saltem notat Scriptoribus Sacris, etiam in re noua commemoranda cum praecedentibus non adeo connexa ea, saepissime utentibus. a) Quae si ad praesens negotium applicentur, inde liquet, uaticinium Danielis non repugnare, quin ex comparatione Historiae exoticae, et inde emergente analogia Historica, rite explicetur, initiumque Darii aliquo temporis interuallo ab exitu Belsazaris, necessitate istud exigente, diuellatur, quod instar postulati cuiusdam, contendimus, permitti.

a) Vid. Interpretes ad Iosuae I. u. 1. et Iob. Vorstium de Hebraismis N. T. Part. II. C. 33. p. 108. Antonium Bynaeum de Circumcisione Christi §. 2. p. 9. seq. Hugo Grotius ad Luc.

II. u. 21. frustra tamen hi omnes genus hoc loquendi Hebraeis peculiare, affirmant, ita sane loquuntur etiam Graeci: καὶ πρῶτον αἰρέσκει *Herodianus* L. II. C. 2. ab initio καὶ Ἐλγλαῖος *Menander* in fragmento apud *Iosephum Antiquit.* L. IX. C. ult. Etiam Latinis Scriptoribus *atque* eodem modo usurpatur.

III.

Verum hanc libertatem diserte negat Vir Cl. Campegius Vitringa, a) qui Belfazari Darium Medum proxime successisse contra Marshamum statuit, rationem addit Vir doctus חֲבַר istud Danielis, esse graecorum ἐκδέχεσθαι, διαδέχεσθαι, quae uerba de successoribus regni, proxime se excipientibus, tum in sacris tum in profanis Auctoribus, Herodoto imprimis, simpliciter ualeant. Quod quidem, quamuis non negem, cum constet etiam Hesychium Angarios interpretari τῆς ἐκ διαδοχῆς per successionem tabellarios regios, uereor tamen, ne scopo suo doctiss. Vitringa exciderit, quando ex lingua graeca de Vocabulo hebraeo fert iudicium. Contrarium enim ex alio Danielis loco, capitis VII.

com.

com. 18. patet, ubi קבל utitur sacer uates, de nouo Beatorum regno, post euerſa regna mundana a Deo erigendo, cum tamen Beati nequaquam Regum terreſtrium ſucceſſores dici queant. De nouo igitur Medo-Perſico Darii imperio poſt commemoratum Beſazaris exitum ſynecdochice קבל adhibere potuit Daniel, prout etiam C. II. 39 ad Nebucadneza-rem: *Et poſt Te, inquit, incluſis ſucceſſoribus, regnum aliud, miſus Te, exſurget.*

a) In *Obſervationibus Sacris* Lib. VI. C. V. §. 19. p. 305. ſeq.

IV.

Eamus nunc per exempla, quantumque ſibi defuerint Chronographi, opinionem contrariam ſecuti, oſtendamus. Iacobus Viſſerius, a) quem poſt alios imprimis Humfredus Priedeaux b) ſecutus eſt, uiam ab antiquis tritam, et a Iosepho c) primum commonſtratam, repetiit, atque Xenophontem denuo, quem Scaliger praeter rem reliquiſſe uidebatur, in partes uocauit, qui Regem Babyloniae ἀνώρουμον quidem, cum in feſto quodam die commeſſationibus indulgeret, ab hoſtibus Medo-Perſis

superuenientibus noctu in palatio occisum, regnumque Cyaxari cuidam, Cyri focero, traditum fuisse memorat. Quibus ex Xenophonte praestructis, Danielem explicat nobis Vsserius, atque Beroso, Megasthene, Ptolomaeo et Herodoto comparatis, huius temporis Historiam ita restituit, ut Nebucadnezarem filius Euilmerodach, hunc uero Neriglissoor, et filius Laborosoarchod sequantur, quos demum Belsazar, Euilmerodachi filius, et Nebucadnezaris nepos excipit, a Dario Medo Cyroque debellatus. Quae eleganter conuenire existimat non modo cum Daniele, qui exitium Belsazaris et regni coniungat, eisdemque annos tribuat uno plures, *d*) quos et habet Nabonnidus, Regum ultimus, uerum etiam cum Ieremia, *e*) cui Rex Babyloniae postremus omnino sit Nebucadnezaris nepos. Nunc etiam constare ait, quare Daniel in oppugnatione Babylonis Medos et Persas semper coniungat, *f*) quae uero omnia non procedant, si ex Scriptoribus Chaldaicis, Xenophonte neglecto, sententia cum Scaligero feratur.

- a) In *Annalibus*, *aetate Mundi* VI. p. fqq.
- b) Part. I. Lib. II *Historiae V. et N. T. in Historia Iudaeorum et uicinarum gentium connexae* p. edit. Germanicae. Hypothesi Visserianae etiam *Hermannus van der Harde* suam de quatuor Monarchiis sententiam superstruxit, quam in schedis *de quatuor Monarchiarum fabula per Danielelem et Xenophonem explosa*, de *Danielis quatuor animalibus* expressit, at solidissime excussit *S. V. Iob. Guilielmus Ianus de quatuor Monarchiis* dissertatione. C. III. §. 4.
- c) Lib. X. *Antiquit.* C. XII. quem *Eusebius*, *Hieronymus*, *Beda*, *Auctor Historiae Scholasticae*, ut *Torniellius* notat, sequuntur.
- d) C. VIII. 1.
- e) C. XXVII. 7. Dan. V. 13. 18.
- f) C. V. 21. C. VI. 8. 12. 15.

V.

Verum in eo iniurius est in Scriptores chaldaicos doctissimus Visserius, itemque non tollit, sed auget. Illos enim manifeste sibi aduersos habet, quando Nabonnidum non occisum, sed benigne a Cyro habitum fuisse, diserte aiunt, quod de Belsazare apud Danielelem,

si ille ex opinione Vsserii Nabonnidus sit, dici non potest. Accedit, hanc hypothesin Ieremiae, quem iuuare uoluit Vsserius, manifesto aduersari, quod recte aduertit Scaliger, *a*) in alia omnia eunti. Xenophon enim Babyloniae Regem paulo ante expugnata urbem, nihil tale opinantem occisum fuisse asserit, *b*) sed Ieremias L. 31. ne quidem permittit, ut Regem in Vrbe, cum hostibus illa cederet, adfuisse credamus, utpote longius ab ea remotum, atque locis munitis Borsipporum, ut uult u. 30. inclusum. Quod argumentum mire peruertit Marshamus, *c*) applicatque uerba Ieremiae: *Vrbem ab extremo captam* ad urbem Susan in finibus Chaldaee sitam, sed rectius hanc phrasin explicabimus infra.

a) In *notis ad fragmenta, de Emendatione temporum* Operi subiunctis p. 16. sq.

b) *Cyripaediae* L. VII. p. 190. sq. *Cyrus cum audiisset, celebrari Babylone festum diem, quo Babylonii omnes tota nocte potarent, et comessarentur. Exsiccato igitur, apertis fossarum ostiis fluuio, urbem cum quibusdam noctu ingreditur, iubetque Gadate et Gobrepa demonstrante,*

strante, statim iri ad regiam. Faciunt imperata socii, et si qui eis obuiam uenirent, partim caesi peribant, partim retro uicissim fugiebant, partim clamorem edebant, cum suis et Gobrepiani clamorem edebant eundem, uelut ipsi quoque comessationum socii. Pergentes igitur quam celerrime, ad regiam perueniunt, et hic quidem portas regiae clausas inueniunt, irruuntque in custodes ibi positos, ad ignem potantes, statimque hostili more cum ipsis agunt. Orto autem clamore et strepitu, quem ii, qui intus erant, sentirent, et inspicere Rex iuberet, quid esset rei, apertis aliqui portis, foras procurrunt. Eas cum apertas Gadataei conspicerent, irruunt, et illos rursus fugientes intro secuti, ad Regem accedunt, eumque iam erectum cum acinace stricto inueniunt. Hunc Gadataei et Gobrepiani numero plures opprimunt, interfectis etiam iis, qui Regi aderant. Haec Xenophon l. c. quae quidem parum conueniunt cum uerbis Ieremiae: Cursor occurret cursori, nuncius occurret nuncio ad narrandum Regi Babylonis, captam esse urbem eius a fine, et transitus occupatus est, et paludes combusserunt igne et exercitus perterrefacti. Equidem propter magnitudinem urbis, cum caperetur, opus fuisse angariis, Regi id nunciantibus, quidam aiunt Vsserie sectatores, sed nec hoc Xenophon' permittit.

c) Sec. XVII. p. 607 Canonis Chronici.

VI.

Nec placet in Vſſerio, quod neglectis Scriptoribus domesticis auxilia petierit a Cyripaedia Xenophontis, ex Ciceronis ſententia, non ad Hiftoriae fidem, ſed ad effigiem iuſti imperii ſcripta, *a*) quaeque apud ueteres pariter et recentiores fere omnes, Schurzſleiſchio iudice, *b*) parum fidei habet. Marſhamus quoque, quamuis haud raro in ſubſidium aduocet Xenophontem, atque Ciceronis cenſuram nimis acrem exiſtimet, *c*) alio tamen in loco, ubi Xenophontem bellum Cyri cum Aſtyage omiſſiſſe memorat, coniiicitque, id factum eſſe, quia Xenophonti incongruum fuerit uiſum, Cyrum pro Medis contra Medos, et quod addo, contra Patrem, pugnaffe, haud obſcure Ciceroni accedit. *d*) Nec indignum eſt notatu, quod Xenophon in plurimis ſecutus uideatur Herodotum, quem tamen commentis ſuis male ſupplet. Herodotus enim Babylonem propter feſtum aliquem diem totam epulis intentam beneficio noctis et fluminis exſiccati, captam eſſe refert, *e*) ſed de
Regis

Regis internecone tacet, imo ne leue quidem indicium apud eundem apparet, Regem in Vrbe fuisse, ut quidem Xenophon. Ex hoc igitur Auctore cum Daniele illustrare uoluit Vfferius, rem magis obscuram reddidit atque incertam.

- a) Vid. loca ueterum, *Platonis* imprimis, qui tamen dubiae interpretationis est, ut uult ad *Laërtium Aegidius Menagius* p. 151. Iste enim uerba *Platonis de Legibus* L. III. p. 815 in sensu longe alio, quam *Laërtius* Lib. III. segm. 34. p. 185 accipit. Καὶ ἐν τοῖς νόμοις ὁ Πλάτων πλάσμα φησὶ εἶναι τὴν παιδείαν αὐτῶ μὴ γὰρ εἶναι κύρον τοῖσδε. Verba *Laërtii*. Adde loca alia, *Ciceronis*, *Gellii*, apud eundem *Menagium* l. c. et *Gerh. Iob. Vossium de Historicis graecis* L. I. C. V. p. 20. seq. *Scaliger* in Prolegomenis ad emendationem temporum in uniuersa *Cyripaedia*, ait, nihil esse ueri, praeter nuda nomina et mentionem duorum triumue euentuum, ut Babylonis captae et Croesi uicti. Existimatque *Xenophontem*, pro more Rhetorum suae aetatis *Cyri* personam ex medio priscae Historiae delegisse, quem his coloribus pingeret, quibus putaret, se animos lectorum ad uirtutem excitare posse. In quo iudicio plane acquiescit *Iob. Harduinus*, *Paradoxorum* alias aman-

mantissimus in *Chronol. V. T.* p. 558. aitque: *In Xenophontis Cyripaedia, Scaliger recte admonuit, nihil propemodum esse ueri.* Philosophum Socraticum non historicum in eadem agere *Xenophontem*, eleganter docuit Abbas *Fraguier* in *Commentariis literariis Parisiensibus* Tom. II. Part. I. p. 60. sqq.

b) In dissertatione *de Medo-Persarum initiis* p. 14. in nouo dissertationum Volumine Lipsiae edito.

c) In *Canone Chronico* p. 619.

d) l. c. p. 623. adde p. 630, ubi fatetur, *Camby- sen Persam, Cyri patrem, quem bona familia ortum Herodotus dixerit, a Xenophonte honoris ergo Regem appellari.*

e) uid. infra.

VII.

Alio igitur consilio rem aggressus est doctissimus Scaliger, a) qui collatis cum Sacro Scriptore Scriptoribus Chaldaicis, Berofo et Megasthene, hanc sibi de Nebucadnezaris successoribus hypothesin formauit. Proximum a Nebucadnezare locum filio Euilmerodach dedit, post hunc uero Neriglifforem et filium Labosoarchodum,

dum, Danieli Belfazar appellatum, collocat, in quo quidem nihil est, quod cum sacro Vate stare non possit. Verum quando putavit, Darium Medum iuxta Danielem statim secutum esse Belfazarem, ex eo Nabonnidum fecit, apud Profanos notissimum, et ex Victore Babylonis, qualem Darium Medum fuisse, infra patefiet, Principem communi suffragio electum, quem postea Cyrus ab imperio deiecerit, atque Praefectum in Carmaniam miserit. Equidem favere visa est Scaligero phrasis Sacri Scriptoris, qui ait: *b) Darium Medum accepisse regnum, alio tradente*, quod de Nabonnido testantur et Berofus et Megasthenes, dubia tamen alia, et haec quidem gravissima, supersunt, quae non permittunt, ut Darium Medum cum Nabonnido eundem fuisse, sentiamus. Non obscure enim Daniel C. IX, sub initium Darii Medi, LXX servitutis annos ad exitum peruenisse, indicat, regnique Babylonici, ut sequitur inde, finem adfuisse, sed iuxta Scaligerum a primo Darii Medi ad hunc terminum anni adhuc supersunt septendecim. Imo hac hypothese id ef-

fecit

fecit Scaliger, ut character chronicus apud Daniele[m] C. X. i. cum aliis collatus, plane intelligi nequeat, atque Propheta a semetipso dissentire uideatur, c) ut nihil de duriori Megasthenis explicatio[n]e iam dicamus. Istud autem, fateor, in hypothesi Scaligeri egregium est, quod ex comparatione fragmentorum Berosi et Megasthenis multum lucis conciliauerit uaticinio Ieremiae *de interitu regni Babylonici*, de quo suo loco.

a) Conf. inprimis Praefatio *Temporum emendationi*, Anno 1598 denuo impressae, praemissa, ut et ea, quae ad ueterum fragmenta in calce huius operis notauit, addatur *Regum Babylonis Chronographia ex Beroso et Megasthene in Animaduersionibus ad Eusebium* p. 84. et Lib. III. *Canon. Isagog.* p. 290. seq. Petauio tantae uisae sunt rationes Scaligeri, ut sodalibus relictis, plane in eius sententiam, raro exemplo concesserit. uid. in *Rationario Temporum* Part. II. C. V. seqq. et in maiori opere *de doctrina Temporum* Lib. X. C. VII. seqq. post multos alios etiam S. V. Iob. Franciscus Buddens in *Hist. Eccles. Vet. Test.* Periodo II Sect. V. §. 4.-8 p. 793 seqq. eum secutus est.

b) Dan. VI. i.

b) Dan.

c) Annus ille tertius Cyri Danieli emortalis fuit, quod ex Dan. C. XII. u. ult. colligitur. Capite I. uero u. 21 Daniel ad annum usque primum Cyri uixisse dicitur. Concurrent igitur primus et tertius, quae qua ratione conciliari queant, Scaligeriani uideant.

VIII.

Nec est, quod Nabonnidum aliquis hominem peregrinum et Medum quidem arbitretur, quem Berosus, magnae penes Scaligerum auctoritatis Scriptor, Babylonium diserte appellauit. Equidem Megasthenes, Nabonnidum ulla cum Belfazare affinitate coniunctum negauit, sed affinitatis ad minimum uinculum Scaliger admittere cogitur, si Darius Medus Nabonnidus sit, et quod sequitur inde, ex Nitocride Nebucadnezaris uxore natus. Sed Nabonnidum peregrinum et speciatim Medum haud fuisse, claris argumentis euincere possumus. Quod enim eius genus Scriptores Chaldaici ignorant, Scriptura nobis memorat 2Chron. XXXVI. 20. Jer. XXVII. 7. ubi Sacri Scriptores aiunt, *Iudaeos seruituros Nebucadnezari, et Filio eius, et fi-*

*lio filii eius, VSQVE AD REGNV M PERSA-
RVM.* b) Ex quo satis liquet, Nabonnidum
falso hominem peregrinum esse Scalige-
ro, utpote Nebucadnezaris ex filio nepo-
tem. Apprime hic censensus Herodo-
ti placet, qui Labynitum, siue, sub di-
uerso nomine, Nabonnidum, etiam ad
Scaligeri mentem, *Patris nomen et regnum
habuisse* dicit, locutus alibi *de Labyneto
quodam Babylonio*, quem propter apertum
Historiae parallelismum Nebucadneza-
rem esse, nec Scaliger negare potuit, ut-
ut manifesta contradictione se implica-
ret. Impossibile enim est, si Herodo-
tum audire quis uelit, prout certe Scri-
pturae causa ille audiendus est, ut Laby-
nitus uel Nabonnidus Darius sit, qui pe-
regrinus erat, ortus in Media, patre
Medo.

a) *Loca Berosi, Megasthenis, Herodoti* uid.
infra cum uberiore eorum expositione.

b) Additamentum hoc, quod 2 Chron. 36. u.
20 legitur, et Ieremiam ualde illustrat, *Mars-
bamus in Canone Chronico* p. 597 de seruitutis,
non de profapiae duratione intelligit, plane
praeter mentem Scripturae. Recte *Aegidius
Strauchius Breuiarii Chronol.* Lib. IV. C. XXI

Qu. VII p. 529 obseruat, uel hanc solam causam sufficientem quosdam aestimare, ob quam fragmento *Berosi*, quod circumfertur, nulla fides haberi debeat, in quo tamen illos modum excedere, patet.

- c) In *notis ad fragmenta* p. 13, quem *Hugo Grotius* in *notis de Veritate Rel. Christ.* p. 174 *Marshamus* p. 627 aliique non pauci sequuntur. Supponunt tamen hi omnes, quod probatu difficillimum, Nitocridem Medam fuisse, Nebucadnezari iunctam, quam Alexander Polyhistor Amyiten s. Aroiten appellauit.

IX.

Nimis ingenio suo hic indulgit Hermannus Conringius, a) qui Nabuchodonosori filium Euilmerodach supponit, eique annos regiminis quinque b) et ex Daniele Belsazaris nomen tribuit, quos tamen Berosus et Megasthenes diserte distinguunt. Nihil enim iuuat doctissimum Virum, quod uterque Nebucadnezaris filius dicatur, id enim diuersa ratione accipiendum est, unum fuisse filium proprie talem, alterum ex filia nepotem, quem suo more Scriptura quoque filium appellat, utrique quidem

Scriptores citati etiam malos deperditos-
 que mores attribuunt, propter quam ta-
 men conuenientiam unum cum alte-
 ro confundendum esse, non existimo.
 Quem errorem mox alio insuper auget
 Conringius, deceptus eadem opinione,
 quasi proxime Belsazari successerit Da-
 rius Medus, asseritque, hunc Darium
 igitur Neriglifforem esse, qui apud Be-
 rosum aliosque Euilmerodachum sequi-
 tur, tacite quoque Berosum significare a-
 it eum, alienigenam fuisse, dum interfecto
 huius filio aliquem Babylonium in Re-
 gem electum narrat, quasi inde conse-
 quatur, praedecessores Nabonnidi, Ne-
 riglifforem et filium, fuisse peregrinos,
 quae mihi sane nimis subtilia, atque,
 nisi aliunde probentur, a mente Berosi
 certe aliena uidentur. Berosus enim
 tam late de ortu Nabonnidi loquitur, si
 etiam uersionem fragmenti Berosi suo
 relinquamus loco, propterea, quod ge-
 nus uerum ignoraret, de quo suo loco.
 Megasthenis autem Medum, Cyri ad-
 iutorem, male huc trahit Conringius,
 quid enim unquam rei Nerigliffori cum
 Cyro, *qui seruitutem Babylonis attulit*
 longo

longo post tempore? Post Neriglifforem et eius filium, ex opinione Medos, agmen tandem Regum Babyloniae apud eundem Nabonnidus claudit. In quibus omnibus cum sibi aduersum Scaligerum sentiat, eius inprimis hypothesin aggreditur, argumentis quidem non aequè ualidis usus. Nam ut alia omittamus, Labosoarchodus Berosi non statim internoscendus est a Belsazare Danielis, quod ille *πᾶς* Beroso dicatur, hic uero concubinas aluerit, et quae sunt alia. Deinde obſtare ait Scaligero, quod Belsazari apud Danielelem ad minimum tres anni regiminis tribuendi sint, Laborosus uero apud Berosum nouem saltem habeat menses, nullamque esse Scaligeri conciliationem, qui Belsazaris annos sub annis Neriglifforis quatuor contineri arbitratus est, omni quippe ueterum testimonio destitutam. Nabonnidum tandem non Medum illum apud Megasthenem Cyri adiutorem, ex mente Scaligeri esse, ex eo conficit, quod Nabonnidus Cyro, Babylonicum regnum inuadenti, praelio obuiam sese stiterit, urbemque moenibus firmauerit, quod Regis sit

republicam amantis, non proidentis. Quae omnia iudicio eo liquidius patebunt, quando ipsa fragmenta dataque historica et rerum seriem omnem suo ordine infra exponemus.

a) Vid. eius *aduersaria Chronologica* C. 13. p. 179 seqq. Inscriptio capitis est: *Belsazarem et Darium Medum, Babyloniorum Reges Danieli memoratos illum Euilmerodachum, hunc Neriglifforem Berosi esse, Scaligeri sententia reiecta ostenditur.*

b) C. 14. p. 184. seq. Spreto Canone Ptolomaei et Beroso, probat hoc ex Scriptura, quae meminit anni III Belsazaris. Prouocat porro ad *Chronicon graecum Georgii cuiusdam*, nondum typis editum, qui ἀμάρτωλον et *Syn-cellum* se dixerit, alius tamen ab illo celebri *Tarasii Patriarchae Cpolitani, Georgio Syn-cello*, fuerit. Ita enim habere Codicem *Thomae Reinesii*: μετα δε Ναβαρχοδόνοσος έβασιλευσεν Ουιλμερόδαχ υίος αυτῶ έτος Ε, addit *Conringius*: *Non est quidem Scriptor iste magni momenti, uidetur tamen in meliorem annorum annotationem incidisse.*

X.

Magnam in hac historia pietatis speciem prae se fert Iohannes Harduinus, a) facras

facras solum literas, ut ipse profitetur, secutus, qui tamen dum in eo est non modo historiam profanam contra Sancti Spiritus, uaticinia sua historiae huius characteribus saepe insignientis, uoluntatem, plane aspernatur, quod quidem ex uano in Iosephum odio, qui ueterum fragmenta nobis seruauit, profectum esse existimo, sed et pro genuino sacram literarum sensu, quem non parum historia exotica adiuuat, sui ingenii commenta obtrudit. Videamus breuibus eius Systema. Nabuchodonosori filium tribuit Baltasarem ex C. I. Baruchi, sed hunc ante Patris mortem extinctum fuisse, regnumque interea Baltasaris, pupilli, nomine ab Euilmerodacho, unico quidem anno et postea a Nitocride matre, usquedum ipse Baltasar regni fasces capefferet, administratum, arbitratur. Contra hunc Baltasarem Darium Medum, Ahasueri filium atque Cyrum Persam arma sumsisse asserit, qui tamen, urbe quamuis capta, *b*) uictoria uti noluerint, sed pacem hac conditione sanciuerint, ut Baltasar fiduciario et clientelari iure regnum possideret, aut certe

Darii posteri, siquidem Baltasar prole mascula decederet. c) Quae quidem tanta fiducia pronunciat, ac si ipsas tabulas huius pacis inspexisset, utut ipse confiteatur, se talia coniecisse ex eo, quod simili ratione ante annos LXX captam primo Hierosolymorum urbem Nebucadnezar Regi suo Ioachim incolumem, pactis seruitutis conditionibus, dimiserit, tum quod Daniel, Darium Medum Baltasari successisse prodatur, nulla urbis obsessae mentione facta, non autem occupasse, aut suscepisse, nec sacrae literae, Baltasari liberos fuisse, unquam commemorant. Et hae sunt coniecturae, a contemptu Historiae exoticae, inepto in libros apocryphos atque uitiosam uersionem uulgatam studio atque fauore suppeditatae, certe nimis leues, atque ad rem tam grauem expediendam nequaquam idoneae.

a) In *Chronologia V. T. numis illustrata* p. 558 b.

b) p. 558 a.

c) De hac commentitia Babylonis expugnatione Ieremiam et Herodotum locutos existimat p. 560 a.

XI.

Nuperrimus Auctor dissertationis de Dario Medo, qui etiam Harduinum sibi impugnandum sumsit, neutiquam illo felicior est, in suis coniectandi rationibus, in quibus μέγα λίαν αίτημα supponit, et Chronologiam non parum turbat, omnesque characteres Canonis Babylo-nici peruertit. Scilicet occiso Belfazare, cum per factionem Nabonnedus in Regem fuerit electus, non omnes in eundem consensisse, sed Daniele aliosque Belfazaris amicos ad Regem Medo-Perfarum tunc imperantem, in sacris Darium, in profanis Historiis Astyagen appellatum, iuxta decretum diuinum quidem, ait, respexisse. In quo, quod Darium Medum cum Astyage eundem faciat, nullum idoneum auctorem, si graeculum unum alterumue sequioris aetatis excipias, habet praedecessorem. Nec mentio legis Medo-Perficae in Historia Darii Medi tantum ualet, ut ex ea cum Auctore dissertationis colligamus, Darium Medum antequam Baby-lonis imperio potiretur, apud Medo-

Perfus rerum summam tenuisse. Huic fundamento, quod posuit, Darium Medum esse Astyagen, reliquas coniecturas superstruit, et redeunte in Mediam Dario, eoque a Cyro nepote ad incitas redacto, Nabonedum ad regni Babylonici possessionem tandem peruenisse, affirmat, atque ab hoc tempore annos eius imperii XVII duci iubet. Sed nemo facile ei condonauerit magnum Chronologiae hiatus, praecipue in Canone Nabonassareo, quando in tabula Chronologica subiuncta mortem Belsazaris anno Nab. 187, primum uero Nabonedi, regnum recuperantis, anno Nabonassareo 193 cum Ptolomaeo statuit, et interuallo quinque annorum inter mortem Belsazaris et Nabonedum interiecto, Astyagen Babyloniam Mediae adiecisse, mox utroque regno eiectum fuisse arbitratur. Casus Belsazaris ad eum omnino spectat annum, quo Neriglissoor obiit, atque hic est iuxta Ptolomaeum annus Nabon. 192, a quo per characteres supra expositos uindicatosque non licet in annum quemcunque alium caedem Belsazaris reiicere. Tandem, qui in omni Historia

ria

ria certissimus est, annus Astyagis a Cyro superati Olymp. LV primus, hunc cum anno eiusdem Olympiados quarto male permutat Anonymus.

a) A. MDCCXXII Mense Aprili pag. 20 sqq. maxime imitatus *Wilhelmum Langium*, qui eadem fere de *Annis Christi* L. II C. XIV.

XII.

Vidimus huc usque varias de Successoribus Nebucadnezaris sententias, non quidem indoctas atque ab ingenio alienas, multum tamen a semetipsis atque ueritate dissidentes, quarum primum falsum, a quo reliqua dimanant, proximam Darii Medi, Belfazare extincto, successionem accusauimus supra. Age igitur, scopulum hunc euitaturo, nouam ex datis biblicis, luculentis Berosi et Megasthenis fragmentis, Herodoto denique et Ptolomaeo hypothesin erueri liceat, sitque concordia, si qua obtineatur, Scriptorum sacrorum et profanorum ualidum pro illius ueritate argumentum. Nebucadnezarem igitur haud dubie excepit Euilmerodach filius, Beroso Euilmaraduchus, Megastheni Euilmala-

malaruchus in fragmentis, Iluarodamus in canone Ptolomaei, leui mutatione, Librariis forte tribuenda, appellatus, eique omnium consensu duo anni attribuntur. In codice sacro ignotus non est, ex quo uerum eius nomen modo produximus, utut minus recte a Chronologis fere omnibus locus Ieremiae, supra expositus, huc referatur, ex quo tamen non inepte colligas, eundem, Patre adhuc superstite, Imperii fuisse Collegam. Hunc Neriglissor, sororis maritus obmorum prauitatem interemit, tradente Beroso, idem fere Megasthenes habet, qui Neriglissar uocatur. Scriptura eius nomen incorrupte seruauit, nominatque eum Nergalsarezer, Ier. XXXIX, quem cum nostro eundem, ex muneris quod ibidem sustinet dignitate, quidam non male coniiciunt. Moriens reliquit filium, e filia Nebucadnezaris genitum, Laborosoarchodum Beroso, Labassoarscum Megastheni dictum, qui post breue nouem mensium regnum pessimo dissolutoque uiuendi genere Amicorum odia in se concitauit, ab iisque misere interfectus est. Liquido illud Berofus, nec

Me-

Megasthenes de eius uiolenta morte tacet, a Ptolomaeo autem in Canone ideo omissus est, quod annum imperando non impleuit, nouem autem menses, pro indole Canonis, quarto Patris contineantur. In hoc uero Laborosoarchodo recte cum Scaligero Belsafarem Danielis quaerimus, cum omnia, quae de Belsafare Daniel, in eo reperiantur. Ipsum nomen, quod a corruptionis suspitione prope abest, atque docte a Wilhelmo Langio expositum est, nequaquam repugnat, Nebucadnezarem quoque Patrem habuit noster, ex filia Nepos, perditissimi mores, infaustus uitae exitus apprime conueniunt cum his, quae Daniel toto Capite V memorat. Commode hic succurrit Herm. Conringii obiectio, quam sine responsione supra dimisimus, Laborosoarchodum apud Berosum *παῖδα* nominari, sed Belsafarem Danielis concubinas aluisse, quod uix consistere queat cum hac aetate; at difficulter Conringius probabit, graecis *παῖδα* hominem tenuissimae aetatis esse, non uero paulo adultioris, ponamus, XXV annorum, ut apud latinos *Adolescens*, accedit, quod Scriptoribus graecis *παῖς* sit filius regius cuiuscunque aetatis.

a) *Berosus* apud *Iosephum* contra *Apionem* Lib. I. p. 1045 et *Eusebium* Lib. IX, Praep. Euang. C. XL p. 455. *Nabuchodonosor* itaque postquam inchoavit murum praedictum incidens in languorem de uita migravit, cum regnasset annos XLIII. Eius filius *Euilmaraduchus*, regni Dominus effectus, et res iniuste atque proterue administrans, insidias passus a *Neriglissore*, suae sororis marito peremptus est, cum regnasset annis duobus. Illo sublato, *Neriglissoor*, qui ei insidias fecit, regnum sumsit, et regnavit annis quatuor. Huius filius *Laborosoarchodus*, πᾶς ὧν, principatum tenuit mensibus nouem: insidias uero passus est eo, quod nimis appareret malorum esse morum, ab amicis extinctus est.

Megasthenes apud *Eusebium* l. c. C. XLI: *Nabucrodosorus* cum uaticinatus esset, repente euanuit, et filius eius *Euilmaturuchus* regnavit. Hunc *Neriglissares*, sororis eius *Vir*, interfecit, et filium *Labassoarascum* reliquit. Illo etiam nece uiolenta sublato, Regem creant etc.

b) Ad locum hunc *Ieremiae* istud adhuc, quod moneam, habeo, ex illo atque in *Iudaeos* fauore non apparere, *Euilmerodachum* rem iniuste atque proterue, ut *Berosus* ait, administrasse, forte haec propensio in *Iudaeos* causa extitit odii *Neriglissori*, et testimonii tam iniqui *Beroso*.

c) Grae-

c) Graeca *Berosi* apud *Iosephum* habent: ὑπὸ τῶν Φίλων ἀπετυμπανίθη. Quod explicat *Scaliger* L. III *Canonum Isagog.* p. 291 et ex eo *Christ. Adamus Rupertus* ad *Synopsin Besoldianam* p. 54 ex grammaticis, tympanum esse lignum, quod σκυτάλην appellant, *ein Stock*, notatque in ueteri editione Danielis graeca, citante *Iustino*, lectum fuisse: Καὶ ἀπετυμπανίθη τὸ θηρίον, pro quo hodierna ἀνηρέθη eodem sensu. Martyrii genus quoque τυμπανισμός, quo Martyres fustibus examinabantur ad internecionem usque, id quod liquet ex 2 Macc. VI. 19. 30. et ex quodam *Eusebii* loco apud *Antonium Gallonium* de *Martyrum cruciatibus* p. 527. sq. Cum *Caesar* responsum per literas misisset, illos, qui fidem Christi confiterentur, tympanis esse torquendos, Praeses Beatos Martyres ad tribunal deduci, iubet, iterum in quaestionem uocat, datque sententiam, ut qui municipes romani essent, percuterentur, reliqui amandarentur ad bestias. Vid. plura apud *Iob. Braunium* in *Comment. ad Ebr. XI. 35.* *Suicerum* Tom. II. *Thesauri Eccles.* p. 1327. sqq. *Thomam Gooduinum* in *Mose et Aarone* Lib. V. C. IX. §. 11. *Hieronymum Magium* de *Equileo* C. XII. p. 43 *Mathiam Zimmermannum* ad illud *Tertulliani*: *Fiunt non nascuntur Christiani* Sect. II. §. CLXIII p. 356. *Thomas Gatakerus* in *Operibus Criticis* p. 907 sqq. am-
pla

pla dissertatione, τυμπανισμόν uocabulum esse mortis uiolentae generale, multis exemplis asseruit. Scaligerum tamen Aristophanis scholiastes iuuat, qui τύπανα scribit esse ξύλα, οἷς τύπτονται ἐν τοῖς διασηείοις οἱ τιμωζόμενοι.

d) Vid. Henricus Doduellus in appendice ad dissertationes Cyprianicas §. 26 p. 12.

e) Non piget eius uerba adscribere ex Lib. II de annis Christi C. XIV p. 316. Idem est Ieremiae, Nebocadnetzar et Nebocadretzar, uel si graece dicere uelis, Nabuchodonosorus Berosi, et Nabuchodrosorus Megasthenis. Idem quoque Laboneth Herodoti et Naboneth Berosi. Sic ergo idem erit Nebucadretzar et Lebocadretzar. Liquidae enim in nominibus his Chaldaicis inter se permutantur. Componuntur uero nomina Chaldaica ex binis ternisue aliis. Sic Nebopolletzar componitur ex tribus לצר נבר פול לצר, ut et Nebucadnezar siue Lebocadretzar לבו-כר-רצר et לבו-כר-רצר. Ex quo fit Laboretzarcad לבו-רצר-כר secundo et tertio nomine inuicem transpositis.

f) Impium sacrilegum Eryfichthonem lucum Cereris uastantem Callimachus Hymno in Cererem u. 55 sqq. sic inducit loquentem:

εἶπεν ὁ πᾶς

ταῦτα δ' ἐμὸν θάσσει στυγανὸν δόμον, ᾧ
ἐνὶ δᾶτας ἀνὲν ἐμοῖς ἐτάροισιν ἄδην
θυμαρέας ἀξῶ.

dixit

dixit Iuuenis: *Hae arbores meam reddent tetam domum, in qua epulum semper meis consodalibus perquam iucundum praebebo.* Qui locus ualde similis est Belsazaris Historiae. Parthenopaeus inuito Ioue Thebas diruere parans *Ἀνδροπάης* *Aschylo* dicitur, qui *Lycophroni* *Νέανδρος*, uid. *Ezechiei Spanhemius ad Callimachum* p. 688. Augustus annos iam XXI natus cum exercitum contra Antonium duceret, Romanis adhuc puer appellatus est, uid. *Isaacus Casaubonus ad Suetonti Aug. C. XII.*

g) Non modo Alexander ab *Arriano* dicitur Philippi *παῖς* Lib. IV p. 265. sed et Augustus ab *Appiano* *παῖς* Iulii. *Herodianus* Lib. IV. C. 2. ait, moris esse apud Romanos, consecrare Imperatores *ἐπὶ διαδόχοις παῖσι τελευτησάντας.*

XIII.

Huc usque Scaligerum sequi potuimus, nunc uero non statim cum illo ad Darium Medum progredimur, quem Scaliger cum Nabonedo eundem existimat, qui iuxta Berosum et Megasthenem Laborosoarchodo successit, nos uero diuersum facimus, adiuti tota huius temporis historica analogia, ut ex dicendis

patefiet. Interfecto igitur Belsafare summa imperii rediit ad iustum illius haereditem Nabonedum, quem Canon Ptolemaicus Nabonadium, Megasthenes Nabannidochum nominant, attamen non sine amicorum fauore, quod clare dicunt Berofus et Megasthenes. Repetenda hic sunt ea, quae supra iam de eius genere diximus, ubi ad Herodotum inprimis prouocauimus, qui fugientem hoc loco Historiam sistit, et Labynitum *Patris nomen et regnum accepisse*, diserte profitetur. Si igitur Herodotus, prout par est, ex semetipso explicetur, colligitur, Labynito uerum nomen fuisse Nobonedo, cum pater siue auus fuerit Nebucadnezar, quod omnium consensu et ipsa temporum ratione recte statuitur. Commode ex his explicari posse uaticinium Ier. C. XXVII. 7. iam supra indicauimus, uiam ab Vsserio monstratam secuti. Per XVII annorum imperium, quod ipsi et Berofus et Canon Ptolomaei adscribunt, contra inualescentem Medo-Perfarum potentiam se munire studuit, quam imperio inprimis Babylonico exitium portendere, praedixerat Daniel C.

V. 28. Fufiffime Herodotus cum Baby-
loniorum de Medis timorem, tum ad
auertendos casus conatus enarrat, nec
obscure idem ex Berofo colligitur.

a) Scilicet iniustus regni possessor fuerat Neri-
gliffoor et haud dubie reliquae Nebucadne-
zaris familiae suppressor. Quo igitur cum
filio sublato, amici regii quasi libere eligen-
tes, Nabonedo Euilmerodachi filio, regnum
tradidere, quamuis istud iure, sed impedito
adhuc, ad eum pertineret. Ita crediderim
interpretandos esse ueteres.

b) *Berosus l. c. Hoc perempto coniuratores con-
uenientes regnum communi suffragio tradidere
Nabonedo cuidam, Babylonio, qui fuit ex ea-
dem coniuratione: τινὲ τῶν ἐκ βαβυλῶνος,
ὄντι ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπισυστάσεως, pro quo
perperam legitur apud Iosephum ἐπιστάσεως,
quod mendum in recentissima Iosephi editio-
ne sustulit Iob. Hudson.*

*Megasthenes l. c. Illo etiam nece uiolenta sub-
lato, regem creant Nabannidochum, nulla cum
eo affinitate coniunctum.*

c) *Lib. I. C. 188: aduersus Nitocridos filium La-
bynitum, Patris nomen et Assyriae imperium
habentem, Cyrus exercitum duxit. Lib. I. C.
78. Medorum et Lydorum bellum quod erat
inter Cyaxarem et Alyatten compositum fuisse,*

pacemque restitutam auctoribus conuentionis Syennensi Cilice et Labyneto Babylonio, ait. Absque ullo autem idoneo fundamento Har- duinus Chronol. V. T. p. 560 Labyniti no- men omnibus Babyloniae Regibus commune esse statuit, quod Herodotus peregrinus et barbarus in proprium deformarit. Nepos etiam hic Labynitus eius filius dici potuit, prout Arbupales Artaxerxis ex Dario nepos Arriano L. I. C. V. appellatur: ὁ Δαρείς τῆς Ἀρ- ταξέρξεως παῖς.

- d) Vbi Daniel ad Belsafarem: *Regnum tuum di- uisum est, Medis et Persis traditum.*
- e) L. I. C. 185 seqq. Matris Nitocridos confi- lio et ope omnia peracta. Inter alia notau- ter Herodotus: *Animaduertens Nitocris im- perium Medorum ingens ac pacatum, subacta ab his multa oppida et inter haec Ninum, praemuniuit se omnibus, quam potuit maxi- me. Longius causam metus repetit, cum aliam nesciret, propior suppetit ex Dani- elis uaticinio. Et paulo post: Ad haec, quae- cunque erat regio ad inuadendum oportuna, et compendiaria ex Medis uia, hanc interse- pfit, ne Medi commercio Assyriorum ipsius ne- gotia cognoscerent.*
- f) Berosus l. c. sub hoc Nabonedo muri Babylo- niorum ciuitatis circa fluuium ex latere cocto et bitumine sunt eleganter constructi. Vid. in- fra.

XIV.

Si quaestio instituat: numne huius Nabonedi etiam mentio iniiciatur apud Danielem? non dubitauerim affirmando respondere, prouocarimque ad Dan. VII et VIII. si coniecturis philologicis aliquid liceret. Non uno constat ex hac Historia exemplo et Strabo liquido asseruit, miram esse nominum in Regibus Babyloniae uarietatem, *a*) ne dicam corruptionem, imprimis nomina ab idolo Bel siue Nebo sumpta perpetuo inter se permutantur, *b*) facta non modo literarum transpositione, sed et liquidae unius in alteram mutatione, quod non modo uidere est in diagrammate infra apponendo, in quo pro Nebucadnezar Herodotus habet Labynetus, pro Belfazar Berofus Laborosoarchodus, sed et in Berosi alio loco, qui Nabonassarem appellat, quem Scriptura Baladan. Quod exemplum simul ostendit, epitheta נבון et נבון uel נבון alternis uicibus hisce nominibus iungi, unde facilis, nec inepta, coniectura, Nabonedum Berosi non modo Labynetum esse, sed et Danielis cc.

ll. Belsazarem. Duplicem inde habebimus Belsafarem apud Danielelem, alterum, cuius mentio C. V. et alterum, Nabonedum nostrum, qui Darium antecessit. Et necessaria propemodum coniectura est, quia, ut recte contra Scaligerum monuit Conringius, Belsafari, apud Danielelem, anni ad minimum tres manifesto sint tribuendi, quod nunc commode fieri poterit, si Belsazar cc. ll. sit Nabonnedus. Si autem rigidus hic nobis obtingat aduersarius, ut Conringio satisfiat, cum Scaligero respondebimus, annos Belsazaris apud Danielelem, Neriglissoris in Canone esse, utpote tutorio nomine regnum administrantis.

a) Apud *Callimachum*, *Hymno in Dianam*, Dea haec petit a Ioue πολυωνυμίην ne hac secum Phoebus certare queat. Πολυωνυμία igitur signum diuinitatis apud Babylonios. Plura post *Seldenum*, *Ezechiel Spanbemi*us ad *Callimachum* p. 129 sqq.

b) Videntur quidem ista nomina distingui Esaiæ XLVI. *Cecidit Bel succubuit Nebo*, sed conter, quæ *Seldenus de Dīs Syris* Synt. I. C. V. p. 165 et Synt. II. C. XII. p. 340 sqq. notauit.

c) *Campegius Vitringa* ad Esaiæ C. XIII p. 509. *Labynet*us est ipsum nomen לבוניט siue לבוניט

לבוניט, *quia Babylonii literas נ et ל per-*
miscabant, cuius prior pars est in nomine Ne-
bucadnezaris. Sed mihi uidetur Labyneti et
 Nabonedi efformatum ex נבון-ארן uel
 כל-ארן prout sane Canon Ptolomaei no-
 men eius rectius legit: Ναβονάδιος uel loco
 ארן Dominus, quod non raro his nominibus
 subiungi solet, aliquando habuit ארתן, quod
 est ualidus, robustus, unde Nabonidus, La-
 bynitus, Nabonedus. A quo non longe ra-
 tione sensus distat כלשאצר *Belus, qui est*
Mars siue fortis. conf. Dan. IV. 5.

XV.

Quem uero Babylonici regni interi-
 tum omni studio auertere uolebat Na-
 bonedus, Cyrus tamen attulit, non ua-
 na Danielis praedictione. Aderat ter-
 minus a Deo ipsi praestitutus et LXX an-
 ni, sub quorum decursu Babylonis iugum
 gentes portauerant, ad finem prope-
 rabant, cum Cyrus Medo-Perfarum Rex,
 foedus, quod cum hostibus suis Lydis
 Babylonii iunxerant, uindicaturus, cum
 exercitu accederet, occurrentes sibi cum
 Rege Babylonios prosterneret, imo i-
 psam Urbem suae subiiceret potestati.
 Modum urbis captae fusius Herodotus

exponit, ubi in primis haec circumstantia memoratu digna est, quod Cyrus, fluuio in paludem reuocato, pristinum eius alueum reddiderit peruium, Persaeque hac ratione improuiso urbem intrare potuerint Victores, unde et factum sit, ut quamuis extrema urbis pars iam capta esset, nondum tamen, se uictos, mediam inhabitantes, sentirent propter comestationes, quibus propter festum aliquem diem indulgebant. Eleganter haec conueniunt cum Ier. C. LI. u. 31. sq. ut iam dudum obseruatum doctis interpretibus. Rex ipse ad loca munita Borsippen fugerat, unde istud apud Ieremiam de Angariis, urbis casum Regi nuntiantibus, de quo supra. Regem uero Borsipporum angustiis clausum, cum deditioe recepisset Cyrus, clementer de eo statuit, atque Carmaniae praefecturam concessit. Quo loco denique Scalligeri notanda uenit ὑποθέσεως δαλεία, qui seruitutis annos LXX ad ultima Cyri producturus, annos octo ab expugnatione Babylonis ad Nabonedi deditioem et plenum inde Cyri imperium interiectos, nullo idoneo argumento nixus, arbitratur.

- a) Conf. Ier. XXV. 12. sqq. anni ita colliguntur:
 Nabopoll. IV cum quo concurrit Ioiakimi IV,
 Nabuchod. XLIII quo Seruitus coepit.
 Euilmerod. II
 Nerigliff. IV
 Nabonedi XVII

LXX

b) Herodotus L. I. C. 77.

c) Lib. I. C. 191.

d) Eleganter *Hugo Grotius* in notis ad Ieremiæ loca citata: *ut annunciet Regi Babylonis, quia capta est urbs eius ab extremo in una parte περὶ τὰ ἔχματα τῆς πόλιος*, ut *Herodotus*. *Et uada praeoccupata sunt* (inuentus transitus per abaci Euphratis transitum, et paludes incensae sunt igni) munimenta τῶν ἔλγς, cuius meminit *Herodotus*. Ea munimenta sunt τὰ ἔξω τῆς πόλεως τεῖχην *Berosi*. huc usque *Grotius*. Quae aduersus *Marshamum* luculenter uindicat *Campegius Vitringa Obseru. Sacr. Lib. VI. C. V. p. 297* sqq. quem legisse, non poenitebit.

e) Vid. fragmentum *Berosi* loco apud *Iosephum* citato.

f) In notis ad fragmenta p. 15. Supponit quoque Chaldaeos tunc nouam illi, tanquam totius Asiae triumphatori, aeram instituisse,

unde primus annus Cyri apud Esdram fit in Canone nonus, sed de his satis supra.

XVI.

Atque hic est exitus regni in toto Oriente quondam potentissimi, sed quae urbis fata post haec tempora fuerint, copiose edisserere, ab instituto quidem foras alienum, paucis tamen ea tangimus, quia impie nonnullis uisum est, uaticiniis diuinis euentum haud constare. Non modo Scaliger hic antiquum obtinet, *a*) quando Babylo ni poenam excidii ab Esaia et Ieremia ipsi denunciatam, a Deo remissam statuit, uerum etiam Ioh. Clericus nouum Canonem criticum, nunquam, prout iactat, fallentem, ex hoc ipso exemplo adstruit, *b*) quo ueterum, in primis Prophetarum uerba, non in emphasi sua, sed *diluto* mitissimoque sensu, iubet, accipi, ne uaticiniorum implementum, cum magnificentiae uerborum euentus non satis respondeat, aliquis frustra quaerat. At Babylona excisam desolatamque eius rudera, quae Petrus de la Valle, sedulus orientis peregrinator, uix inuenire potuit, non lo-

quun,

quuntur, sed clamant, id quod ad uindicanda uaticinia, quae, dum *urbi aeternae* exitium minantur, in tempora et propiora et remotiora prospiciunt, sufficere uideri queat. Sed eam a Medis speciatim subuersam atque exhaustam historia perspicue docet sub nouo Persarum nomine huic aetati, qua Esaias floruit, nondum cognito. Insigni haec omnia Samuel Bochartus industria, ut solet, illustrauit, et allatis ueterum testimoniis confirmauit, quem, c) si cum cura legisset Clericus canonem hunc nunquam fallentem, exemplis sacris non obscurasset.

a) In *notis ad fragmenta* p. 17.

b) In *arte Critica* Part. II. Sect. I. C. IV. p. 169 sq. edit. Lips. *Eiusmodi est*, inquit, *Prophetia de euerfione Babylonis per Medos*, quae extat Esaiiae C. XIII, quae tanta uerborum pompa, tamque atrocibus loquendi generibus describitur, ac si debuisset solo aequari, incolaeque trucidari, aut captiui abduci, cum tamen nihil incommodi passa sit, nisi quod dominum mutarit, et Cyaxari quidem Medo primum, deinde Cyro Persae paruerit. Herodotus L. I. C. 191. Xenophon Lib. VII Cyprip. C. V.

c) Lib.

c) Lib. IV. *Geogr. Sacrae* C. XV. p. 234 sq. digna inprimis *Strabonis* uerba sunt, quae hic legantur: *Partem urbis Persae diruerunt, partem tempus consumpsit, et Macedonum negligentia, maxime postquam Seleucus Nicator Seleuciam ad Tigrim condidit stadiis tantum trecentis a Babylone distitam.*

XVII.

Cyrus autem regnum armis subactum honoris ergo Dario tradidit, Cyaxaris Medorum Regis filio et suo proinde patrueli, qui sub auspiciis Cyri nouam imperii formam introduxit, et secundum Medo-Persarum instituta ius dixit, ut constat ex Daniele. Duobus saltem annis eius imperium contineri non quidem ex fabulis Xenophontis, sed ex caractere chronico apud Danielem C. XI. u. 1. liquido probari potest. Iste enim, si comparetur cum Dan. I. 21, et C. X. 13, apparet, Cyrum tria habuisse initia, quorum primum regni Persici, sublato Astyage suscepti, secundum regni Babylo-nici, cum Dario Medo, Imperii socio, a quo Daniel C. X. 1. annum Cyri tertium ducit, quodque cum primo Darii diserte comparat angelus C. XI. 1. In eo pri-

b) Regnum ideo Darii atque Cyri Dan. C. VI. 28 coniungit, imperiumque Babelis C. V. 28 inter Medos et Persas, ait, esse diuisum, quod ualet de Collegis imperii, non de successoribus, ut uult Scaliger. Commodè ex his, etiam ad mentem *Scaligeri* ratio loquendi apud Danielelem C. VI. I. *Darium accepisse regnum alio tradente* explicatur, Cyro scilicet, qui eum caractere regio insignitum Chaldaeis praefecit, utut in tabulis publicis suarum obseruationum coelestium, ex quibus Canon collectus, Cyri nomen, publico subiectionis documento, referrent Babylonii. Nec abhorret a genealogia Darii aetas LXII annorum Dan. VI. I. Quod autem Darius, suscepto regno eius formam mutauit, illudque in CXX praefecturas diuisit iuxta Dan. VI. 2, quae diuisio postea apud Persas diu obtinuit, moribus Medo-Persarum l. c. u. 8. 15 administrauit, ea omnia uictoris sunt, non hominis ex aliorum fauore degentis, qualis erat Nabonedus.

c) Etiam *Scaliger* tria Cyri initia statuit in *animaduersionibus ad Eusebium* p. 81. et *Wilhelmus Langius* L. II. C. XIV *de Annis Christi*, uterque diuersa ratione. Nostram sententiam sistimus hac tabula Chronologica:

P. I. Æ. N.

4155 - 189 Cyrus apud Medos sublato
Astyage, An. XXI

4175 - 209 Cyrus Babylona capit.

4176 - 210 Cyri et Darii Medi annus primus in regno Babylónico, quo captiuitas soluta

4177 - 211

4178 - 212 Cyri tertius, quo Daniel mortuus, idem primus nominatur Danieli C. I. et 21.

d) *Harduinus in Chronologia V. T. p. 563* non nisi unum Darii Medi annum agnoscit, secutus suam uulgatam, quae Dan. IX. 1. *anno uno regni eius.* Verum *unus* est primus annus, quem alii consequuntur, non modo hebraeis, sed et optimis Scriptoribus graecis.

XVIII.

Si consensum Historiae profanae requiras, spectat huc omnino uaticinium, Nebucadnezarum a Megasthene tributum, et ex ipsis rerum euentis ab hoc Auctore collectum. In eo Medus quidam, Cyri in adferenda Babyloniis seruitute adiutor et Assyriorum gloriatio diserte nuncupatur, quod merito de Dario Medo Cyri socio et Assyriorum postea domino, interpretamur. Sed ualde hic a nobis Scaliger dissentit, quem opinio fefellit, quasi uere Nabuchodonosor hoc uaticinium ediderit, timens pericula a Nabonedo, tanquam homine peregrino (quod supra

supra refutauimus) Cyro Babylonios prodituro et idcirco diras quasuis promerente. Sed quis non uidet, haec omnia a Nabonedo, quam longissime, esse aliena, de quo prorsus contraria Scriptores chaldaici et Herodotus nobis supra retulerunt. At inquit Scaliger, urbem reliquit Borsippen fugiens, et ita prodidit, uerum et haec contorta sunt, et nimis longe petita. Rectius igitur commentitium hoc Nabuchodonosoris uaticinium ad Darium Medum applicamus, cui aequae ac Cyro ex suo opte ingenio imprecatur Megasthenes, ineptus rerum iam praeteritarum uates. Certe imposturam subesse, statim initium uaticinii prodit, quando oraculum, a Pythia Croeso Lydorum Regi redditum et ab Herodoto conseruatum: *de Cyro Mulo*, Nabuchodonosori affingitur, imo ex ipso Daniele Propheta depromptum existimo, quando Megasthenes ait, Seruitutis iugum daemonum ope Babyloniiis fuisse impositum, quae utique iuuabat congerere, quo commentum hoc uaticinii speciem mentiatur.

a) Affert illud ex *Megasthenes Abydenus* apud *Eusebi-*

Eusebium de Praep. Euang. Lib. IX. C. 41.
 verba sunt: *Veniet Perses miles, qui uestro-*
rum daemonum ope usus, seruitutis iugum af-
feret. Eius uero adiutor erit Medus Assyri-
orum αὐχμηα.

b) *In notis ad fragmenta p. 19. sq.*

c) *Lib. I. C. 55. ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοι-*
σι γένηται, quod de Cyro explicatur C. 91.

d) *Vid. Dan. X. 13. 22. ad quem locum prae-*
clare Ioh. Dougltaeus in Analectis sacris Excursu
CLXVIII. p. 287. sqq. confer et alios de
Geniis ἐθνάρχων Scriptores, magno numero
allatos Ioh. Alb. Fabricio in Bibliotheca anti-
quaria C. VIII. §. 20. et 27. p. 261. et 280.
quibus addi possunt Balthasar Beckerus in
Mundo fascinato Lib. II. C. XV. et Antonius
uan Dalen de Origine et progressu Idololatriae
C. IX. p. 173.

XIX.

Ioh. Marshami sententiam, cum in enarrandis uariorum hypothesebus supra uersaremur, silentio praetermisimus, cuius ratio est, quod Conringium ille plurimum secutus, in paucis saltem ab eo discesserit, quae inter praecipuum est, quod Neriglifforem a Dario Medo seiungat, quamuis eundem et filium gente Medos fuisse, existimet, hoc

usus argumento, quod inscriptio Cano-
 nis Ptolemaici, Reges Assyrios atque
 Medos promittat, de quo supra. *a*) Da-
 rio Medo autem, Polyaeo in Stratage-
 matibus *Δαρείος πρώτος* appellato, regnum
 quoddam Medo-Persicum tribuit, *b*) a se
 primum in Scriptoribus antiquis reper-
 tum, atque simul negat, in sacris uel ex-
 teris literis, quicquam de Babylonico Da-
 rii imperio occurrere. Quod si quis clara
 Danielis uerba C. IX. 1. obiiciat, in promptu
 penes ipsum responsio est, per regnum
 Chaldaeorum ibi Susiana intelligi oportere,
 quam Darius, expugnatis Susis, *c*) Baby-
 loniis subtraxerit, eamque expugnatio-
 nem Ier. L. indicari, si nempe loco Sefach
 ibidem per Kibbutz Sufach uel Susan le-
 gas. Verae huius commenti origines
 ex obscuris Aeschyli uersibus repetendae
 sunt, qui et Thomae Stanleio locum ta-
 lia coniectandi fecerunt, quod non pa-
 rum Graeculorum quorundam omnia hic
 miscentium, confusio tenebraeque adiu-
 uarunt. Tempus, quo Darius Susa ce-
 perit, atque inde Babylonici imperii in-
 itium fecerit, Marshamus ex uisione,
 Danieli anno Darii primo, post ingens

21 dierum, siue ex Marshami interpretatione, 21 annorum ieiunium oblata, inuestigare studuit, *d*) cuius ieiunii initium in excidio urbis, annum XXI autem in anno Nebucadnezaris XIX pro hypothese, supra excussa, statuit, a quo tempore usque ad auspiciam Cyri, quem unctum principem Danielis C. IX interpretatur, annos 49. siue septem Danielis Hebdomades numerat.

a) In *Canone Chronico* ad Sec. XVIII. p. 596. sqq.

b) p. 604. sq.

c) p. 606. sq.

d) p. 611. sq.

XX.

Quilibet hic euidenter cernit, quem impium sibi scopum Marshamus fixerit, Danielis euidentissimum de Messia uaticinium in fauorem Iudaeorum corrupturus, qui pessimi conatus, nisi facta simul scriptorum ueterum corruptione, succedere utique non potuerunt. Etenim quicquid sit, nominet Aristophanis Scholiastes atque Suidas Darium, Dario Hystaspis antiquiorem: Polyaenus tamen, loco a Marshamo allato, de Dario

Hyftaspis, ex Marshami sententia secundo loquitur, nec aliud ille uult, quam Darium tributorum gentibus impositorum primum fuisse auctorem, id quod Herodotus loco infra citando, egregie confirmat. Absonum uero est, quod Marshamus huc locum trahat Dan. VI. I. Darius Medus suscepit regnum, eumque de rationibus regni susceptis explicat; quae exegesis a uero sensu uerborum longissime abest. Ad Aeschylum quod attinet, qua ratione ille uerae historiae aduersetur, non uideo, si animo ab hypothefibus, temere effictis, libero expendatur. Apud Scriptores ecclesiasticos autem, Syncellum, Cedrenum, auctorem Chronici Alexandrini maxima rerum confusio dominatur, cum Syncellus Aftiyagen, quem unicum nouit, cum Nabonedo Babylonio misceat, atque Hieronymus immani errore chronico magnam illam expeditionem Scythicam, quae ad Cyaxaris senioris tempora pertinet, ad Darii Medi aetatem referat. Ex his tenebris, fabulis Xenophontis subinde admixtis, obscuro Aeschyli loco lucem conciliare studet Marshamus, cuius sensum

sum ex Herodoto hunc reddimus cum Campegio Vitringa, quod scilicet Cyaxares Rex bello strenuus primus fuerit, qui Persis a Patre Phraorte subactis prae-fuerit, quem cum tertius Cyrus nempe felix uir, eius nepos exciperet gloria per-ficae gentis ad summum peruenerit.

a) In *Stratagematibus* L. VII. C. II. p. 487. Δα-
ρεϊός πρώτος Φόρξος ἔταξε τοῖς Ἑθνεσίω. He-
rodotus L. III. C. 96. conf. *Barnabas Brisso-
nius de regio Persarum principatu* L. I. p. 258.
sqq.

b) *Medus erat primus dux exercitus
urbem autem Susorum euacuauit cadentem
alter eius filius opus perfecit
tertius ab illo Cyrus felix Vir.*

Hic uersuum ordo *Scaligeri* ingenio *Marsha-
mus* atque *Stanleius* debent, sed alterum,
erroris causam, alieno loco positum, suo
restituit *Vitringa*. Cyri praedecessores ho-
noris ergo Reges appellat Persiae, sed non
distinguit a regibus Mediae. Vberrimus in exa-
minando hoc regno Medo-Persico est *Campe-
gius Vitringa Observationum Sacrar. Lib. VI.
C. IV. p. 275. sqq.* adde *Conradi Samuelis
Schurzleischii dissert. de initiis Medo-Per-
sarum.*

XXI.

Ad Susorum expugnationem ut perue-
niamus,

niamus, quacunque demum ratione se res habeat, nequaquam ea ad florentissima Nebucadnezaris tempora spectat, quibus Babylonici imperii fines potius latius extensi, quam in angustias redacti fuerunt, Cyaxares etiam Nebucadnezari foedere iunctus erat bellique socius, testibus Scriptoribus chaldaicis. Praecipuum autem sententiae fundamentum, quod Marshamus Ieremiae C. 50. quaerit, maxime ruinosum imo nullum est, cum totum hoc caput de Babylonis excidio manifeste loquatur, atque Babylonis filia sit ipsa Babylon, perinde, ut apud Zachariam filia Ierusalem est ipsa Ierusalem. Nemo autem adeo Marshamo indulgebit, ut uariantem illi lectionem concedat, pro Sefak, Susan substituendo, quod animum hypothesein etiam per desperata media iuuantem satis prodit. Sub Sefak a) enim et Rege eius ipsa Babylon latet, capta in solemnitatibus festi *Canajac*, quod, Beroso teste, Babylonii die XVI. Mensis Loi S. Augusti, iis ritibus celebrabant, qui cum Saturnalibus Romanorum, in quibus serui conuiuio, Dominis seruilis officia ob-

eunti-

euntibus, excipiebantur, maxime conueniunt, quae ratio est, quod Herodotus memorat, Babylona festo quodam die in hostium peruenisse potestatem. b)

a) Vid. Ier. C. 50. u. 21. et C. 25. u. 26. שׁוּ in שׁוּשׁוּ celebri cuidam Philologo specialem sensum habere uidetur: *festum Saceam celebrare*, unde uerba Prophetæ שׁוּשׁוּ נְלִכְרָה uertit: *Capta est Sefach, siue urbs, quae Saceam celebrat*. Festi huius memoriam ex Beroso imprimis, praeter Strabonem et Dionem Chrysostomum, Athenaeus L. XIV. Dipnos. conseruauit, ubi simul conferendi Isacius Casaubonus in notis, Scaliger ad fragmenta, Iob. Seldenus de D^{is} Syris Synt. II. C. XIII. p. 342. sqq. Gerhardus Vossius de Origine et progressu idolatriae L. II. p. 416. Κάκαρα Hesychius interpretatur σκυθικὴν ἑορτήν, *festum Scythicis moribus, Scythica ueste celebratum*. Mihi in שׁוּ literae unius organi שׁ et שׁ uidentur permutatae, unde Sefak a radice שׁכַּךְ *textit, obtexit*, duxerim, a qua radice, qui Germanis Celtae, utpote in tentoriis habitantes, ab Orientalibus dicti sunt Sacae, Scythae a סכּוּת tabernaculo tugurio. Scilicet per anomaliam uerbi media radicalis cum praeuio puncto excidit, praefigitur שׁ ex pronomine שׁוּא, exciditque sine necessitate Dagesch, com-

modo uerborum sensu inde fluente: *et capta est urbs, quae Scythissans siue Scythica facta est*, propter assumptos in Scythico festo, Scythicos mores. Miror haec non perspexisse doctiss. *Campegium Vitringa*, qui in *Commentario ad Apocalypsin* p. 634. in explicando קטו Cabbalistam agit non interpretem: *Nomen inquit Babelis mysticum קטו apud Ieremiam continet uocem טט sex et statuam Nebucadnezaris, quae 60 pedes alta et sex lata erat.* Add. Lib. VI. *Obseru. Sacr. C. IV. p. 300. sq.*

- b) Admirandum hic latet Dei iudicium, seruitutem Babyloniae eo die, quo eius uaticinium de seruitute Chamitarum publico traducebatur ludibrio, inferentis. Audi de Saturnalibus *Bochartum in Geograph. Sacra L. I. C. I. Noa Chamum execratus praedixerat fore, ut eius posterii serui essent seruorum, atque id impletum in Cananaeis - - - Sed Chamii posterii seriam maledictionem conuertere conati sunt in rem ludicram, quasi oraculum impleturi, aut elusuri uerius, hac seruitutis imagine.*

XXII.

Tandem manifestis uitiis Chronologia Marshami laborat, cum, ab Hierosolymorum expugnatione ad primum Cyri annos septuaginta fluxisse, falsissimum

mum sit. Principium etiam petit Marshamus, quando ieiunium trium hebdomadarum ex Dan. X. interpretatur de ieiunio, quo ad uisionem C. IX. se parauit Daniel, hoc enim ad annum Darii primum spectat, illud ipse sacer uates C. X. 1. ad annum Cyri tertium refert. Sed si uisus liberales et 21 dies huius ieiunii de 21 annis interpretemur, exordiamur etiam illos ab excidio Urbis, annus tamen uigessimus primus huius ieiunii neque imperium Cyri persicum, neque Babylonicum attingit, imo malitiose ab hoc ieiuniorum anno uigesimo ad Cyrum usque numerari iubet annos 49. siue VII Hebdomadas Danielis ex C. IX, cum ipse Spiritus S. ieiunium hoc cum anno Cyri tertio diserte connectat, atque adeo omnem Marshami conatum relinquat inanem. Quibus non obstantibus, cardinem totius negotii in hoc uaticinio Danielis, suam VII. Hebd. Epocham constituit, quo fundamento sublato tota commentorum strues, quibus clarissimo huic uaticinio tenebras offundere uoluit, simul collabitur.

ADDENDA ET EMENDANDA.

Pag. 24. u. 16. ad uerba : *fragmentis Montfauconianis* adde: Codex Alexandrinus τῶν ὁ cum Iosepho ac Philone, obseruante Antonio uan Dalen de Ortu et Progressu Idololatriae et superstitionum Lib. I. C. VI. p. 123, habent οἱ Ἄγγελοι τῶ Θεῶ, dum Aquila υἱοὶ τῶν Θεῶν, sensu forte non alio, ut uult Hieronymus in notis apud Montfauconium l. c. Verbum hebraicum ELOIM communis est numeri: et Deus quippe et Dii similiter appellantur, propter quod Aquila, plurali numero, filios Deorum ausus est dicere Deos, intelligens Sanctos siue Angelos. Deus enim stetit in Synagoga Deorum: in medio autem Deos discernit, unde et Symmachus istiusmodi sensum sequens: ait: Videntes Filii potentium filias hominum et reliqua. Maximus Tyrius Diss. I. p. 5. Θεὸς εἷς πάντων βασιλεὺς καὶ πατήρ, καὶ θεοὶ πολλοὶ, Θεῶ παῖδες, συνάροντες Θεῶ: Deus unus Rex omnium et Pater, et Dii multi, Dei filii, et diuini imperii socii. Adiicit in sequentibus Tyrius Φίλοι: Θεῶ παῖδες καὶ Φίλοι. Similiter Hierocli ad aurea carmina p. 38. et Imp. Iuliano Orac. II. p. 90. Genii sunt ἐκγονοὶ, καὶ παῖδες τῶ τῶν Θεῶν βασιλείως, gnati filiique Dei summi, etc. Ex quibus lucem accipient uerba Nebucadnezaris Dan. III. 25. et species quarti similis est filio Dei,

non illi, Trinitatis Personae secundae, Patri coaeterno, quem, ut probe *Hieronymus* ad h. l. aduertit, Nebucadnezar tunc ignorauit, sed genio et angelo, ut *Symmachus* apud eundem: *Species autem quarti similitudo filiorum Deorum.* Sed non laborabimus in refutanda hac sententia, quae Genios reuera cum filiabus hominum commercia habuisse statuit, cum nemo hodie in tanta scientiarum luce ei fidem adhibeat. Videtur autem ueterum error fluxisse ex Philosophia Platonica, quae Genios hominum natalibus praeesse docebat, unde *Orpheus*, *Hymno in Daemonem*, Genium dicit *παγγγενέτην, βιοδώτορα θνητῶν*, omnium genitorem uitaeque humanae largitorem; quasi Genii Virorum ante diluuium celebrium progenitores, non proprie, sed hoc sensu fuerint, quod, prout *Iamblicus*, Philosophus Platonicus ait: *Heroes ex facultatibus Deorum uiuificis descendant et ab iis animarum perfectissimae sumantur.* Sed mittamus haec a Mosaica Phrasi cit. loc. certe aliena. Per *Symmachi* *δυναστευοντες* *Hieronymus* etiam Genios intelligit, non disquiro, quo iure, sed addo, quod ex ueterum sententia Genii etiam fuerint *παμβασιλεις*, *Reges buius uniuersi*, Theologos antiquos *θεῶν παιδας* appellari ex Platonice aduertit *Andreas Christianus Eschenbachius* in *Epigene* p. 132.

Eadem pag. ad not. d. Praeuiuit his omni-

mnibus *Onkelos*, Paraphraſtes Chaldaeus, ſed ornauit praecipue ſententiam hanc CL. quondam Lipſienſium Theologus, *Godofredus Olearius* in diſſertatione *de Angelis deſertoribus et captiuis ad Epift. Iudae u. 6*, qui ipſum Spiritum S. i. Petr. III. 18. 19. Nephilaeos antediluuianos authentice interpretatum eſſe, exiſtimat, per Principes, penes quos ante diluui-
nem fuerit rerum ſumma. *Chriſtus*, habent uerba Petrina, *mortificatus carne uiuificatus ſpiritu. In quo et his, qui in carcere erant, ſpiritibus, ueniens, praedicauit, qui increduli erant aliquando in diebus Noë.* Magnam difficultatem in re plana Vir doctus quaerit, quo Scholae Caluinae, deſcentum Chriſti ad inferos neganti, faueat, in uerbis ſcilicet: τὰ ἐν Φυλακῇ πνεύματα, quibus, quaſi ante non habuerint, commodam interpretationem ſtudet conciliare. Proinde ait: ἔναι ἐν Φυλακῇ ſueto Graecis dicendi genere eſſe: *Custodem agere et Paſtorem*, Regem autem et Principem per excellentiam Custodem dici poſſe, ſibi, poſtulat, concedi, cum Φυλακῇ omnibus, qui publicis officiis funguntur, a ſacris Scripturis tribuatur, atque ſenſum parum diſſito, *Agamemnon Homero ſic ποιμὴν λαῶν.* Non dubitat igitur τὰ ἐν Φυλακῇ πνεύματα Principes eſſe gentis antediluuianae, qui praefidebant, atque curam Populi gerere debebant. Fateor, ſi ad V. T. dictionem diuertamur, Principes cit. loc. *בְּנֵי-עֹלֹבִים* *Bne Elohim* dici poſſe, ſed πνεῦμα ἐν Φυλακῇ nunquam
uel

uel in sacris uel in profanis Scriptoribus de Principe uel Rege occurrit, phrasisque haec sacra non spectanda est, quid per grammaticas quas-cunque analogias significare possit, sed quid ex usu atque Scriptoris intentione actu significet. Ait Olearius per πνεῦμα ad superbiam horum Principum, indolemque imperio intentam respici. Non ignoro πνεῖν, a quo πνεῦμα, ad indolem animi referri a Scriptoribus graecis, prout *Hesychio* πνεῖν est irasci, quod superbo-sum esse solet, unde πτωχοὶ τῷ πνεύματι apud *Matthaeum* sunt humiles, qui spiritus gerunt fractos, deiectos ac submissos, sed πνεύματα ἐν Φυλακῇ multo planius ueriusque ad normam sensumque uocis Φυλακῇ *Apoc. XX. 7.* explicantur de animabus separatis in inferno detentis, a qua uerborum proprietate, ut ad significatio-nes alienas recedamus, necessitas nondum apparet. At arripit *Vir doctus* lectionem uariantem *Rob. Stephano* et *Marchioni Valesio* annota-tam, qui pro πνεύμασι in singulari legunt πνεύματι, ex qua sensum didici *Petrini* hunc e-licit: *Christum, Spiritu, siue diuinae suae natu-rae uirtute uitae restitutum in eodem Spiritu iux-ta hanc diuinam naturam descendisse in Praeco-ne Iustitiae Noe, in quo, ut in omnibus Prophe-tis, etiam ὁ λόγος, saluti hominum ab initio uerum intentus, atque praedicauisse Principibus, corru-ptionis antediluvianae praecipuis auctoribus. Sed sensum hunc, ut summa uerbis Petrinis illatum,*

maxime ruinoso fundamento superstruxit, cum Stephanianam hanc lectionem ne quidem annotauerit *Millius*, uix dignam, quae aliis Codicibus antiquis praeferatur, *Merchionis Velefii* autem uariantes fidem iam dudum perdididerunt inter Criticos sagaciores, cum ad Codices saepe prouocet *Velefius*, fauore suae Vulgatae abreptus, quos nemo potuit inuenire. Mirum autem in modum fallitur, quando ἐγγηγόςης ueteris Ecclesiae Patrum huc trahit, quasi illis Proceres Vigilesque populi antediluuiani indicentur, cum per istos Vigiles apud antiquos intelligantur Angeli, quos Φύλακας dixit etiam Imp. *Julianus*, *Oratione ad Solem*. Petrus contra formula hac connectendi ἐν ᾧ, ut arbitror, plane non respicit πνεῦμα, neque huius, neque antecedentis commatis, sed statum Christi, ad inferos descendentis. Ἐν τῷ, ἐν τῷ δε passim inseruit historicis in connexionibus, ualetque: *inter ea*, interdum particulam ἐν temporis quandam circumstantiam notat, ut apud *Arrianum* de *Alexandro*: ἐν πότῳ cum potationi indulgeret, apud *Thucydidem* ἐν ταῖς σπονδαῖς, cum induciae essent, unde in applicatione ad locum praesentem sensus erit: *In quo uiuificationis sc. statu constitutus, abiit* etc. Tandem, si lectionem quamcunque in subsidium hypotheseos uocari, licet, aduocemus eodem iure aliam, *Oleario* ualde aduersam, qua codices nonnulli cum uersione Syriaca et Aethiopica *Rufino* et *Augustino*

ad πνεύμασι ἐν Φυλακῇ addunt κεκλεισμένοις, *occlusis*, ut eo melius pateat, quid per Φυλακὴν indicetur. Vid. *Iob. Millius* ad h. l. atque in Prolegomenis n. 755.

P. 32. u. 2. ad: *quæ aliis multis placuit*: quasi impenitentes isti homines temporalibus calamitatibus iustitiæ diuinæ satisfecerint. Ex nostra itaque sententia sic accipienda sunt uerba Dei, nolle se amplius æquissimo clementissimoque suo imperio politico hominibus carnalibus sibi que rebellibus præesse. Sed iam præuideo quorundam dissensum, quibus hæc exegesis nimis diluta uidebitur, magisque placebit receptus inter nostrates oraculi sensus de officio Spiritus S. elenchtico hoc modo: *non contendet in perpetuum Spiritus meus cum hominibus*, cum tempus sit, sumendi ab illis poenam, quod per me quidem licet, habeo tamen, quod ad eandem interpretationem moneam. Primo enim יְיָ *Dun* nullibi habet notionem arguendi et conuincendi, nisi huc referre uelis 2. Sam. XIX. 9, ubi Israelitæ de iniuria Dauidi illata et ingrati animi erga illum uitio sibi metipsis iudices erant atque ad meliora conuertebantur. Deinde, si Deus hominibus ἔλεγχον Spiritus S. amplius superfuturum negat, qui potuit illis CXX annorum agenda poenitentiae statuere spatium, cum sine potenti Spiritus S. conuictione nemo poenitentiam agat? Tertio יְיָ *Dun*
et

et מַדוֹן *Madon*, quando de contentionibus in facris occurrunt, in partem deteriore adhibentur, unde uix crediderim eodem nomine etiam sanctissimi Spiritus officium uenire. Interim non nego, cum regimine Dei politico coniunctum etiam fuisse gratiosum, et negato illo, negari et hoc, ni resipiscant, qui sensus tamen realis potius est, quam uerbalis.

P. 40. u. 3. ad uerba: *ante Homerum extitisse*: et alium *Diodori Sic. Bibl. Lib. II. Ηρόδοτος κατὰ Ξέρξην γεγωνὼς τοῖς χρόνοις: Herodotus Xerxis tempore uixit.*

P. 48. u. 5. ad uerba: *coelum contingens*, et alius *Homeri locus Odyss. M. u. 74. sqq. de scopulo ad Scyllam: ὁ μὲν ἄρανὸν εὐρὸν ἰκάνει ὄξειν, κορυφῆν, νεφέλη δὲ μιν ἀμφιβέβηκε κυάωνη, hic quidem altum coelum attingit acuto uertice, nubes autem ipsum circumdat obscura.* Phrasis haec si quem in Mose cum Imp. Iuliano offendat, tribuat eandem uanitati aedificantium.

P. 54. u. 23. ad uerba: *abunde probauit*: Auctorem autem *Drusiana* obseruatio habet *R. Salomo Ben Melech in Michal Iophi*, qui ad Gen. X. inquit: *Constructio fit cum nomine Domini ad multiplicandam Nimrodi potentiam, quemadmodum Vrbs magna Dei, item sicut montes Dei: et huc inclinat sententia Onkelosi, qui transfert fortis.*

P. 67. u. 19. ad Nonni uersus: Equidem probe scio haec nomina omnia apud *Nonnum* referri ad Solem, ad mentem quidem eorum mythicae Theologiae interpretum, inprimis Platoniorum, qui, cum Historiam in ea latitantem ignorarent, ad Allegorias confugiebant et omnia eius ad sensum metaphysicum et physicum trahebant. Non patitur institutum, dum de Imperio Babylonis et Nini exponimus, ut ad Theologiam Babylonicam descendamus, alio loco fusius explicandam. Interim *Nonni* uerba ex parte non ex toto nostra facimus, hoc sensu, Chamum a Babyloniis, Libyis, Aegyptiis, Arabibus et Assyriis denique, in Babyloniis sacra transeuntibus, honoribus diuinis donatum fuisse, etiamsi sub Apide Niliaco Osfridem potius quam Iouem Hammonem latere constet.

Ad p. 68. u. 11. ad uerba: *mutarunt in ἄραρον*: Quae nominis mutatio indicio est a Graecis Asiaticis, Aeolibus speciatim, quorum dialectus proxime, ut constat, ad orientales linguas accedebat, mundi partem aetheream alio nomine uenisse, forte a latino uocabulo Coelum non procul recedente, quod a Graecis Asiaticis, ut multa alia, accipere potuerunt Latini. Non nescio Grammaticorum dissensum circa uocis Orthographiam et Etymologiam, uid. *Iac. Perizonius ad Sanetii Mineruam* p. 805. et 837. *Festus* no-

rat Coelum a Poëtis dici *Cobum* idque descen-
dere a *Chaos*, sed *Chaos* optime Sam. Bochartus
atque Edmundus Dickinsonius Orientale כהות
Cabut, *tenebrae*, esse sentiunt, uere omnino,
cum *Sanchoniathon* iuxta Philosophiam Orienta-
lem, cuius filia Graecanica, rerum exordium
siue *Chaos* statuatur *aërem tenebrosum*. Antiquum
porro Aetheris nomen Graecum a sequioribus Scri-
ptoribus in *ἄρανος* mutatum, quae uox originem
agnoscit אור *Or*, hebraeorum *Lux*, ex eo colligo,
quod Philosophis interdum *ἄρανος* uniuersam
naturam cum omnibus rebus conditis coelestibus
et terrestribus significet per Synonymiam *τὸ πᾶν*,
cui respondet Orientale כול *col*. Imo *Coelum*,
proprium nomen Noachi fuisse, cuius rationem,
quam dedimus, aliam uix reperies, docet inscri-
ptio apud *Ianum Gruterum*:

OPTIMVS. MAXIMVS. COELVS. AE-
TERNVS

P. 72. u. ad uerba: *ausus non est*: Ad-
scribemus integrum *Diodori* locum, quo Viro-
rum doctorum de illo sententiae iudicio magis
pateant: *Assyriorum Rex Ninus, allecto in socie-
tatem Arabum Rege exercitum duxit aduersus
Babylonios, Arabiae conterminos. Nondum enim
condita erat Babylonia, sed aliae circa urbes no-
biles incolebantur, quibus propter armorum de-
suetudinem facile superatis, tributoque imposito
Regem eorum cum filiis captum, interemit. Qui-
bus*

bus *Diodori* uerbis iuste omnino usi sunt *Nicolaus Abramus*, *Christophorus Adamus Rupertus* alique eo, ut Ninum Beli Babylonici filium, proprie talem fuisse, et Babylonicum Assyriumque imperium ab initio idem fuisse, eo ualidius negarent. Sed ita non uidetur sentiendum de *Stephano Morino*, cui iste *Diodori* locus inseruire cogitur ad demonstrandam Chauilae, Chusi filii, sedem, quo tamen Vir doctus, cum res de *Situ Paradisi terrestri* penes ipsum penitus sit confecta, opus non habuisset. Arripit ex *Bocharto*, Nemrodum sub nomine Nini, Filii, *Diodoro* describi, quod eius suppositum est et reliquorum fundamentum. Ninus, si uerum dicere fas est, appellatiuum et generale nomen est, non proprium, quae ratio permittit, ut etiam Nimrod Chusi uel Iouis filius, cuius distinctam mentionem, extra seriem filiorum Chusi aliorum, propter excellentiam, ut *Bochartus* ait, Moses iniicit, potuerit eius filius dici κατ' ἐξοχήν. Notanter aio, quod potuerit, nam quod reuera dictus sit, nullum in Historia apparet uestigium. Largiar istud *Bocharto*, eiusque sectatori *Morino*, quod inde etiam erroris materiam sumserit *Ctesias*, atque Ninum hunc cum Assyriaco confundens, Assyriaci imperii Chronologiam ad tempora, diluuiioni proxima, eue-xerit, prout eadem similitudine nominum deceptus, Semiramidem cum Astarte Babylonica eandem fecit, eique Babylonis ortum attribuit,

ex eo, quod Astarte sit *Venus Urania* et Semiramis ipsa uocis significatione atque cultus aemulatione etiam *Urania excelsa*. Reuera autem Ninus et Semiramis, Assyriaci homines a Nimrodo et Astarte diuersi sunt, ut docet illustris *Berosi* locus, infra adducendus, in quo non modo Semiramidem quandam Assyriacam agnoscit, sed et Babylona ab ea conditam, diserte negat. Ninum etiam a Nimrodo patria tempus familia et res gestae aperte distinguunt, Ninus enim Assyrius est, Nimrod Chusaeus et Arabs, Ninus Iliacis temporibus fuit proximus, Nimrod gentium dispersioni, Ninus uxorem habuit Semiramidem, Ninyamque filium reliquit, Nimrod regni haerede et successore caruit omnino, Ninus Regem Babyloniae bello captum cum liberis interemit, Nimrod coepit potens esse in terra, quam potentiam sacer Scriptor mox de regia interpretatur, atque adeo Regem ante se non admittit. Sed his omnibus non obstantibus, ponamus, Ninum esse Nimrodum, et uideamus, quibus rationibus, hoc praestructo, *Morinus* ex Ariaeo efficiat Chauilam. Ἀρειῶνον formari dicit ab ἄρης ut ἄρειος, quae uox *Martium* et *bellicosum hominem* notet, perinde ut *Hesychio* Εὐνάλιος, haecenus bene, quando autem haec ad Chauilam, Nimrodi fratrem applicat, qui fuerit ui nominis יְהִיָּה egregius administrator, atque proinde Nini in oppugnandis Babyloniis adiutor, coniecturis nititur maxime incer-

incertis. Quicquid hac uice sit de terra Chauila, Euphratis occidentalis alueo adfita, quam Chauilaeis in praemium lati auxilii a Nimrodo concessam arbitratur *Morinus*, quemadmodum Chusaeis Orientalis Babyloniae pars siue Sufiana data fuerit, Chauila tamen Chusi filius ad Sinum arabicum potius confedit, quam in Babylonia, quod cum *Bocharto* admittit etiam ipse *Morinus*, *Holi* deinde nondum est Chauilah, quod nomen aliunde facilius duci potest. Adiicit Vir doctus conuenire Iouis *Ἐνναλίσ* nomen etiam in Chauilah, cum sit ille *Diodori* Ariaeus, *Sophoclem* enim Martem et Enyalium distinguere, admonente Scholiaste, ut *Daemonem ministrum maioris*, sed quid inde? potuit Mars multos ministros habere principes bellicosos, quos inter et Chauilah fuisse, quo caractere commonstrabitur? Ariaeus, Arabs, Nini Assyrii frater esse uix potuit. *Diodorus* Lib. III. etiam Aristaeum quendam memorat, bellicum Bacchi ducem, qui primus omnium sacra fecerit Baccho, eique sacrificauerit. Aristaeus iste cum Dux fuerit in exercitu Bacchi siue Nimrodi magis firmare potuisset Viri docti sententiam, sed dolendum et hoc nomen generale esse ab *אריס* *Aris*, quod princeps et Dux bellicus Arabibus est, non multo diuersum. Ne igitur coniecturae crescant in infinitum, acquiescamus in re plana et facili, *Diodorum*, Chronologia Ctesiana deceptum, iunxisse Personas temporis admodum diuersi.

P. 78. ad not. e) Iure autem ad eundem quaedam adiicimus, quae ad illustrationem eius facere uidentur, cum Vir doctus *Iouem Casium et Venatorem* confundere uideatur, qui tamen differunt, ut Pater et filius. Sicit eius pars auersa Virum togatum, togam sinistra leuiter attrahentem, dextra uero cornu inuersum praeferentem, cum inscriptione ΑΓΡΕΥΣ. Recte Vir doctus existimat, significari hac inscriptione celebrem illum Venatorem Nimrodum, qui tamen, cum *Iupiter Casius* sit Chus, ut alibi ostendetur, cum eo miscendus haud erat, unde simul ex eadem epigraphe constat, uulgatissimum et usu maxime receptum Prouerbum fuisse, de *Nimrodo Venatore*, qui etiam hic Venator κατ' ἐξοχὴν appellatur. Quod autem supra statui, Venationem hanc de uirtute eius bellica, animoque Ecclesiae infenso, esse accipiendam, istud et hoc loco repeto, allatis in medium uariis Auctorum obseruationibus ad metaphoram Venationis illustrandam. De Hercule, qui Martis locum habet apud Aegyptios, ait *Diodorus Lib. I. C. 2.* *Illorum dictis conuenit antiqua apud Graecos fama, uidelicet Herculem orbis monstra perdomuisse, quod Alcaeo tribui nequit, qui ferme coaeuus temporibus Troianis fuit, iam maiori ex parte, tum cultura agrorum, tum urbibus plurimis, tum uero hominum ubique inhabitantium multitudine domitis. Magis igitur ea decent e-*

um Herculem, qui prisca aetate fuit, cum homines infestarentur a belluarum multitudine, in Aegypto praesertim, cuius nunc quoque regiones desertae sunt, et feris immanibus plene. Scilicet Diodorus Herculem Aegyptium ab Alcaeo se iuncturus, Aegyptii antiquitatem confirmat ex eo, quod ille immanes belluas domuerit, ubi, quando illum, belluis occisis, terram hominibus cultui faciliorem reddidisse ait, uenationem eius sensu proprio accipit, oblitus eorum, quae ante dixerat: Herculem adfuisse Diis in bello, quod aduersus Gigantes gessere, Chamitis sc. aduersus Iapetionides pugnantibus. Ipsi autem hi Gigantes, quos inter Noa, Sem aliique Patres degebant, orbis monstra immanesque belluae impiis Chamitis dicebantur. Notum est prouerbum Socratis apud Platonem in Phaedro: Τυφῶνος πολυπλώτερον Θηρίον: Typhone, Gigantum duce, multiplicior bellua. Aegidem belluam, ignem euomentem, omniaque longe lateque uastantem describit Diodorus Lib. III. qui accommodate in rem nostram cit. loc. Bacchum feram ingentem Campes nomine multis mortalibus perniciosam interemisse, atque in perennitatem gloriae inde reportatae tumulum ingentem erexisse tradit. Nec infrequens profanis Scriptoribus aliis, quorum loca afferam in dissertatione de Planctu super Nebo, uenationis allegoria fingere belli descriptionem, quod a Diis gestum fuit contra Gigantes. Latrocinia Plato, Ari-

Istoteles, *Xenophon* inter Venationum genera collocant, de quo uide *Iob. Bodinum* Lib. II. de Repl. C. 2. Nec dubito, quin symbolice accipienda sint, quae *Diodorus* Lib. II. C. IV. *Inerant diuersorum animalium figurae in turribus ac muris, colore quoque ac forma naturali. Erat insuper omnis generis animantium Venatio, quorum magnitudo quatuor cubitos excedebat. In his Semiramis conspiciebatur, ex equo Pardalin iaculata, iuxtaque eum Vir Ninus, iaculo Leonem feriens.* Inter Christianos interpretes antiquos *Venerabilis Beda* in *Principium Geneseos* Lib. III. p. 220. in *Thesauro Anecdotorum Marteniano* Tomo V in loci Mosaici interpretatione fluctuat, cum enim notasset ambiguam particulam ἐνάντιον, quae in Graeco est causam esse duplicis Versionis et exegeos *coram Domino et contra Dominum*, mox subiicit, *Nimrodum primo Venatu uiuentem, exercitu collecto insolitam in populos tyrannidem studuisse exercere, et tandem in interpretatione allegorica* p. 225. *Nimrodum comparat cum hoste antiquo, animas uenante, addita ratione, eum fuerit Venator contra Dominum.* Verum etiamsi id permittamus dissentientibus, *Nimrodum a Venatione, proprie tali, progressum ad bella, nimis frigida tamen est exegeos de uenatione in sensu proprio, si coniunctim spectetur cum reliquis Phraeos Mosaicae grauissimis uerbis לפני-יהוה Lipbne lebouab.* An credis Sacrum Scriptorem ad indi-

dicandam rem, in se non adeo posteritatis memoria dignam, temere sanctissimum Dei nomen adiecisse? cum potius ratio haec loquendi singularem Dei praesentiam atque manifestationem eius significet in uera Ecclesia, qualis illa fuit inter Israëlitas, in Eremo peregrinantes, de qua uide erudite differentem, *Iob. Franciscum Buddeum* in H. E. V. T. Tomo I. p. 521, ubi *Mosi Nachmanidi*, Iudaeo ab eo excitato, qui faciem Domini Exod. XXIII. 21. de Angelo et Duce Israëlitarum, quem nos Christiani nouimus esse increatum, interpretatur, adiungo *Theodotum, Valentinianum* haereticum Iudaizantem, qui in *Ecloga Operibus Clementis Alexandrini* subiungi solita, inquit, ex uersione *Combesiana*: *Patris autem facies Filius est, per quem Pater innotescit*, quae uerba, etsi sensu Platonico prolata sint, orthodoxum tamen sensum admittunt. Facies igitur Dei ueraque Ecclesia Nimrodi tempore tantum conspicua fuit in Noacho, Semo et Iaphet, quos in inferna detrudunt Orientalium fabulae. Aliam exegesin, quae phrasin hanc: *coram facie Iebouae*, de fausto rerum successu, quo Nimrod gauisus fuerit, accipit refellere conabimur alio loco. Nouimus ergo Venatorem, Iouis Casii filium, cornu autem, quod dextra tenet Venator in numo, *Iacobus de Bary* de Cupa Bacchi, uino repleta, ex *Nonno* explicat, et nos cum illo. Cornua sane antiquis usum poculorum praebabant, ut *Athenaeus* Dipnos.

Lib. XI. et ad eundem *Isaacus Casaubonus* pluribus docent, unde uel ex eo constat, Nimrodum esse Orientalium Bacchum.

P. 80. ad locum *Simplici*: Quae uerba cum de Solis obseruationibus coelestibus, Babylone a *Callisthene* in Graeciam transmissis loquantur, minus commode *Vossius* l. c. ita recitat: *antiquitatem regni Babylonici etiam ex Simplicio scimus, qui Commentario in Aristotelis libros de Coelo refert, quomodo cum Alexander M. Babylona cepisset, Aristoteles ex consobrino et discipulo suo Callisthene, qui Alexandrum comitabatur, quaesierit per literas, quamdiu durasset imperium Babylonicum: illum autem Aristoteli rescripsisse, ex sententia Sapientum Chaldaeorum urbem eam occupatam esse anno aerae Chaldaicae MDCCCXCIII, plane praeter mentem Simplicii, ut ad locum eundem CL. Fabricius aduertit, qui id saltem dicit, circa obseruationes astronomicas fidem potius habendam esse Astrologis minus uetustis, quam antiquissimis illis, qui non tam diligenter phaenomena annotarunt, aut obseruationes eorum Scripto seruatas habuerunt, demonstrationibusue potuerunt iis, quae offerunt, fidem facere, inprimis antequam Callisthenes Babylone in Graeciam misisset obseruationes annorum 1993, quas ad aetatem usque Alexandri seruatas reperit. Quod autem per indirectum, ut aiunt, Babylonici imperii antiquitas inde consequatur, haud regre largiturus erit Doctiss. Fabricius, cum certum sit ab eodem*

dem

dem Nimrodo et imperium et Sapientum Collegium, siderum obseruationibus dicatum, ortum accepisse, Miror autem, qui numerus *Simplicii* χιλίων ἑτῶν καὶ ἑνεακοσίων τριῶν accipi queat de annis mille nongentis et nonaginta tribus, cum illud: *nonaginta* in textu *Simplicii* plane absit.

P. 81. u. 18. ad uerba: *a Iuuentute apud Saïam*: Ad quem locum commentatur *Vitringa* Tom. II. *Commentarii in Esaiam* p. 613. ubi necessario intelligenda est iuuentus, h. e. prima florens aetas gentis *Babylonicae*, quae tamen difficilius determinatur. Sed neruus argumenti, quod *Perizonio* apprime fauet, facile alio *Ieremiae* loco inciditur C. XXXII. 30, quo Deus queritur de gentis *Israëliticae* malitia, inde a *pueritia*, atque idem nomen נְעוּרִים *Neburim* occurrit. Prout igitur a primo gentis exordio *Israëlitae* Deo fuerunt inobedientes, ita per *Esaiam* licet, *Babyloniis* a prima urbis et imperii fundatione obseruationes coelestes tribuere. Quod subiicit *Vir doctus*, culturam *Astrologiae* ab *Aegyptiis* ad *Chaldaeos* transisse, non ideo inficior, transit enim cum ipso *Nimrodo*, ut in loco *Diodori* uidimus supra. Quando autem alibi negatur, *Chaldaeorum* coloniam a *Nimrodo* ex *Aegypto* ad *Euphraten* fuisse deductam, istud de gente, non de *Sapientibus* accipiendum est, quibus *Chaldaeorum* nomen datum fuit sequiori tempore, ueluti proprium.

P. 96. u. 17. ad uerba: *a Charris distinguere uidetur*: Quo scilicet Vir diuinus eo melius eam Mesopotamiae partem, quam intendit, significet. Obseruatio autem de latissimo Mesopotamiae significato proprie *Claudium Salmasium* Auctorem habet, qui ad *Solinum* Tom. II. p. 1228. *Falsum est, quod Solinus ait, Assyriam et Mesopotamiam in nomen Babyloniae transiisse, nec hoc dicit Plinius, sed partem Mesopotamiae et Assyriae Babyloniam appellatam esse*: Babylon, Chaldaicarum gentium caput, diu summam claritatem inter urbes obtinuit toto orbe, propter quod reliqua pars Mesopotamiae Assyriaeque Babylonia appellata est, *uerba Plinii*. *Plinius idem alio loco: Mesopotamia tota Assyriorum fuit uicatim dispersa praeter Babylonem et Ninum*. Nullum autem negotium hic faceere debet dubium istud, quomodo *Abrahamus* post linguarum confusionem gentiumque dispersionem inter medios Chamitas degens primaeuam seruare potuerit linguam, quod de maioribus eius magis nonnulli mirantur, sed nondum euictum est, illos etiam structurae turris sociam operam adhibuisse. Re ad solas ab utraque parte coniecturas redeunte, probabili ratione statuimus, Abrahami parentes, cum Iapetionides Babyloniam subiugarent, cum illis ex Armeniae montanis, in quibus arca confedit, quaeque sanctis post diluionem Patribus habitacula prae-

praebuerunt, in Babylonicas oras fuisse delatos. Patientiam hic Lectoris exoro, ut huius a lationibus factae inuasionis plenior deductionem et assertionem expectet in dissertatione de *Planctu super Nebo*.

P. 99. u. 8. ad uerba: *nec profanis hoc nomen ignotum*. Vide, sis, *Sam. Bochartum in Phaleg Lib. IV. C. I. p. 203*. Equidem *lustrare orbem uniuersum* apud antiquos Scriptores de Diis Consentibus plurimis dicitur, qui per Orbem uagando, gentes beneficiis sibi deuinxerint et inde honores adepti sunt diuinos, ita in *Historia Deorum orbem lustrauit Osiris* siue Iupiter, lustrauit *Bacchus*, lustrauit *Hercules* etc. sed de Saturno siue Chamo res aliter habet, quem a Nimrodo siue Libero, Bacchoque filio per rebellionem quandam regno sedeque sua eiectum, sub ornamentis et inuolucris mythicis traditur apud *Iulium Firmicum de errore Prof. Relig. p. 416*. ubi de Libero, Iouis filio: *Proficiscens Pater, quia indignationes tacitas sciebat uxoris (Astartis siue Iunonis) ne quid ab irata muliere dolo fieret, idoneis custodibus tutelam credit filii. Tunc Iuno oportunitate insidiarum nata tempus et ex hoc fortius inflammata est, quod proficiscens Pater et solium regni puero tradiderat et Sceptrum*. De Libero hic sermo est, non de Oro Aegyptio, de quo fere similia habet *Diodorus Lib. I. C. 2. Osiridem omnes terras*
pera-

peragrantem regnum tradidisse Oro filio, eumque, postea Titanis insidiis interfectum, ac per aquam repertum, non solum in lucem restituisse, sed et fecisse immortalem. Quae historia etsi in hoc conuenire uideatur, cum illa Bacchi, quod proficiscens Pater puero Sceptrum et regnum tradiderit, Mizraim enim, Aegyptiorum Taautus et Orus, ab Osiride siue Chus regnum Aegypti omnino accepit, in aliis tamen circumstantiis, hic non euoluendis, multum diuersa est. Imo etiam in eo dissentit, quod sponte et per beneuolentiam sceptrum adeptus sit Orus, Bacchus contra Babylonicus extorserit. Insignis est locus *Diodori Sic. Lib. III*, ubi ex traditione Libyorum de expeditione Bacchi aduersus Saturnum: *Ad urbem Ammonis appropinquante exercitu, Saturnus, ante urbis moenia acie instructa, uictus, urbem noctu incendit, ea mente, ut paterna Bacchi regia adsumeretur, sumtaque uxore Rhea et amicis quibusdam adscitis, clam ex urbe profugit. Verum cum uxore captum Bacchus nequaquam illius opera imitans, non solum cognationis gratia non puniuit, sed et consolatus est, per omnem eos uitam habens parentum loco. Rhea illum ut filium uiuens dilexit, Saturni simulatio fuit beneuolentia.* Falsissime hic Libyi Saturnum ab Ammone distinguunt, et maiori insuper errore ad Titanes referunt, quo nomine mythologis Iapheti posterii ueniunt, cum contra Dii gentilium omnes non fuerint alii, quam Chamiades,

miades, a Saturno siue Chamo progeniti, de quo alibi. Saturnum autem, Iouis Patrem hic intelligendum esse omnino, docent uerba Diodori: *cognitionis gratia non puniuit*, et illa: *Parentum loco habuit*, quae non Titanidi cuidam Saturno, sed ipsi Chamo conueniunt, quem passim antiquitas crudelitatis postulat, et liberos deuorasse tradit. Cognationis uinculum Bacchum inter et Saturnum Libyi quidem in antecedentibus aliter exponunt, sed reuera Bacchus, Iouis filius, Saturnum auum habuit, quod Bacchi genus in omni mythologia certissimum est, nihilque contra ualet Lybiorum dissensus. Deinde Ammonis urbem frustra quaesueris in Aegypto, in qua No-Ammon quondam celebritatem habuit, sed ipsa Babylon est in terra Sinear, Beli antiquissimi opus et sedes. Quicquid sit, perspicue ex hac traditione elucescit, Bacchum Saturnum sede sua et regno expulisse, quod in illa praecipuum est et memoratu inprimis dignum. Quare cum nomen hoc mali ominis Nimrodo praeter rationem imponi haud potuit, tuto concludo, factum istud esse propter eius aduersus Chamum rebellionem. Videant ergo Viri docti et cum his *Sam. Bochartus*, quo argumento confirmet suas coniecturas, quibus Nimrodum ipsi Noacho, aiunt, rebellem fuisse. *Ex eadem origine*, inquit *Bochartus in Phaleg Lib. IV. C. XIII. fabula est de Saturno a Ioue ex regno eiecto: nam Iouis nomine intelligitur Iouis*

uis siue *Chami* nepos *Nimrod*, qui *Saturni*, id est *Noachi*, iugo excusso imperium in homines usurpauit. Iouis uocabulum cum generale fuerit, passim confundi uideas Iouem *Ammonem*, qui ipso nomine *Cham* est, litera enim Γ , utut radicalis sit a Graecis saepe plane non effertur, Iouem porro *Casium*, qui ipso iterum nomine *Chus* est, Iouem denique *Babylonicum*, quos inter ultimus cum *Chusaeis* suis rebellionem contra auum excitauit. *Noachum* autem sub *Saturni* nomine dedicatum fuisse, ab omni ueritate abhorret, nec in eius potestate fuit *Babylon*, quam, ut arbitror, ne uidit quidem, unde per se concidunt rationes *Bocharti*. Gratis deinde passim a Clarissimis Viris asseritur, *Nimrodum* esse *Belum* illum antiquum, *Babylonis* conditorem, quem, cum *Bacchus Nysaeus* sit, *Nysa Arabum* natus et educatus, post dispersionem gentium demum, oportet, genitum fuisse. Adsentior hac in re doctissimo *Bocharto*, contra quem disputans *Perizonius* cit. loco, quaestionem uertit in argumentum, quando ad hanc *Bocharti* sententiam monet p. 121. At uero mera est haec quoque coniectura, quae euertere facillime potest aliam coniectura, sed longe probabiliore et ab ipso *Viro summo* allata, qua statuitur *Nimrodus* ita a rebellionem dictus. Recte omnino, sed a qua quaeso rebellionem? nisi ab ea, qua, cum etiamdum coniuncti essent omnes totius terrae homines, *Nimrodus* contra *Noachi* consilium, sententiam, factamque haud dubie ab eo uoluntatis diuinae denun-

nunciationem, reliquos tamen, addictos sibi, homines incitavit ad obviam eundem dispersioni et exstruendam ea gratia turrim. At mera coniectura non est, facillime euertenda uel uno halitu difflandi, Nimrodum post dispersionem natum, ex Bacchi natalibus satis firmata. Multo enim uerius Nimrod, cum istud ex tot specialissimis characteribus constet, in Baccho quaeritur, quam, eundem sub Belo, diluuiionis exitio subducto latere, a Perizonio statuitur, quod Viri huius docti primum omnino fallum est. *Borbarto* autem, quem ex hypothesis eius, Nimrodum Noacho rebellem fuisse, *Perizonius* refellere studet, ut subueniamus per superius dicta non licet. Adicit *Perizonius*: *Certe nihil aliud ex eo tempore in S. Scriptura memoratur, quod contra uoluntatem Dei, per Noachum, ut credi par est, hominibus significatam sit factum, atque adeo nomini a rebellionem firmato occasionem praebere potuerit*: Sed unde didicit *Perizonius*, Nimrodum nomen accepisse a rebellionem aduersus Deum? argumento deinde a silentio Scripturae ducto hic minus roboris inesse reor. Scriptor enim sacer, in compendio gentium et regnorum origines edisserens, teneri haud potuit ad nominis cuiuscunque rationes explicandas, quae commode ex cuiusuis gentis historia, quoad eius fieri potest, desumuntur.

P. 102. tota parenthesis, (*quinque* *Babyloniae reges*,) deleatur, iam enim

de Regibus his Medis, ut dies diem docet, factis constat. Constat etiam, quare *Eupolemus* Amraphel ipsum, Regem Sinear inter hos Medos referat, atque Armenum dicat, de quo alibi.

P. 104. u. 2. ad uerba: *ad Sardanapalum usque*: Non uereor Chaldaeos hosce, prioris Dynastiae Reges, posteros τῷ *Chesed* appellare, ut ut nomina eorum fere omnia sint idololatrica, quis enim nescit ἐνέργειαν πλανῆς, qua etiam Abrahami Pater Thara abreptus fuit, Iosuae XXIV. 2. his temporibus iam maxime inualuisse. Momentum autem non habet, quod Viri quidam docti, aetatem Patriarcharum, speciatim Iobi, intuentes, contra has Dynastias obiiiciunt, fidei eas esse admodum sublestae, propterea, quod nemo horum Regum aetatem attigerit eorum temporum, in quibus collocantur, longaeuam, sed de aetate eorum non constat, anni autem regiminis non aestimandi sunt ex omni horum Seculorum aetate, sed ex eo saltem tempore, quo alter alterum superuixit, quod pro diuersis causis potuit esse interdum breuius, interdum longius.

P. 108. ad not. c. In sacris ראשית *Reschit* non solum *principium*, sed et *praecipuum* haud raro notat, ita Amaleck Num. XXIV. 20. ראשית גוים *Reschit Gouim*, *principium gentium*

tium et mel apud Syracidem ἀρχὴ γλυκυσμάτων hoc sensu ueniunt, ex quibus locis Iob. XLI, 14. erudite illustrat Iob. Iac. Scheuchzerus in *Iobi Physica sacra* p. 432.

P. 110. ad not. c. Sententiam Bochartianam uariis rationibus labefactare conatur *Hadrianus Relandus* in *Palæstina* Lib. I. C. XI. p. 64. sq. quas inter præcipua, dari nomina propria dualis pluralisque formæ, quæ tamen gentilitia non sint, quod nec negat ipse *Bochartus*. Verum cum certissimum sit extare nomina haud pauca, quorum significatus istud euidenter arguit, esse ea a posteriori et ab euentu indita, addo, nomina, quæ formæ singularis esse constat, cum in dualem uel pluralem formam abeunt, non potuisse citra certum respectum mutari. Atqui ille in nominibus *Mizraim*, *Affurim*, quæ a singularibus *Affur* et *Μίσωρ* haud dubie flectuntur, non fuit alius, quam regionum et terrarum, quas posterius inhabitabant.

P. 114. ad not. e. Par esse uidetur, ut ipsa doctissimi Viri recitemus uerba: *Ninum fuisse Nimrodi filium recitauimus non affirmauimus. Ego enim Ninum Nimrodi imperium Babylonicum euertisse, et sic a Patre Belo, siue is Affur fuit, siue alius, inchoatam Monarchiam Assyriorum condidisse doctis adstipulor.*

P. 128. u. 12. ad uerba: *partes decernit.*
 Et qui hos omnes anteiuit *Nicolaus Abramus* in
Pharo Veteris Testamenti, Parisiis 1648. edito
 Libro VI. qui *Nearchus* siue *de regno Assyrio-*
rum inscribitur, ex quo *Conringium*, de Assyri-
 orum rebus exponentem, in plurimis sapuisse,
 uix dubium.

P. 141. u. 3. ad uerba: *nulla Regum Af-*
syriae memoria, nota, Erudite tamen *Nic. A-*
bramus in *Pharo V. T.* Lib. VI. C. XII. huc
 refert historiam *Adadezeris*, Regis *Soba*, a *Da-*
uide uicti, de quo 2. *Sam. X.* Regem hunc
Syriae Iosephus Lib. VII. *Antiquitatum Iudai-*
carum C. V. p. 221. Regem *Sophenorum* appel-
 lat, atqui *Sophenen* ultra *Euphraten* in confiniis
Armeniae maioris et *Assyriae* collocant *Geogra-*
phi, unde iam patet sensus uerborum *Psalmi*
LXXXIII. 9. *Et Assur uenit cum illis, facti sunt*
in adiutorium filii Loth. Hymnus enim iste
 sacer a *Dauidē* haud dubie compositus est cum
Adadezeris bello premeretur. Adiicit *Abra-*
mus, cui haec omnia debemus, commode *Eu-*
polemi uerba apud *Eusebium* Lib. IX. *Praep.*
Euang. Dauidem sub iugum traxisse Syros, ad
Euphraten habitantes et Comagenam, et Assyrios,
Galadenam incolentes. Etiam si autem ex ma-
 gnitudine Regni *Adadezeris* nemo non uideat,
 Regnum *Assyriacum* tantae amplitudinis haud
 fuisse, prout sibi concepit *Ctesias*, non tamen
 inde

inde sequitur, Assyrios Babyloniam iam tenentes, etiam fuisse inter tributarias gentes Adadzeris, ut *Abramus* statuit, qui potuerunt eius saltem socii fuisse.

P. 166. u. 6. ad uerba: *et Aethiopes eos execrantur.* Memorabile quoque est, quod ex *Polemone* refert *Clemens Alexandrinus* in *Protreptico* p. 25, *Populos Troadi uicinos, colere mures illius loci, quos σμίνθης uocant, quoniam hostilium arcuum neruos arrosferint.* Haec *Polemon.* *Sam. Bochartus* in *Hierozoico* Parte I. Lib. III. C. 34. p. 1020. Aegyptios Troicam hanc historiam interpolasse, arbitratur, sed mihi contra uidetur, ex symbolica hac statua, non recte intellecta, superstitionem hanc foedissimam, quod alias saepe factum, fuisse enatam.

P. 173. ad not. a: Veteribus ἄδην esse ἀδῆλον τόπον aduertit *Iac. Windet* de *Vita funtorum statu* p. 31. et 41. edit. Londinensis, unde ἄδης quasi αἰείδης *Etymologo, Plutarcho* et *Platoni* reliquisque sit *Lucis priuatio.* Ex quo haud obscure colligitur ἀφανισμόν in sensu proprio rei obscurationem, in translato corruptionem, notare. Perspicuus est in rem nostram *Iosephi* locus, dignus, qui adiiciatur Lib. X. *Antiquit.* C. XI. p. 344. *Sequenti uero die uenerunt cum muneribus ad Godoliam circiter octoginta, omnium inscii, quae acciderant, quos uidens Ismael intro*

uocauit ad Godoliam et ingressos clauso palatio trucidauit, cadauera eorundem in puteum quandam, ne essent conspicua, demersit, ubi in graeco est: καὶ τὰ σώματα αὐτῶν εἰς λάκκον τινα βαδὺν, ὡς ἂν ἀφανῆ γένοιτο, κατεπόντισε.

P. 181. not. e, emenda: Si nostris inhaeramus, Baladan et Nabonassar, utut diuersa nomina uideantur, in unum Nimrodum conueniunt, qui, prout ex alibi dicendis patefiet, Babylonii erat *Mars excelsus* et *Belus dominus*. Habet enim Nimrod, loco infausti huius nominis, alia τῶ Nebo, Asar, Baal, Adon ueluti propria. Vnde cum a Nimrodo nomina sibi sumserint Babylonii Reges, diuersa non sunt, sed eadem nomina *Nabonassar, Baladan, Belsazar*.

P. 202. u. 16. ad uerba: *ex merito notatur ab Hubero*. Criticum in comparando cum *Diodori Excerptis Herodoto* eruditum egit *Nicolaus Abramus* in *Pharo V. T. Lib. VI. C. XVII*: *Ait absolute Diodorus, Assyrios annis quingentis Asiam tenuisse. Herodotus annis quingentis et uiginti superiorem Asiam tenuisse: auditis superiorem, quod in hac disceptatione magni debet esse momenti, ait Diodorus Assyrios a Medis esse subuersos. Herodotus primos omnium Medos ab Assyriis defecisse, caeteras gentes eorum defectionem imitatas. Diodorus ex Herodoto, Asiaticis ab Assyriorum iugo liberatis per multas*

multas hominum aetates nullum fuisse Regem, donec multis annis elapsis Rex tandem electus est. Herodotus illud duntaxat ait, cum omnes sui iuris essent, regna esse constituta. Quo tamen Herodoti a Diodori relationibus dissensu, qui ex paucis hisce satis patet, non eo cum Abramo abripimur, ut fidem Diodori in recensendis aliorum sententiis eleuemus, sed concordiae inter utrosque, Ctesiam et Herodotum, sibi maxime aduersos Scriptores, eundem studuisse, atque ideo uia media ire uoluisse, omnino sentimus.

P. 212. u. 2. ad uerba: *fatetur alio loco:*

Quare cum non paucae ex uocum, etymologica euolutione haec Historia petat subsidia, refert omnino nostra, sententiam Marshami, quem grauiter lapsum Vitringa arguit, contra eius obiectiones munire. Ita enim Vitringa ad citatum Esariae locum: *Marshamus scripsit, Adin, uel potius Adon est Adonis Dominus, id sane uerissime. Sed hoc nomen scriptum est אֶסַר-חַדְדוֹן Esar-chaddon, non quod ille supponit אֶסַר-אֲדוֹן Esar-addon.* Sed miror doctissimo Philologo tale quid excidere potuisse, qui in deriuatione אֶסַר-אֲדוֹן No-Ammonis Aegyptiacae אֶסַר No scribi fateretur pro אֶסַר Naueb, gutturali א mu-tata in א, de quo uidimus supra. Constat autem ex Grammaticis literam א Hhet, aequè gutturalem, nihil aliud esse quam א quasi duplicatum siue HH, quod minus rectè graece exprimitur per Chi siue CH, unde sine uitio,

Ff 4

quam-

quamuis de latinis aliter sentiendum, Graeci יִהְיֶה *Iohhanan* scribunt Ἰωάννης, תַּרְחַב *Tbarabb* Θάρρα, et ad rem ut perueniamus *Efarbaddon* recte Canon Ptolomaei expressit Ἐσσαρβάδωνος. A דִּן *Dun* enim cum praeformatiua נ est אִדָּן, pro qua hoc loco alternat ה, uel quod idem est פ. Dabimus ad maiorem dictorum lucem aliud exemplum. Ait *Macrobius* Lib. I. *Saturnal.* C. XXIII. *Solem Affyriis dictum Adad*, additque: *eius nominis interpretatio significat vnus*. Interpretationem hanc in *Macrobio* aegre tulerunt *Critici*, ideoque uel linguarum orientalium ruditatem illi obiiciunt, uel a *Librario* pro אִדָּן *Abad* uitiose scriptum *Adad*, existimant, cum *Iob. Seldeno de Dīs Syris* Syntagmate I. C. VI. p. 177. Sed alii cum uideant etiam *Adadum* quendam, Regem Deorum et Syriae memorari *Sanboniathoni* et *Plinio*, *Ada* quoque, *Hesychio* teste, fuisse *Babyloniorum* *Iunonem*, *Macrobius* ex *Syriaca* lingua iuuare student. *Iob. Drusius* huc trahit *Syrorum* אִדָּן *Hada* et apud *Macrobius* rescribi uult *Ada*. Sed *Iob. Seldenus* cit. loco et *Gerb. Iob. Vossius de Idolatria* Lib. II. C. VI. etsi *Macrobius* etymo deceptum admittant, quod uicinas uoces *Adad* et *Ahad* confudisset, lectionem antiquam suo loco statuunt relinquendam, promuntque alias coniecturas. Proxime a uera sententia abfuit *Sam Bochartus*, qui in *Canaan* L. II. C. VIII. p. 731. obseruat אִדָּן *Had* et geminatum אִדָּדָּן *Hadbad* unusquisque quilibet *Syris* et *Chaldaeis* esse,

esse, sed ecce, adiicit, *an hinc sumtum est Adad?* non puto, $\aleph$ unus per Chet at per η scribitur Hadad uel etiam per $\aleph$ $\aleph$ Adad. Quo loco omnino, quod uolumus, habemus, primo obseruatu dignum est et hoc exemplum mutatis gutturalibus, Regum Syriae commune nomen Hadad, de quo Procopius Lib. II. Vandal. C. 20. βασιλεὺς δὲ εἷς Rex unus imperabat, ut omnes, qui res Phoenicias scripsere consentiunt, interdum scribi per η , interdum per $\aleph$, deinde etiamsi $\aleph$ unum per η significet, litera tamen haec nihil aliud est quam η duplicatum atque $\aleph\aleph$, quando graece uel scribitur, uel pronunciatur, ab Adad non differt. Recte igitur septuaginta seniores praefornatiuam η Hh in nomine Regis Assyrii plane neglexerunt, legentes Ασοςδαν, utut Tobiae I. 21. Sarchedon, uel ut alia lectio habet, literis traiectis, Καχσεδαν occurrat, atque η Hh mutatum sit in Ch, prout etiam promiscue $\aleph$ צר-מות Hatsarmaueth, quod, ut alibi ostendetur, proprie descendit ab $\aleph$ $\aleph$ legitur Hadramauth, uel Chadramauth Asarmoth et Sarmoth in allatis apud eundem Bochartum in Phaleg. Lib. II. C. XVII. p. 100. ueterum locis. Eadem ratio est in nominibus Abora et Chabora, Alybes et Chalybes, quae uarietates ortum debent ambiguae literae η Hh. Etiamsi autem Assarhaddon praeter nomen etiam eo Sardanapalum referat, quod Medi ab illo descuerint, in aliis tamen, ut sunt ipsius Regis casus, regni et urbis interitus, quae ad Sardanipalum posteriorem spectant, diuersus est.

P. 214. u. 14. ad uerba: *facilem admittunt solutionem.* Quando enim ait, finem indé horum 65. annorum in medio regni Manassis, annis plus quam quadraginta post euersam Samariam, ponendum esse, quo tempore tamen non amplius steterit Regnum Israël, aut aliqua in eo populo fuerit publici status facies, utrumque praeter mentem sacri Scriptoris asserit, qui de pleno gentis exitio locutus non negat ideo Ephraim regno et publico statu ante iam excidisse. Alterum deinde eius argumentum, a silentio Scripturae ductum, istud, quod ex analogia historica elicimus, non statim efficit commentum, ut ait *Bailius*, humanum.

P. 254. ad not e. *Nicolaus Abramus* autem, cum *Herodotum* in Chronicis Assyriacis sequeretur ducem, non potuit non ex *Nabumi* et *Diodori* in describenda Nini calamitate, quoadusque ipsi ex uitiosa uersione latina patuit, plus lucis habere. Digna sunt, quae in rem nostram adferamus, eius uerba ex *Pharo* V. T. Lib. VI. C. XIX. *E quibus liquet, hoc ipsum esse Prophetæ Naum uaticinium, cuius facit Diodorus Sic. mentionem, et illud Niniues excidium, quod Naum praedixerat, a Ctesia narrari, quamuis et Personas et tempora confuderit.*

P. 387. u. 12. ad uerba: *Arciten* appellauit.

lauit. Videtur etiam doctissimus *Scaliger* ideo sententiam deseruisse Lib. VI. de *Emendatione Temporum* p. 277, ubi hypothefi simul male inferuit, quando ait: *Laborofarchad erat filius Neri-glifforis et Nitocridis filiae Nabuchodonofori. Nam falso Herodotus fcribit, ultimum Regem Labynitum esse Labyniti Magni filium, cum Labynitus ultimus fuerit aduena.* Iure tamen *Scaligeri* confidentiam hoc in loco miratur *Nicolaus Abramus* in *Pharo V. T. Lib. XII. C. V. p. 319.* cum Labyneti Magni siue Nabuchodonofori non filiam, sed coniugem Nitocridem testetur ipse ille, ex quo uno nomen fcire potuit *Scaliger, Herodotus.* Actum autem erit de Historia omni, si ita indulgendum fit recentiorum coniecturis, ut ueterum auctoritas posthabeatur, temereque conculcetur. *Scaligerum* autem forte iuuare uoluit, ut, re iam melius expensa intelligo, *Iob. Marshamus*, quando l. c. Labynetum Babylonium, qui iuxta Herodotum cum Syennenfi Cilice pacem conciliauit inter Cyaxarem et Alyatten a Nebucadnezare distinguit, ut colligo ex uerbis adiectis: *temporibus Nabuchodonofori.* Mox uero de Nitocride pergit: *Quae fortasse non est alia, quam Nabuchodonofori uxor illa Meda, cuius gratia horti pensiles exiructi sunt, quae ex secundis nuptiis ultimum hunc Babyloniorum Regem peperit.* In quo fateor, alienus est a *Scaligero Marshamus*, sententiam non satis perspicue elocutus, quod ultimum Babyloniorum Nitocridos filium cum *Herodoto* faciat, sed secundae

cundae nuptiae propter *Herodotum*, qui ait, Labynetum II. Patris regnum et nomen obtinuisse, necessario inde referendae erunt cum *Scaligero* ad Neriglifforem Babyloniae Regem, qui simul appellatus sit Labynetus. Sed merae, et inanes simul, *Marshami* atque *Scaligeri* coniecturae. Quaero enim, quare Meda dicatur Nitocris, nonne propter *Alexandrum Polybistorem*? qui Nebucadnezari a Patre Nabopollassar, cum ab Assyrio Saraco defectionem moliretur, filiam Cyaxaris Medi uxorem datam fuisse, diserte affirmat. Iam ad miraculum confugiat necesse est *Marshamus*, si in senectute decrepita Nitocridem secundas nuptias adiisse et filium peperisse, serio statuatur. Ab anno enim Nabonass. 123, quo Nabopollassar regnum cepit, ad mortem Nebucadnezaris fluxerunt anni 64, quod si ergo ponamus, Nitocridem uirginem X annorum saltem fuisse, cum Nebucadnezari desponderetur, habebimus puerperam septuaginta quatuor annorum. Porro etiamsi Neriglifforis uel alius cuiuscunque filius, ex Nitocride susceptus, Labynetus Regum ultimus fuerit, nequaquam tamen Nebucadnezaris nepos appellari potuit, quod tamen, ut de ultimo Babyloni-orum Rege sentiamus, postulat Ieremias. Tandem de Nitocride sententiam qualemcunque meam interpono, licet ultra coniecturas non asurgentem. Nitocridem Labyneti II. matrem memorat Herodotus, Labynetum I. eius Patrem, sed Nitocridem Labyneti I. uxorem nunquam

quam explicare nominavit, quae ratio obscuritatis est, quam augent ambigua Patris et Matris nomina. Potuit enim Nitocris uere mater Labyneti fuisse, ex qua in lucem editus ille, Labynetus I. contra sensu alio pater uel auus. Quodsi autem Nitocris nihilominus uideatur, Meda, Cyaxaris filia, de quo ne leue quidem ex Scriptoribus antiquis iudicium afferri potest, auia dicenda erit improprie mater. Qua inutili disputatione superfedere potuissemus, nisi ita Viri docti uoluissent. Ad rem sufficit, ex Herodoto constare Labynetum II. fuisse ex regia Nebucadnezaris familia.

P. 403. u. 12. ad uerba: *interpretandos esse ueteres.* Euilmerodachi autem filium statui, quoniam de eo certo constat, eundem Babyloniae Regem et Nebucadnezaris filium fuisse. Sed *Nicolaus Abramus in Pharo V. T. Lib. XII. C. III. p. 314.* ortum Nabonidi a Nebucadnezare quidem, sed per alium eius filium ignotum, ducit, ingenium secutus, non Scriptoris antiqui testimonium. Ad uerba enim *Megasthenis*, quae difficillima sunt: *προσῆκοντα οἱ ἑδὲν: nulla cum eo affinitate coniunctum*, obseruat: *Atqui Megasthenes eum Laborosoarchodi propinquum fuisse negat, originem a Nabuchodonosore duxisse, non negat, fierique adeo potest, ut Laborosoarchodus a regia Nabuchodonosoris familia fuerit alienus et Nabonidus siue Labynetus a Nabuchodonosore siue Labyneto superiore propagatus, ut*

ab Herodoto proditum est, regnum haereditario iure sibi debitum, quod Neriglissarus interuenterat, a Tyrannis uindicatum, communi procerum suffragio receperit. Ingeniosas has coniecturas Auctori suo relinquere cogimur ex duplici ratione, primo, si *Megasthenes*, ut opinatur *Abramus*, genus Nabonedi a Nebucadnezare duci, permittit, Auctor hic sibi metipsum non constat, qui in antecedentibus fatetur Neriglissorem, Laborosoarchodi Patrem, Euilmerodachi sororem habuisse in matrimonio, adeoque eius fuisse affinem, qui potuit igitur in sequentibus iterum affinitatem negare, et phrasi quidem laxiori: προσήκοντα οἱ ἑδὲν? si ex eius mente Nabonedus ex eadem Nebucadnezaris familia. Deinde Laborosoarchad, quicquid sentiat *Abramus* l. c. C. IV, iisdem fere argumentis cum *Conringio* usus, Belfazar est apud Daniele C. V. atque hic diserte filius Nebucadnezaris a sacro Vate appellatur, notanterque de eo Berosus ait: πᾶσι ὢν Princeps iuuentutis existens, unde hoc praestructo Nabonedus Nebucadnezaris nepos, cum Laborosoarchodo affinitate coniunctus fuit omnino. Possemus quidem hic in partes trahere Belfazar illum Harduini ex Apocrypho Barucho depromptum, quem statuit ille ante Patris diem uita defunctum, et ab hoc Nabonedum genitum supponere, sed maiorem de illo certitudinem requirimus, cum sub communissimo hoc nomine etiam latere potuerit ipse Euilmerodach. Quicquid sit, *Megasthenes*, si istud dicere

cere uoluit, quod statuunt Viri docti, affinitatem Nabonidi cum Belsazare, quae ex Scriptura et Herodoto certissima est, male negauit, ut adeo Viri docti, qui ipsi in hoc suppetias ferre uolunt, uel Scripturam et Herodotum, uel Berosum laedant necesse sit, quibus utique maior prae Megasthene debetur auctoritas. Caeterum quod in eadem pagina ἐπίσσω loco Iosephi citato mendose scriptam statuimus pro ἐπίσυσάσες, propter Eusebium factum est, locum Berosi repetentem. Sigismundus Gelenius contra, Vir graece doctissimus, locum Berosi optime atque Historiae conuenienter uertit: *Hoc perempto, conuenientes hi, qui fecerant insidias, communi suffragio regnum tradidere Nabonido cuidam, qui erat ex Babylone, EX EADEM GENTE, in qua interpretatione iam acquiescimus, Megasthenis uerba amplius non curantes.*

P. 414. u. 22. ad uerba: *qualis erat Nabonedus.* Sed characteres hos omnes, quibus apud Daniele in insignitur Darius, ad ipsum Cyrum trahit *Nicolaus Abramus in Pharo V. T. Lib. XII. C. XXIV. p. 338, ait ibidem, sibi aequae ut quibusdam Patribus et Pererio probabile, uideri, Cyrum esse Darium Medum. Cyrus e semine Medorum erat, materno genere a Medis oriundus. Cyrus, filius Asueri, quod ex coniectura conficit, quoniam Cambyfes filius cognomentum Asueri habuerit, habuisse etiam Cambysem, Cyri Patrem. Cyrus postremo Ba-*
byloni-

byloniorum Regi proxime successit, ut apud Daniele Darius. Sed cum haec omnia generalia sint, et *Cyro Darioque*, etiam si distinguas, communia, nemo propterea in eius sententiam concedet. *Cyri Patrem autem Ahasuerum dictum* argumentis magis idoneis firmare debuisset *Abramus*. Ahasueri enim cognomen, quod ipsum *Cy-axaris* nomen est, boni auspicii ergo *Regibus Persarum omnibus datum fuisse* probabile est, perinde ut *Caesaris et Augusti*, sed *Regibus Persarum*, qualis *Cambyses* haud fuit. Speciem habet, quod adiicit *Abramus*, *Cyrum cum Babylone potiretur, fuisse annos LXII. natum, ut apud Ciceronem Lib. I. Diuin. Dionysius Persicus Auctor est: ad septuagesimum peruenit, cum quadraginta annos natus regnare coepisset, unde euidenter constare existimat, Cyrum esse Darium.* Et si autem hoc suo relinquamus loco, non licet tamen propter claram literam *Dan. VI. 28. Daniel perseveravit usque ad regnum Darii, regnumque Cyri Persae*, qua *Darius et Cyrus*, ut distinctae Personae seiunguntur, eos confundere, nec satisfacit *Abramus* huic dubio per exegesin suam, cum regnum diuidendum praedixerit *Daniel*, partemque alteram *Medis*, alteram *Persis* concedendam. Taceo de *Megasthene*, in cuius fragmento dilerta mentio fit *Medi* cuiusdam,

Cyri adiutoris.

Series post Nebucadnezarem imperantium ex comparatione

<i>Scriptura S.</i>	<i>Berosi.</i>	<i>Canonis Ptolomaei,</i>	<i>Herodoti,</i>	<i>Megasthenis.</i>
1 Nebucadnezar -	- Nabuchodonosor.	Nabocolassar -	Labynetus I.	Nabucodrosorus
2 Euilmerodach -	- Euilmalaruchus.	Iluerodamus -	-	Euilmalaruchus
3 - - -	- Neriglissor. -	Niricassolassar -	-	- Neriglissares
4 Belfazar Dan. V. -	- Laborosoarchodus.	-	-	- Labassoarascus
5 Belfazar Dan. VII. VIII.	Nabonedus. -	Nabonadius -	Labynetus II.	Nabonnidochus
6 Darius Medus -	-	-	-	Medus, Cyriadiutor
7 Cores -	- Cyrus. -	Cyrus -	Cyrus -	Cyrus.

Tabula genealogica
familiae Nebucadnezaris

Nabopollassar Rex Chald.

|
Nebucadnezar R. Ch.

┌──────────────────┴──────────────────┐
Euilmerodach
R. Ch.

Filia anonyma
Neriglifforis R. Ch. uxor

|
Nabonedus R. Ch.

|
Laborofoarchad R. Ch.

INDEX CHRONOLOGICVS CVM SYNCHRONISMIS NECESSARIIS.

P. I.	A. M.	
23 59	1650	<i>DILVVIVM</i>
2460	1757	nascitur Phaleg, sub cuius natiuitatem terra diuiditur.
2480	1777	Babylon condita hoc tempore a Belo ab hoc anno confurgit Epochā Chaldaica 1903 annorum apud Simplicium.
		Nimrod hoc tempore Babyloniam sibi subiicit.
2787	2084	<i>ANNVS VOCATIONIS ABRAHAMI IN CHARAN</i>
2795	2092	Amraphel Sinear praefuit ex mente <i>Vfferii</i> .
3046	2343	prima incipit Dynastia Chaldaeorum <i>Iulii Africani</i> annorum CCXXV
3103	2300	hoc circiter tempore Assur egressus est ex terra Sinear et Niniuen condidit.
3173	2470	Sesostris apud Aegyptios
3217	2514	<i>EXITVS ISRAELITARVM EX AEGYPTO</i>
3271	2568	incipit Dynastia Arabum annorum CCXV.
3484	2783	annus primus numeri Herodotei 520 annorum

P.I.	A.M.	
		Floruit hoc tempore <i>Ninus</i> et <i>Semiramis</i>
3491	2788	Argon Nini filius, primus Rex Lydorum ex Heraclidis.
3505	2802	<i>Troia capta</i>
3697	2994	TEMPLVM SALOMON EX- STRVIT
3905	3202	Afaria Rex Iudaeorum
3943	3240	Menahem, Rex Israelitarum
3950	3247	Phul Assyrriorum Rex Menahem sibi tributarium reddit.
3954	3251	Pekaiiah, Rex Israëlit.
3956	3253	Pekah, Rex Israël.
3958	3255	Iotham, Rex Iudae XVI annos imperans.
3967	3264	1 NABONASSAR nouum condit in Babylonia regnum
3972	3269	6 Thiglath-Pileffer, Rex Assyriae, ab Ahas Rege Iudae, presso Syrorum et Israelitarum bello, in auxilium aduocatur.
3983	3280	17 Salmanassar Rex Assyriae bellum gessit cum Tyriis.
3986	3283	20 Hiskias Rex Iudaeorum Sethon apud Aegyptios, Sodus in Historia S.
3988	3285	22 Salmanassar Samariam obsidere incipit anno Hiskiae III Hoseae VI. R. Isr.

P. I.	A. M.	A. N.	
3991	3288	25	Salmanassar Samariam expugnat Hiskiae VI, Hoseae IX
3993	3290	27	Mardocempadus apud Babylonios An. XII qui Merodach in Hist. Sacr.
3996	3293	30	Sanherib Rex Assyriae, Aegyptum per tres annos bello premit.
3998	3295	32	Hiskiae XIII annus Sabbaticus
3999	3296	33	Sanherib cladem accipit ab angelo in Iudaea. adorans in templo Nisroch occiditur a filiis Aegyptus ab Aethiopibus supprimitur.
4005	3302	39	<i>Deioces</i> , primus Rex Medorum an. LIII, sub quibus comprehenditur <i>ἀναρχεία</i>
4015	3312	49	Manasse Rex Iudaeorum
4029	3326	68	Affarhaddon Rex Assyriae et Babyloniae Colonia deducitur in Samariam Manasse abducitur Babylonem captiuus.
4042	3339	76	Psammetichus apud Aegyptios
4047	3344	81	Saosduchinus Rex Assyriae et Babyloniae

P.I.	A.M.	A.N.	
4058	3355	92	Phraortes apud Medos annos XXII
4067	3364	101	Chiniledanus Rex Assyr. et Babyl.
4070	3367	104	Ammon Rex Iudae
4072	3369	106	Iosias Rex Iudae, an. XXXI
4079	3376	113	Phraortes caeditur ab Assyrio
4080	3377	114	Cy-axares apud Medos An. XL Ninum obsidens, irruentibus Scythis, ab obsidione reuocatur Scythae Asiam tenent annis XX et quod excurrit.
4089	3386	123	<i>NABOPOLLASSAR</i> uindicat Babyloniam ab Assyriorum feruitute. ab hoc anno Nabopollassaris primo incipiunt anni XXX Ezech. I. 1. ad Epocham Babylonis liberatae consignati.
4093	3390	127	Eclipsis Lunarisi Ptolomaei, anno V Nabopollassaris alligata.
4095	3392	129	Alyattes apud Lydos, ann. LVII
4096	3393	130	Necho apud Aegyptios XVI ann.

P.I.	A.M.	A.N.	
4101	3398	135	Niniue excinditur a Cy-axa- re et Nabopollassare, foe- dere iunctis, Iosiae XXX Cy-axaris XXII huius temporis est famosus ille <i>Sardanapalus</i> .
4102	3399	136	Necho tendit contra euer- fores Regni Assyriaci et Io- siam vincit ad Magdolum.
4103	3400	137	Ioiakim Rex Iudae ann. XI
4106	3403	140	Nechaonis exercitus pro- sternitur a <i>Nebucadnezare</i> ad Charchemisch eodem anno mense V anni facri Nebucadnezar in Pa- laestinam venit, caractere regio insignitus, ab eo ini- tium ducit Scriptura anno- rum Nebucadnezaris, ita ut primus annus contineatur ex una parte Iehoiakimi IV et altera Iehoiakimi V. ab hoc anno ducendi sunt an- ni LXX Seruitutis
4109	3406	143	Rebellavit Iehoiakim Nebucadnezar contra Satra- pen rebellem tendit eum- que vincit. Nabopollassar moritur et Ne- bucad-

P.I.	A.M.	A.N.	
			bucadnezar in regnum reuertitur.
4110	3407	44	Nabuchodonosor solus imperat post Patris mortem ann. XLIII
4111	3408	145	Nebucadnezari somnium obtingit, de quo Dan. II.
4112	3409	146	Pfammuthis apud Aegyptios, ann. VI.
4113	3410	147	Ioiakim interficitur sub initium anni sacri, cui succedit Iechonias, imperans menses III et X dies, in cuius locum Zedekias Rex constituitur Mense V.
			hoc anno in autumno incipit annus IV in Cyclo Sabbathico, Ierem. XXVIII. 1, finiendus in autumno.
			4114 decurrebat etiam hoc anno VI annus belli Lydici, Alyatten inter et Cy-axarem gesti, quo <i>Eclipsis Solaris</i> accidit.
4114	3411	148	Captiuitatis I. Iechonias abducitur cum populi flore sub initium anni sacri, currente Nebucadnezaris VIII

P.L.	A.M.	A.N.	
4118	3415	152	Capt. 5, Apries siue Hohra apud Aegyptios ann. XXV trigesimus Ezech. C. I. i. addendus ad Annum Nab. 122
4120	3417	154	Capt. 7. Astyages apud Medos, ann. XXXV.
4124	3421	158	Capt. II. mense Iulio <i>HIEROSOLYMA EXPVGNATVR</i> a Nebucadnezare sub finem anni XVIII. Mense Augusto incipit eiusdem XIX. eodem anno finitur annus Sabbathicus, qui coeperat anno 4123.
4128	3425	162	Capt. 15. desolationis Hierosol. 5. incipit obsidio Tyri, continuata annos XIII.
4138	3435	172	Capt. 25. desol. 15. anno hoc captiuitatis, quo adhuc currebat ad mensem IV. sacrum XIV Urbis Captae uisio obtigit Ezechiel C. XL.
4141	3438	175	Capt. 28, currente adhuc captiuitatis XXVII. mensis primi die I. conf. Ezech. Cap. XXVI. i. reuelationem habet Ezechiel de Gg 5 Tyro

P.I.	A.M.	A.N.	
			Tyro capta et cladibus Aegyptio a Nebucadnezare inferendis C. XXIX. u. 17.
4142	3439	176	Baalus apud Tyrios X ann. Apriis Aegyptii annus ultimus.
4151	3448	185	Sub finem anni 37 alienationem mentis passus est Nebucadnezar Ier. LII. 31. Iudices Babylone euocati, regnant apud Tyrios ann. VII.
4152	3449	186	Croesus apud Lydos an. XIV
4153	3450	187	Euilmerodach mortuo Nebucadnezare, apud Babylonios ann. II.
4155	3452	189	Neriglissor apud Babylonios, ann. IV. — Cyrus sublato Astyage apud Medos regnat ann. 21
4158	3455	192	Balatorus apud Tyrios, an. I.
4159	3456	193	Nabonnidus apud Babyl. an. XVII Merbalus apud Tyrios IV ann.
4163	3460	197	Hirromus apud Tyrios.
4166	3463	200	Cyrus Croesum uincit, Olymp. LV anno I.
4175	3472	209	CYRVS cum Dario Medo <i>BABYLONA CAPIT</i> et

P.I.	A.M.	A.N.	
			et captiuitatem Iudaeorum soluit, quo anni LXX seruitutis finiuntur.
4176	3473	210	Cyrus apud Babylonios, cum primo Cyri comparat Iosephus Hiromi XIVtum.
4178	3475	212	Darius Medus et Daniel Prophetam moriuntur, Cyrus solus imperat ann. VII
4185	3482	216	Cambyfes, Rex Persarum VIII ann.
4193	3490	227	Darius Hystaspis.
4194	3491	228	Desolationis 70. uisionem habet Zacharias C. I. u. 7. et 12.

Vitia operarum extantiora, sensum
laedentia.

Pag. 1. u. 6. aduerfetur

P. 8. u. 2. lege: Aegyptiaci fraudis postulantur

P. 19. u. 26: παλαμόν τι χρονογραφείον

P. 28. u. 15. constantissimaque

P. 33. u. 28. Chiffletiani

P. 51. u. 22. nomenque

P. 52. u. 13. quae ex communi sententia non male

P. 62. u. 20. philologicarum

P. 65. u. 22. קרנים

P. 75. u. 18. Integer locus

u. 19. Βηλδ

P. 77. u. 25. perinde ut קרמשק Darmesek et
קמשק Dammesek dicitur pro Damasco

P. 84. u. 5. ipsi

P. 90. u. 8. nomina haec eadem haud fuisse, sed
diuersa

P. 99. u. 4. Taautum

P. 103. u. 14. ἡμῶν

P. 108. u. 21. adoptare

P. 109. u. 11. haec

P. 116. u. 17. 3484

u. 18. XXI

P. 122. u. 9. Conone

P. 123. u. 21. Δερεκετώ

P. 132. u. 21. מן

P. 141. u. 21. apud Diodorum

P. 142. u. 9. Atergatin

u. 25. retulerit

u. 30. Mylitta

P. 161. u. 4. adde: si annus hic Sabbathicus haud
fuit

P. 164. u. 22: abradentium uis

P. 168. u. 22. Mardokempadum

- P. 171. u. 21. ὄπωϛ
- P. 192. u. 23. egisse
- P. 205. u. 20. ultimis
- P. 209. u. 15. ןןןן
- P. 220. u. 14. deliorauce
 221. u. 24. *se deleatur.*
 244. u. 14. Hrabanus
- P. 248. u. 11. notiffima
- P. 253. u. 14. הצב
 24. הצב
- P. 272. u. 13. ruentis
- P. 274. u. 11. subiicit
- P. 275. u. 5. טגטג
- P. 368. u. 13. mentis uesaniae
- P. 386. u. 5. consensus
- P. 395. u. 5. *adde: In Aëtis Erud. Lips.*
- P. 421. u. 17. hunc uersuum ordinem
- P. 432. u. 25. Michlal.

Reliqua haud raro obuia Lectoris aequitati et
 humanitati reliquuntur.

